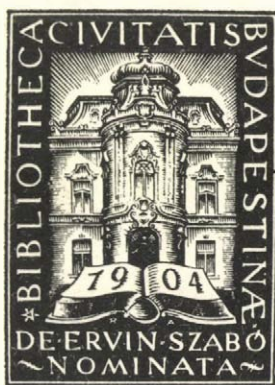

**A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR ÉVKÖNYVE
XXX.**

**A FŐVÁROSI
SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR
ÉVKÖNYVE**

XVIII.

1977 - 1978.

BUDAPEST, 1981.

A FŐVÁROSI
SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR
ÉVKÖNYVE XVIII.

**A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR ÉVKÖNYVE
XXX.**

**A FŐVÁROSI
SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR
ÉVKÖNYVE**

XVIII.

1977 - 1978.

ЕЖЕГОДНИК
Столичной Библиотеки им.
Эрвина САБО, Будапешт
1977-78

YEARBOOK
for the years 1977-78 of the
Municipal Ervin SZABÓ Library,
Budapest

ANNUAIRE
de la Bibliothèque Municipale
Ervin SZABÓ, Budapest
1977-78

JAHRBUCH
der Hauptstädtischen Bibliothek
Ervin SZABÓ, Budapest
1977-78

Budapest, 1981.

AZ ÉVKÖNYV ÖSSZEÁLLÍTÁSÁT SZERKESZTŐBIZOTTSÁG VÉGEZTE

TAGJAI:

DOBOS PIROSKA, DR.ECSEDY ANDORNÉ, HARGITAI NÁNDORNÉ,
HONT PÉTERNÉ, MIKÓ ZOLTÁN, ÓHEGYI PÁLNÉ,
DR. REMETE LÁSZLÓ, RÉVÉSZ FERENC, SZABÓNÉ RICHLIH ILONA,
SZŐKE TIBORNÉ, TÓTH DEZSÓNÉ

SZERKESZTŐ ÉS A JELENTÉS ANYAGÁNAK ELŐKÉSZÍTŐJE:

DOBOS PIROSKA

A TÁBLÁZATOKAT

WEISZ SÁNDORNÉ KÉSZÍTETTE

KÉPSZERKESZTŐ

ÉS

MŰSZAKI SZERKESZTŐ:

M. KISS JÓZSEF

FOTO:

BRAUN TAMÁS

ISSN 0 139-2085

Kiadja a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

Felelős kiadó: Kiss Jenő főigazgató

Készült a FSZEK sokszorosító üzemében

Felelős vezető: Horváth Ferencné

Táskaszám: 81/570. Terj.: 25,2 (A/5) ív

Példányszám: 500

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR JELENTÉSE 1977–1978

Összefoglaló számadatok

Év	Központ és kerületi könyvtár ¹	Fiókkönyvtár	Összes könyvtár	Könyvtári állomány db	Beiratkozott ² olvasó	Kölcsönzött és helyben olvasott kötet
1976	61	33	94	3,035.272	173.485	5,841.818
1977	59	32	91	3,164.209	176.031	5,786.575
1978	53	42	95	3,326.783	173.151	5,810.393

¹ A központi könyvtár kihelyezett zenei gyűjteményével két egységként szerepel

² A központi olvasótermi beiratkozottakkal együtt

A jelentés éveinek e számadatai részben stagnálást mutatnak, előrelépések történtek viszont számokkal még nem érzékeltethető területeken. A jelentés törekszik a számokban nem érzékelhető eredmények és a számok jelezte korlátok, gondok együttes feltárására.

Közel jutott a befejezéshez az új kelenföldi 3-as számú könyvtár üzembehelyezésének előkészítése.

A központi könyvtár, mint a szociológia országos szakkönyvtára aktívan részt vett a Társadalomtudományi Információs Munkabizottság tevékenységében. Kidolgozta a hazai szociológiai információellátás rendszerére és fejlesztésére vonatkozó tervét, amelyet a Munkabizottság jóváhagyott.

A központi osztályokon új tájékoztatási eszközök készültek.

A könyvtár szélesítette audiovizuális szolgáltatásait.

A kis- és fiókkönyvtárak gyűjtőköri szabályzatának összeállításával teljessé vált a hálózat számára érvényes gyűjtőköri szabályzatok rendszere.

Az új központi könyvtár funkcionális tervének munkálatai az évtizedek óta élő igény realizálásának reményét keltették.

Változatos, sokszínű szolgáltatásokkal, rendezvényekkel kapcsolódott az intézmény minden részlege az 1977/78-ban lezajlott társadalmi, politikai és irodalmi eseményekhez és évfordulós ünnepségekhez.

Az 1977-es esztendőben a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60., Ady Endre és Szabó Ervin születése 100. évfordulójának megünnepléséből vette ki részét a könyvtár. Az intézmény névadója születésének centenáriumán országos megemlékezések voltak. Az MSZMP Párttörténeti Intézete, az MTA Történettudományi Intézete karöltve a FSZEK-kel tudományos ülősszakot rendezett. Itt a könyvtárat dr. Remete László képviselte "Szabó Ervin a bibliográfus és könyvtáros" c. előadásával. A Munkás-

mozgalmi Múzeum és a FSZEK együttesen rendezte meg az országos Szabó Ervin-émlékiállítását. A MKE IX. vándorgyűlésén és összedolgozói értekezletén is dr. Remete László emlékezett Szabó Ervinre.

1978-ban az öszirózsás forradalom és a KMP megalakulásának 60. évfordulóját ünnepelték meg a könyvtárakban.

Mindkét évben jelentős eredményeket hozott az Olvasó népért mozgalom keretében a "Kell a jó könyv 77" pályázat és az "Olvasó munkásért" mozgalom.

Az intézmény számos kiadványát, kiállítási dokumentumait, tájékoztató szolgáltatását terjesztették országosan, közöttük a Kulturális Minisztérium által támogatott - közérdekű tévéadásokhoz kapcsolódó - ajánló bibliográfiákat, mint ez már évek óta kialakult gyakorlat.

A könyvtárközi kölcsönzés fejlesztésének új feltételét biztosította az a gépkocsi, amelyet 1977 végén kapott az intézmény felügyeleti szervétől.

1978. január 1-én lépett életbe a kötelempéldányok elosztásának új rendje, melynek értelmében a FSZEK rendszeresen kap a hazai társadalomtudományi könyv- és folyóirattermés kijelölt ágazataiból kötelempéldányt. Eredményeként 1978-ban 9000-re növekedett az e forrásból érkező könyvek száma. Ez a szaporulat a beszámoló időszakában feszültséget okozott a feldolgozó munkában és a helyhiány miatt.

Az intézmény sokrétű társadalmi kapcsolatrendszerének fejlesztésében mindkét év hozott új eredményeket. A szociológiai és helytörténeti tevékenység keretében számos hazai és külföldi társintézménnyel bővültek a szakmai kapcsolatok, s ugyanez mondható el a zenei gyűjteményről is.

A Könyvtári Híradó rendszeresen tájékoztatott a társintézmények kiadványairól, rendezvényeiről, ismertette szakszervezeti könyvtárak munkáját, a könyvtári szakfelügyelet híreit. Az intézmény együttműködési szerződést kötött a Pest megyei Könyvtárral, a TIT budapesti szervezetével, megújították az együttműködést a Szovjet Kultúra és Tudomány Házával, a Budapesti Uttörő Elnökséggel és más szervezetekkel.

A legfontosabb feladatokat, s a végzett munka értékelését a beszámoló időszakában is folyamatosan tárgyalta meg az igazgatóság, ill. az igazgatósági tanács. Néhány téma e testületek napirendjéből:

1977-ben: A könyvtárhálózat szervezeti fejlesztésének terve

Az 1977. évi 20 %-os bérkorrekció

Javaslat a gazdasági főosztályon belül végrehajtandó átszervezésekre

Az igazgatóság munkamódszere

Tájékoztató az államvizsgákra való felkészítésről és az egyetemi előkészítőről

1978-ban: Az új központi könyvtár funkcionális tervére vonatkozó elképzelések

A könyvtárközi kölcsönzés tapasztalatai

A fonotékák működése

Beszámoló a TIT Budapesti Elnöksége értekezletéről - a TIT budapesti szervezete és a FSZEK együttműködési tervének megvitatásáról

Tervezet a FSZEK fennállása 75. évfordulójának megünnepléséről

Előterjesztés a társadalmi tulajdon védelméről

A Fővárosi Tanács művelődésügyi főosztálya leiratának megfelelően a könyvtárak szolgáltatási szintek szerinti differenciálása során a fi-

ókkönyvtárak száma 1978-ban tizzel nőtt. Bár vannak új létesítmények is, a működési feltételek hiányában megszüntetett egységek miatt az összes könyvtárak száma 1976-1978 között csak eggyel emelkedett. A szervezeti módosulás mértékét mutatja, hogy míg 1976-ban 59 kerületi könyvtár 33 fiókkönyvtárat irányított, 1978 végére 51 kerületi könyvtár 42 fiókkönyvtárat.

A beszámoló időszakában a központi könyvtárat és a hálózat több egységét nagy számban látogatták szakmai tapasztalatcsere, hospitálás céljából hazai és külföldi szakemberek, csoportok.

A KÖZPONTI KÖNYVTÁR TEVÉKENYSÉGE

Összefoglaló főbb adatok:

Központi könyvtár a zenei gyűjteménnyel együtt	1976	1977	1978
Könyvtári állomány db	748.813	763.775	788.142
Beiratkozott olvasó	14.132	13.380	14.360
Kölcsönző és helyben olvasó	81.742	76.816	92.682 ¹
Kölcsönzött és helyben olvasott könyvtári egység	298.623	271.675	296.335

¹ A zenei gyűjtemény helyben olvasói itt nem szerepelnek

A központi könyvtár munkáját jelző főbb adatok, elsősorban az igénybevételt mutató számok érzékeltetik a működési zavarok következményeit. Az 1978-as év az utóbbi évekhez képest kiegyensúlyozottabb volt, s ennek eredménye a kölcsönzők és helyben olvasók számának jelentős növekedése 1977-hez és 1976-hoz hasonlítva is. Nem érte el azonban az 1975. évit. Tehát a feltételek hiánya, raktárépités, átmeneti korlátozások hatása nem átmeneti jellegű. A jelenlegi olvasótermek maximális zsúfoltsága kétségesse teszi a forgalom további növekedését.

A központi könyvtár szerzeményezése, az állomány védelme

A beszámoló időszakában közel 40.000 egységgel növekedett a központi könyvtár állománya, amit ki kell emelnünk, hiszen 1974-1976 között csupán 26.000 egységgel gyarapodott a gyűjtemény. 1978-ban vásárlás útján csupán a beszerzett művek 55.3 %-a került az állományba, míg 37.2 %-ának a kötelezpéldány a forrása. Ez eddig nem haladta meg a 4-6 %-ot.

A könyvre, folyóíratra fordított összeg 1978-ban nem érte el az 1976. évit, s jelentősen csökkent 1977-hez képest. A nyugati valuta árfolyamváltozása következtében a könyvárak átszámítási kulcsa kb. 25 %-kal csökkent, s így a vásárolt könyvek mennyisége a kisebb összeg ellenére alig lett kevesebb. A folyóiratok előfizetési árának növekvő tendenciája változatlanul érvényesült.

A Budapest-gyűjtemény állományfejlesztése érdekében 1977-ben dokumentumok beszerzéséről hirdetést adott fel, amelyre budapesti és vidéki eladók nagy számban jelentkeztek. Az év során megvásárolták Péczeli Jó-

zsef volt városi főjegyző hagyatékát. Ebben több száz művelődési, művészeti vonatkozású - kéziratban maradt - tanulmány, előadás, cikk, statisztika stb. található. Értékes /1848-as/ plakátok, kisnyomtatványok, könyvek, térképek, kalendáriumok kerültek a gyűjteménybe. 1978-ban a köteleespéldányszolgáltatásból összesen 7366 egység érkezett, közötté 4890 db kisnyomtatvány. Antikvár könyvaukción is sikerült kiegészíteni az állományt, valamint az OSZK-tól beszerzett folyóirat mikrofilmmásolatokkal összesen 755 tekercsen. Külföldről beszerezték a Wienerisches Diarium 1703-1712. évfolyamainak mikrofilmjeit, a Rákóczi-szabadságharc korának dokumentumát.

A szociológiai dokumentációs osztály köteleespéldányokból a könyvkereskedelmi forgalomba nem kerülő szociológiai művekkel gazdagította gyűjteményét. A külföldi kurrens folyóiratok recenzióinak figyelemmel kísérésével fontos szakmunkák, s hazánkba eddig nem járó számos hézagpótló szociológiai folyóirat megrendelése vált lehetővé a beszámoló időszakában.

A zenei gyűjtemény állományának fejlődésében a legjelentősebb mozzanat a hanglemezek tömegesebb beszerzése. Míg 1976-ban 503 hanglemezük volt, 1978 végére számuk 3113-ra emelkedett. Bővítették kamarazenei, kizsenekari és kórusanyagukat. Jó cserekapcsolatokat alakítottak ki a szocialista országok zenei könyvtáraival, sok másképp beszerezhetetlen műhöz jutottak segítségükkel, de kaptak kiadványokat a Magyar Zeneművész Szövetségnek érkező anyagból is.

1978-ban jelentős többletmunkát adott a köteleespéldány-folyóiratok és napilapok regisztrálása, szétosztása és tárolása. Kb. 400 ilyen periodikát kell a központi könyvtár számára nyilvántartani, ill. a hálózat kijelölt könyvtárai részére biztosítani. Nem sikerült megoldást találni a megfelelő tárolásra, a megőrzés biztonságára.

Az állományvédelem területén alapvető volt, hogy 1978-ban függetlenített állományvédelmi felelőst bíztak meg a raktári csoportból. Lerakták a könyvvédelmi kisműhely alapjait.

Az olvasószolgálati osztály ötéves mikrofilm-programot állított össze. A könyvtár társadalomtudományi profiljának megfelelő, de hiányzó nagy értékű folyóiratokat mikrofilmezés útján igyekeztek beszerezni. /1-8. tábla/

A könyvkötészeti keret a beszámoló időszakban is kevésnek bizonyult. Az olvasószolgálati osztályon 1977-ben 2760, 1978-ban 3016 darab könyvtári egység köttetése semmiképpen sincs arányban a gyűjtemény nagyságával, értékével és forgalmával. A Budapest-gyűjtemény anyagából a két év alatt 3284 darabot köttettek. A központi könyvtár részlegeiben gondot fordítottak a ritka becsü könyvek, folyóiratok állagának védelmére laminálással, pasztázással, kötéstisztítással, a tárolás javításával. Mindkét évben végeztek leltározási munkát.

A külföldi cserekapcsolatok a beszámolási időszakban kedvezően alakultak, mind a küldött, mind a beérkezett művek száma jelentősen növekedett. /9. tábla/

A feldolgozó munka, az állomány feltárása

Katalogizáltak és szakoztak 1977-ben 5789, 1978-ban 6439 művet. A lényeges változást a leltárba vett egységek száma közötti különbség mutatja: 1977-ben 14.159, 1978-ban 21.976.

A köteleespéldányként átvett valamennyi egység teljes feldolgozására nincs szükség, de a számok ennek figyelembevételével is arra utalnak, hogy a leltárbavétel aktusán túl a feldolgozó munkában nem tudták teljesíteni a köteleespéldány-rendeletből fakadó megnövekedett feladatokat. Ehhez nemcsak megfelelő számú munkaerő hiányzik, hanem hely sincs.

A katalógusokba 1977-ben 68.000, 1978-ban 72.500 új cédulát soroltak be, a sokszorosított katalóguscédulák száma 1977-ben 84.000, 1978-ban 95.000 volt. /10. tábla/

Az állományfeltárást bővítette a szociológiai tanulmánykötetek analitikus feldolgozása, a természettudományi művek katalóguscéduláinak revíziója, amelyet 1978-ban a matematika, csillagászat, fizika szakokban végeztek el, s ezt szolgálták a feldolgozó osztály folyamatosan megjelenő kiadványai.

A szociológiai dokumentációs osztály gazdája az 1970 óta fejlesztett "szociológiai KC"-nak, azaz a magyarországi könyvtárakba beérkezett külföldi szociológiai könyvek központi katalógusának, amelybe 1977-1978 folyamán mintegy 8000 új cédulát dolgoztak be. Folyamatosan tovább építették a hazai és külföldi hungarika szociológiai irodalom 1972 óta szerkesztett szakrendezett egypéldányos katalógusát, amely információ szolgáltatásaik egyik leghasználhatóbb segédeszköze.

A Budapest-gyűjtemény dolgozói tovább építették bibliográfiai tájékoztató segédeszközeiket, a kartotékrendszerüket, katalógusaikat, repertóriumukat. 1977-ben megkezdték az álnevek felbontását szolgáló lexikon anyaggyűjtését. Folytatták a plakátok feldolgozását. 1978-ban 11.501 db bibliográfiai felvételt készítettek. Új kép lelőhely-bibliográfiát indítottak. Fejlesztették a fotótárt és a betűrendes és szakrendi plakátkatalógust. Új periodikájuk a Kerületi Figyelő.

A zenei gyűjtemény az országos "zenei KC" gazdája. 9-féle katalógusukba több mint 6000 cédulát soroltak be. Folytatták a művek analitikus feltárást.

Olvasószolgálat

A beiratkozott olvasók összlétszáma lényegében nem változott a beszámoló időszakában, de a kölcsönzőké az előbbin belül 1978 végére mind 1976-hoz, mind 1977-hez képest emelkedett. A növekedés - a bevezetőben már említett 1976. évi visszaesés miatt - csak ezzel összefüggésben értékelhető.

A kölcsönzők és helyben olvasók száma a központ minden részlegében 1978-ban összesen 97.508 volt, csaknem 16 ezerrel több mint 1977-ben, ill. 1976-ban. Az olvasóterem kihasználtsága még nem érte el az 1975. évet, amikor is majdnem 28.000-en látogatták. A szociológiai dokumentációs osztályon - amely 1978 szeptemberében egy 12 kutató befogadására alkalmas olvasótérrel bővült - az év utolsó negyedében az olvasók száma lényegesen növekedett.

Az olvasók foglalkozás szerinti összetételét 1978-ban meghatározta, hogy a használók többségét a közel ötezer tanuló /középiskolás és felsőoktatási intézmény hallgatója/ és a 6500 vezető és szakalkalmazott, ill. adminisztratív és irodai dolgozó képezte. 1237 munkás szerepelt a beiratkozottak között. Mindez jelezte az olvasói összetétel differenciáltságát.

1978-ban 12.000-rel több könyvtári egységet kölcsönöztek, mint 1977-ben, s 3000-rel többet, mint 1976-ban. A használt /kölcsönzött és helyben olvasott/ könyvtári egység tekintetében nem ilyen egyértelműek az adatok. Ez csaknem 25.000 darabbal több volt 1978-ban, mint 1977-ben, de így sem érték el az 1976-ban és még kevésbé az 1975-ben forgalmazott egységek számát. 1975-ben 32.000 könyvtári egységgel többet vettek igénybe a könyvtár olvasói, mint 1978-ban. /11-14. tábla/

Az olvasószolgálat e számokkal kifejezhető mutatói, az évek során ismétlődő kisebb-nagyobb változások ismeretében nem alkalmasak a forgalom tartalmi elemzésére, értékelésére. Mindenesetre jelzik az épület sokszor emlegetett szűkösségét, azt, hogy jelenlegi feltételek között

az olvasók számának további emelése, gyakoribb látogatásukra való törekvés nem reális célkitűzés. Az olvasószolgálat teljesítményét e számoknál sokkal inkább mutatja a tájékoztató munka, a kutatók segítése, a propagandamunka.

Tájékoztató munka, a kutatók segítése, propagandatevékenység

Az olvasószolgálati osztály felkészült az 1977-es év nagy ünnepeire és 1978-ban is figyelemmel kísérte a gyakran jelentkező olvasói igényeket. Átmeneti kézikönyvtár összeállításával várták a sokféle pályázatra, vetélkedőre, tanulmányi versenyre készülőköt. 1977-ben a kölcsönzői tárlóban kiállítást készítettek "A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a magyar irodalom" címmel. Ady születésének centenáriuma-ra az eredeti kéziratokból összeállított kiállítás címe "Ady-Léda levelezése" volt. 1978-ban is jól használták a tárlót egyes állományrészek népszerűsítésére, ill. a nevezetesebb évfordulókhoz kapcsolódó irodalom bemutatására, pl. Voltaire, Morus, Rousseau, Őszirózsás forradalom, KMP megalakulása, régi térképeink anyagából rendeztek kiállítást.

Az olvasók keresési szokásainak figyelembevételével a marxista klasszikusoknak az állományban meglévő műveit analitikusan feltárták.

Röplapbibliográfiát készítettek a VIT, az Őszirózsás forradalom, a Tanácsköztársaság irodalmából. A tanulmányi versenytémák közül a Thököly-felkelés forrásanyagához, a biológiai és földrajzi tételekhez adtak írásbeli tájékoztatót.

Az eddigieknél nagyobb figyelmet fordítottak a könyvtárközi kölcsönzésre, az olvasói igények kielégítésének nélkülözhetetlen eszközére. 1977-ben ennek keretében 439 kötetet, 1978-ban 526 kötetet küldtek más könyvtárak kérésére.

Sokéves igény megvalósulásával - gyorsmásológépek munkába állításával - az olvasók részére közvetlenül készíthettek dokumentummásolatokat. 1978. febr. 1. - dec. 31-ig 13.458 felvétel készült, könyvtárközi célra ebből 2780 db.

Irodalomkutatási igénnyel fordult az osztályhoz a Tv, a Mafilm, a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza, továbbá újságírók, diszlettervezők és mások.

Referenz-kérdések 1977-ből: Felszabadulás a képzőművészetben - az MTI fotoszolgálatára; a mai Koreáról - a MOM szocialista brigádjára; a magyar cimer története - a Budapesti Történelmi Múzeum munkatársának; a náci párt kezdeti időszakáról fotóanyag - a Mafilm részére.

Néhány referenz-kérdés 1978-ból: A köztársasági eszmék, törekvések Magyarországon - egy újságíró kérése; Apaffy-cimer, erdélyi butorok, fegyverek - a Mafilm kérte egy Jókai-film forgatásához; kalodák-ról, pellengérről - egy diszlettervező részére; XVIII. századi parasztviseletek - egy grafikus munkájához.

Sok olvasó kért adatszolgáltatást, gyorstájékoztatót a beszámolósi időszakban. Néhány példa: Mikor renoválták Fáy András fői házat? Mikor lett Ciprus önálló és mikor vették fel az ENSZ-be? Van-e bölcsészkar Oranban? Bokányi Dezső milyen álnéven irt a Fém munkás c. lapban?

A szociológiai dokumentációs osztály az új olvasó-helyiségben kézikönyvtár állományát 1500 kötetre növelhette és az olvasók szabadon jutottak 80 kurrens, tulnyomóan idegen nyelvű szakfolyóíráshoz.

A kutatók igényeinek, érdeklődésének érzékeltetésére néhány példa említést érdemel a szociológiai információszolgáltatások közül.

1977-ből: Kecskemét és környéke tanyavilágáról - Városépítési Tervező Intézet; a nőkérdés, különös tekintettel a falusi nőkre - MTA Szeged, Szociológiai kutató csoport; a parasztság politikai aktivitása - ELTE TTK tudományos szocializmus tanszék; az ifjúság politikai szerve-

zeteiről - KISZ Ifjúságkutató csoport; a cigányságról szóló legújabb irodalom - Helsingi, Egyetem; a magyar emigráns értelmiség a két világháború között - Lee Cogdon, Madison University, USA; a magyar szociológusok idegen nyelven megjelent szervezet-szociológiai munkáiról - a moszkvai International Institut of Management Science.

1978-ból: A kurrens külföldi katonai szociológiai irodalom folyamatos témafigyelése - Zrinyi Miklós Katonai Akadémia szociológiai csoportja; A női munka újabb magyar irodalmából címjegyzék - MTA Szociológiai Intézete szegedi kirendeltsége; a fotoszociológia újabb irodalma - Bakony Múzeum könyvtára.

Egy vagy több alkalommal keresték még a következő témák irodalmát: lakótelepi beilleszkedés, a színházak közönsége, a faluszociológiai irodalom újabb terméke, a tévé és az olvasás, az angol és az amerikai szociológia újabb irányzatai stb.

Az osztály munkájának nemzetközi rangját jelzi, hogy az International Bibliography of Sociology párizsi szerkesztősége felkérésére éves világbibliográfiájuk számára folyamatosan szerkeszti a magyar anyagot. Továbbítottak az 1977-es kötethez 138 cédulát, az 1978-as kötethez 151 címet.

A Budapest-gyűjtemény állományát nagyobb részt a rendszeresen kutatók használták. 1977-ben a Fővárosi Tanács VB KISZ-fiataljainak vetélkedőjére helytörténeti kérdéseket készítettek.

Szöveggyűjteményt és bibliográfiát adtak több kutatóknak. A Tv munkatársai "A Vigadó" c. filmhez használták a képgyűjteményt, a műemléképület ábráin kívül igényelték a kor városképeit is. Kiállításaihoz plakátot, könyvet, fényképet, kisnyomtatványt kölcsönzött a Kohó- és Gépipari Minisztérium, a Petőfi Irodalmi Múzeum, a Budapest Történeti Múzeum stb. A készülő "Csontváry" c. filmhez a századforduló életét, Nemeskürty: Kik érted haltak... c. könyvéhez pedig 1848-49-es eseményeket bemutató képanyagot állítottak össze.

1978-ban bolgár kutatóknak gazdag kép /metszet/ anyagot tártak fel régi bulgáriai városokról, szájci kutatóknak Budapest szecessziós építészetéről adtak tájékoztatást.

Történészek, újságírók, a Tv részére adtak anyagot, pl. a budapesti kórházak, a Gellért-szálló, a Fortuna utca, a Nemzeti Színház történetéről, rajzos plakátokat az első világháború és az őszirózsás forradalom korából stb. Nagy visszhangot váltott ki a Krudy Gyula Budapestje c. kiadványuk.

A bibliográfiai osztály magyar és idegen nyelvű archívumával, s a kiadványterv alapján készült kiadványaival segítette a kutatókat. A nekrológ- és más röplap-bibliográfiák a megjelenés gyorsaságával, használhatóságukkal szereztek elismerést. Évfordulókra reagáltak Morus-, Voltaire-, Rousseau-életrajzi kronológiával, bibliográfiával.

Az irodalmi archívum használói között egyetemi és főiskolai hallgatók, középiskolások, kritikusok, szerkesztők, újságírók, fordítók, tanítók, tanárok, irodalomtörténészek, könyvtárosok voltak, a referenznapló nyilvántartása szerint évenként 150-160-an. Sokszor adnak tájékoztatást telefonon is. Galgóczi Erzsébet, Lázár Ervin, Ottlik Géza, Fejes Endre, Örkény István, Végh Antal, Pilinszky János, Déry Tibor, Kafka, Ajtmatov, Thomas More, Camus, Büchner, García Lorca, Suksin neve szerepel többek között a keresett témákat rögzítő naplóban. Sok időt töltött az archívum anyagának tanulmányozásával 1978-ban Szaladze Manina gruz egyetemi tanár.

Új periodika indításához 1978-ban próbaszámot adtak ki Zenei tájékoztató címmel.

A zenei gyűjtemény a rádió Haydn zenei versenyéhez a zenei főosztállyal kialakított jó kapcsolat révén tudott alapos felkészüléssel olvasóinak segítségére lenni.

A központi könyvtár állományának felhasználásával számos folyóirat-, hírlapcikk jelent meg, egyetemi, főiskolai hallgatók szakdolgozata készült.

A könyv- és könyvtári propaganda

A propagandaosztály folyamatosan tájékoztatta az MTI-n keresztül a központi sajtót a könyvtár fontosabb eseményeiről. Elérték, hogy a Népszabadság szombat-vasárnapi kulturális programjában rendszeresen szerepeltek a jelzett napokon is nyitva tartó könyvtárak adatai.

Az osztály mellett propagandabizottságot szerveztek, amely megtárgyalta a jelentős évfordulók propagandatervét.

Az ünnepi könyvhéten árusítást szerveztek a központi épület előtt a FSZEK, a Budapesti Történeti Múzeum és a Fővárosi Levéltár kiadványaiból.

A könyvtár népszerűsítésére az MKE IX. vándorgyűlésére kiadványokból, reklámanyagokból bemutatót szerveztek, a KM sajtótájékoztatóján a könyvtár propagandaeszközeit mutatták be a Fészek klubban. "Május elsejék" címmel 1977-ben plakátkiállítást, 1978-ban sajtótörténeti kiállítást készítettek, ill. hírlap- és képeslap-olvasót alakítottak ki az Asztalos János Ifjúsági Parkban, a VIII. kerületi Pártbizottság által szervezett majálison. Mindkét alkalommal a résztvevők között könyvtárat népszerűsítő röplapokat, prospektusokat osztottak.

Folyamatosan rendeztek a központi könyvtár lépcsőházában aktuális kiállításokat /1977-ben pl. 100 éve született Szabó Ervin, A Nagy Októberi Szocialista Forradalom - a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza és a könyvtár közös kiállítása - 1978-ban: Krudy Gyula /1878-1978/, 1918-1919 - az Őszirózsás forradalom, a KMP megalakulásának 60. évfordulójára/.

A kerületi könyvtárakat ellátták propagandaanyagokkal, dokumentumokkal. Néhány helyen kiállítást is rendeztek. Pl. a 28-as könyvtárban újpesti helytörténeti dokumentumokat mutattak be, a 3-as gyermekkönyvtárban kiállítást készítettek Komócsin Zoltán életéről és munkásságáról.

Kiállítási anyagokat kölcsönöztek többek között a Fővárosi Gázművek művelődési háza részére, a Budapesti Husipari Vállalat József Attila szocialista brigádjának, a Rákospalotai Bőrgyárnak, a Gödöllői Járási Könyvtárnak.

Folyamatossá váltak a 35-ös könyvtár Kisduna Galériája mellett a 12-es könyvtár galériájában a képzőművészeti kiállítások, az előbbi Bakallár József, az utóbbi M. Kiss József rendezésében.

A már kialakult gyakorlatnak megfelelően kölcsönöztek a kerületi könyvtáraknak audiovizuális eszközöket, lemezjátszókat, diavetítőket, hanglemezeket, magnófelvételeket.

A sokszorosítási munkák, a foto- és xeroxfelvételek mennyisége a beszámolás időszakában tovább nőtt. Míg 1976-ban 531 féle kiadvány, nyomtatvány készült 1,489.000 példányban, 1978-ban 609 féle 1,534.780 példányban.

1978-ban az olvasói megrendelésekkel együtt 1955 db foto felvételt és 2628 db nagyítást állítottak elő.

A hálózati és módszertani munka

A hálózati és módszertani osztály mellett szolgáltatásai révén nagy szerep jutott az 1977-78-as években is a bibliográfiai és a propagandaosztálynak.

A hálózat egységes irányítása a hálózati és módszertani osztályról történt.

A hálózat szakmai, módszertani irányítása

Elkészült a beszámoló időszakában a kis- és fiókkönyvtárak gyűjtőköri szabályzata, miután ezt a nagy- és középkönyvtárak számára már 1975-76-ban összeállították. Ezzel megvetették az állományfejlesztés területén a könyvtárak szolgáltatásszint szerinti differenciálásának az alapját.

Az állományfejlesztési szakbizottságok /felőtt és gyermek/ folyamatosan dolgoztak és befejezték az inkurrens könyvekről készült jegyzék anyagának gyűjtését. Néhány szakcsoporthoz tartozó könyvek esetében - ahol ez indokolt volt - külső szakértőtől is véleményt kértek.

A munka célja az inkurrens ismeretterjesztő művek jegyzékbe foglalása mellett segítségnyújtás a gyűjtőköri elvek érvényesítéséhez, azaz az egyes könyvtárakban profilidegenné váló művek áthelyeztetéséhez.

Az állományfejlesztés irányításának eszközeként használták a módszertani munkában a KC-t, a hálózat folyóiratállományáról központi kardiex-nyilvántartást is készítettek.

A zenei szakbizottság foglalkozott a területét érintő gyűjtőköri szabályzat és a központi feldolgozás előkészítésével.

Az állomány gazdagítását szolgálta a zenei részlegek részére kiadott címjegyzék a legfontosabb idegen nyelvű kézikönyvekről, folyóiratokról. Gyermekkönyvtárakban is szorgalmazták az idegen nyelvű könyvek beszerzését.

Fejlesztették a könyvtárközi kölcsönzés céljait szolgáló állományrészlet a létesítendő könyvtárak raktárában.

A Kulturális Minisztériumtól 1977-ben 760, 1978-ban 416 ajándék-könyvet és 2120 hanglemezt vettek át és osztottak szét a könyvtárak között.

Az állományelemzések módszertani segédleteként kiadták három könyvtár e témában szerzett tapasztalatainak összegezését.

Az állomány feltárását elsősorban a katalógusszerkesztés irányításával segítették. Az ETO módosításával, a 3K jelzet megszüntetésével összefüggő kérdéseket szakbizottságban is megvitatták. Több szakmai vita keretében tisztázták a feladatokat, s a 3K jelzetű anyag átszakozásához utmutatót adtak ki.

Három csoportban tartottak konzultációt a gyermekkönyvtárosoknak a történelmi katalógus szerkesztésének kérdéseiről. Megvitatták a gyermekkönyvtárak katalógusainak helyzetét és továbbfejlesztésének problémáit.

Katalógushasználati tábla készült a gyermekkönyvtárak számára.

Előkészítették sokszorosításra az antológia-katalógus kumulált kötetét.

Katalógusszerkesztési utmutatókat adtak az Uj Könyvek minden számához, a sok éve bevált gyakorlatnak megfelelően.

Az olvasószolgálat, a propagandamunka irányításában volt leginkább érezhető az a törekvés, hogy a hálózat minden egysége szervezeten, de sajátos feltételeinek megfelelően folyamatosan teljesítse a művelődéspolitikai feladatokat.

Az Ady-centenárium tiszteletére irodalmi és képzőművészeti pályázatot szervezését kezdeményezték. A "Ki látott engem?" című, a Hazafias Népfront Budapesti Bizottságával és más társadalmi szervezetekkel, közművelődési intézményekkel meghirdetett pályázattal kapcsolatos feladatokat elvégezték. Irodalmi forgatókönyvet is szerkesztettek a felnőtt- és gyermekkönyvtáraknak az ünnepi alkalomra.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára az MSZBT és más társadalmi szervezetek által meghirdetett "Kell a jó könyv 77" olvasópályázathoz összeállították a javasolt könyvek jegyzékét, irányították és szervezték az olvasómozgalom hat könyvéből rendezett budapesti vetélkedőt. Őt műről Elbert János tartott ismertetőt, s az olvasószolgálati szakbizottság bevonásával e könyvekről beszélgetés-vázlatokat készítettek.

Két rejtvényjátékot állítottak össze a Szovjetunió életét és fejlődését bemutató irodalom népszerűsítésére felnőtt- és gyermekkönyvtáraknak.

Megszervezték a Szovjet Kultura és Tudomány Háza által kölcsönzött - egyes szovjet köztársaságokat bemutató - kiállítási anyagok vándoroltatását.

Figyelemmel kísérték, segítették az Olvasó munkásért pályázatban résztvevő könyvtárak munkáját.

Az olvasótermi nyilvántartáshoz és a referenz-katalógusok szerkesztéséhez utmutatókat készítettek.

Szakmai vitát szerveztek a 12-es könyvtár szaktájékoztatásának tapasztalatairól, amelyen elemezték a hálózatból összegyűjtött referenzkérdéseket is.

A Budapesti Uttörő Elnökség kérésére "A hajnalunk kezdődött meg veled..." címmel könyvjegyzéket állítottak össze.

Szakmai vitán vizsgálták a gyermekkönyvtárakban az olvasók számának alakulását három különböző időszakban végzett felmérés alapján.

A gyermekkönyvtárosok egy csoportjával megbeszélték a szépirodalmi állomány egybeosztásának olvasószolgálati tapasztalatait.

Irányították 19 felnőttkönyvtárban a lemorzsolódás okainak vizsgálatát. A felméréshez utmutatót adtak ki.

A KMK felkérésére 42 könyvtárban vizsgálták Bulgakov: Mester és Margarita c. regényének olvasottságát.

A 48-as könyvtár szépirodalmi kódolásának munkálataihoz, a kódutatisítás elkészítéséhez kérték az Irodalomtudományi Intézet szakvéleményét.

A propagandamunka irányításának főbb eseményei a beszámolás időszakában

Segítették az új és a felújított könyvtárak propagandatevékenységét, részt vettek a kelenföldi 3-as könyvtár előzetes propagandamunkájának megtervezésében.

Koordinálták a könyv ünnepeinek - költészet napja, ünnepi könyvhét, műszaki könyvhét - hálózati programjait. Az ünnepi könyvhét alkalmából 1977-ben pl. négy kerületi könyvtárban nyolc kiadóval szerveztek tapasztalatcserét.

"Ötletvásár 77" címmel pályázatot hirdettek felnőtteknek és gyermekeknek szóló könyv-könyvtárhasználati csoportos foglalkozások forgatókönyveinek elkészítésére. Megszervezték a bemutatók értékelését.

Szakmai vitán került sor a felnőtt- és gyermekkönyvtári csoportos foglalkozások elemzésére, a feladatok megjelölésére.

"Órák a könyvtárban" címmel előadást szerveztek a felnőtt- és

gyermekkönyvtárosoknak és módszertani segítségül megjelentették öt foglalkozás anyagát.

A kerületi könyvtárak rendezvényeiről beszámoltak negyedévenként a Könyvtári Híradóban.

A hálózat irányításának szervezeti, fejlesztési kérdései

1978-ban új módon, az eddigieknél kisebb csoportokban /10 csoportban/ értékelték a kerületi könyvtárak évi munkáját, az összefoglaló jelentés alapján. Az értekezleteken részt vettek a tanácsok és pártbizottságok képviselői is.

Részt vettek a hálózat új szolgáltatási rendszerének, valamint a központi szolgáltatások továbbfejlesztése koncepciójának kidolgozásában. A tervet a Budapesti Közművelődési Bizottság is jóváhagyta. Évadnyitó könyvtárvezetői értekezleten ismertették a koncepciót.

Írásos tájékoztatót adtak ki a hálózatszervezet alakításának teréről. A csoportos kerületi értekezleteken kiegészítették az írásos anyagot az egyes könyvtárakra vonatkozó feladatok kijelölésével.

1977-ben 25 kerületi könyvtárban végzett szurópróbaszerű ellenőrzés tapasztalatait, 1978-ban 38 kerületi és fiókkönyvtárban folytatott rőpvizsgálat tanulságait értékelték könyvtárvezetői értekezleteken.

Részt vettek a létesülő új könyvtárak tervezésével kapcsolatos tárgyalásokon, a beszámolási időszakban megnyitott könyvtárak előkészítésében.

Intézték a felújításokkal, könyvtárbezárásokkal, átköltöztetésekkel, fiókká szervezéssel, könyvtárvezető változással kapcsolatos szakmai, módszertani feladatokat.

Szervezték a hiányzó munkatársak helyettesítését.

Az 1977-ben újra megjelent az átdolgozott Kezelési és ügyviteli szabályzat, amely évek óta hiányzott. Ez alapját képezhette a hálózatban az ügyviteli fegyelem megszilárdításának.

Ellenőrizték az állománynyilvántartást, az állomány védelmére vonatkozó előírások betartását. Új rendszert vezettek be a hangzó anyagok nyilvántartásában.

Az állományvédelmi törvénynek megfelelően a beszámolási időszakban 21 könyvtárban volt állományellenőrzés, amelyet az előírások szerint a belső revizorral együtt felügyeltek.

Elkészült a hálózat régi dia-állományának selejtezésére és az új dia-állomány nyilvántartására vonatkozó intézkedési tervet.

Részt vettek a könyvtárak személyzeti ügyeinek intézésében /felvétel, kinevezés, előléptetés/, összeállították az osztályra és a hálózatra vonatkozó bércorrekciós, jutalmazási és kitüntetési javaslatokat, a könyvtárvezetők esedékes minősítéseit.

1. sz. táblázat

A KÖZPONTI KÖNYVTÁR SZERZEMÉNYEZÉSE

A beszerzés módja	1976	1977	1978	1976	1977	1978
	d a r a b			s z á z a l é k		
Vásárlás	9.420	12.212	13.417	86,3	88,2	55,3
Ajándék, csere	888	1.051	1.816	8,1	7,6	7,5
Kötelempéldány	608	585	9.007	5,6	4,2	37,2
Összesen	10.916	13.848	24.240	100,0	100,0	100,0

A KÖZPONTI KÖNYVTÁR VÁSÁRLÁSA

Összeg, forint

	1976			1977			1978		
	Belföldi	Külföldi	Együtt	Belföldi	Külföldi	Együtt	Belföldi	Külföldi	Együtt
Könyv	478.250	1,606.370	2,084.620	591.232	1,710.519	2,301.751	554.390	1,304.307	1,858.697
Folyóirat	62.262	310.023	372.285	21.553	478.055	499.608	115.934	448.116	564.050
Összesen	540.512	1,916.393	2,456.905	612.785	2,188.574	2,801.359	670.324	1,752.423	2,422.747
Darab, ill. évfolyam									
Könyv	6.528	3.119	9.647	9.053	3.135	12.188	7.876	3.069	10.945
Folyóirat	519	314	833	148	321	469	917	336	1.253
Összesen	7.047	3.433	10.480	9.201	3.456	12.657	8.793	3.405	12.198

A KÖZPONTI KÖNYVTÁR RÉSZÉRE BESZERZETT KÖNYVEK ÉS
FOLYÓIRATOK ÁTLAGÁRA

KÖNYVEK	1976	1977	1978
KÜLFÖLDI	515	545	425
Szovjet	33	37	37
Népi demokratikus	134	132	106
Tőkés	634	707	570
BELFÖLDI	52	65	71
Könyv	100	131	136
Kisnyomtatvány	17	17	15
FOLYÓIRATOK /évi előfizetés/			X
KÜLFÖLDI	987	1.489	1.334
Szovjet	124	117	113
Népi demokratikus	170	173	250
Tőkés	1.476	2.309	2.060
BELFÖLDI	120	145	127

^X1976-ban több folyóiratot nem számláltak

A KÜLFÖLDI VÁSÁRLÁSOK MEGOSZLÁSA

	Összeg, forint								
	1976			1977			1978		
	Szocia- lista	Kapita- lista	Együtt	Szocia- lista	Kapita- lista	Együtt	Szocia- lista	Kapita- lista	Együtt
	országokból			országokból			országokból		
Könyv	62.131	1,544.239	1,606.370	65.781	1,644.737	1,710.518	72.617	1,231.690	1,304.307
Folyóirat	17.696	292.327	310.023	18.149	459.545	477.694	25.850	422.266	448.116
Összesen	79.827	1,836.566	1,916.393	83.930	2,104.282	2,188.212	98.467	1,653.956	1,752.423
	Darab, ill. évfolyam								
Könyv	685	2.434	3.119	710	2.325	3.135	908	2.161	3.069
Folyóirat	116	198	314	122	199	321	131	205	336
Összesen	801	2.632	3.433	832	2.614	3.456	1.039	2.366	3.405

A ZENEI GYŰJTEMÉNY VÁSÁRLÁSAI

	1976		1977		1978	
	db	₺	db	₺	db	₺
Saját keretből könyvtári egység	1205	203.568	1771	x	2255	x
ebből hanglemez	72	x	1051	x	1528	x
Központi keretből könyv /külföldi/	155	128.719	275	262.785	154	124.833
Központi keretből folyóirat	35	12.250	38	x	38	3.821
ebből külföldről	18	10.264	18	16.264	18	14.280

x Nem választották külön a központi folyóiratoktól

A KÖZPONTI KÖNYVTÁR ÁLLOMÁNYA GYŰJTEMÉNYENKÉNT

	1976			1977			1978		
	gyara- podás	csök- kenés	1976. XII.31. állomány	gyara- podás	csök- kenés	1977. XII.31. állomány	gyara- podás	csök- kenés	1978. XII.31. állomány
Monografikus raktár	5.330	241	284.425	6.342	1.445	289.322	6.373	536	295.159
Periodika	883	109	71.550	775	222	71.903	966	14	72.855
Budapest-gyűjtemény	1.369	5	55.862	1.500	10	57.352	1.752	13	59.091
Röpirat	2	1	4.498	-	-	4.498	1	1	4.498
Szüry-gyűjtemény	-	7	5.769	-	2	5.767	-	4	5.763
Könyvészeti gyűjtemény	116	2	9.483	90	47	9.526	179	2	9.703
Könyvtártani gyűjtemény	5	-	5.156	11	1	5.166	9	-	5.175
Könyvritkaságok gyűjteménye	7	4	9.067	3	5	9.065	2	1	9.066
Ballagi-gyűjtemény	-	-	4.839	-	-	4.839	-	-	4.839
Térkép-gyűjtemény	14	-	1.219	29	-	1.248	68	-	1.316
Zárt-gyűjtemény	-	-	731	-	-	731	-	-	731
Bp. kisnyomtatvány	3.111	-	176.546	5.419	-	181.965	12.003	-	193.968
Bp. ujságszelvény	-	-	59.082	-	-	59.082	-	-	59.082
Központi duplumraktár	-	-	26.059	-	-	26.059	-	-	26.059
Mikrofilm	97	-	127	x -	-	-	-	-	-
Összesen	10.934	369	714.413	14.169	1.732	726.523	21.353	571	747.305
Zenei gyűjtemény, könyv	778 ^o	24	8.558	707 [□]	9	9.256	545 ⁺	51	9.750
Zenei gyűjtemény, zenemű	816	13	25.666	774	29	26.411	1.619	56	27.974
Zenei gyűjtemény, hangplemez	72	-	503	1.082	-	1.585	1.528	-	3.113
Összesen	1.666	37	34.727	2.563	38	37.252	3.692	107	40.837
Mindössze	12.600	406	749.140	16.732	1.770	763.775	25.045	678	788.142

^x Mikrofilmet beosztották a gyűjteménybe [□]ebből 30 bekötött folyóirat ⁺ebből 32 bekötött folyó-
^oebből 27 bekötött folyóirat irat

LELTÁRI GYARAPODÁS MEGOSZLÁSA

	1976	1977	1978	1976	1977	1978
	d a r a b			s z á z a l é k		
0 Általános művek	615	694	952	8,3	8,2	10,3
1 Bölcsélet	361	479	436	4,9	5,7	4,7
2 Vallás	59	90	97	0,8	1,1	1,0
3 Társadalomtudomány	2.814	3.167	3.613	38,1	37,6	39,0
ebből						
3K Marxizmus-leninizmus	180	159	244	2,4	1,9	2,7
30 Szociológia	978	1.289	1.439	13,3	15,3	15,5
31 Statisztika	124	78	139	1,7	0,9	1,5
32 Politika	366	407	507	5,0	4,8	5,5
33 Szociálpolitika	213	245	252	2,9	2,9	2,7
34 Jog	93	102	104	1,3	1,2	1,1
35 Közigazgatás	111	190	122	1,5	2,2	1,3
36 Társadalmi tevékenység	27	9	47	0,4	0,2	0,5
37 Nevelés	208	223	260	2,8	2,8	2,8
38 Közgazdaság	457	409	421	6,2	4,8	4,5
39 Néprajz	57	56	78	0,8	0,7	0,9
4 Nyelvtudomány	112	128	172	1,5	1,5	1,9
5 Természettudomány	155	115	159	2,1	1,4	1,7
6 Alkalmazott tudományok	327	345	429	4,4	4,1	4,6
7 Művészet	784	894	900	10,6	10,6	9,7
8 Irodalom	1.194	1.490	1.374	16,2	17,7	14,8
ebből szépirodalom	686	819	683	9,3	9,7	7,4
9 Történelem	504	528	616	6,8	6,2	6,7
91 Földrajz	184	246	328	2,5	2,9	3,5
92 Életrajz	269	253	191	3,6	3,0	2,1
Összesen	7.378	8.429	9.267	100,0	100,0	100,0

AZ ÁLLOMÁNYGYARAPODÁS MEGOSZLÁSA

Nyelv	1976	1977	1978	1976	1977	1978
	d a r a b			s z á z a l é k		
Magyar	3.734	5.017	5.036	50,6	59,5	54,3
Orosz	403	411	573	5,5	4,9	6,2
Német	1.142	1.095	1.438	15,5	13,0	15,5
Angol	1.326	1.320	1.341	18,0	15,6	14,5
Francia	528	449	602	7,2	5,3	6,5
Olasz	164	72	131	2,1	0,9	1,4
Lengyel	6	8	21	0,1		
Cseh	22	3	27	0,3		
Román	3	2	7	0,1		
Egyéb	50	52	91	0,6	0,8	1,6
Összesen	7.378	8.429	9.267	100,0	100,0	100,0

KÜLFÖLDI CSEREKAPCSOLATAINK

Év		Szocialista	Kapitalista	Összesen
		országok		
1976	Beérkezett művek	59	52	111
	Küldött művek	30	50	80
1977	Beérkezett művek	129	85	214
	Küldött művek	101	59	160
1978	Beérkezett művek	156	55	211
	Küldött művek	84	65	149

FELDOLGOZÓ MUNKA

	1976	1977	1978
Cimfelvétel	6.048	5.789	6.439
Osztályozás	6.048	5.789	6.439
Sokszorosított katalóguscédula	99.369	84.210	95.215
Besorolt katalóguscédula	88.410	68.025	72.540

A BEIRATKOZOTT OLVASÓK SZÁMA

Év	A központban		A zenei gyűjteményben	Összesen
	kölcsönzésre	helyben olvasásra	kölcsönzésre	
1976	8.742	3.380	2.010	14.132
1977	8.516	2.924	1.940	13.380
1978	9.334	3.050	1.976	14.360

A KÖLCSÖNZŐK ÉS HELYBEN OLVASÓK SZÁMA

Gyűjtemények szerint	1976	1977	1978
Kölcsönzők száma a központban	30.096	27.240	31.097
Kölcsönzők száma a zenei gyűjteményben	12.022	10.407	12.638
Kölcsönzők összesen	42.118	37.647	43.735
Helyben olvasók száma			
Olvasóteremben	13.589	18.585	23.102
Kis olvasóteremben		1.927	220
Referenzsben	3.890	3.085	7.403
Folyóirat-olvasóban	15.333	12.989	14.999
Budapest-gyűjteményben	2.949	2.949	2.488
Szociológiai osztályon	550	634	732
Zenei gyűjteményben	3.313	4.028	4.829
Helyben olvasók összesen	39.624	44.197	53.773
Összesen	81.742	81.844	97.508

13. sz. táblázat

A KÖZPONTI KÖNYVTÁRBA BEIRATKOZOTT OLVASÓK SZÁMA

Foglalkozás	1976		1977 ^x		1978	
	szám	%	szám	%	szám	%
Munkás	955	6,7			1.237	8,6
Egyéni termelő, önálló kereskedő	10	0,1			125	0,9
Mezőgazdasági foglalkozásu	20	0,1			-	-
Vezető és szakalkalmazott	4.483	31,7	}		6.503	45,3
Adminisztratív és irodai dolgozó	1.239	8,8				
Középiskolai tanuló	1.508	10,7				
Felsőoktatási intézmény hallgatója	3.543	25,1			3.674	25,6
Szakmunkástanuló	97	0,7			65	0,4
Nyugdíjas és háztartásbeli	1.158	8,2			1.159	8,1
Egyéb foglalkozásu	1.119	7,9			300	2,1
Összesen	14.132	100,0	13.380	100,0	14360	100,0

^x1977-ben nem készült bontott statisztika

KÖLCSÖNZÖTT ÉS HELYBEN OLVASOTT KÖNYVTÁRI EGYSÉGEK

Gyűjtemények szerint	1976	1977	1978
A kölcsönzött kötetek száma:			
Központban	73.865	68.060	76.312
Zenei gyűjteményben kötetek	9.276	7.604	9.297
Zenei gyűjteményben kották	21.450	20.579	23.274
Összes kölcsönzött könyvtári egység	104.591	96.243	108.883
Helyben olvasott könyvtári egységek száma			
Olaszóteremben, könyv	54.282	44.955	55.215
Referenzben, könyv	8.200	5.221	9.022
Folyóirat-olvasóban, hirtlap /kurrens/	84.762	66.763	66.438
Folyóirat-olvasóban, hirtlap /kötet/	12.944	10.631	17.707
Budapest-gyűjteményben, könyv	21.753	32.051	10.434
Budapest-gyűjteményben, egyéb	-	-	12.272
Szociológiai osztályon	1.208	2.022	1.712
Zenei gyűjteményben, kötet	10.883	13.789	14.652
Összes helyben olvasott könyvtári egység	194.032	175.432	187.452
Összesen	298.623	271.675	296.335

Bibliográfiák és egyéb kiadványok
1977

AZ IGAZGATÓSÁG KIADVÁNYAI

- A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár jelentése az 1976. évi munkáról.
/Szerk. Dobos Piroska./ Bp. 1977, FSZEK. 78 l. 200 pld.
Könyvtári Híradó. /Főszerk. Szőke Tiborné. Felelős szerk. Pataki Ferenc./ Bp. 1977, FSZEK. 1-4. sz. Számonként 800 pld.

A BIBLIOGRÁFIAI OSZTÁLY KIADVÁNYAI

Bibliográfiák és egyéb kiadványok

- (Győri Lajosné): Könyvkináló. Bp. 1977, FSZEK, 12 l. 10.000 pld.
(Reguli Ernő): Latin-Amerika. Bibliográfia. Bp. 1977, FSZEK. 331 l. Ill. 800 pld.
(Remete László - Pataki Ferenc): Szabó Ervin. Bibliográfia. (A szerkesztésben részt vett Gál Katalin - Pesti Ernő.) Bp. 1977, FSZEK. 122, /1/ l. 600 pld.
[Készült a szociológiai dokumentációs osztállyal közös munkában.]
(Zimáné Lengyel Vera): Kahána Mózes. Bibliográfia. Bp. 1977, FSZEK. 106, /1/ l. 300 pld.
[Gáliczky Éva - Győri Lajosné]: K. A. Fegyin. 1892-1977. Bp. 1977, FSZEK. 4 l. 500 pld.
[Győri Lajosné]: Déry Tibor. 1894-1977. Bp. 1977, FSZEK. 8 l. 500 pld.
[Győri Lajosné]: Kós Károly. 1883-1977. Bp. 1977, FSZEK. 8 l. 500 pld.
[Győri Lajosné]: Nagy István. 1904-1977. Bp. 1977, FSZEK. 8 l. 700 pld.
[Győri Lajosné - Katona Ferenc]: Hajnal Anna. 1907-1977. Bp. 1977, FSZEK. 4 l. 500 pld.

Periodikák

- (Agics Katalin, V.): Társadalomtudományi információ. Bp. 1977, FSZEK. 1976. 4. sz., 1977. 1-2. sz. Számonként 400 pld.
[Agics Katalin, V.]: Társadalomtudományi folyóiratok és tanulmánykötetek analitikus bibliográfiai kartotékjai. 1976. 3-4. sz. 1977. 1-2. sz. Számonként 220 pld.
[Győri Lajosné]: Irodalomtörténeti tanulmánykötetek és folyóiratok analitikus bibliográfiai kartotékjai. 1976. november-december, 1977. január-február, március-április, május-június, július-augusztus, szeptember-október.

A TV műsoraihoz ajánljuk

- [Agics Katalin, V.]: Keleti vallások. Bp. 1977, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
[Ecsedy Andorné]: A romantikus XIX. század. Bp. 1977, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
[Ecsedy Andorné - Gáliczky Éva]: Filmsorozatok. Golgota. - A Turbin család. - Elismerés. Bp. 1977, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
[Pesti Ernő]: A Rosenberg házaspár. Bp. 1977, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.

- [Pesti Ernő - Zimáné Lengyel Vera]: Mindenki iskolája 8. osztálya. Bp. 1977, FSZEK. 4 l. 50.000 pld.
[Szabóné Richlich Ilona]: Louis Aragon. Befejezetlen regény. Bp. 1977, FSZEK. 4 l. 50.000 pld.
[Zimáné Lengyel Vera]: Tisztelendők. Bp. 1977, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.

A BUDAPEST-GYŰJTEMÉNY KIADVÁNYAI

- Ady Endre Budapestje. Megjelent az író születésének 100. évfordulójára. (Összeáll. Faragó Éva - Ruzsicska Mária.) Bp. 1977, FSZEK. 278 l. FSZEK Tanulmányok Ú.S. 66/89./ 1000 pld.
Kerületi figyelő. 1977. január 1. - június 30. között megjelent I-XXII. kerületre vonatkozó cikkek, tanulmányok bibliográfiája. (Összeáll. és szerk. Faragó Éva - Rostás Jenőné.) Bp. 1977, FSZEK. 167 l. 300 pld.

A HÁLÓZATI ÉS MÓDSZERTANI OSZTÁLY KIADVÁNYAI

- (Bánhegyi Gyuláné - Gujgiczter Imréné): A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár gyermekkönyvtárjai. Bp. 1977, FSZEK. 15, XII l.
(Bánhegyi Gyuláné - Sándor Ottóné): A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kerületi könyvtárjai. Bp. 1977, FSZEK. 20, XII l.
(Kerekes Pálné): Beszélgetés-vázlat szovjet szerzők műveihez. Bp. 1977, FSZEK. 20 l. 250 pld.
(Sándor Ottóné): Ady Endre 1877. nov. 22. - 1919. jan. 27. /Vetélkedő forgatókönyv./ Bp. 1977, FSZEK. 29 l. 500 pld.
(Sz. Richlich Ilona): A könyvállomány elemzésének tapasztalatai az 1-es, 38-as, és 44-es könyvtárban. Bp. 1977, FSZEK. 75 l. /Tápasztalataink a felnőttkönyvtárban 16./ 300 pld.
(Szabó Jánosné - Benkőné Bartha Ilona): Alapfoku szolgáltatást nyújtó könyvtárak gyűjtőköri szabályzata. Bp. 1977, FSZEK. 14 l. 250 pld.
(Weisz Sándorné): Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatának kezelési és ügyviteli szabályzata. Bp. 1977, FSZEK. 63 l. 300 pld.

AZ OLVASÓSZOLGÁLATI OSZTÁLY KIADVÁNYA

- Tájékoztató a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központjáról. Bp. 1977, FSZEK. 20 l. XII t.

A PROPAGANDAOSZTÁLY KIADVÁNYAI

- (Mikó Zoltán - Remete László): Szabó Ervin 1877-1918. Bp. 1977, FSZEK. 30 t. /Dokumentumok./ 500 pld.
(Aknay Tibor - Mikó Zoltán): A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára. Bp. 1977, FSZEK. 28 t. /Dokumentumok./ 500 pld.
(Mikó Zoltán): Ady Endre 1877-1919. Bp. 1977, FSZEK. 32 t. /Dokumentumok./ 500 pld.

A SZERZEMÉNYEZÉSI ÉS FELDOLGOZÓ OSZTÁLY KIADVÁNYAI

- Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár: Ujabb külföldi szerzemények. /Tudományos és ismeretterjesztő művek./ Bp. 1977, FSZEK. 1976. 4. sz., 1977. 1-3. sz. Számonként 350-450 pld.

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár: Ujjonnan érkezett külföldi szociológiai művek jegyzéke. Bp. 1977, FSZEK. 1976. 12. sz., 1977. 1-11. sz. Számonként 600 pld.

A SZOCIOLÓGIAI DOKUMENTÁCIÓS OSZTÁLY KIADVÁNYAI

- (Vágh Mária - Bóna Márta - Gál Katalin): Szociológiai információ. A magyar nyelvű szakirodalom válogatott bibliográfiája. Bp. 1977, FSZEK. 1976. 3-4. sz., 1977. 1. sz. Számonként 600 pld.
- (Remete László - Bóna Márta): A magyar szociológiai irodalom bibliográfiája. 5. köt. Könyvek és folyóiratok 1945-1948 junius. Bp. 1977, (FSZEK). 257, [1] l. 800 pld.
- (Remete László - Dománné Felder Katalin - Varsányi Erika): Válogatás az ipar- és üzemszociológia újabb irodalmából. Bp. 1977, FSZEK. 80 l. /Tematikus szociológiai bibliográfiák, 5./ 300 pld.
- (Hornyánszky Károlyné): Kurrens külföldi szociológiai folyóiratok Magyarországon 1974-1975. Bp. 1977, FSZEK. 87 l. 200 pld.
- (Gál Katalin - Remete László - Vágh Mária): Tájékoztató a külföldi szociológiai folyóiratokról. Bp. 1977, FSZEK. 1976. 12-13. sz., 1977. 1-10. sz. Számonként 300 pld. Tematikus számok: 1977. 5. sz. Gazdaságszociológia, 1977. 9. sz. Politikai szociológia, 1977. 10. sz. Történelmi szociológia, társadalomfilozófia.

1978

AZ IGAZGATÓSÁG KIADVÁNYAI

- A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár jelentése az 1977. évi munkáról./Szerk. Dobos Piroska./ Bp. 1978, FSZEK. 65 l. 250 pld.
- Könyvtári Híradó. /Főszerk. Szőke Tiborné. Felelős szerk. Pataki Ferenc./ Bp. 1978, FSZEK. 1-4. sz. Számonként 800 pld.

A BIBLIOGRÁFIAI OSZTÁLY KIADVÁNYAI

Bibliográfiák és egyéb kiadványok

- Agics Katalin, V.: A Szovjetunió külpolitikája. 1971-1977. Bibliográfia. (Az orosz nyelvű anyag gyűjtésében részt vett Valentyina Badajeva vezetésével a Szovjet Kultura és Tudomány Háza Könyvtárának kollektívája.) Bp. 1977, [1978] FSZEK. 255 l. 500 pld.
- (Győri Lajosné): Könyvkináló. Bp. 1978, FSZEK. 12 l. 20.000 pld.
- (Pataki Ferenc): 60 éve alakult meg a Kommunista Magyarországi Pártja. Bp. 1978, FSZEK. /Dokumentumok./ 29 hasonmás borítékban. 500 pld. /Az 1968-ban megjelent Dokumentumok javított, bővített kiadása./
- (Reguli Ernő): Jean-Jacques Rousseau. 1712-1778. Életrajzi kronológia és bibliográfia. Bp. 1978, FSZEK. 16 l. Ill. 600 pld.
- (Reguli Ernő): Morus Tamás /Thomas More/. 1478-1535. Életrajzi kronológia és bibliográfia. Bp. 1978, FSZEK. 12 l. Ill. 600 pld.
- (Reguli Ernő): Voltaire Francois Marie Arouet. 1694-1778. Életrajzi kronológia és bibliográfia. Bp. 1978, FSZEK. 22 l. Ill. 600 pld.
- (Gáliczky Éva): Forradalmak és ellenforradalom Magyarországon 1918-1919. Bibliográfia. Bp. 1978, TIT-FSZEK. 18 l. 1500 pld. /A TIT Budapesti József Attila Szabadegyetem 1978-1979 előadásaihoz./

- (Gáliczky Éva): Az ideológiai-politikai harc időszerű kérdései. Bibliográfia. Bp. 1978, TIT-FSZEK. 20 l. 1250 pld. /A TIT Budapesti József Attila Szabadegyetem 1978-1979 előadásaihoz./
- (Klein Judit): A magyar gyermekirodalom - szülőknek. Bibliográfia. Bp. 1978, TIT-FSZEK. 11 l. 1250 pld. /A TIT Budapesti József Attila Szabadegyetem 1978-1979 előadásaihoz./
- (Zimáné Lengyel Vera): Történelmi jelenidő - korszakok, árámlatok, értekek a felszabadulás utáni magyar irodalomban. Bibliográfia. Bp. 1978, TIT-FSZEK. 19 l. 1250 pld. /A TIT Budapesti József Attila Szabadegyetem 1978-1979 előadásaihoz./
- [Győri Lajosné]: Féja Géza. 1900-1978. Bp. 1978, FSZEK. [8] l. 500 pld.
- [Győri Lajosné]: Nagy László. 1925-1978. Bp. 1978, FSZEK. [8] l. 600 pld.

Periodikák

- (Agics Katalin, V.): Társadalomtudományi információ. Bp. 1978, FSZEK. 1977. 3-4. sz., 1978. 1. sz. Számonként 400 pld.
- [Agics Katalin, V.]: Társadalomtudományi tanulmánykötetek és folyóiratok analitikus bibliográfiai kartotékjai. 1977. 3-4. sz. Számonként 220 pld.
- [Győri Lajosné]: Irodalomtörténeti tanulmánykötetek és folyóiratok analitikus bibliográfiai kartotékjai. 1977. november-december, 1978. január-február, március-április, május-junius, július-augusztus, szeptember-október.

A TV műsoraihoz ajánljuk

- [Agics Katalin, V.]: Az első 365 nap a gyermek életében. Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
- [Agics Katalin, V.]: Lakáskultúra. Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
- [Agics Katalin, V.]: A magyarok elődeiről - Honfoglalás. Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
- [Csomor Tibor]: Veszély! [Környezetvédelem.] Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
- [Ecsedy Andorné]: Szentivánéji álom - Lear király - V. Henrik. Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
- [Ecsedy Andorné - Gáliczky Éva]: Klasszikus orosz költészet. Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
- [Gáliczky Éva]: Forradalmak nemzedéke. Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
- [Győri Lajosné]: Sarkadi Imre: Holló a hollónak... Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
- [Pesti Ernő]: Hang-oskodó. (Gyermekműsor.) Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
- [Reguli Ernő]: Tele-fény-kép. (Fotóműsor gyerekeknek.) Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
- [Zimáné Lengyel Vera]: "Hogy nálam különb legyen" - sorozat az ember pszichológiai fejlődésének állomásairól a születéstől a kamaszkorig. Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.
- [Zimáné Lengyel Vera]: A népek költészete. Bp. 1978, FSZEK. 2 l. 50.000 pld.

A BUDAPEST-GYŰJTEMÉNY KIADVÁNYAI

- Kerületi figyelő. 1977. július 1. - december 31. között megjelent I-XXII. kerületre vonatkozó cikkek, tanulmányok bibliográfiája. (Összeáll. és szerk. N. Fertsek Ilona, Rostás Jenőné.) Bp. 1978, FSZEK. 253 l. 500 pld.
- Krúdy Gyula Budapestje. Megjelent az író születésének 100. évfordulójára. (Összeáll. Devecseri Lászlóné.) Ill. Bp. 1978, FSZEK. 290 l. 14 t. /FSZEK. Tanulmányok. U.S. 66/90./ 1000 pld.
- (Indali György): Az Őszirózsás forradalom 60. évfordulójára. Bp. 1978, FSZEK. 6 l. 52 mell. /Dokumentumok./ 1100 pld.
- Pest-budai figurák az 1830-as évekből. Max Paur von Felix vázlatgyűjteménye. (Szerk. Berza László. Bev., jegyz. Ráczné Nagy Katalin.) Ill. Bp. 1978, FSZEK. 70 l. 700 pld.

A HÁLÓZATI ÉS MÓDSZERTANI OSZTÁLY KIADVÁNYAI

- (Bánhegyi Gyuláné): Emlékek, gondolatok... Válogatás öt év önéletrajzaiból és visszaemlékezéseiből. Bp. 1978, FSZEK. 157 l. 800 pld.
- (Óhegyi Pálné - Pataki Ferencné - Bánhegyi Gyuláné): Dobban a föld... Bp. 1978, Magyar Uttörők Szöv. Bp-i Tanácsa-FSZEK. 50 l. 5000 pld.
- (Bánhegyi Gyuláné): Könyvtári órák. Forgatókönyvek. Bp. 1978, FSZEK. 71 l. 300 pld.
- (Péter Tamásné): Keress és találj! Katalógushasználati játék. Bp. 1978, FSZEK. 12 l. 400 pld.
- (Sándor Ottóné): Emlékezzünk. Forgatókönyv. Bp. 1978, FSZEK. 37 l. 500 pld.
- (Szász Ilona): "... végeknek tüköri". Bibliográfia. Bp. 1978, FSZEK. 176 l. 600 pld.
- (Benkőné Bartha Ilona): Cimjegyzék a "Válogatás a felnőttek szépirodalmából" elnevezésű állománycsoport revíziójához. Bp. 1978, FSZEK. 8 l. 100 pld.

A SZERZEMÉNYEZÉSI ÉS FELDOLGOZÓ OSZTÁLY KIADVÁNYAI

- A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár: Szociológia. Az 1972-1976. évek szerzeményeiből. (Összeáll. és szerk. Bátki Anna - Győri Péter - Klinda Mária.) Bp. 1978, FSZEK. 634 l. /Külföldi szerzemények szakjegyzéke 6./ 600 pld.
- Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár: Ujabb külföldi szerzemények. /Tudományos és ismeretterjesztő művek./ Bp. 1978, FSZEK. 1977. 4. sz., 1978. 1-2. sz. Számonként 450 pld.
- Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár: Ujjonnan érkezett külföldi szociológiai művek jegyzéke. Bp. 1978, FSZEK. 1977. 12. sz., 1978. 1-11. sz. Számonként 600 pld.

A SZOCIOLÓGIAI DOKUMENTÁCIÓS OSZTÁLY KIADVÁNYAI

- (Vágh Mária - Bóna Márta - Gál Katalin - Karbach Erika): Szociológiai információ. A magyar nyelvű szakirodalom válogatott bibliográfiája. Bp. 1978, FSZEK. 1977. 2-4. sz., 1978. 1. sz. Számonként 600 pld.
- (Gál Katalin - Remete László - Vágh Mária): Tájékoztató a külföldi szociológiai folyóiratokról. Bp. 1978, FSZEK. 1977. 11-12. sz., 1978. 1-9. sz. Számonként 300 pld. Tematikus számok: 1978. 3. Gazdaság-szociológia, 1978. 7. sz. Politikai szociológia.

- (Vágh Mária - Geréb Zsófia): A cigányság helyzete. Bp. 1978, FSZEK. 20 l. /Tematikus szociológiai kisbibliográfiák 15./ 500 pld.
- (Gál Katalin - Karbach Erika): Fejezetek a polgári szociológia történetéből. Bp. 1978, FSZEK. 30 l. /Tematikus szociológiai kisbibliográfiák 16./ 750 pld.
- (Gál Katalin - Karbach Erika): A szociológiai és a demográfiai kutatás műhelytitkai. Bp. 1978, FSZEK. 35 l. /Tematikus szociológiai kisbibliográfiák 17./ 750 pld.
- [Vágh Mária]: Papers by Hungarian sociologists in foreign languages. 1974-1978. [Magyar szociológusok idegen nyelvű publikációi 1974-1978.] Megj.: An overview of sociological research in Hungary. Bp. 1978, Akadémiai Kiadó. 203-212. l.

A KERÜLETI KÖNYVTÁRAK TEVÉKENYSÉGE

A HÁLÓZAT ÖSSZEFOGLALÓ ADATAI

	1976	1977	1978
Kerületi könyvtár	41	39	37
Kerületi gyermekkönyvtár	18	18	14
Fiókkönyvtár	33	32	42
Összesen	92	89	93
Könyvállomány	2,286.459	2,400.434	2,538.641
Beiratkozott olvasó	159.353	162.651	158.791
Kölcsönző és helyben olvasó	1,764.374	1,706.782	1,596.787
Kölcsönzött kötet	4,946.711	4,887.554	4,523.223
Kölcsönzött és helyben olvasott könyvtári egység	5,543.195	5,514.900	5,514.058

A HÁLÓZAT FŐBB KÖNYVTÁRHASZNÁLATI MUTATÓSZÁMAI

	1976	1977	1978
Egy olvasóra jutó kölcsönzési eset	9,3	8,6	8,2
Egy olvasóra jutó kölcsönzött kötet	31,0	30,0	28,7
A könyvek forgási sebessége	2,4	2,3	2,1
Egy alkalommal kölcsönzött kötet	3,4	3,5	3,5

FIÓKKÖNYVTÁRAK

Év	száma	könyvállomány	beiratkozott olvasó	kötetforgalom
1976	33	283.195	19.527	366.214
1977	32	306.700	23.359	808.796
1978	42	441.464	34.410	641.344

Bár az 1974-76 közötti időszakot a hálózat fejlesztésének új szakasza megindulásaként értékelte az évkönyv jelentése, az 1977-78-as évek azt bizonyították, hogy a fejlesztés folyamata az előzetes tervekhez képest rendkívül lassu.

1977-ben új létesítmény csupán a 3/1-es gyermek-fiókkönyvtár volt, az Őrmezei Menyecske utcai iskolában. Az 1976-ban bezárt Lőrinci 24-es könyvtár helyett a XVIII. kerületi tanács 100 m² alapterületű ideiglenes helyiséget utalt ki. A rákoskeresztúri 36-os könyvtárat be kellett zárni életveszélyes állapota miatt. Az ideiglenes jelleggel kiutalt helyiség itt sem pótolhatta a kerületi könyvtárat. Az erzsébeti 27/1-es könyvtár állománya is ládában várta az új helyiséget. 1978-ban 3 új fiókkönyvtárral gazdagodott a hálózat. /Iskolában kapott helyet Ujpalotán a 34/2-es és Pesthidegkúton a 37/2-es fiókkönyvtár és megnyílt a Városmajor utcában a 38/3-as gyermek-fiókkönyvtár./ Ugyanakkor szanálás miatt meg kellett szüntetni a 17-es gyermekkönyvtárat. Megszűnt a XVI. kerületi 32/1-es és az újpesti 28/1-es fiókkönyvtár is. Mindezt összevetve, a kerületi könyvtárak alapterülete 1976-ban 14.140 m², 1978-ban pedig 14.261 m² volt, tehát alig változott.

Viszonylag gyors ütemben haladt a hálózatszervezet módosulása. A fiókkönyvtárak számának növekedése, a kerületi /a központból közvetlenül irányított/ könyvtárak számának csökkenése átmenetileg mind a központi apparátusnak, mind a kerületi könyvtáraknak külön feladatot jelentett.

A kerületi könyvtárak igénybevétele az utóbbi tíz évben folyamatosan csökkent, s csak új létesítmények, szolgáltatások révén lehet e folyamatot fékezni, illetve megfordítani.

Az összefoglaló szám adatok az állomány egyenletes számszerű növekedése mellett az 1977. évi beiratkozott olvasók számát kivéve minden területen csökkenést jeleznek, ugyanez vonatkozik a könyvtárhasználati mutatószámokra is. A fiókkönyvtárak adatai részben jelentőségük növekedéséről tanuskodnak, hiszen az olvasók több mint 20 %-a a fiókkönyvtárakat látogatja, de a kölcsönzött könyveknek alig több mint 14 %-a került ki a fiókkönyvtárakból.

A könyvtári állomány alakulása

A kerületi könyvtárak könyvállománya a beszámolás időszakában 246.350 kötetel növekedett. Ez meghaladta az 1974-1976 közötti állománygyarapodást. A tervszerűen előkészített könyvállomány megalapozza a következő években nyíló új könyvtárak működését.

A teljes könyvtári állományon belül a brossura, dia, hanglemez, magnószalag száma 1977-1978-ban több mint tízezer egységgel nőtt. 1974-1976 között csak 6.361 egység volt a gyarapodás. Ez a fejlődés az alapja az audiovizuális szolgáltatások szélesítésének.

A könyvállomány összetétele, az ismeretterjesztő és a szépirodalmi művek aránya tekintetében az évek óta tapasztalt tendenciát mutatja. Az ismeretterjesztő művek aránya 48 %-ra nőtt. Míg 1976-ban csupán három könyvtár könyvállományában volt 50 vagy annál több százaléknyi az ismeretterjesztő irodalom, 1978-ban nyolc könyvtárban. A gyűjtőköri szabályzat következetes érvényesítése néhány éven belül biztosítja, hogy a szolgáltatási szintnek megfelelően különbözzön a részleges felsőfokú könyvtárak könyvállománya a többi könyvtárakétól. Ezt jelzi, hogy 1978-ban az ismeretterjesztő művek nagyarányú beszerzése elsősorban a nagy könyvtárakra volt jellemző. A készülő 3-as könyvtár állományában 53 % az ismeretterjesztő mű, az újpesti 28-as könyvtárban is 52 %.

A gyűjtőköri elvek megengedik, hogy a könyvtárak a sajátos helyi igényeket a szerzeményezésben érvényesítsék. Különösen a könyvtárak környezetében lévő iskolákra voltak tekintettel. Pl. a Kulich Gyula téri 44-es könyvtár vásárolt a Bókay Egészségügyi Szakközépiskola oktatási céljait szolgáló szakkönyveket, a Vadász utcai 1-es könyvtár a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola igényeihez alkalmazkodva szakácskönyv-gyűjteményt alakított ki magyar és külföldi kiadványokból, a 32-es sashalmi könyvtár beszerezte a Szerb Antal Gimnázium természettudományos tagozatu osztályának a szükséges szakirodalmat. A 12-es könyvtár egyetemi és főiskolai jegyzeteket vásárolt.

Az ismeretterjesztő művek szakok szerinti összetétele alig változott, csupán a társadalomtudományi irodalom aránya nőtt az átlagnál nagyobb mértékben. Az évfordulókra nagy számban megjelent kiadványok vásárlása szolgál magyarázatul.

Az idegen nyelvű könyvek beszerzése jól fejlődött. Bár a tervszerű gyarapítást akadályozta az egyenetlen könyvkinálat, az idegen nyelven állományt gyűjtő könyvtárak a beszerzést nagy gonddal végezték. 47.000 R-ot fordítottak e célra az 1-es könyvtárban, 46.000 R-ot a 28-asban, s a Karinthy Frigyes uti 6-os könyvtárban is több mint 30.000 R-ot költöttek idegen nyelvű könyvekre, folyóiratokra. A soroksári 35-ös könyvtár a német nemzetiségű lakosság részére szerzett be nagyobb mértékben német nyelvű irodalmat.

A kézikönyvtári állomány kurrensen tartása fontos feladat volt a beszámolási időszakban is. 1976-ban több mint 132.000 kézikönyvtári könyv volt a könyvtárakban, ezek száma 1978 végére 150.000-re nőtt.

A periodikák számának növekedését mutatják a következő számok: 1976-ban a periodikák száma a kerületi könyvtárakban 5.075 db, 1977-ben 5.947 db, 1978-ban 6.095 db. A periodikák negyedrésze hét könyvtárba jár, ez is a szolgáltatások szerinti differenciálódást erősíti. 1978-ban 75 féle külföldi folyóiraatra fizettek elő a kerületi könyvtárak.

A hangzó állomány

1977 végén 8.849, 1978 végén 13.528 hanglemez volt a hálózatban. 1978-ban vásárláson kívül a Kulturális Minisztérium ajándéka is növelte a hanglemezek számát. 2.000 hanglemez került ezúton a kerületi könyvtárakba. Hangszalag és kazetta vásárlásra 1978-ban 22 ezer forintot költöttek a könyvtárak. A kőbányai 12-es, a kelenföldi 3-as könyvtárnak 2.500 hanglemeze volt 1978 végén, de 1.500-nál több volt a kispesti és a soroksári könyvtárban is. Mindkét évben tanácsi hozzájárulás segítette a hangzóállomány növekedését és új technikai eszközök beszerzését. 1977-ben 666.442 R, 1978-ban 653.564 R jutott a könyvtáraknak a közsegfejlesztési alapból. Ennek egy részét mint eddig is könyvre fordították, de nagy mértékben használták fel a hangzóállomány fejlesztésére, a fonotekák felszerelésének kiegészítésére.

A gyermekkönyvtári állomány aránya növekedett a beszámolási időszakban. Míg 1976-ban az állomány 28,1 %-a volt a 14 éven aluliaké, 1978-ban már a 28,5 %-a volt ezé a korcsoporté. A gyarapodás üteme ennél is nagyobb különbséget mutat. 1976-ban a könyvgyarapodás 27,3 %-a, 1978-ban a 28,6 %-a volt a gyermekolvasóké. A gyermekek részére 44 féle folyóirat járt 1978-ban, közöttük négy idegen nyelvű.

1978-ban jelent meg az Általános iskolai nevelés és oktatás terve, amely szerint az eddigieknél inkább épül az iskolai oktatás a könyvekre. A gyermekkönyvtárak megvásárolták az általános iskolai tankönyveket és törekedtek az állomány-fejlesztés összehangolására az iskolai könyvtárakkal.

A gyermekkönyvtári állomány összetétele, s még inkább a szerzeményezés összetétele változott 1976-hoz képest. Míg az állomány összetételében ez félszázalék növekedést jelent az ismeretterjesztő művek javára, a szerzeményezésben 5 %-ot. /1976-ban az állomány 43,2 %-a, 1978-ban 43,7 %-a volt ismeretterjesztő mű, a beszerzett műveknek pedig 39,4 %-a, ill. 44,4 %-a./

Az állományelemzés a beszámolási időszakban is a tudatos állományalakítás eszköze volt. Annak feltárása, hogy adott könyvtárban az állomány fejlesztése mennyire követi a gyűjtőköri szabályzatot, megbízhatóan csak elemzés útján lehetséges. Az elemzés tanulságai szerint lehet állománykivonással, ill. áthelyezéssel a kívánatos irányban alakítani egy-egy könyvtár állományát. Ilyen munka folyt többek között a csillaghegyi 21-es, az óbudai 8-as, a Karinthy Frigyes uti 6-os könyvtárban, az 1-es, 9-es, 20-as gyermekkönyvtárban.

Az összhálózati állomány csökkenésének mértéke 1978-ban 30 ezer kötetel volt kisebb, mint 1976-ban, 14 ezer kötetel nagyobb, mint 1975-ben.

A könyvtárközi kölcsönzés a hálózaton belül meghonosodott. Az a tény, hogy 1978-ban ennek ellenére kevesebb kötet cseréjére került sor, mint 1977-ben /1977-ben 2.472, 1978-ban 1.764 kötet/, arra figyelmeztet, hogy e szolgáltatás még nem vált az állományalakítás elemévé minden könyvtárban. A gyűjtőköri differenciálás csak a könyvtárközi kölcsönzés hatékony fejlesztésével együtt járhat eredménnyel. /1-9. tábla/

Az olvasók

1976 és 1978 között a beiratkozott olvasók száma csökkent, 159.353 helyett számuk 158.791. 1977-ben azonban az olvasók száma 162.651 volt, az előző évhez képest arányosan nőtt a felnőtt- és gyermekolvasók száma, s csak 1978-ban alakult úgy az olvasók összetétele, hogy 4.538 olvasóval kevesebb a 14 éven felüli, mint 1977-ben. A gyermekolvasók száma 1978-ban is nőtt, s így arányuk az összes olvasók között az 1976. és 1977. évi 30 százalékkal szemben 31,1 százalékra emelkedett.

A kerületi könyvtárakba iratkozó olvasók számának csökkenésére az utóbbi tíz évben sokféle indok megfogalmazódott az éves jelentésekben. Különösen megtévesztő, hogy egyik-másik évben az olvasók számának emelkedése is előfordult. 1968-ban azonban 15 ezerral többen látogatták a kerületi könyvtárakat, mint 1978-ban. Nem e jelentés feladata e tény okainak feltárása, de az új korszerű könyvtári feltételek vonzó hatása - erre példa a kőbányai könyvtárba beiratkozott közel 10 ezer olvasó - mindenesetre amellett szól, hogy a fejlesztési ütem gyorsítása a legeredményesebb eszköz az olvasók számának emeléséhez. A hatékony olvasószervezés szerepe ezzel együtt hangsúlyozandó. 1977-ben az egész évben üzemelő könyvtárak közül 18-ban, 1978-ban csak kilencben érték el az olvasók számának növekedését.

Változott az olvasók kor szerinti összetétele. A 15-24 évesek száma 3.864-gyel csökkent, s a 25 éven felülieké 1.742-vel nőtt. A 15-24 évesek aránya az összes olvasók között 1976-ban még 26,6 % volt, 1978-ban csak 24,2 %.

Az általános iskolások száma 18 ezerral nőtt, közülük az olvasók száma nem emelkedett ugyanilyen mértékben, könyvtári szervezettségük 30,4 %-ról 27,9 %-ra csökkent. Ezen az 1978-ban iskolákban nyitott gyermekkönyvtárak valamelyest változtathatnak, de itt is alapvetően csak a sűrűbb telepítésű könyvtárhálózat segíthet.

A foglalkozás szerinti összetétel változása részben következménye a kor szerinti változásnak. A középiskolások és a szakmunkástanulók száma 1600-zal kevesebb, ugyanakkor nem számottevően ugyan, de nőtt a főiskolai hallgatók száma az olvasók között. A 6-os könyvtárban az olvasók 7,9 %-a, a 38-asban 7,1 %-a, a csepeli 46-os könyvtárban pedig 9,3 %-a felsőoktatási intézmény hallgatója.

Emelkedett a fizikai és szellemi dolgozók száma és aránya is az olvasók között, de nem azonos mértékben. 1978-ban a fizikai dolgozók közül alig 300-zal, a szellemi dolgozók közül 3 ezerrel többen voltak könyvtártagok, mint 1976-ban.

Kölcsönzők, olvasótermi látogatók

A könyvtárak igénybevétele mind a kölcsönzés, mind az olvasóterem-látogatás tekintetében csökkent, de a teljes olvasóforgalomban az olvasóterem-látogatás aránya nőtt. A kölcsönzők számában a csökkenés 1977-ben és 1978-ban egyaránt tapasztalható, míg az olvasóterem látogatások száma 1977-ben 1976-hoz képest nőtt, s a csökkenés csak 1978-ban következett be. Mint eddig, az utóbbi két évben is a gyermekek körében volt a nagyobb arányú olvasóterem-látogatás. 1978-ban közülük került ki az összes olvasótermi látogatók 45,4 %-a.

1976-ban az összes felnőtt könyvtárlátogató 14,4 %-a használta az olvasótermet, a gyermekek 24,8 %-a, 1978-ban 14,9 %, ill. 26.6 %-uk. A gyermekek olvasóterem-látogatása tehát a felnőttekénél nagyobb mértékben nőtt.

A hálózatban kölcsönzött kötetek száma 1978-ban közel négyszáz-ezerrel volt kevesebb, mint 1976-ban. Változott a kölcsönzött kötetek összetétele. 1978-ban mind a felnőtt, mind a gyermekolvasók könyvtári olvasmányai között - a reprezentatív statisztika szerint - kisebb részt képviselt az ismeretterjesztő irodalom, mint 1976-ban. Ez új jelenség. Összefügghet a nem kölcsönözhető kézikönyvek gyakoribb használatával. Mindenesetre tanulmányozást érdemel és több figyelmet különösen a természettudományokkal foglalkozó művek ajánlása iránt, de általában is, elsősorban azokban a könyvtárakban, amelyekben az olvasók eddig nagyobb mértékben kölcsönözték az ismeretterjesztő műveket. /10-20. tábla/

Olvasószolgálat

Az 1977-78-as években a kerületi könyvtárakban a tájékoztató apparátus gazdagításával, igény- és hatásvizsgálatokkal, a rétegmunka különböző módszereivel, az országos akciók, évfordulók, pályázatok nyújtotta lehetőségekkel élve értek el eredményeket.

Egyre több külön katalógus szolgálja az olvasói igények színvonalas kielégítését. A természettudományi és technikai gyűjteményes kötetek elemző feltárásával bővítette a 12-es könyvtár a természettudományi tárgyszókatalógusát; az egyetemi és főiskolai jegyzetek betű- szakrendi és analitikus feldolgozását is folyamatosan végezték. A 28-as könyvtárban elkészítették - a magyar klasszikusok összes és válogatott műveinek feltárása részeként - Mikszáth műveinek analitikus katalógusát. A gépjárművekről szóló irodalom analitikus katalógusát műszaki részlegükben hasznosították. A XIV. kerületi 5-ös könyvtárban a fantasztikus irodalmat bemutató katalógus feltárta a felnőtteknek és a gyermekeknek szóló szak- és szépirodalmat egyaránt. Az angyalföldi 19-es könyvtárban az

Eseménynaptár anyagát tematikusan gyűjtötték és feltárásával folyamatosan használhatóvá tették.

A gyermekkönyvtárban is készültek kiegészítő katalógusok. Az 1-es könyvtárban a Kisdobosok évkönyvének analitikus katalógusát, a 4-esben és az 5-ös könyvtár gyermekrészlegében verskatalógust, a 6-osban az idegen nyelvű irodalom katalógusát találta a gyermekolvasó. A referenzkatalógus a gyermekkönyvtárakban a tájékoztatás színvonalának emelését szolgálta. Ehhez járult hozzá az ujságkivágat-gyűjtemény, amelyet a 2-es gyermekkönyvtárban készítettek a napilapokban megjelent aktuális cikkekből.

Az igény és hatásvizsgálatok elterjedt módszere az állománycsoportok elemzésének összekapcsolása a kihasználtság mérésével. A társadalomtudományi művek fogalmát figyelték ilyen módon a Liszt Ferenc téri 1-es gyermekkönyvtárban, a csillaghegyi 21-es könyvtárban. Olvasói igények mérésének tanulságait hasznosították a szerzeményezésnél a XII. kerületi 38-as gyermekkönyvtárban. Az I. kerületi 20-as könyvtárban, a VII. kerületi 22-es könyvtárban az idegen nyelvű könyvek szerzeményezésénél használták fel a legutóbbi vizsgálatok tanulságait.

Az előjegyzések elemzésével vizsgálták a gyakrabban felmerülő igényeket a 6-os és a 20-as könyvtárban. A hálózati és módszertani osztály 1978-ban a hálózat 37 könyvtárában röpvizsgálata alkalmával beiktatta az előjegyzések ellenőrzését. A vizsgálat alkalmával a könyvtárakban összesen 1864 műre volt előjegyzés, s itt nyomon lehetett követni egy-egy irodalmi mű megfilmesítése, rádióra vagy tévére való adaptálása esetén az ugrásszerűen megnövekvő érdeklődést.

A 6-os könyvtárban a munkások és szakmunkástanulók olvasmányait vizsgálták, ugyancsak az ő érdeklődési körüket kutatták a XIII. kerületi 7-es könyvtárban. A IV. kerületi Tanács VB. népművelési csoportjának megbízásából a 28-as könyvtárban felmérés készült a kerület pedagógusainak olvasási és könyvtárlátogatási szokásairól, a közművelődési könyvtár használatának és használtatásának beépítéséről a pedagógiai munkába. Ugyanitt a KMK megbízásából 135 olvasóval beszélgettek a könyvkiválasztás indítékairól.

Az olvasmányélmények megbeszélésének különböző formái honosodtak meg több könyvtárban. Mindkét évben voltak beszélgetések a "Kell a jó könyv 77" pályázat és olvasómozgalom könyveiről az ehhez kiadott vázlatok alapján az 5-ös, 22-es, 39-es, 43-as könyvtárban. Az 5-ös, 14-es, 44-es gyermekkönyvtárban, az 5-ös, 12-es, 37-es, 39-es könyvtár gyermekrészlegében szintén előre kidolgozott vázlat segítségével beszélgettek olvasóikkal, s a beszélgetéseket a felnőtt- és gyermekkönyvtárakban rögzítették magnón vagy írásban. Csoportos beszélgetések voltak az 1-es, 2-es gyermekkönyvtárban, a 19-es, 37-es és 28-as könyvtár gyermekrészlegében. Ezek is az olvasmányélmény elmélyítését és további igények felkeltését célozták.

Több könyvtáros vállalt célfeladatként olvasáskutatást, ill. készített ilyen témájú szakdolgozatot. A 48-as könyvtárban dolgoztak a szépirodalom feltáráshoz használható kódrendszer kialakításán, s elkezdték az állomány kódolását is. Az V. kerületi 14-es könyvtárban, a II. kerületi 37-esben, az 5-ös, a 24-es és a 25-ös könyvtár gyermekrészlegében, az 1-es gyermekkönyvtárban szakdolgozat tárgya volt az egyes olvasói rétegek könyvtárhasználati, ill. olvasási szokásainak vizsgálata.

A VII. kerületi 22-es könyvtárban és a zuglói 43-asban egy-egy kevésbé olvasott téma, vagy szakcsoport könyveit hatást vizsgáló kiállításokkal tárták fel. A vizsgálat eredményeként sok, a könyvtárosok által fontosnak tartott mű olvasóra talált. A hálózat könyvtáraiban vég-

zett vizsgálatok sokéves hagyománynak megfelelően nem öncéluak voltak, hanem az olvasószolgálat színvonala emelésének eszközei.

A kerületi könyvtárak olvasószolgálati tevékenységében évek óta nagy hangsúlyt kap a különböző olvasói rétegekkel való foglalkozás. Több országos akció segítette ezt a munkát. Az 1976-ban meghirdetett Olvasó munkásért pályázaton nyolc kerületi könyvtár vett részt. 1978-ban első lett a kőbányai 12-es, második a XI. kerületi 6-os könyvtár, s a budapesti zsüri dicséretben részesítette a VIII. kerületi 9-es és a soroksári 35-ös könyvtár kollektíváját. A pályázó könyvtárakban széles körű propagandát folytattak a munkás és a szakmunkástanuló olvasók számára és könyvtári aktivitásának növelése érdekében. Részt vettek szocialista brigádok kulturális vállalásainak kidolgozásában és támogatták ezek teljesítését. A felkészülést az évforduló vetélkedőkre felhasználták, hogy rendszeres könyvtárhasználatra neveljék a brigádtagokat.

A 12-es könyvtárban 1977-1978-ban több mint 2000 munkás, ill. szakmunkástanuló olvasott. "A mi világunk" címmel, majd az Ady-évforduló megünneplésére hirdetett vetélkedő kérdéseinek kidolgozásában, az ajánlott irodalom jegyzékének összeállításában és a felkészítésben is szerepet vállalt a könyvtár.

A 6-os könyvtárban a szocialista brigádtagok száma közel 500-zal nőtt. A könyvtár munkájának egyik elismerése, hogy a VOSZK Budapesti Gépjavító Ipartelepének Béke szocialista brigádja a könyvtár három dolgozóját tiszteletbeli brigádtagnak választotta.

A Gutenberg téri 9-es könyvtár a Mindenki iskolája egyik budapesti konzultációs központjaként működött. Felkutatták a 7. és 8. osztályt el nem végzetteket és segítették felkészítésüket. A tapasztalatok azt bizonyították, hogy a könyvtár erre fordított energiája nem állt teljesen arányban az eredményekkel. A jelentkező 22 hallgató közül 15 tanulónak sikerült levezgáznia részben a 7., részben a 8. osztályból.

A soroksári 35-ös könyvtár zenei részlegében képzőművészeti kiállításon több szocialista brigádot látott vendégül, tagjaik közül sokan a könyvtár aktív olvasóivá váltak.

A KISZ-korosztályú fiatalokkal való egyéni és csoportos foglalkozásoknál a könyvtárakban szem előtt tartották a különböző rétegek eltérő életkori sajátosságait, műveltségi szintjükben meglévő különbségeket.

A szakmunkástanulóknak könyvtárbemutató foglalkozásokat és művészeti tárgyu előadásokat rendeztek az angyalföldi 4-es könyvtárban. Irodalmi folyóiratait ismertette a 7-es könyvtár. A 6-os könyvtár programjában szerepelt szavalóverseny, műszaki vetélkedő, különféle művelődési intézménybe szervezett látogatás.

A könyvtárbemutatók, előadások, vetélkedők, könyvviták, folyóirat-ismertetések jelentős része a középiskolai tanulók politikai, ideológiai, irodalmi, művészeti igényeire épült, ill. az őket érintő fontos kérdések iránti érdeklődés felkeltését szolgálta. Az érettségizők felkészítéséhez a beszámolási időszakban is több könyvtár nyújtott segítséget, elsősorban magyar irodalomból előadásokkal, konzultációkkal, pl. a 22-es, a 27-es, a 43-as. Az orosz és szovjet irodalomról szervezett előadásokat a Szovjet Kultura és Tudomány Házában hallhatták az érdeklődők.

A könyvtárak helyet adtak a pedagógusok által tartott könyvtári óráknak, szakköri foglalkozásnak, segítették a fiatalok kutatómunkáját. Sikeresnek bizonyultak a 12-es és a 22-es könyvtárban megtartott foglalkozások.

A II., VII., VIII., IX., XIII. kerületben a dolgozók általános és középiskolai hallgatóinak is rendeztek könyvtárbemutató foglalkozásokat, irodalmi előadásokat, ill. rendhagyó irodalmi órákat.

A gyermekkönyvtárakban a korábbi évekhez hasonlóan voltak olyan könyvtári kutatások, amikor egy-egy órs, vagy kisebb gyermekcsoport irodalmat gyűjt, böngészik a kézikönyvek között.

A kerületi könyvtárosok részt vállaltak a pedagógusoknak, gyermekeknek és könyvtárosoknak egyaránt segítséget jelentő ajánlójegyzékek összeállításában. A 37-es könyvtárban tantárgyi bibliográfia készült az általános iskolák 2-8. osztályosai számára, a 3-as és az 5-ös gyermekkönyvtárban ajánló bibliográfia a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, az Őszirózsás forradalom, a KMP megalakulásának és a Tanácsköztársaság kikiáltásának 60. évfordulójára. A nemzetközi gyermekév tiszteletére a 3-as könyvtárban közel 70 ország gyermekszervezeteiről, népi gyermekjátékairól, szokásairól gyűjtötték a könyvtárosok anyagot.

Egyre több könyvtár alkalmazta a segédeszközökben való jártasságot kívánó rejtvényjátékokat a gyermekek könyvtárhasználatára nevelése érdekében. A helyben olvasók számának emelkedése e munkának eredménye is.

A 13-14 évesek olvasásának figyelemmel kísérése és regisztrálása megkönnyítette a velük való foglalkozást a felnőttkönyvtárban. Pályaválasztásuk, iskolai munkájuk segítése a beszámolás időszakában is a gyermekkönyvtárak fontos feladata volt.

Nagy jelentőséget tulajdonítottak az óvodások könyvtárlátogatásának is. Egy-egy könyvtárban évente egyszer szervezik ezt, de a 35-ös könyvtár rendszeresen vendégül látja őket, könyvet kölcsönöz nekik, foglalkozásokat tart számukra.

A 2-es gyermekkönyvtár óvónőknek, a 38-as pedig a tanítóképző főiskola hallgatóinak mutatta be a könyvtár szolgáltatásait.

Az általános iskolák, ill. uttörőszervezetek és a gyermekkönyvtárak közötti együttműködés sokféle formája honosodott meg. A gyermekkönyvtárosok meghívottakként vagy házigazdaként rendszeresen részt vettek kerületi uttörőelnökségi, szakbizottsági munkában, képviseltették magukat a Budapesti Uttörőelnökségben, kulturális és uttörőtörténeti szakbizottságban. Nevelői, csapatvezetői értekezleteken, iskolai könyvtárosi, osztályfőnöki vagy szaktárgyi munkaközösségi továbbképzéseken ismertették a könyvtárak szolgáltatásait, a lehetőségeket, amelyekkel segíthetik a pedagógusok oktató-nevelő munkáját, ill. a gyermekek olvasóvá nevelését.

Az együttműködésnek különleges szerepe volt a beszámolás idején az iskolákban nyitott gyermekkönyvtárakban. Itt az együttműködés közös tervezést, programegyeztetést is jelentett. E tapasztalatok elemzése, szélesebb körű hasznosítása még időt kíván.

KISZ-korosztályú fiatalok részvételével 1977-ben hét, 1978-ban hat művelődési kör működött. A kistérségi 25/3-as könyvtárban a MÜM 4-es sz. intézet tanulóiból szervezett csoportban irodalmi, művészeti kérdésekről esett szó, tagjai szerepeltek a kerületi VIT-vetélkedőn is. A II. kerületi 37-es könyvtárban politikai vitakör és művelődési kör is működött. Az előbbiben a demokráciáról folyt eszmecsere, az utóbbiban mai magyar írók, költők életművével, ill. egy-egy alkotással foglalkoztak. A Kulich Gyula téri 44-es könyvtár művelődési körében az anyaggyűjtés módszerével ismerkedtek a fiatalok egy-egy irodalmi műsor összeállítására. Több érdekes kiránduláson kívül a Mikroszkóp Színpad pártoló tagjaiként részt vettek Ajtmatov: A versenyló halála előadását követő vitán.

Néhány kerületben évek óta, s így a beszámolási időszakban is törekedtek a könyvtárak az idős korúak, ill. a betegek könyvellátásának megoldására. Az V. kerületben 1978-ban a könyvtárközi kölcsönzést végző gépkocsit is felhasználták e célra. A Vadász utcai könyvtár egyik mun-

katársra hetenként két alkalommal kölcsönzött az öregek napközi otthonában. A 14-es könyvtár dolgozói a Havas utcai szeretetotthonba vitték el a könyvet. A XVI. kerületi 32-es könyvtár is ellátta az öregek napközi otthonát könyvvel, folyóirattal. A XI. kerületi 6-os és a XV. kerületi 29-es könyvtár öregek napközi otthonában létesített letétet. Az 1978-ban megnyitott 36/5-ös fióknak a XVII. kerületben egyik feladata volt, hogy ellássa a közelében lévő szociális otthon lakóit olvasnivalóval. A bibliobusz két megállója kijelölésekor /a II. és a III. kerületben/ első sorban a szociális otthonok lakóira gondoltak.

Könyv- és könyvtárpropaganda

1977-ben kiemelkedő helyet foglalt el a kerületi könyvtárak propagandatevékenységében a méltó megemlékezés Ady Endre és Szabó Ervin születésének 100., a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára.

Az Ady-évforduló tiszteletére meghirdetett pályázat /"Ki látott engem?" / - a költő verseinek illusztrálására, egy-egy novellájának, versének vagy publicisztikai írásának elemzésére - 1977 márciusától októberéig tartott. Nyolc kerületben a Hazafias Népfront könyvbarát köreivel közösen megszervezett irodalmi esteken neves Ady-kutatók és színművészek közreműködésével ismertették és elemezték a költő alkotásait. 247 irodalmi és 1351 képzőművészeti alkotás érkezett a Hazafias Népfront Budapesti Bizottságához az ország minden részéből, sőt a határon túlról is. A képzőművészeti munkák legjobbjait kiállításon mutatták be a Pataky István Művelődési Központban, amelynek ünnepélyes megnyitóját után irodalmi est keretében adták át a díjakat. A kerületi könyvtárak népszerűsítették a felhívást tartalmazó füzetet, Ady műveinek, a róla szóló tanulmányköteteknek kézbe-adásával segítették a versenyzőket. Kiemelkedő munkát végzett a kőbányai könyvtár. "Az ifju szivekben élek" c. vetélkedőanyagot több gyermekkönyvtár felhasználta. A 10-es gyermekkönyvtár külön, Ady születésének centenáriuma alkalmából együttműködési szerződést kötött a Tomori utcai Ady Endre uttörőcsapattal, s ennek értelmében rendeztek kiállítást, faliújságot, irodalomórát és előadást. A 26-os gyermekkönyvtár részt vett a kerület Ady-emlékestjének megszervezésében.

A Szabó Ervin-centenárium tiszteletére szervezett megemlékezések közül kiemelkedett a II. kerületi könyvtárnak a tanáccsal közösen meghirdetett könyvtárhasználati vetélkedő-sorozata középiskolások részére. Az évfordulót megünnepelték a gyermekkönyvtárakban is. A II. kerületi 26-os és 37-es könyvtár kerületi szintű irodalmi és rajzpályázatára közel 200 általános iskolás nevezett be.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára rejtvényjáték készült "60 kérdés a Szovjetunióról" címmel és szellemi totó, amely a 15 szovjet köztársaságot mutatta be. A helyes megfejtők között könyvjutalmat sorsoltak ki a könyvtárak. A felkészülés közben szerzett ismereteket a versenyzők jól hasznosították a "Ki tud többet a Szovjetunióról" című országos vetélkedőben. A rejtvényjátékot minden könyvtár felhasználta arra, hogy a téma feldolgozása közben a gyermekek a könyv- és könyvtárhasználatot gyakorolják.

1978-ban a felnőttolvasóknak 575, a gyermekeknek 2780 csoportos foglalkozásuk, rendezvényük volt. A könyvkiemelések, kiállítások száma a felnőtt könyvtárakban 2631, a gyermekkönyvtárakban 1432. A kiállítások száma mind a felnőttek, mind a gyermekek részére nagyobb, mint 1976-ban volt, az előadások száma a felnőttek körében kevesebb volt, a gyermekek körében több. Összességében a beszámolási időszakban a rendezvények /előadások és kiállítások/ száma nőtt.

Az 1918/19-es forradalmaknak és a KMP megalakulásának 60. évfordulója alkalom volt az egymással szervesen összefüggő történelmi események felidézésére. A kiállítások, előadások, vetélkedők egyaránt szolgálták e korszak megismerését, a haladó hagyományok ápolását és a munkásmozgalmi múlt emlékeinek megőrzését.

Az 1918/19-es időszakot bemutató irodalom népszerűsítését segítette az "Emlékezzünk" c. forgatókönyv. A kiadványt sok könyvtár felhasználta vetélkedőkhöz, ill. az 1979-re is áthuzódó írásbeli versenyekhez. Az ehhez készült feladatlapokat, az audiovizuális dokumentumok jegyzékét, a magnószalagra felvett irodalmi műsorokat könyvtárak és iskolák egyaránt jól hasznosították. A rendezvények közül külön említést érdemel az őszi rózsás forradalom 60. évfordulójára szervezett V. kerületi emlékest. Itt közel négyszázan találkoztak Károlyi Mihálynéval és Erényi Tibor történésszel, akik közösen idézték fel az eseményeket.

Az ünnepi könyvhét mindkét évben szakmai bemutatóval kezdődött, amelyen a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésével közösen szervezett műsor keretében ismerhették meg a tájékoztató könyvtárosok az ünnepi kiadványok jelentős részét. 1977-ben négy kerületi könyvtárban nyolc kiadóval való találkozásra és hasznos eszmecsere nyílt alkalom. Az 1978. évi megnyitót Angyalföldön rendezték, a mozgókönyvtár kollektívája vállalta, hogy ezzel együtt, a kölcsönzés mellett, egy héti könyvet is árusít. Nagy érdeklődés nyilvánult meg a 44-es és a 7-es könyvtár irodalmi estje iránt.

Mindkét év propagandamunkájának keretét adott a "Kell a jó könyv 77" olvasópályázat is. Az orosz és szovjet irodalom legjobb alkotásainak népszerűsítésére indított akció a művek olvasását, a rájuk vonatkozó kérdések megválaszolását és műelemzést is lehetővé tett. A hálózatban kiosztott mintegy kilencezer pályázati füzetből 2926 megfejtést továbbítottak az MSZBT-nek. A pályázók 53,6 %-a volt 19-39 éves koru, míg az olvasók között csak 41 %-ot képviseltek. Ez az aktivitás a szocialista brigádok részvételének köszönhető. 75 szocialista brigád pályázatot továbbítottak. 15 hónap alatt a kikölcsönzött pályázati könyvek száma meghaladta a harmincezret. Az olvasómozgalom legtöbbször kölcsönzött könyveinek jegyzékéből jól lehetett következtetni a propaganda hatására. A sorrend kialakulásában a könyvtári vetélkedőknek, a színház, film, ill. tévé-adaptációknak nagy szerepük volt. A hat könyvből /Arszenyev: Derszu Uzala, Babel: Lovashadsereg, Ilf-Petrov: Aranyborjú, Sinkarjov: Szibéria - múlt, jelen, jövő, Suksin: A harmadik kakasszóig, Vasziljev: A hajnalok itt csendesek/ megrendezett vetélkedő-sorozatban versenyeztek az V. kerületi 14-es, a VII. kerületi 22-es, a XI. kerületi 6-os, a XII. kerületi 38-as, a XIV. kerületi 18-as, a XX. kerületi 27-es könyvtár csapatai. Az egyes könyvtárak értékelése a munka komplexitását tekintette mércének, tehát a beérkezett pályázati lapokon kívül a műelemzéseket, a könyvekről folytatott magnós beszélgetéseket és a vetélkedőn részt vevő csapatok felkészítését.

Az 1978-as év nagy feladata volt a "Köszöntünk, VIT, köszöntünk, Havanna" akció segítése, a VIT-nek, az ifjusági mozgalom és a Kubáról szóló irodalom népszerűsítése. Ebben kiemelkedő szerepe volt a József Attila-lakótelepi 48-as könyvtárnak. Nemcsak a fővárosi, hanem az ország valamennyi hozzájuk forduló KISZ-alapszervezetének segítséget nyújtottak szóban, levélben, telefonon - könyvvel, folyóirattal, hangzóanyaggal egyaránt. Hat kerületben a KISZ-bizottságok felkérésére VIT-központként működtek a kerületi könyvtárak. Néhány helyen a kerületi vetélkedők kérdéseinek összeállításában és a zsüri munkájában is részt vettek a könyvtárosok.

A műszaki könyvnapok sikeres megrendezéséért az országos szervező bizottság 1978-ban a 6-os, a 12-es és a 22-es könyvtárat részesítette jutalomban.

A tv 12 műsorához készített röplap-bibliográfiák felhasználásával kísérték figyelemmel a könyvtárakban az adások hatását a vonatkozó irodalom iránti érdeklődésre. Az első 365 nap a gyermek életében, a Hangoskodók és a Telefénykép c. sorozat bizonyult különösen népszerűnek.

Az ideiglenes könyvkiemelések és kiállítások eszközeit mind a jelentős évfordulókra való emlékezés céljából, mind egy-egy téma, ill. állományrész népszerűsítésére felhasználták a felnőtt- és gyermekkönyvtárakban.

A gyermekek körében 1978-ban majdnem 400-zal több előadásos rendezvény volt, mint 1976-ban. Kiemelendők az I. országos gyermekkönyvhét alkalmából szervezett előadások, író-olvasó találkozók, s egyre nagyobb szerepet kaptak a könyv- és könyvtárhasználati készségeket tudatosan fejlesztő foglalkozások. Nőtt az iskolákkal közös rendezvények aránya /77,7 %/. Ezeknek körébe tartoztak a 3. osztályosoknak tantervben előírt könyvtárlátogatásai, a könyv-könyvtárhasználati alapozó órák, továbbá a könyvtárban tartott előkészítő vagy összefoglaló jellegű szakórák.

Foglalkozás-sorozatot rendezett a 12-es könyvtár gyermekrészlege a művészeti irodalom olvasottságának növelése érdekében, ehhez feladatlapokat is kiadott. A II. kerületi 37-es könyvtár gyermekrészlegében egész évben folyt a "Verne, a technika álmodója" címmel a Bölcs bagoly sorozat könyveire épülő társasjáték, ill. a "Barátunk a muzeum" c. képzőművészeti vetélkedő. Hasonló célt szolgált az egész hálózat számára az "Utazás Cook kapitánnyal" és a "150 éve született Verne" c. módszertani anyag.

Több könyvtár bekapcsolódott a "Barátunk a..." uttörőakcióba. Az 1-es gyermekkönyvtár "Hogyan nézzünk, hallgassunk...?" /képet, színházat, tévét, zenét/ címmel indított előadássorozatot.

A kiscsoportos foglalkozások különböző típusai alakultak ki az utóbbi években, s ez a tendencia 1978-ban tovább erősödött. Voltak hosszabb-rövidebb ideig működő általánosabb tematikájú klubok és művelődési körök, egy tanévre szóló programmal dolgozó kis közösségek, voltak program szerinti foglalkozások az éppen a könyvtárban tartózkodó gyermekek részére, más csoportoknak könyvtárhasználati rejtvenyjátékok.

A csoportos foglalkozások tematikájának gazdagítását, színvonal emelését szolgálták a megjelent forgatókönyvek, módszertani utmutatók /21-22. tábla/.

A zenei részlegek működése a beszámolási időszakban nem volt zökkenőmentes, de Kőbányán, Kispesten és Soroksáron egyaránt kialakult már munkájuk, s az általános és középiskolások, különösen a zeneiskolák tanulói köréből állandó közönségük volt. Kispesten Mozart műveiről szerveztek előadást a gyermekolvasóknak, a 12-es könyvtárban folytatta munkáját a zenebarátok klubja. Soroksáron felnőttek részére 9 alkalommal rendeztek hangversenyt. Népszerű volt a 9-es könyvtárban a kazettára másolt nyelvleckelemések kölcsönzése.

Feldolgozó munka, katalógusok

1977-ben a hálózat Kezelési és ügyviteli szabályzatának megjelenítése az egységesebb feldolgozás, ügyvitel eszköze volt.

Mindkét évben az alapkatalógusok egységes szerkesztési elveinek érvényesítése érdekében folytak a katalógus revíziók. Erre a munkára sok helyen nem tudtak még elég időt áldozni.

Nagy gondot jelentett a zenei részlegekkel rendelkező könyvtárakban a hangzó anyag feldolgozása, s a szemléltetés céljaira beszerzett eszközök megbízható nyilvántartása.

+ + +

A jelentős szükségképpen nem terjedhetett ki minden részletre. A kerületi könyvtárak munkáját számban jelző táblázatok kiegészítik a szöveges értékelést. /23-24. tábla/

EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az 1977-78-as években megszilárdult a közművelődésben, a könyvtári munkában nélkülözhetetlen együttműködés a különböző intézményekkel, tömegszervezetekkel, mozgalmakkal. Összefoglalóan a jelentősebb mozzanatok kerülnek itt felsorolásra.

Az intézmény 1978-ban együttműködési szerződést kötött a TIT budapesti szervezetével, amelyet a TIT budapesti elnöksége is megvitatott. Az eredményeket jól példázzák a bibliográfiai osztályon a József Attila Szabadegyetem számára készített bibliográfiák, a szociológiai osztály két tudománynépszerűsítő szakbibliográfiája, amelyek a TIT szociológiai szakosztályával kooperálva kerültek kiadásra, a propagandaosztálynak a TIT közreműködésével szervezett propagandatanfolyama, s a TIT kihelyezett nyelvtanfolyamai.

A Hazafias Népfront Budapesti Bizottságával, az SZBT-vel, a KISZ Budapesti Bizottságával, az Uttörők Budapesti Elnökségével, a ÁKV Propagandaosztályával, a Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésével együttműködve szervezte a hálózati és módszertani osztály az olvasómozgalmi és propaganda-akciókat.

A könyvtári munka tartalmi elemei kerültek előtérbe a népfront bizottságokkal közösen szervezett "Kell a jó könyv 77" vetélkedőin, a könyvbarátköri programok alkalmával.

A Budapest-gyűjteménynek állandó munkakapcsolata volt a honismereti mozgalommal a Hazafias Népfront Budapesti Bizottságán, s az Országos Tanács Helytörténeti Bizottságán keresztül.

A Szovjet Kultura és Tudomány Házával az együttműködési szerződés a közös munkának sok lehetőségét nyújtotta a "Kell a jó könyv 77" olvasópályázatra kijelölt művek ismertetésével, az orosz és mai szovjet irodalomról érettségizőknek szervezett előadásokkal, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára együtt rendezett kiállítással, "A Szovjetunió külpolitikája. 1971-1977." című bibliográfia anyaggyűjtésében való részvételükkel.

Élénk volt a tapasztalatcsere, a nagy tudományos könyvtárakkal, a megyei, járási könyvtárakkal. Látogatások, tapasztalatcserék cím alatt a továbbképzésről szóló fejezetben ezt osztályonként felsorolja a jelentés, s bizonyítékul szolgálnak erre a dolgozóink tudományos munkássága között említett előadások a fővárosban és vidéken.

A külföldi tanulmányutak gyakran jelentettek kapcsolatfelvételt, lehetőséget az együttműködésre külföldi társintézményekkel. Ettől függetlenül a külföldi kapcsolatok aktív formája a kiadvány-csere. A moszkvai INION a szociológiai osztály kiadványaiért cserébe 1977 elejétől megküldi 7 bibliográfiai periodikáját.

A beszámoló minden részében visszatérően jelentkezik a különböző tömegszervezetekkel, intézményekkel való együttműködés révén elért eredmények felsorolása. Az igazgatóság, a központi osztályok, s a kerületi könyvtárak 1977-78-ban sokat tettek az addig elért közös munka fejlesztéséért.

Összefoglalóan, szemléltetésül a társintézményeknek, szervezeteknek jegyzéke, a teljesség igénye nélkül:

TIT Budapesti szervezete

Uttörők Budapesti Elnöksége, s kerületi szervezetei

KISZ Budapesti Bizottsága, s kerületi szervezetei
 Fővárosi Pedagógiai Intézet
 Fővárosi Művelődési Ház
 Budapesti Történeti Múzeum
 Fővárosi Levéltár
 Pest megyei Művelődési Központ és Könyvtár
 A Szakszervezetek Budapesti Tanácsa, egyes szakmai központok és üzemek
 Hazafias Népfront Budapesti Bizottsága
 Fővárosi Állat- és Növénykert
 A Szovjet Kultura és Tudomány Háza
 Magyar Szociológiai Társaság
 MSZBT
 Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése
 MűM Szakoktatási és Továbbképzési Intézete
 Szakmunkástanuló intézetek
 Központi Múzeumi Igazgatóság
 Magyar Könyvtárosok Egyesülete
 Iskolai könyvtárak szakfelügyelete, iskolák

x x x

A könyvtári szakfelügyelet a két év alatt 13 kerületben végzett általános vizsgálatot. A könyvtár vezetősége valamennyi jelentés tárgyalásában részt vett. Ez erősíti a kerületi tanácsi és szakszervezeti könyvtárak együttműködését, a közös gondok és feladatok együttlátását, hatékonyabb lehet a közös munka, a közös célok érdekében.

1. sz. táblázat

A KÖNYVTÁRI ÁLLOMÁNY ALAKULÁSA

		Év	Állomány dec. 31-én
			k ö t e t
A.	Kerületi könyvtárak* könyvállománya	1976	2,033.644
		1977	2,166.195
		1978	2,279.994
B.	Összes hálózati könyvállomány	1976	2,286.459
		1977	2,400.434
		1978	2,538.641
C.	Teljes könyvtári állomány /dia, broszura, lemez, magnószalag stb./	1976	2,346.798
		1977	2,465.791
		1978	2,613.432

* A hálózati raktárak állománya nélkül.

A FELNŐTTKÖNYVÁLLOMÁNY SZAKOK SZERINTI MEGOSZLÁSA*

Szak- szám	Megnevezés	1976	1978	1976	1978
		darabban		százalékban	
1,2,3, 9	Társadalomtudomány /filozófia, történelem/	227.053	262.738	15,5	16,1
3K	Marxizmus-leninizmus				
5	Természettudomány	55.534	63.681	3,8	3,9
61	Orvostudomány	18.009	19.440	1,2	1,2
62,64- 69	Alkalmazott tudomány	68.542	75.238	4,7	4,6
63	Mezőgazdaság	13.051	15.598	0,9	0,9
7	Művészet	114.784	128.325	7,9	7,9
4,8	Nyelv- és irodalomtudomány	97.608	111.188	6,7	6,8
0,91	Általános művek, Földrajz	96.406	107.218	6,6	6,6
	Szépirodalom	770.952	847.547	52,7	52,0
	Összesen	1,461.939	1,630.973	100,0	100,0

* 1977-ben nem készült bontott statisztika. Az összes könyv:
2,166.195 db.

A GYERMEKKÖNYVÁLLOMÁNY MEGOSZLÁSA

Szak	1976	1978	1976	1978
	darabban		százalékban	
Társadalomtudomány	42.656	52.252	7,6	8,2
Természettudomány	41.258	48.532	7,3	7,6
Technika	38.459	42.982	6,8	6,7
Művészet	38.490	42.261	6,9	6,6
Egyéb ismeretterjesztő	82.269	93.633	14,6	14,6
Szépirodalom	319.467	360.179	56,8	56,3
Összesen	562.599	639.839	100,0	100,0
Nevelői kézikönyvtár	9.106	9.182		
Mindösszesen	571.705	649.021		

AZ ÁLLOMÁNY MEGOSZLÁSA

Év	Összes állomány	Felnőtt	%	Gyermek	%
1976	2,033.644	1,461.939	71,9	571.705	28,1
1977	2,166.195 ^x	-	-	-	-
1978	2,279.994	1,630.973	71,5	649.021	28,5

^x 1977-ben nem készült bontott statisztika

AZ ÁLLOMÁNY ÉS A BESZERZETT ÚJ KÖNYVEK ÖSSZETÉTELE %-BAN

Év	Összes ismeretterjesztő		Összes szépirodalom	
	Állomány	Szerzeményezés	Állomány	Szerzeményezés
1976	47,1	47,0	52,9	53,0
1977	-	-	-	-
1978	48,0	52,0	52,0	48,0

A KÖNYVGYARAPODÁS MEGOSZLÁSA

Szak- szám	Megnevezés	1976	1977	1978	1976	1977	1978
		darabban			százalékban		
1,2,3,9	Társadalom- tudományok	26.777	-	27.892	13,4	-	14,1
5	Természet- tudomány	5.894	-	5.800	3,8	-	3,0
61	Orvostudomány	1.646	-	1.881	0,8	-	0,9
62,64, 69	Alkalmazott tudomány	6.332	-	7.015	3,2	-	3,5
63	Mezőgazdaság	1.982	-	1.641	1,0	-	0,8
7	Művészet	10.575	-	9.689	5,3	-	4,9
4,8	Nyelv- és irodalom- tudomány	8.151	-	9.883	4,1	-	5,0
91,0	Földrajz, Általános művek	9.432	-	9.787	4,7	-	4,9
	Szépirodalom	74.363	-	68.022	37,2	-	34,3
	Gyermekirodalom	54.610	-	56.604	27,3	-	28,6
	Összesen	199.762 ^x	235438	198.214 ^{xx}	100,0	100,0	100,0

^x nevelői kézi 1.554 db

^{xx} nevelői kézi 794 db

A FELNÖTTKÖNYVGYARAPODÁS MEGOSZLÁSA^x

Szak- szám	Megnevezés	1976	1978	1976	1978
		darabban		százalékban	
1,2,3 9	Társadalomtudományok	26.777	27.892	18,4	19,7
5	Természet tudomány	5.894	5.800	4,1	4,1
61	Orvostudomány	1.646	1.881	1,1	1,3
62,64 69	Alkalmazott tudomány	6.332	7.015	4,4	5,0
63	Mezőgazdaság	1.982	1.641	1,4	1,2
7	Művészet	10.575	9.689	7,3	6,8
4,8	Nyelv- és irodalomtudomány	8.151	9.883	5,6	7,0
91,0	Földrajz, Általános művek	9.432	9.787	6,5	6,9
	Szépirodalom	74.363	68.022	51,2	48,0
	Összesen	145.152	141.610	100,0	100,0

^x 1977-ben bontott statisztika nem készült

A GYERMEKKÖNYV GYARAPODÁS MEGOSZLÁSA^x

Szak	1976	1978	1976	1978
	darabban		százalékban	
Társadalomtudomány	4.115	5.955	7,5	10,5
Természettudomány	4.133	5.134	7,6	9,1
Technika	3.525	4.146	6,4	7,3
Művészet	2.824	2.427	5,2	4,3
Egyéb ismeretterjesztő	6.909	7.490	12,7	13,2
Szépirodalom	33.104	31.452	60,6	55,6
Összesen	54.610	56.604	100,0	100,0

^x 1977-ben nem készült részletes statisztika

ÖSSZHÁLÓZATI ÁLLOMÁNY CSÖKKENÉS

1976	1977	1978
darabban		
115.467	109.639	85.209

A BEIRATKOZOTT OLVASÓK SZÁMA AZ ÉV VÉGÉN

	1976		1977		1978	
	Fő	%	Fő	%	Fő	%
Felnőtt	111.503	70,0	113.929	70,0	109.381	68,9
14 éven aluli	47.850	30,0	48.722	30,0	49.410	31,1
Összesen	159.353	100,0	162.651	100,0	158.791	100,0

AZ OLVASÓK MEGOSZLÁSA

Kor	1976	1977	1978	1976	1977	1978
	számban			százalékban		
10 évig	22.700	48.722	23.733	14,2	30,0	14,9
10-14 év között	25.150		25.677	15,8		16,2
15-19 év között	23.290	113.929	21.119	14,6		70,0
20-24 év között	19.067		17.374	12,0	10,9	
25 év és idősebb	69.146		70.888	43,4		44,7
Összesen	159.353	162.651	158.791	100,0	100,0	100,0

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANULÓKHOZ VISZONYÍTOTT OLVASÓK ARÁNYA

	1976		1978	
	száma	%	száma	%
Tanuló				
10 évesig	80.170	56,7	89.515	56,1
10 éven felüli	61.177	43,3	70.080	43,9
Összesen	141.347	100,0	159.595	100,0
Olvasó				
10 évesig	20.334	47,4	21.218	47,6
10 éven felüli	22.588	52,6	23.382	52,4
Összesen	42.922	100,0	44.600	100,0
Egyéb olvasó				
koron alul	2.366	48,0	2.515	52,3
koron felül	2.562	52,0	2.295	47,7
Összesen	4.928	100,0	4.810	100,0
Szervezettség		30,4		27,9

EGYES KORCSOPORTOK MEGOSZLÁSA AZ AZONOS KATEGÓRIÁN BELÜL

	1976	1978
	százalékban	
Felnőtt korcsoportok		
15-19 év között	14,6	13,3
20-24 év között	12,0	10,9
25 éves és idősebb	43,4	44,7
Összesen	70,0	68,9
Gyermek korcsoportok		
10 éves alatt	14,2	14,9
10-14 év között	15,8	16,2
Összesen	30,0	31,1
Mindösszesen	100,0	100,0

A BEIRATKOZOTT OLVASÓK FOGLALKOZÁSA

Foglalkozás	1976	1978	1976	1978
	számban		százalékban	
Fizikai dolgozó	26.798	27.075	16,8	17,1
Szellemi dolgozó	26.418	29.672	16,6	18,7
Középiskolai tanuló	16.046	15.005	10,1	9,4
Főiskolai hallgató	4.728	5.078	3,0	3,2
Szaktanácsadó tanuló	3.382	2.731	2,1	1,7
Általános iskolai tanuló	47.850	49.410	30,0	31,1
Egyéb foglalkozású	34.131	29.820	21,4	18,8
Összesen	159.353	158.791	100,0	100,0

FELNŐTT BEIRATKOZOTT OLVASÓK

Foglalkozás	1976	1978	1976	1978
	számban		százalékban	
Fizikai dolgozó	26.798	27.075	24,1	24,8
Szellemi dolgozó	26.418	29.672	23,7	27,1
Középiskolai tanuló	16.046	15.005	14,4	13,7
Főiskolai tanuló	4.728	5.078	4,2	4,6
Szakmunkás tanuló	3.382	2.731	3,0	2,5
Egyéb foglalkozású	34.131	29.820	30,6	27,3
Összesen	111.503	109.381	100,0	100,0

KÖLCSÖNZŐK ÉS OLVASÓTERMI LÁTOGATÓK

	1976		1977		1978	
	száma	%	száma	%	száma	%
Kölcsönzők						
felnőtt	1,037.800	58,8	991.902	58,1	928.423	58,1
gyermek	415.405	23,5	401.202	23,5	371.419	23,3
Összesen	1,435.205	82,3	1393.104	81,6	1299.842	81,4
Olvasótermi látogatók						
felnőtt	174.203	9,9	175.928	10,3	162.129	10,1
gyermek	136.966	7,8	137.750	8,1	134.816	8,5
Összesen	311.169	17,7	313.678	18,4	296.945	18,6
Teljes olvasóforgalom mindösszesen	1,764.374	100,0	1,706.782	100,0	1,596.787	100,0

KÖLCSÖNZÖTT KÖTETEK

	1976		1977		1978	
	szám	%	szám	%	szám	%
Felnőtteknek kölcsönzött kötetek	3,790.564	76,6	3,757.975	76,9	3,480.947	76,4
Gyermekeknek kölcsönzött kötetek	1,156.147	23,4	1,129.569	23,1	1,075.079	23,6
Összesen	4,946.711	100,0	4,887.544	100,0	4,556.026	100,0

A KÖLCSÖNZÖTT KÖNYVEK SZAK SZERINTI MEGOSZLÁSA

/Reprezentatív adatok/

	1976	1978	1976	1978
	számban		százalékban	
Felnőtt irodalom összesen	915.202	817.152	77,3	77,1
Szépirodalom	611.756	567.858	51,7	53,6
Ismeretterjesztő	303.446	249.294	25,6	23,5
ebből:				
ideológia, politika	83.898	74.377	7,1	7,0
műszaki irodalom	34.437	30.379	2,9	2,9
mezőgazdasági irodalom	7.587	7.561	0,6	0,7
természettudomány	40.619	31.583	3,4	3,0
egyéb ismeretterjesztő	136.905	105.394	11,6	9,9
Gyermekirodalom összesen	268.145	243.123	22,7	22,9
ebből:				
gyermek-szépirodalom	160.594	148.351	13,6	14,0
szépirodalom	20.366	21.787	1,7	2,0
ismeretterjesztő	87.185	72.985	7,4	6,9
Mindössze	1,183.347	1,060.275	100,0	100,0

19. sz. táblázat

A FELNŐTTEKNEK KÖLCSÖNZÖTT KÖNYVEK %-OS ARÁNYA

	1976	1978
Szépirodalom	66,8	69,5
Ismeretterjesztő	33,2	30,5
ebből: ideológia, politika	9,2	9,1
műszaki irodalom	3,8	3,7
mezőgazdasági irodalom	0,8	0,8
természettudomány	4,4	3,9
egyéb ismeretterjesztő	15,0	13,0
Összesen	100,0	100,0

20. sz. táblázat

KÖLCSÖNZÖTT GYERMEKKÖNYVEK %-OS ARÁNYA

	1976	1978
Gyermek szépirodalom	59,9	61,0
Szépirodalom	7,6	9,0
Gyermek ismeret- terjesztő	32,5	30,0
Összesen	100,0	100,0

21. sz. táblázat

KIÁLLÍTÁSOK ÉS RENDEZVÉNYEK SZÁMA

Könyvkiállítások	1976	1978
Felnőttek számára	2.153	2.631
Gyermekek számára	1.339	1.432
Összesen	3.492	4.063
Előadások	1976	1978
Felnőttek számára	699	575
Gyermekek számára	2.384	2.780
Összesen	3.083	3.355

A KERÜLETI KÖNYVTÁRAK FŐBB ADATAI 1977-BEN

Kerület	Könyvtár száma	Fiókok száma	Könyv-állomány	Beiratkozott olvasók	Kölcsönzők	Kölcsönzött kötetek	Kölcsönzési napok
			száma az év végén		száma az évben		
Hálózati könyvraktár							
Létesítendő könyvraktárak raktára			234.239				
I.	11	1	40.193	1.874	9.631	27.743	41
	20	-	22.590	2.367	22.528	90.827	256
	11 gy	-	14.437	1.050	7.740	18.245	257
	20 gy	-	15.260	740	5.761	16.893	255
		1	92.480	6.031	45.660	153.708	-
II.	37	1	80.865	6.924	63.200	216.954	256
	26 gy	-	11.915	767	6.669	19.294	236
		1	92.780	7.691	69.869	236.248	-
III.	8	-	39.431	2.774	23.378	88.827	248
	21	1	36.318	2.248	23.834	71.994	296
	8 gy	1	23.996	2.075	17.551	48.003	255
		2	99.745	7.097	64.763	208.824	-
IV.	28	3	105.613	7.493	66.859	237.952	246
V.	1	-	28.677	-	-	-	- x
	14	-	23.724	2.535	24.462	95.148	247
	5 gy	-	12.796	735	5.235	14.750	232
	14 gy	-	7.590	500	4.611	14.970	215
		-	72.787	3.770	34.308	124.868	-
VI.	10	-	60.690	7.145	60.978	255.190	256
	1 gy	-	35.202	3.090	21.128	68.514	238
		-	95.892	10.235	82.106	323.704	-
VII.	2	-	67.401	5.622	40.703	149.871	180
	22	-	47.097	3.627	27.723	109.464	216
		-	114.498	9.249	68.426	259.335	-
VIII.	9	-	59.729	3.800	31.357	127.193	271
	44	-	40.724	3.015	25.496	99.482	335
	9 gy	-	16.951	1.431	10.926	28.306	236
	44 gy	-	10.974	900	6.631	17.816	236
		-	128.378	9.146	74.410	272.797	-

Kerület	Könyvtár száma	Fiókok száma	Könyv- állomány	Beiratkozott olvasók	Kölcsönzők	Kölcsönzött kötetek	Kölcsönzési napok
			száma az év végén	száma az évben			
IX.	23	1	31.878	1.414	14.579	46.815	241
	26	-	23.610	2.223	18.185	66.857	207
	39	-	46.332	4.503	44.797	149.758	304
	48	-	47.772	3.100	29.182	113.458	230
	7 gy	-	12.725	871	6.895	24.014	236
		1	162.317	12.111	113.638	400.902	-
X.	12	2	100.996	9.407	81.680	252.629	334
XI.	3	1	60.200	660	7.991	14.583	171
	6	1	75.527	7.796	68.760	270.856	233
	6 gy	-	17.285	1.518	9.990	25.874	230
		2	153.012	9.974	86.741	311.313	-
XII.	38	2	47.314	4.992	47.031	161.175	246
	38 gy	-	16.608	1.240	4.268	12.663	93
		2	63.922	6.232	51.299	173.838	-
XIII.	4	-	22.080	887	2.241	8.332	42
	7	1	38.536	2.932	32.767	121.910	256
	19	-	35.252	2.044	18.893	69.940	256
	2 gy	-	12.648	1.202	10.779	22.201	256
	3 gy	-	11.139	860	8.784	21.796	246
10 gy	-	9.498	622	4.446	10.030	221	
		1	129.153	8.547	77.910	254.209	-
XIV.	5	-	23.756	2.116	21.038	94.145	256
	18	1	53.847	4.529	34.757	124.088	236
	43	-	20.637	1.960	16.819	53.931	225
	43 gy	-	11.542	934	6.461	18.833	248
		1	109.782	9.539	79.075	290.997	-
XV.	29	1	34.866	2.168	17.555	58.600	158
	34	1	35.864	3.430	26.952	91.060	233
		2	70.730	5.598	44.507	149.660	-
XVI.	32	1	39.250	3.312	29.417	96.171	245
	45	-	24.747	2.512	14.647	51.614	127
		1	63.997	5.824	44.064	147.785	-
XVII.	36	4	70.493	4.452	53.044	208.232	171

Kerület	Könyvtár száma	Fiókok száma	Könyv- állomány	Beiratkozott olvasók	Kölcsönzők	Kölcsönzött kötetek	Kölcsönzési napok
			száma az év végén			száma az évben	
XVIII.	24	-	39.416	-	-	-	-
	31	-	22.192	2.177	18.373	62.043	241
		-	61.608	2.177	18.373	62.043	-
XIX.	25	3	99.923	9.439	75.112	260.334	279
XX.	27	4	75.339	5.174	48.669	161.828	235
	35	-	40.251	3.053	20.668	71.206	282
		4	115.590	8.227	69.337	233.034	-
XXI.	30	-	28.106	1.559	12.374	50.649	240
	46	-	25.957	1.145	9.912	42.324	231
	4 gy	-	12.419	1.138	9.558	22.146	255
	17 gy	-	14.788	914	6.434	20.000	256
		-	81.270	4.756	38.278	135.119	-
XXII.	13	2	42.322	2.580	23.769	76.649	256
Bibliobusz		-	38.907	3.076	29.876	113.364	185 + 249
		32	2,400.434	162.651	1,393.104	4,887.544	-

x Egész évben tatarozás miatt zárva

o A fiókkönyvtár üzemelt csak

xx Életveszély miatt zárva

A KERÜLETI KÖNYVTÁRAK FŐBB ADATAI 1978-BAN

Kerület	Könyvtár száma	Fiókok száma	Könyv-állomány	Beiratkozott olvasók	Kölcsönzők	Kölcsönzött kötetek	Kölcsönzési napok
			száma az év végén		száma az évben		
Hálózati könyvraktár							
Létesítendő könyvtárak raktára			258.647				
I.	11	1	43.039	800	4.368	15.557	8 ^x
	20	-	22.995	2.368	19.954	80.853	242
	11 gy	-	14.937	1.240	8.154	21.809	246
	20 gy	-	15.985	578	3.889	11.102	216
		1	96.956	4.986	36.365	129.321	-
II.	37	2	87.011	7.028	57.028	202.074	254
	26 gy	-	12.833	789	6.810	20.408	242
		2	99.844	7.817	63.838	222.482	-
III.	8	-	41.433	2.533	16.299	62.654	182
	21	1	36.067	2.374	19.986	61.565	241
	8 gy	1	26.073	2.120	16.912	46.528	254
		2	103.573	7.027	53.197	170.747	-
IV.	28	2	110.067	7.488	59.908	208.899	235
V.	1	-	30.307	2.460	17.855	76.145	219
	14	-	24.144	2.442	23.810	91.865	242
	5 gy	-	12.237	835	5.818	16.319	254
	14 gy	-	7.906	593	3.928	12.605	231
		-	74.594	6.330	51.411	196.934	-
VI.	10	-	62.802	6.485	53.195	226.026	252
	1 gy	-	35.822	2.982	17.815	60.346	253
		-	98.624	9.467	71.010	286.372	-
VII.	2	-	69.205	5.473	45.325	162.879	251
	22	-	51.614	4.110	34.840	133.989	338
		-	120.819	9.583	80.165	296.868	-
VIII.	9	-	61.076	4.100	36.021	148.425	254
	44	-	41.939	2.752	19.261	76.734	280
	9 gy	-	17.311	1.493	10.863	27.804	253
	44 gy	-	11.628	901	6.383	17.947	234
		-	131.954	9.246	72.528	270.910	-

Kerület	Könyvtár száma	Fiókok száma	Könyv-állomány	Beiratkozott olvasók	Kölcsönzők	Kölcsönzött kötetek	Kölcsönzési napok
			száma az év végén		száma az évben		
IX.	26	-	23.926	-	-	-	- x
	39	-	46.730	4.435	44.747	147.365	299
	48	2	79.307	3.416	24.218	93.808	143
	7 gy	-	11.795	820	5.833	19.434	224
		2	161.758	8.671	74.798	260.607	-
X.	12	2	111.573	9.874	82.877	251.677	321
XI.	3	1	89.117	967	11.443	23.595	233 o
	6	1	79.305	7.698	77.307	242.312	214
	6 gy	-	18.408	1.495	10.445	26.948	252
		2	186.830	10.160	99.195	292.855	-
XII.	38	4	69.086	6.407	49.412	171.941	258
XIII.	4	-	23.113	2.205	19.811	71.538	253
	7	2	50.914	3.479	34.732	134.677	234
	19	-	34.574	1.775	13.863	51.322	222
	2 gy	-	13.224	900	5.271	11.792	104
		10 gy	9.844	613	4.499	10.012	246
		2	131.669	8.972	78.176	279.341	-
XIV.	5	-	22.764	2.052	20.809	88.512	253
	18	1	52.227	4.429	32.763	115.784	234
	43	-	21.527	1.880	16.983	57.400	232
	43 gy	-	12.330	932	6.071	21.614	256
		1	108.848	9.293	76.626	283.310	-
XV.	29	1	36.688	1.439	9.742	36.067	44 x
	34	2	41.496	4.158	32.776	106.770	227
		3	78.184	5.597	42.518	142.837	-
XVI.	32	1	58.748	5.569	40.998	141.115	233
XVII.	36	5	73.676	3.170	39.777	151.358	196
XVIII.	24	1	62.276	3.263	21.888	81.601	169
XIX.	25	3	107.182	8.545	68.252	243.119	282
XX.	27	5	80.273	4.856	42.913	144.285	233
	35	-	42.524	2.644	20.335	66.799	285
		5	122.797	7.500	63.248	211.084	-

Kerület	Könyvtár száma	Fiókok száma	Könyv-állomány	Beiratkozott olvasók	Kölcsönzők	Kölcsönzött kötetek	Kölcsönzési napok
			száma az év végén		száma az évben		
XXI.	30	1	29.887	1.505	6.526	20.234	136
	46	-	28.101	1.172	9.789	43.321	247
	4 gy	-	12.273	975	5.957	15.538	225
	xx 17 gy	-	15.208	639	3.180	9.216	140
		1	85.469	4.291	25.452	88.309	-
XXII.	13	3	43.999	2.397	22.085	72.297	253
Bibliobusz			41.468	3.138	25.072	99.336	201
Összesen		42	2,538.641	158.791	1,299.842	4,523.223	-

x Tatarozás miatt zárva

o A fiókkönyvtár üzemel csak

xx Szanálás miatt megszűnt

A KÖNYVTÁR GAZDASÁGI TEVÉKENYSÉGE

A tényleges pénzügyi teljesítés 1976-hoz képest mindkét évben növekedett. A növekedés üteme a ráfordítások különböző területein nagy szélsőségeket mutatott. Az ingatlanfenntartásra, karbantartásra fordított összeg az 1976. évnek 1977-ben csak 68,1 %-a, 1978-ban 86,8 %-a. A felújítás célját szolgáló összeg 1978-ra az 1976. évnek 155,6 %-a volt. Az 1977-ben bekövetkezett általános bércorrekció hatására a bér-alap növekedése 1978-ra 142,0 %-ot ért el.

1977-78-ban befejeződtek a 22-es, a 4-es, az 1-es, a 11-es, a 26-os, a 29-es, a 45-ös és a 48-as kerületi könyvtár, a 38-as gyermekkönyvtár, a 34/1-es, a 6/2-es fiókkönyvtár karbantartási munkálatai. Folyamatos volt a munka a kelenföldi 3-as könyvtár berendezésének, felszerelésének érdekében.

A központi épületben a házi könyvkötészetet, az I-II. épület raktárait felújították, bővítették a központi épületben a féltömör-raktározást.

Kisebbségi karbantartásokat végeztek 1977-ben 15, 1978-ban 24 egységben. Érintésvédelmi, biztonságtechnikai vizsgálat és szükség szerinti javítás összesen 37 egységben volt.

A TMK műhely adottságai a beszámolási időszakban nem változtak. A feszültség az igények és az igények kielégítésének lehetősége között tovább nőtt. Az 1978. évi felügyeleti vizsgálat javaslata szerint szükséges egy műhelykocsi beállítása. A város különböző pontjain lévő könyvtárak karbantartásáról ennek hirtokában inkább lehetne gondoskodni. A megoldás az új szolgáltatóház megépítése esetén a műhely kapacitásának általános fejlesztése.

A beszámolási időszakban megnyitott könyvtári egységek
1977-ben

XI. ker. 3/1. sz. fiókkönyvtár XI., Menyecske utcai iskola

1978-ban:

II. ker. 37/2. sz. fiókkönyvtár II., Szabadság u. 35.

III. ker. 21/1. sz. fiókkönyvtár III., Dömös u. 20. /szanált
könyvtár helyett/

X. ker. 12/2. sz. fiókkönyvtár X., Keresztúri u. 7-9.
/nagyobbítás/

XII. ker. 38/3. sz. fiókkönyvtár XII., Városmajor u. 42.

XV. ker. 34/2. sz. fiókkönyvtár XV., Hartyánköz 2-4., iskola

XVII. ker. 36. sz. könyvtár XVII., Lemberg u. 38. /szanált
könyvtár helyett/

XVII. ker. 36/4. sz. fiókkönyvtár XVII., Sugár u. 66.

XVIII. ker. 24. sz. könyvtár XVIII., Baross u. 8. /szanált
könyvtár helyett/

HÁZI KÖNYVKÖTÉS ZET

A jelentés időszakában a házi könyvkötészet teljesítette tervét. A tervfeladaton kívül 1977-ben 7.000, 1978-ban 8.000 db könyv újrakötését végezték el célfeladatként.

A táblázatban felsorolt munkák mellett 1977-ben 3.145, 1978-ban 2.783 órát töltöttek ún. egyéb munkákkal: bálavágás, kiadványok készítése, összehordása, hajtogatása, fűzés, postázás stb.

A kötészet adminisztrálja a kerületi könyvtárak könyvselejtezését. A selejtezésre átadott könyvek száma 1977-ben 52.182, 1978-ban 29.984 kötet volt.

1977-ben az újrakötött könyvek száma 3.000-rel csökkent, mert a műhely felújítása akadályozta a folyamatos termelést.

PÉNZÜGYI GAZDÁLKODÁS

Kiadás		1976 = 100 %				
	1976	1977	1978	1977	1978	
	R	R	R	%	%	
Eredeti költségvetési irányzat	44,793.272	48,829.000	52,116.000	109,0	116,3	
Évközi póthitelek	10,978.332	9,470.742	13,024.113	86,3	118,6	
Módosított előirányzat összesen	55,771.604	58,299.742	65,140.113	104,5	116,8	
Tényleges pénzügyi teljesítés	53,521.682	57,843.992	65,069.551	108,1	121,6	
Ebből: Beralap	19,723.689	22,408.354	28,000.933	113,6	142,0	
Ingatlanfenntartás /karbantartás/	6,909.268	4,704.293	5,984.044	68,1	86,6	
Felújítás	1,759.871	2,582.798	2,738.713	146,8	155,6	
Könyvbeszerzés	8,542.939	10,805.253	7,158.865	126,5	83,8	
Bevétel		1976 = 100 %				
	1976	1977	1978	1977	1978	
	R	R	R	%	%	
Működési bevétel	842.868	794.500	829.944	94,3	98,5	
Egyéb bevételek	368.531	228.943	907.687	62,1	246,3	
Összes bevétel	1,211.399	1,023.443	1,737.631	84,5	143,4	
Felújítás		1976 = 100 %				
	1976	1977	1978	1977	1978	
	R	R	R	%	%	
Központ: új kazán tervezés	410.756	650.932	854.134			
22. sz. könyvtár fűtés korszerűsítés	758.419					
25. sz. könyvtár	590.696					
1. sz. könyvtár		475.506				
4. sz. könyvtár		151.360				
11. sz. könyvtár		888.372	369.671			
48. sz. könyvtár			613.610			
2. gy. könyvtár			280.871			
32/1. sz. fiók		130.609	184.958			
21/1. sz. fiók			116.677			
8. gy. könyvtár			49.000			
Lenin krt. 26. tervezési költség		286.019	25.000			
Váradi úti raktár			244.592			
Felújítás összesen	1,759.871	2,582.798	2,738.713	146,8	155,6	

Fejlesztés	1976 = 100 %				
	1976	1977	1978	1977	1978
	R	R	R	%	%
Kelenföld 3. sz. könyvtár ^x		46.328	3,063.299		
NDK gyártmányú LIT gépsor		60.400	168.667		
Polski Fiat szgk.		118.349			
Barkas tgg.		100.200			
Kispest "U" jelű épület /25. sz. könyvtár/	877.455	149.851	3.328		
Lenin krt. 26. tervezési díj	32.000				
Könyvkötő vágógép	294.282				
Maxima papírvágógép			79.723		
Fejlesztés összesen	1,203.737	475.128	3,315.017	39,5	275,4

^x Csak a berendezés

A KÖNYVÁLLOMÁNY NAGYSÁGÁNAK ÉS ÉRTÉKÉNEK ALAKULÁSA

	1976 = 100 %					
	1976		1977		1978	
	db	R	db	R	db	R
Nyitó állomány	2,915.354	79,927.113	3,039.685	86,409.277	3,229.998	95,168.671
- Évközi növekedés	295.148	10,846.284	343.999	12,613.237	289.198	11,164.834
- Évközi csökkenés	-170.817	-4,364.120	- 153.686	-3,853.843	-117.009	-3,025.664
Év végi záró- állomány	3,039.685	6,409.277	3,229.998	95,168.671	3,402.187	103,307.841
			1977		1978	
			s z á z a l é k			
			db	R	db	R
Nyitó állomány			104,3	108,1	110,8	119,1
- Évközi növekedés			116,5	116,3	98,0	102,9
- Évközi csökkenés			90,0	88,3	68,5	69,3
Év végi záróállomány			106,3	110,1	111,9	119,6

Perlések	1976	1977	1978
Perlésre adott kötetek száma	11.559 ^x	12.454	12.861+9 bros.
Beperelt olvasók száma	2.360	3.577	3.488
Perlésre adott könyvek ára	747.476 R	847.283 R	909.505 R
Perlés útján befolyt kártérítés	370.379 R	315.814 R	395.963 R
Perlés útján visszavett könyvek értéke	330.637 R	420.953 R	467.398 R

^x Az 1974-76-i évkönyvben a szám hibás

SZERZŐDÉSES MUNKAVÁLLALÁS

A könyvtár a 201/1971./M.K.5./MM-PM sz. együttes utasítás értelmében külső szerződéses munkát vállal. Ennek pénzügyi elszámolása az alábbiak szerint alakul

1976 = 100 %

	1976	1977	1978	1977	1978
	R	R	R	%	%
Árbevétel	763.090	749.017	850.499	98,2	111,5
Összes ráfordítási költség	406.414	335.159	394.991	82,5	97,2
Eredmény	356.676	413.858	455.508	116,0	127,7
Az eredményből képzett alapok					
- Fejlesztési	124.836	144.850	159.428	116,0	127,7
- Jutalmazási	214.006	248.315	273.305	116,0	127,7
- Kulturális és szociális	17.834	20.693	22.775	116,0	127,7
Alapok összesen	356.676	413.858	455.508	116,0	127,7

A HÁZI KÖNYVKÖTÉSZEK FŐBB MUNKÁI

	db								
	1976			1977			1978		
	Központ	Hálózat	Összes	Központ	Hálózat	Összes	Központ	Hálózat	Összes
Könyvjavítás újra-kötéssel	3.428	45.138	48.566	3.937	41.292	45.229	3.632	44.995	48.627
Új kötés	719	1.715	2.434	513	1.785	2.298	385	1.994	2.379
Kartonkötés	23.739	-	23.739	18.002	-	18.002	32.206	-	32.206
Aranyozás /helyszámanyomás/	32.137	-	32.137	34.167	-	34.167	27.878	-	27.878
Táskázás	5.076	19.516	24.592	5.491	13.981	19.472	5.967	12.708	18.675
Helyszíni könyvjavítás	-	23.902	23.902	-	23.050	23.050	-	18.877	18.877
Védőfólia borítás	105	32.353	32.458	965	41.529	42.494	1.011	38.474	39.485

A KÖNYVTÁR SZERVEZETI ÉS SZEMÉLYZETI ÜGYEI

A beszámolási időszakban, amint ez a jelentés más fejezeteiből is kiderül, fokozatosan érvényesült a Fővárosi Tanács VB. művelődésügyi főosztályának állásfoglalása a hálózatszervezet fejlesztéséről. Az 1977-ben bevezetett új nomenklatúra lehetővé tette az igazgatók, igazgatóhelyettesek, önálló osztály- és csoportvezetők magasabb kategóriába sorolását.

Az átsorolási rendelet végrehajtása során csoportvezetői címet kaptak mindazok a munkatársak, akik nagyobb fiókkönyvtárat vezetnek vagy vezető helyettesi feladatokat látnak el, de osztályvezető-helyettesi kulcsszámba nem tehetők.

A FSZEK VEZETŐ BEOSZTÁSÚ DOLGOZÓI

	1977	1978
Főigazgató	Révész Ferenc	=
Főigazgató helyettes	Hont Péterné Szőke Tiborné	= =
Főosztályvezetők		
Bibliográfiai osztály	Pataki Ferenc	=
Budapest-gyűjtemény	Dr. Berza László	=
Szerzeményezési és feldolgozó osztály	Szederkényi Olga	=
Hálózati és módszertani osztály	Király Lászlóné	Szabó Jánosné mb. vez.
Olvasószolgálati osztály	Márffy István	=
Propagandaosztály	Mikó Zoltán	=
Szociológiai dokumentációs osztály	Dr. Remete László	=
Személyzeti és oktatási osztály	Gujgiczter Imréné	=
Zenei gyűjtemény	Szalai Ágnes	=
Osztályvezető		
Szakfelügyeleti önálló csoport	Gál Györgyné	=
Főosztályvezető helyettesek		
Bibliográfiai osztály	Dr. Ecsedy Andorné	=
Budapest-gyűjtemény	Csomor Tibor	=
Szerzeményezési és feldolgozó osztály	Vigh Lajosné	=
Hálózati és módszertani osztály	Hargitai Nándorné	=

Olvasószolgálati osztály

Bornemisza Lászlóné

=

Propagandaosztály

Kovács Jánosné

=

Kerületi könyvtárak vezetői

1. sz. könyvtár	Meiszner Tamásné	=
2. sz. "	Zakár Zoltánné, Lukács Jánosné	=
3. sz. "	Horváth Györgyné	=
4. sz. "	Lovas Zoltánné	=
5. sz. "	Csoma Mihályné	=
6. sz. "	Simon Lászlóné	=
7. sz. "	Csép Attiláné	=
8. sz. "	Bakó Jánosné	=
9. sz. "	Tongori Imréné	=
10. sz. "	Sugár Jenőné	=
11. sz. "	Ecsedi Klára	=
12. sz. "	Bacsa Andrásné	=
13. sz. "	Szalmári Istvánné	=
14. sz. "	Farkas Józsefné	=
18. sz. "	Radvány Tiborné	=
19. sz. "	Ifj. Szecsődi Jánosné	=
20. sz. "	Dr. Kiss Béláné	=
21. sz. "	Sólyom Károlyné	=
22. sz. "	Nitsch Lászlóné	=
23. sz. "	Lukács Györgyné	48/2-es fiókkönyvtár
24. sz. "	Székely Ervinné	Véghelyi Gusztávné
25. sz. "	Vukán Viktória	=
26. sz. "	Kerékgyártó Ferencné	=
27. sz. "	Erdődy Ferencné	=
28. sz. "	Tóth Dezsőné	=
29. sz. "	Dr. Kövér Györgyné	=
30. sz. "	Deák Gézőné	Szemkeő Gáborné
31. sz. "	Véghelyi Gusztávné	24/1-es fiókkönyvtár
32. sz. "	Takács Józsefné	=
34. sz. "	Szilágyi Zoltánné	=
35. sz. "	Bárány Lajos	=
36. sz. "	Szekeres Lászlóné	=
37. sz. "	Dr. Bardócz Antalné	=
38. sz. "	Samu Gizella	=
39. sz. "	Harmat Ferencné	=
43. sz. "	Talpasné Vincze Gabriella	=
44. sz. "	Forgács Tiborné	=
45. sz. "	Lendvai Istvánné	32/1-es fiókkönyvtár
46. sz. "	Bálinth Lehelné	=
48. sz. "	Maruszki József	Vida Emilia mb.vez.
Központi könyvraktár	Tóth Kálmánné	=
Mozgókönyvtár	Cziboly Józsefné	=
1. sz. gyermekkönyvtár	Kepes Ágnes	=
2. sz. "	Dr. Barta Andrásné	=
3. sz. "	Mészáros Jánosné	7/3-as fiókkönyvtár
4. sz. "	Szemkeő Gáborné	30/1-es "
5. sz. "	Pataki Ferencné	=
6. sz. "	Paál Éva	=
7. sz. "	Mihályi Imréné	=

1977

1978

8. sz. gyermekkönyvtár	Varró Istvánné	=
9. sz. "	Szathmáry Imréné	=
10. sz. "	Dr. Szücs Ferencné	=
11. sz. "	Biró Irén	=
14. sz. "	Benczur Ágnes	=
17. sz. "	Varga Sarolta	megszűnt
20. sz. "	Tompek Lászlóné	=
26. sz. "	Bartha Lajosné	=
38. sz. "	Lakatos Józsefné	egyesült, a 38-as könyvtár gyermek- részlege
43. sz. "	Rátky Györgyné	=
44. sz. "	Óhegyi Pálné	=

Kerületi könyvtárvezető helyettesek

3. sz. könyvtár	Kuli Ágota	=
12. sz. "	Tverdota Miklósné	=
28. sz. "	Pályi Éva	=

Csoportvezetők

Budapest-gyűjtemény	Szer Kálmánné	=
Szerzeményezési és feldolgozó osztály	Dr. Nagy Emilné, Hernádi Györgyné	=

Hálózati és módszertani
osztály

Szabó Jánosné	Székely Ervinné
Sándor Ottóné	=
Weisz Sándorné	=

Olvasószolgálati osztály

Forgács Zsuzsa,	=
Zakár Zoltánné	=
Sándor Béláné	=
Rozgonyi Istvánné	=

Propagandaosztály

Kásás László	=
M. Kiss József	=

Zenei gyűjtemény

2. sz. könyvtár	Pintér Ferencné	=
	Dr. Bankós Gyuláné	=
	Szigetiné Magyar Mária	=
3. sz. "	Dr. Friedrich Lajosné	=
6. sz. "	Vitéz Miklós Csabáné	=
7. sz. "	Kusnyár Lászlóné	=
9. sz. "	Gál Gedeonné	=
10. sz. "	Dr. Urbanek Jánosné	=
12. sz. "	Jakubecz Ilona	=
	Tátrai Lajosné	=
18. sz. "	Dr. Horváth Istvánné	=
24. sz. "	Belkó Józsefné	=
25. sz. "	Gulyásné Póka Mária	=
	Mohácsi Józsefné	Ecsedy Éva
27. sz. "	Lendvai Istvánné	=
	Bebesi Irén	=
28. sz. "	Szentpétery Csaba	=
32. sz. "	Mészárosné Tátrai Zsuzsa	=
34. sz. "	Répási Jánosné	=

	1977	1978
35. sz. könyvtár	Baán Magdolna	=
36. sz. "	Zengő Gáborné	=
37. sz. "	Lévai Lajosné	=
38. sz. "	Rieth Józsefné	=
39. sz. "	-	Krecsmáry Lászlóné
48. sz. "	Póka Lászlóné	=
	-	Lukács Györgyné
Gazdasági főosztály		
Igazgató	Papp Györgyné	=
Igazgató helyettes	Sávoly Veronika	=
Osztályvezetők		
Kötészet	Horváth Ferencné	=
Műszaki osztály	Sóvári Lajos	Rajnoha Béla
Pénzügyi és számviteli osztály	Zubonyai Istvánné	=
Üzemfenntartási osztály	Varga Gyula	=
Osztályvezetőhelyettes		
Kötészet	Weigel József	=
Csoportvezetők		
Gondnokság	Müller Gézáné	=
Munkügyi csoport	Szekér Márta	=
Műhely	Varga József	=
Pénzügyi csoport	Sankó Istvánné	=
Számviteli csoport	Szalai Imréné	=
Kötészet	Süth Jánosné	=
Perlési csoport	Rubinstein Pál	=
Az intézmény párt- és társadalmi szervezeteinek vezetői		
Az MSZMP alapszervezet titkára	Hargitai Nándorné	=
A szakszervezeti bizottság titkára	Horváth Györgyné	=
A KISZ titkára	Pobori Ágnes	=

A fluktuáció mértéke 1977-ben és 1978-ban is 1976-hoz képest csökkent. Míg 1976-ban a főfoglalkozásuk közül 105-en, 1978-ban 70-en távoztak. A kilépők száma az összes dolgozó között is csökkenő tendenciájú. /1976-ban 175, 1978-ban 145./ Nem változott viszont az, hogy évenként csökkenő mértékben lehet új felvétellel pótolni a távozó szakképzett munkatársakat. 1977-ben a kilépett főfoglalkozású könyvtárosok közül 44 % volt szakképzett, a belépők között csak 40 %, 1978-ban pedig a kilépett szakalkalmazottak 43,7 %-a, a belépettek 35,9 %-a volt szakképzett.

Az 1977-ben életbeléptetett pályázati rendszer nem váltotta be teljesen a hozzáfűzött reményeket az intézményben. Bár sikerült 1977-ben kilenc pályakezdőt felvenni, közülük csak kettő volt könyvtárszakos, s 1978-ban a meghirdetett pályázatokra alig akadt jelentkező. A

pályakezdők beilleszkedésére nagy figyelmet fordítottak - erre utal az e kötetben megjelenő tanulmány is. Ennek ellenére éppen közülük sokan hagyták el a beszámolási időszakban az intézményt.

Az 1977 szeptemberében végrehajtott bérrendezés hozzájárult a személyzeti gondok enyhüléséhez, de 1978 második felében már alig érezte hatását, s az év végén - megfelelő szakember hiányában - nyolc betöltetlen állás volt. Az utánpótlás változatlanul nehéz a peremkerületekben.

Törzsgárda					
				1977	1978
				munkatárs	
30 éves munkaviszonyát töltötte be				3	3
25 " " " "				4	4
20 " " " "				11	16
15 " " " "				21	22
10 " " " "				10	22
5 " " " "				-	57

1978-ban módosították a törzsgárda alapokmányt. Az egyes kategóriáknál megemelték a jutalom összegét, a 30 éves munkaviszonyt betöltötteknek emlékplakettet adtak, s az öt éves munkaviszonyt is törzsgárdatagságra jogosítónak ismerték el.

Főfoglalkozású dolgozók							100 % = 1976 összesen				
	1976		1977		1978		Összesen			1977	1978
	Köz-pont	Háló-zat	Köz-pont	Háló-zat	Köz-pont	Háló-zat	1976	1977	1978	%	%
Könyvtárosi munkakörben	83	319	100	327	93	350	402	427	443	106,2	110,2
Egyéb munkakörben	111	41	99	35	104	43	152	134	147	88,2	96,7
Összesen:	194	360	199	362	197	393	554	561	590	101,3	106,5
Részfoglalkozású dolgozók											
Könyvtárosi munkakörben	9	57	7	57	11	55	66	64	66	97,0	100,0
Egyéb munkakörben	47	98	45	99	42	108	145	144	150	99,3	103,4
Összesen:	56	155	52	156	53	163	211	208	216	98,6	102,4

KITÜNTETÉSEK

1977

SZABÓ ERVIN EMLÉKÉREM

Dr. Berza László

Budapest-gyűjtemény

KIVÁLÓ NÉPMŰVELŐ

Király Lászlóné

Hálózati és módszertani
osztály

SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT

Bóta Gyuláné
Papp Györgyné
Szabó Jánosné

1-es gyermekkönyvtár
Gazdasági főosztály
Hálózati és módszertani
osztály

Szederkényi Olga

Szerzeményezési és fel-
dolgozó osztály

Tverdota Miklósné
Zima Istvánné

12-es könyvtár
Bibliográfiai osztály

MINISZTERI DICSERET

Galuska Gyula

Hálózati és módszertani
osztály

Pobori Ágnes

39-es könyvtár

KIVÁLÓ DOLGOZÓ

Gulyás Andrásné
Kutas Endréné
Török Istvánné
Weigel József

11-es könyvtár
Titkárság
48-as könyvtár
Kötészet

FSZEK KIVÁLÓ DOLGOZÓJA

Benkő Zoltánné

Hálózati és módszertani
osztály

Bordács Andrea
Lipcsey Ákosné
Mikó Zoltán

Olvasószolgálati osztály
6-os könyvtár
Propagandaosztály

Dr. Novák Tamásné
Roy Gizella
Sándor Ottóné

Zenei gyűjtemény
3-as könyvtár
Hálózati és módszertani
osztály

Sóvári Lajos
Süth Jánosné
Szanyi Mária

Gazdasági főosztály
Kötészet
Szerzeményezési és fel-
dolgozó osztály

Székely Ervinné
Szolnoki Pál

24-es könyvtár
Műhely

FSZEK IFJÚ KIVÁLÓ DOLGOZÓJA

Láng Endre
Oroszki Györgyné

Kötészet
44-es könyvtár

SZOT OKLEVÉL

Bornemisza Lászlóné

Olvasószolgálati osztály

1978

SZABÓ ERVIN EMLÉKÉREM

Pataki Ferenc

Bibliográfiai osztály

SZOCIALISTA KULTÚRÁÉRT

Ecsedi Klára
Dr. Hiripi Lajosné
Kuli Ágota
Tongori Imréné
Vitéz Miklós Csabáné

11-es könyvtár
Szociológiai osztály
3-as könyvtár
9-es könyvtár
6-os könyvtár

KIVÁLÓ MUNKÁÉRT

Kiss Ferencné
Scheff Bálintné
Dr. Szabó Sándorné
Varga Istvánné
Sáfár Katalin

20-as könyvtár
34-es könyvtár
Gazdasági főosztály
44-es könyvtár
2-es könyvtár /ifju/

FSZEK KIVÁLÓ DOLGOZÓJA

Baán Magdolna
Dr. Debrezény Csabáné
Fett Andrásné
Hernádi Györgyné

35-ös könyvtár
Zenei gyűjtemény
3-as könyvtár
Szerzeményezési és fel-
dolgozó osztály
Olvasószolgálati osztály
34-es könyvtár
48-as könyvtár
3-as gyermekkönyvtár

Lorbert János
Répási Jánosné
Rugyai Andorné
Mészáros Jánosné

FSZEK IFJÚ KIVÁLÓ DOLGOZÓJA

Gál Katalin
Vándor Katalin

Szociológiai osztály
9-es könyvtár

MSZBT ARANYKOSZORÚS JELVÉNY

Bánhegyi Gyuláné

Hálózati és módszertani
osztály

SZOT OKLEVÉL

Forgács Tiborné
Harmat Ferencné

44-es könyvtár
39-es könyvtár

EMLÉKPLAKETT AZ MSZMP VIII. KER. PB-TÓL

Szőke Tiborné

főigazgató helyettes

KULTURÁLIS EMLÉKPLAKETT A BUDAPESTI KISZ-BIZOTTSÁGTÓL

Vida Emilia

48-as könyvtár

MUSZOE DICSEŐ OKLEVÉL

Rieth Józsefné

37-es könyvtár

OKTATÁS - TOVÁBBKÉPZÉS

I. INTÉZETEN KÍVÜLI KÉPZÉS-TOVÁBBKÉPZÉS

Oktatási forma	1977/78 hallgatók száma	1978/79 hallgatók száma
Gimnáziumot végzett	1	3
Tanárképző Főiskola /Tárogató út/ 4 éves könyvtár-pedagógia szakot végzett	9	7
Tanárképző Főiskolán államvizsgával felsőfokú képesítést szerzett	14	18
Szombathelyi Tanárképző Főiskola 2 éves kiegészítőt végzett	1	1
Szombathelyi Tanárképző Főiskola 4 éves magyar-könyvtárszakot végzett	-	1
Egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola 4 éves könyvtár-pedagógia szakot végzett	-	1
Nyíregyházi Tanárképző Főiskola 4 éves biológia-könyvtár szakot végzett	-	1
Debreceni Tanítóképző Intézet népműve- lés-könyvtár szakot végzett	-	1
ELTE könyvtár-történelem szakot végzett	1	-
ELTE magyar-könyvtár szakot végzett	-	2
Az MSZMP Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet elvégezte	2	1
Az MSZMP Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem szakosítóját elvégezte	-	2
A Kijevi Sevcsenko Egyetem filozófiai szakán aspiráns	1	1
A KMK egyéves olvasószolgálati tan- folyamát elvégezte	17	-
A KMK egyéves gépesítési tanfolyamát elvégezte	1	-
A KMK kétéves zenei szaktanfolyamát elvégezte	-	7
A KMK alapfokú bibliográfiai tanfolyamát elvégezte	-	5
A KMK továbbképző bibliográfiai tanfo- lyamát elvégezte	-	6
A KMK új címleirási szabvány alkal- mazásának tanfolyamán részt vett	-	4
A KMK reprográfiai tanfolyamát elvégezte	5	-

Oktatási forma	1977/78 hallgatók száma	1978/79 száma
Az OMKDK középfoku szaktanfolyamát elvégezte	1	-
Középfokú munkaügyi tanfolyamot végzett	1	-
Intenzív angol nyelv tanfolyamot végzett	-	1
A zebegényi kéthetes tanfolyamon /alkalmazott grafika szak/ vett részt	1	-
Üzemi lapszerkesztők tanfolyama az MSZMP VIII. kerületi Bizottsága szervezésében	-	1
A Fővárosi Tanács VB Művelődésügyi főosztálya szervezésében egyhetes személyzeti tanfolyam	-	1

II. INTÉZETEN BELÜLI KÉPZÉS-TOVÁBBKÉPZÉS

Speciális képzési és továbbképzési formák

Könyvtárkezelők képzése könyvtárkezelői tanfolyamon

1977/78-ban 37-en, 1978/79-ben 42-en vettek részt. Mindkét évben tartott előadást Szőke Tiborné, ill. Gujcziger Imréné, rajtuk kívül 1977-ben Szabó Jánosné és Weisz Sándorné, 1978-ban Székely Ervinné.

NYELVTANFOLYAMOK

Az 1977/78-as tanévben a TIT kihelyezett tagozatán középhaladó német nyelv tanfolyamot öten, kezdő angol nyelv tanfolyamot 12-en végeztek. Az 1978/79-es tanévben a közép-haladó német nyelv tanfolyamra hat hallgató járt az őszi félévben, angol nyelvet 12-en tanultak közép-haladó fokon a teljes tanévben.

ELŐKÉSZÍTŐ TANFOLYAMOK

Egyetemi felvételire a KISZ-szervezet közreműködésével tartottak előkészítő tanfolyamot 1977/78-ban magyar nyelv- és irodalomból, valamint történelemből, az 1978/79-es tanévben történelemből.

A 2/1976/IX.14./OM.sz. rendelet alapján könyvtáros államvizsgára jelentkezők részére előkészítő tanfolyamot tartottak mindkét évben. A tanfolyam előadói: V. Agics Katalin, Bereczky Lászlóné, Bornemissza Lászlóné, Forgács Tiborné, Gál Györgyné, dr. Hiripi Lajosné, Horváth Tibor, Kerekes Pálné, Kuli Ágota, Maruszkai József, Pesti Ernő, Reguli Ernő, Sándor Ottóné, Szabó Jánosné és Vigh Lajosné.

TAPASZTALATCSERÉK

Az államvizsgára készülők egy csoportja az OMDK-ban a könyvtári munka gépesítését tanulmányozta 1977/78-ban.

1978/79-ben az újonnan belépett dolgozóknak szakmai bemutatót szerveztek a központban, amikor megismerhették az olvasószolgálati osztály, a szociológiai dokumentációs osztály, a Budapest-gyűjtemény és a bibliográfiai osztály tevékenységét. A résztvevők száma 30 volt.

TOVÁBBKÉPZÉS 1977/78

Közös művelődési előadások a központ és a kerületi könyvtárak munkatársai számára

A Nagy Október és a mai világ. Előadó: Zádor Tibor.

A közvélemény megismerése és befolyásolása. Előadó: Fodor Gábor.

A pártszervezet a téma megvitatására nyolc konferenciát szervezett. Konferenciavezetők: Gál Györgyné, Gáliczky Éva, Gujgiczter Imréné, Maruszkai József, Sándor Ottóné, Tóth Sándorné, Tongori Imréné.

Közművelődésünk időszerű kérdései. Előadó: dr. Kornidesz Mihály.

Az előadást a Fővárosi Tanács VB. művelődésügyi főosztálya szervezte.

Időszerű kül- és belpolitikai kérdések. /Raktárkezelők részére./
Előadó: Révész Ferenc.

Bibliográfiai osztály

Viták, látogatások, tapasztalatcserék

Több alkalommal megvitatták az osztály, ill. más szervek kiadásában megjelent bibliográfiákat.

Megvitatták az új címleirési szabványt.

Meglátogatták az Országgyűlési Könyvtárat, valamint a kispesti 25-ös könyvtárat és a 25/3-as fiókkönyvtárat.

Meglátogatták az Országos Széchényi Könyvtár nemzeti bibliográfiai osztályát és ismerkedtek a Nemzeti Bibliográfia gépesítési munkáival.

Budapest-gyűjtemény

Budapest iparának kialakulása. Előadó: dr. Tóth Imre.

Fővárosunk díszkútjai. Előadó: dr. Rajna György.

Budapest Főváros Levéltárának szervezete és működése. Előadó: dr. Ságvári Ágnes.

Budapest Történeti Múzeum szervezete és működése. Előadó: dr. Horváth Miklós.

A Szabolcs megyei Könyvtár szervezete és működése. Előadó: Horváth Gabriella.

A fénykép meghatározásának néhány módszertani problémája. Előadó: Szakács Margit.

Látogatások, tapasztalatcserék

A legjelentősebb műemlék épületek helyreállításának megtekintése Czagány István vezetésével.

Tapasztalatcsere a 35-ös könyvtárban.

Hálózati és módszertani osztály

Szakmai beszámoló az angliai tanulmányútról. Előadó: Szederkényi Olga.

Olvasószolgálati osztály

Könyvismertetések

A könyvtár idézet-szállóige gyűjteményeiről. Előadó: Aknay Tibor.
Képzőművészeti és színházi tájékoztató eszközeink. Előadó: Schusztter Ilona és Bornemisza Lászlóné
Társadalomtudományi standard folyóiratok. Előadó: Geréb Zsófia, Gerbner Mihály, dr. Drechsler Ágnes és Schusztter Ilona.
Magyarországra vonatkozó földrajzi, honismereti kézikönyveink. Előadó: Kiss Ágnes és Káposztás Ágnes.
Látogatások, tapasztalatcserék.
Az OMKDK-ban a kölcsönzési rendszerrel ismerkedtek.

Szerzeményezési és feldolgozó osztály

Szociológiai előadássorozat

A szociológia tárgyának, témakörének bővülése, súlypontjának eltolódása a mikroszociológia felé. Előadó: dr. Tomka Miklós.

A megértő szociológia és az "új tudásszociológia", valamint a velük rokon iskolák. Előadó: dr. Tomka Miklós.

A szociológiai módszertan legfontosabb változásai. Előadó: dr. Váradí László.

Az angol és az amerikai szociológia fejlődése az elmúlt években. Előadó: dr. Váradí László.

A német szociológia fejlődése az elmúlt években. Előadó: dr. Tomka Miklós.

A francia szociológia fejlődése az elmúlt években. Előadó: dr. Csáki Mihály.

A szovjet szociológia ma. Előadó: dr. Tomka Miklós.

A magyar szociológia ma. Előadó: dr. Tomka Miklós.

Előadás

Az ISBD/M-ről és a készülő magyar katalógizálási szabványról. Előadó: dr. Nagy Emilné.

Nyelvtanfolyam

Az osztály hat munkatársa részére dr. Zalai Zoltán idegen nyelvet tanított.

Látogatások, tapasztalatcserék

Látogatás a Ráday Gyűjtemény Könyvtárában.

Kölcsönös tapasztalatcsere volt az 1-es kerületi könyvtár és az osztály dolgozói között.

Meglátogatták a Kner Múzeumot Gyomán és a szegedi JATE Könyvtárában tanulmányozták a gépesített könyvtári feldolgozást.

Szociológiai dokumentációs osztály

Előadás

Az osztály dolgozói részt vettek a feldolgozó osztály által szervezett szociológiai előadássorozaton.

Könyvismertetések:

Az új referenz szociológiai könyvekről. Előadó: dr. Hiripi Lajosné és Karbach Erika.

Látogatás, tapasztalatcsere

Szegeden a társadalomtudományi gyűjteményeket és dokumentációt tanulmányozták.

Zenei gyűjtemény

Könyvismertetések

Régi és új kézikönyvekről. Előadó: Szalai Ágnes. Rendszeresen, havonta.

Látogatások, tapasztalatcserék

Meglátogatták a Zeneműkiadót, a Hangjegynyomdát, az MTA Zenetudományi Intézetet, a Nemzeti Múzeum hangszertárát.

A házi kötetzet dolgozói az OSZK hírlap-restauráló műhelyében voltak tapasztalatcserén.

Kerületi könyvtárhálózat

Előadások

Szakmai tájékoztatási rendszerek, intézmények és ezek szolgáltatásai. Előadó: Szabó Sándor.

Társadalomtudományi szaktájékoztatás. Előadó: Nagy Lajos.

Tanfolyam

Zenei műszaki ismeretek. Előadó: Pap István. Négy előadás.

Zenei szakkönyvek és folyóiratok a FSZEK zenei gyűjteményében. Előadó: Szalai Ágnes.

Könyvkiadó-szerkesztők és könyvtárosok találkozói

"Ünnepi Könyvhét 78". Szakmai bemutató a központ és a hálózat munkatársainak.

Szakmai viták

Évadnyitó könyvtárvezetői értekezlet keretében

A hálózatszervezet fejlesztésének új koncepciója. Előadó: Szőke Tiborné.

A soron következő aktuális feladatok. Előadó: Király Lászlóné.

A 12-es könyvtár tapasztalatai a tájékoztató munkáról. Előadó: Tverdota Miklósné, Kelecsényi Istvánné.

A referenz kérdések és a referenz katalógusok hálózati tapasztalatairól. Előadó: dr. Kiss Jánosné.

Egyéb kiegészítő katalógusokról. Előadó: Karakó Józsefné.

Az alapfokú szolgáltatást nyújtó könyvtárak gyűjtőköri elvei. Előadó: Szabó Jánosné és Benkő Zoltánné.

Az olvasólétszám alakulása a gyermekkönyvtárakban. Előadó: Kerekes Pálné és Bánhegyi Gyuláné.

A gyermekkönyvtári katalógusok főbb szerkesztési problémái. Előadó: Karakó Józsefné.

A gyermek- és felnőtt olvasóknak szóló könyvtári rendezvényekről, csoportos foglalkozásokról, olvasómozgalmi akciókról. Előadó: Bánhegyi Gyuláné, Sándor Ottóné.

Az új tantervekről és az 1978/79-es úttörőév feladatairól. Előadó: Szentpéteri Géza.

Bemutató foglalkozások

Az ötletvásár forgatókönyveiből kilenc alkalommal felnőtt- és tíz alkalommal gyermekkönyvtári foglalkozás.

Könyvismertetések

A kerületi könyvtárak egy részében rendszeres könyvismertetések voltak, továbbá a csepeli és a budai gyermekkönyvtárakban.

A 6-os könyvtár könyvismertetésein részt vettek üzemi könyvtárosok is.

Látogatások, tapasztalatcserék:

A hálózati és módszertani osztály munkatársai és kerületi könyvtárosok a szombathelyi Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtárban az olvasószolgálati munkát és a zenei katalógus szerkesztését tanulmányozták.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének továbbképzési alkalmai, vidéki tapasztalatcserék.

A MKE különböző szekciójának ülésein összesen 22 dolgozó vett részt.

Dunaújvárosban és Szentendrén rendezett gyermekkönyvtárosi napokon a hálózati és módszertani osztályról heten voltak.

A KMK és a KM által a propagandisták részére rendezett továbbképzésen részt vett a propagandaosztály és a HMO négy munkatársa.

A bakonyoszlópi olvasótábor munkájáról szerzett tapasztalatok vitájában a vezető szakfelügyelő és a HMO két munkatársa vett részt.

A TIT "Életmód és művelődés" című nemzetközi konferencián egy munkatárs részt vett "A művelődési szervezetek és intézmények lehetőségei és módszerei az életmód kialakításában" témát megvitató szekció munkájában.

A KMK szervezésében továbbképzési konferencia volt a propaganda- és a módszertani munkáról. Ezen a propagandaosztályról, a HMO-ról és kerületi könyvtárakból heten voltak.

A MKE IX. vándorgyűlésének a könyvtár volt a házigazdája, a megnyitón és a szekciók ülésein a központ és a kerületi könyvtárak dolgozói közül sokan részt vettek.

A MKE társadalomtudományi szekciójának két alkalommal a könyvtár központjában volt az ülése, amelyeken a központ munkatársai nagy számban vettek részt.

A III. Honismereti Nyári Egyetem előadássorozatán egy munkatárs volt.

1978/79

Közös művelődési előadás

A Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 60. évfordulója. Előadó: Svéd László.

Bibliográfiai osztály

Szakmai megbeszélések

Az év során több alkalommal megvitatták az újonnan megjelent bibliográfiákat és kézikönyveket.

Látogatások, tapasztalatcserék

Csoportosan meglátogatták az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központot, ahol a számítógépek könyvtári alkalmazását tanulmányozták.

Két munkatárs megismerkedett a 44-es könyvtár tájékoztató munkájával.

A Magyar Nemzeti Bibliográfia Időszaki Kiadványok szerkesztőségi munkáját tanulmányozta két munkatárs.

Tapasztalatcsere céljából egy munkatárs meglátogatta a Miskolci Nehézipari Egyetem központi könyvtárát, az egyetem ideológiai tanszéki könyvtárát, a megyei könyvtárát és az MSZMP megyei oktatási igazgatóságát.

Budapest-gyűjtemény

Előadások.

A Fővárosi Pedagógiai Intézet és működése. Előadó: Kaján László.

A Fővárosi Állat- és Növénykert munkájának ismertetése. Előadó: dr. Holdas Sándor.

Látogatások, tapasztalatcserék

A Fővárosi Állat- és Növénykert meglátogatása.

Az osztály négy munkatársa Egerben tanulmányozta a Heves Megyei Könyvtár helytörténeti gyűjtő- és feldolgozó munkáját.

Olvasószolgálati osztály

Előadások

A könyvkonzerválás gyakorlati kérdéseiről. Előadó: Czigler Mária.

Olvasásszociológiai kutatások a nagyvilágban. Előadó: Kamarás István.

Az osztály munkatársai részt vettek a feldolgozó osztály által szervezett szociológiai előadássorozaton.

Tanfolyam

Az osztály új dolgozói részére hét témából álló foglalkozás-sorozatot szerveztek, az osztályon folyó munka ismertetésén kívül a társosztályok munkáját is bemutatták.

Látogatások, tapasztalatcsere

Az osztály munkatársai az MTA Könyvtárában az olvasószolgálati munkát tanulmányozták.

Szerzeményezési és feldolgozó osztály

Előadások

A szociológiai előadássorozat folytatása.

A szociológia nemzetközi helyzete /az uppsalai világkongresszusról/. Előadó: dr. Szalai Sándor.

A szociológia ismeretelmélete, episztemológiája. Előadó: dr. Tomka Miklós.

Történettudomány és szociológia. Előadó: dr. Huszár Tibor.

Társadalomfilozófia és szociológia. Előadó: Nagy Jenő.

Pszichológia és szociológia. Előadó: dr. Pataki Ferenc.

Társadalmi struktúra. Előadó: dr. Kolosi Tamás.

Az osztály munkatársai részt vettek az olvasószolgálati osztály által szervezett előadásokon.

Tanfolyamok

Nyelvtanfolyamon részt vett 8 munkatárs.

Látogatások és tapasztalatcserék:

Tapasztalatcserén vettek részt a szombathelyi Berzsényi Dániel Megyei Könyvtárban.

Szociológiai dokumentációs osztály

Előadások

Az osztály dolgozói részt vettek a feldolgozó osztály által szervezett szakszociológiai előadássorozaton, a Magyar Szociológiai Társaság művelődésszociológia és történetpszichológiai előadásain.

Könyvismertetések

Két alkalommal osztályon belüli előadóval szociológiai kézikönyveket ismertettek.

Zenei gyűjtemény

A beérkező új kottákról és szakkönyvekről rendszeresen ismertetéseket tartottak.

Propagandaosztály

A TIT budapesti szervezetének módszertani bizottságával közös rendezésben tanfolyam: "A szemléltető propaganda eszközei és módszerei a könyvtárban".

Az AV eszközök és anyagok fajtái és alkalmazásuk módszertani didaktikai kérdései. Előadó: Tompa Klára.

A TIT budapesti szervezete szemléltetőtárának működése. Előadó: Tóth Erzsébet.

Vizuális információhordozók alkalmazásának kérdései. Előadó: Gulyás Jenő.

Mozgófilm az ismeretterjesztésben. Előadók: Viktorián Kornél, Tompa Klára.

Auditív érzékeltetés, hangtechnikai ismeretek. Előadók: Tóth Erzsébet, Gulyás Jenő, Viktorián Kornél.

A tanfolyamra 32 kerületi könyvtáros-propagandista jelentkezett. Az átlagos jelenlét 27-28 fő volt. A feladatok megoldásában a tanfolyam hallgatói aktívan vettek részt. Az utolsó foglalkozáson az előadott témákból és gyakorlatokból feladatlapon adtak számot.

Kerületi könyvtárhálózat

Előadások

Az Országos Vezetőképző Központ számítógépes információs rendszerre. Előadó: Pethes Iván és Tolnai György.

Módszerek az olvasás technikájának tanításáról. Előadó: Dezső Zsigmondné.

A szlovák gyermekirodalomról. Előadó: Csulák Mihály.

Az állománygyarapítás időszerű kérdéseiről. Előadó: Vajda Kornél.
Könyvek bibliográfiai leírásának új magyar szabványa. Előadó: Fügedi Péterné.

Az életmód és az elemi emberi kapcsolatok tükröződése az ősköltészet, a mitosz és a Biblia világában. Előadó: H. Sas Judit.

Szakmai viták

Évadnyitó könyvtárvezetői értekezéslet

Az 1978-as röpvizsgálatok tapasztalatai. A soron következő évfordulókkal, akciókkal és az 1979-es munkaterv előkészítésével kapcsolatos feladatok. Előadó: Szabó Jánosné.

A gyermekkönyvtári szépirodalmi állomány kihelyezésének módosítása. Előadó: Bánhegyi Gyuláné.

A gyermekkönyvtári szépirodalmi állomány kihelyezésének új rendje. Előadó: Bánhegyi Gyuláné /négy alkalommal/.

A lemorzsolódás okai a felnőtt olvasók körében. Előadó: dr.Kiss Jánosné.

Bemutató foglalkozás

A KMP megalakulása, az őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság 60. évfordulójára készített műsorok anyagából. Vezető: Sándor Ottóné.

A Kossuth- és Móra Kiadó meghívott képviselői ismertették erre az alkalomra megjelenő kiadványaikat.

Könyvkiadók és könyvtárosok találkozói

Az év folyamán megjelenő szakkönyvek, kották, partitúrák. Előadó: Máriássy István.

A várható hangplemez újdonságok ismertetése. Előadó: Oldal Gábor.
A vásárlással kapcsolatos tudnivalók. Előadó: Hutyra Albin.

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésével közös könyv-
heti szakmai bemutató. Öt kiadó kiadványait ismertette: Kristó Nagy
István. Közreműködött: Lőte Attila, Nagy Attila, Szemes Mari, Káldy Nó-
ra és Dévai Nagy Kamilla.

Vidéki tapasztalatcserék

A Kulturális Minisztérium, a Népművelési Intézet és a Békés megyei
Művelődési Központ rendezésében négy napos tanácskozást tartottak Békés-
csabán a cigány lakosság művelődéséről. A tanácskozáson két munka-
társ vett részt.

A nyíregyházi nyári szabadegyetem résztvevője a HMO egy munkatár-
sa.

A Komárom megyei könyvtári hét keretében az országos gyermekkönyv-
tárosi konferencia főtémája az 1979. nemzetközi gyermekévvvel kapcsola-
tos feladatok ismertetése volt. Két gyermekkönyvtáros képviselte inté-
zetünket a konferencián.

Az úttörőmozgalomra vonatkozó anyaggyűjtés céljából négy munkatárs
látogatta meg a zánkai úttörőváros könyvtárát.

A KMK propaganda bizottsági ülését Sárváron tartotta, az ülésen
könyvtárunkból hárman vettek részt.

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság rendezésében három napos iro-
dalomtörténeti vándorgyűlésen Miskolcon, három munkatársunk vett részt.

MKE rendezvények

Az MKE X. vándorgyűlésén 12 munkatárs volt.

Az MKE társadalomtudományi szekciója Budapesten "Társadalomtudomá-
nyi információ, könyvtárak, társadalmi igény" címmel előadást és kon-
zultációt szervezett. A napirend előadója Rátki András, az MSZMP KB al-
osztályvezetője volt. Az előadáson részt vettek a központi könyvtár
munkatársai.

Fiatal könyvtárosok tapasztalatcseréje

Három fiatal könyvtáros Nyíregyházán és négy Kecskeméten a megyei
könyvtár munkájával ismerkedett.

TANULMÁNYÚT

1977.

NDK	Hont Péterné
NDK - Coswig ^x	Pobori Ágnes Vándor Katalin
NSZK	Kerekes Pálné
ANGLIA	Szederkényi Olga
CSEHSZLOVÁKIA	Reguli Ernő
FRANCIAORSZÁG	Győri Péter
ROMÁNIA	Zakár Zoltánné
LENGYELORSZÁG	Tverdota Miklósné Dr. Ecsedy Andorné
SZOVJETUNIÓ	Drégely Istvánné Papp Györgyné

NDK

Mikó Zoltán
H. Drechsler Ágnes

1978.

CSEHSZLOVÁKIA

Csép Attiláné
Vigh Lajosné
Szer Kálmánné
Mezey László

NDK - Coswig^x

Pobori Ágnes
Vándor Katalin

^x Mindkét esetben a Coswigban dolgozó magyar fiatalok számára kihelyezett könyvtár rendezése volt a feladat.

*Révész Ferenc
főigazgató*

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóján a központi kiállítást a Szovjet Kultúra és Tudomány Házának igazgatója és Révész Ferenc főigazgató nyitotta meg

Károlyi Mihálynéval találkoztak az 1-es könyvtár olvasói

A könyvtár dolgozóinak ünnepe a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóján

SZABÓ ERVIN SZÜLETÉSÉNEK CENTENÁRIUMA

Az MKE IX. vándorgyűlése 1977. Megnyitót mond Farkasinszky Lajos, a Fővárosi Tanács elnökhelyettese

Emléktábla koszorúzás

A könyvtár dolgozóinak ünnepi ülése a Néphadsereg Központi Klubjában. Az elnökségben dr. Heinz Werner, a Berlini Városi Könyvtár igazgatója. Előadást tart dr. Remete László

Vass Henrik a Párttörténeti Intézet főigazgatója megnyitja a Munkásmozgalmi Múzeumban rendezett kiállítást

Révész Ferenc főigazgató nyitotta meg a központi könyvtár kiállítását

Szabó Ervin - vetélkedő zsürije

A vetélkedő csapatok

A HAZAFIAS NÉPFRONT BUDAPESTI BIZOTTSÁGA
 A SZAKSZERVEZETEK BUDAPESTI TANÁCSA
 A KISZ BUDAPESTI BIZOTTSÁGA
 BUDAPEST FŐVÁROS TANÁCSA VB MŰVELŐDÉSÜGYI
 FŐOSZTÁLYA
 A MAGYAR KÖNYVKIADÓK ÉS KÖNYVTERJESZTŐK
 EGYESÜLÉSE
 AZ ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT
 A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR
 AZ ÚJ TÜKÖR SZERKESZTŐSÉGE

tisztelettel meghívja Önt

ADY ENDRE

születésének 100. évfordulója alkalmából
 meghírdetett

KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉS IRODALMI PÁLYAZATÁNAK
 KIÁLLÍTÁSSAL EGYBEKÖTÖTT

záróünnepségére

1977 november 19-én /szombat/

Pataky István Művelődési Központ
 X. ker., Pataky I. tér 7-14./

PROGRAM

- 16.00 A beküldött pályaművekből összeállított
 kiállítás.
 Megnyitja:
 DR TÓTH MIKLÓS
 a Corvina Könyvkiadó igazgatóhelyettese
- 16.00-18.00 Irodalmi műsor /színházterem/
 Devezetőt mond:
 BOSTAI KÁROLYNÉ
 a Hazafias Népfőnt BB. titkára
- Közreműködnek:
 KIRÁLY ISTVÁN
 tanszékvezető egyetemi tanár
 BÁNFFY GYÖRGY
 BÉRES ILONA
 BODOR TIBOR
 KOHUT MAGDA
 SÓLYOM ILDEKÓ
 GARAM ZSUZSA zongora
 FRIGYES HUGÓ ének
 KÖVES ISTVÁN zongora
 NASZVAGYI VILMOS gitár-ének
- Műsorközlő: PÁRMAI ÉVA

18.00-18.30 Díjkiosztás

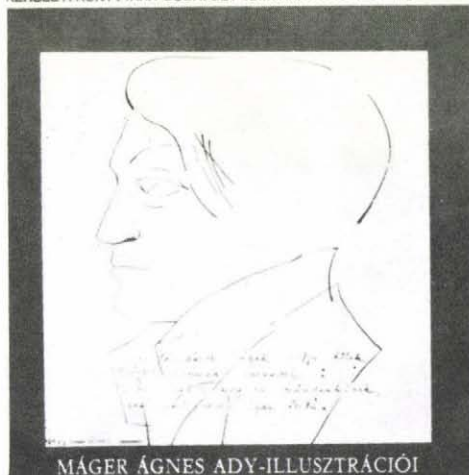
Az Ady-évfordulóra megjelent kiadványokból

**KISDUNA
 GALÉRIA**

A FSZEK 35 SZ.

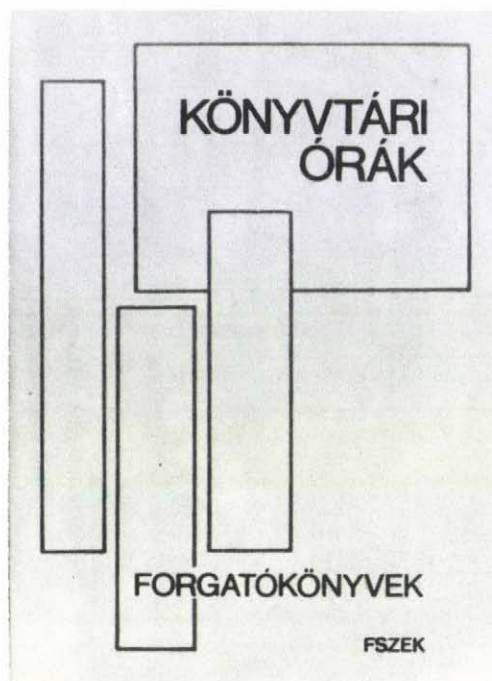
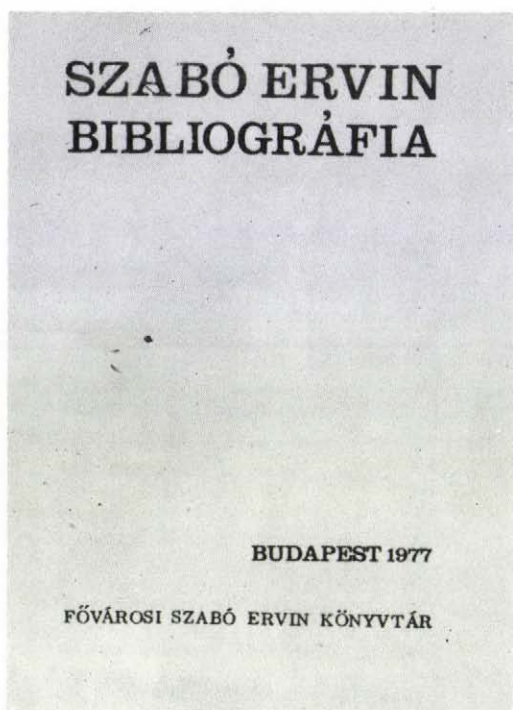
KERULETI KÖNYVTÁRA BUDAPEST XX. MARX KÁROLY ÚT 128

MÁGER ÁGNES ADY-ILLUSZTRÁCIÓI

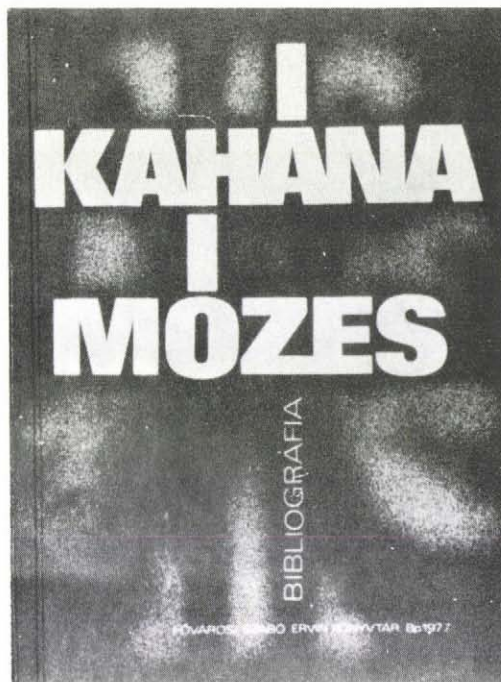

Szakmai, módszertani kiadványok

NAGY ISTVÁN
1904 - 1977

Irodalmi életmű és nekrológ-bibliográfiák

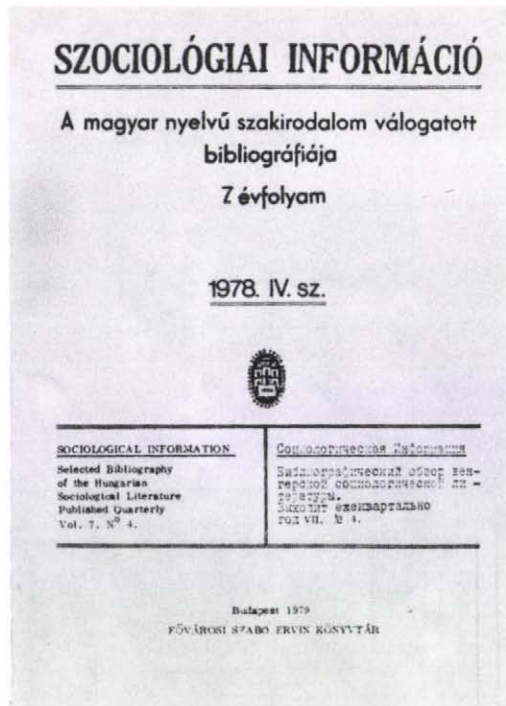
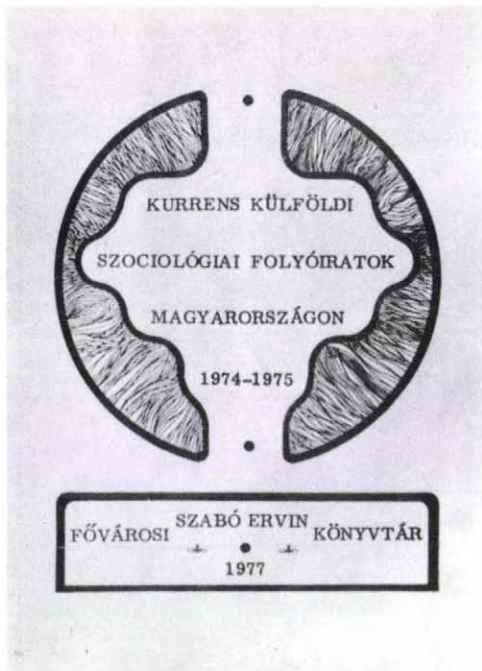
VOLTAIRE
François Marie Arouet
1694-1778

ÉLETRAJZI KRONOLÓGIA ÉS BIBLIOGRÁFIA

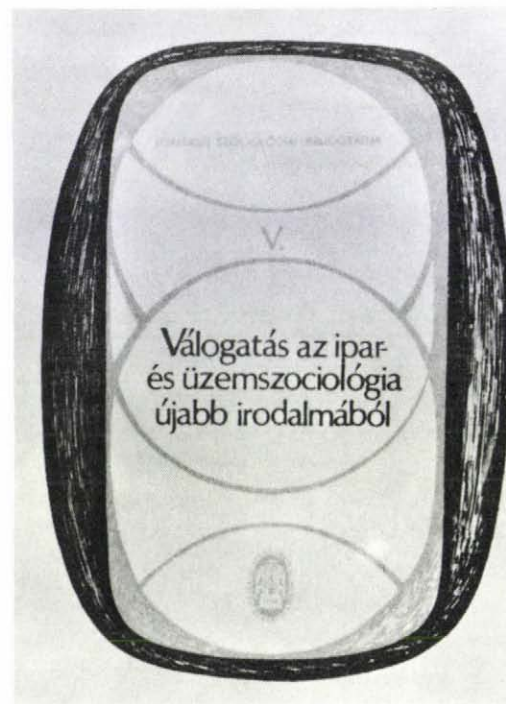
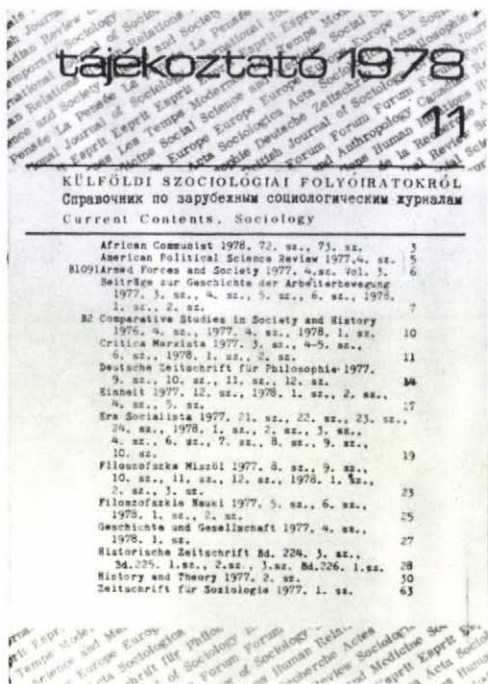

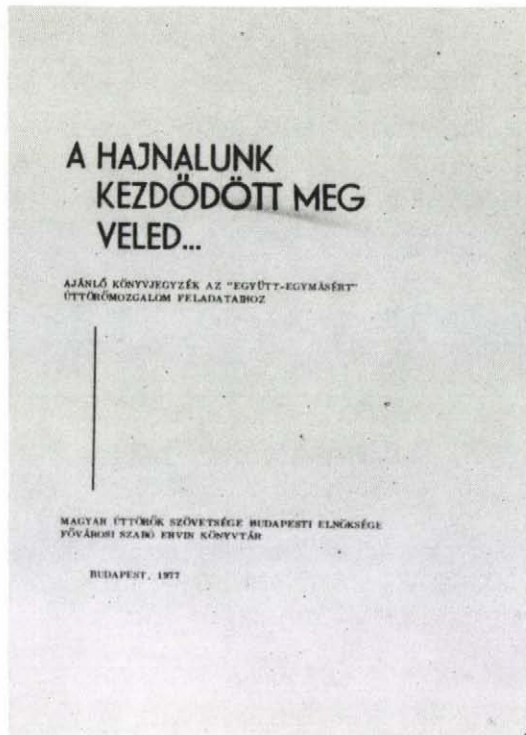
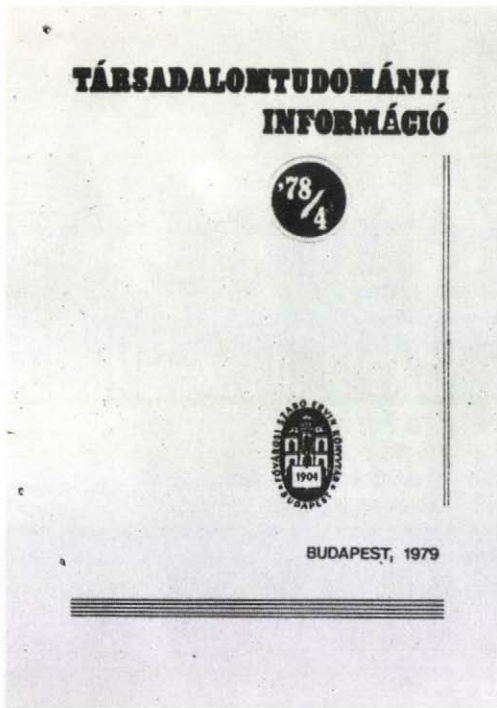
JEAN-JACQUES
ROUSSEAU
1712-1778

ÉLETRAJZI KRONOLÓGIA ÉS BIBLIOGRÁFIA

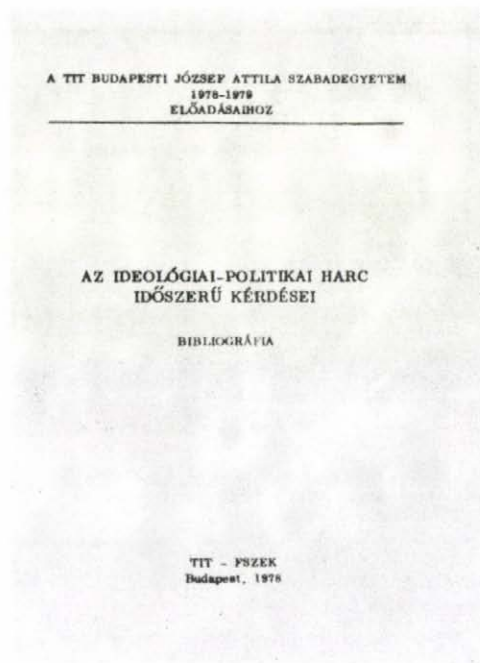

A központi könyvtár szociológiai könyvanyagát és folyóiratait feltáró kiadványokból

Társadalomtudományi, politikai bibliográfiák

a TV műsoraihoz
ajánljuk

KELETI VALLÁSOK

A ROMANTIKUS XIX. SZÁZAD

FILMSOROZATOK

GOLGOTA – A TURBIN CSALÁD –
MENEKÜLÉS – ELISMERÉS

a TV műsoraihoz
ajánljuk

„RÖPÜLJ PÁVA '77”

LOUIS ARAGON
BEFEJEZETLEN REGÉNY

AZ ELSŐ 365 NAP A GYERMEK ÉLETÉBEN

a TV műsoraihoz
ajánljuk

TELE-FÉNY-KÉP (sorozatban 3. rész)

KLASSZIKUS
OROSZ KÖLTÉSZET

LAKÁSKULTÚRA

CSIBRA István – SZERDAHELYI István
Kossuth K. 261 l. Bibl.

LOSONCZI Ágnes: Az életmód az időb-
ekben. Bp. 1977, Gondolat. 795
könyvtár./

MAGY Emil: Hogyan éljünk? Életmód,
ban. Bp. 1977, Kossuth K. 87 l.

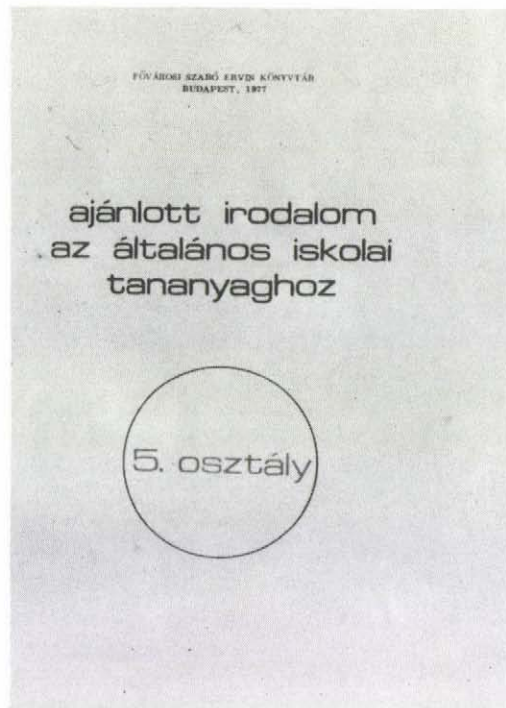
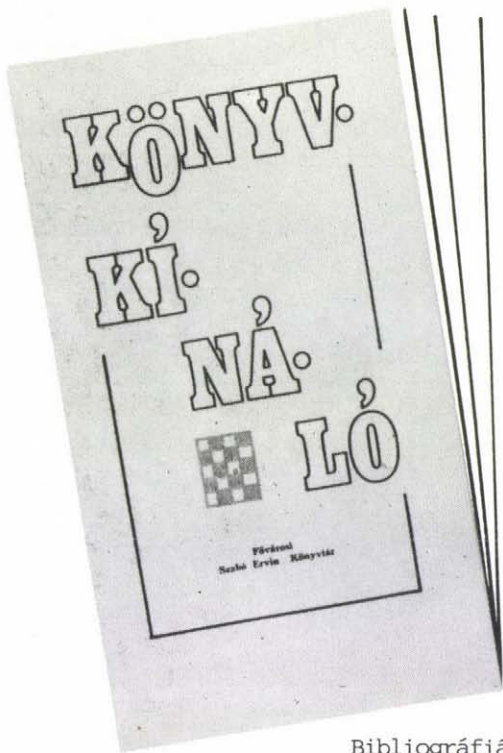
MINDENKI ISKOLÁJA

8. osztály

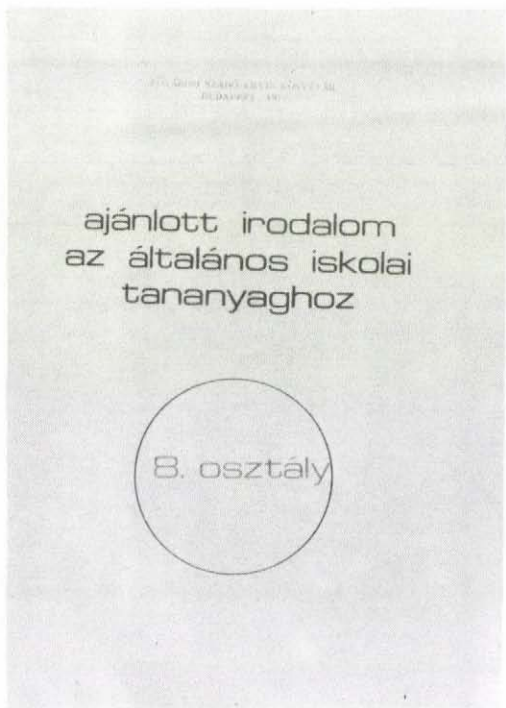
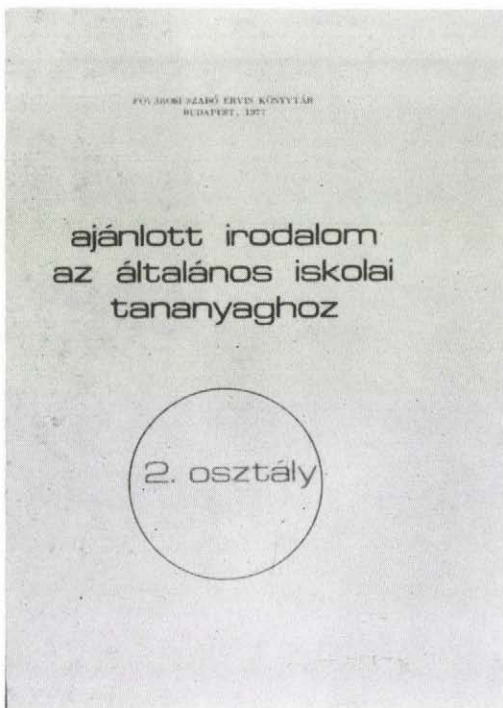
A RÁDIO ÉS TELEVÍZIO FELNŐTTOKTATÁSI SZOROZATÁHOZ

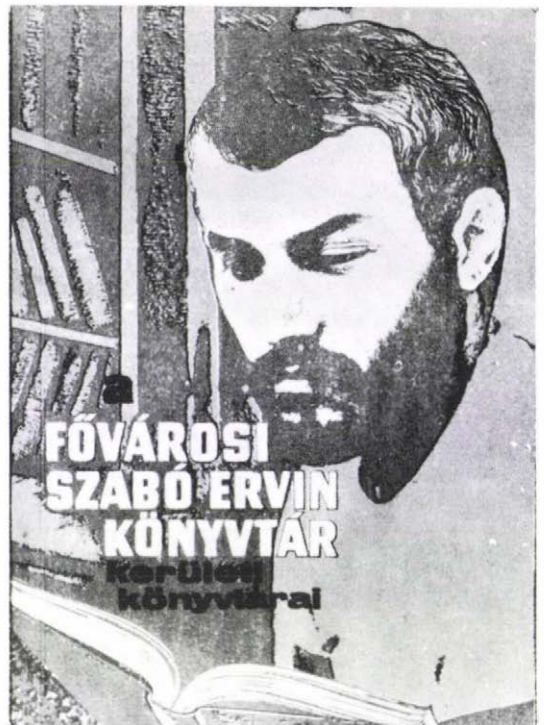
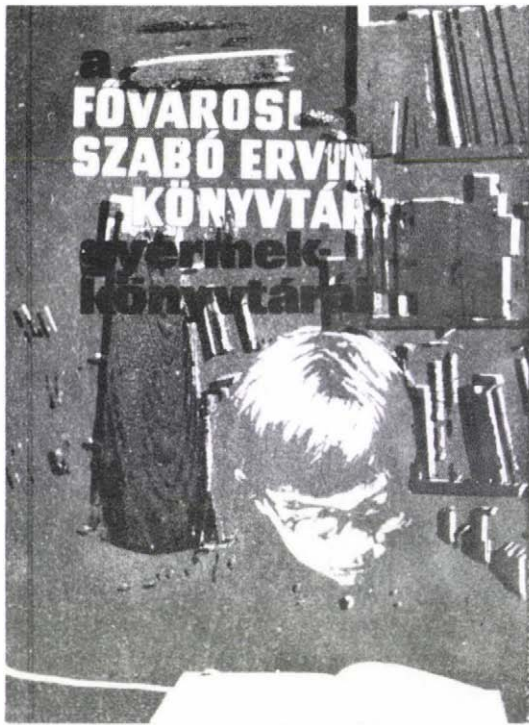
DIDAKTIKAI játékok az általános iskola felső tagozata számára az írod-
lom, a nyelvtan, a földrajz és a történelem tanításához. 3. kiadás.
Bp. 1976, Tankönyvkiadó. 196 l.

Évente 600 ezer példányban
jelentek meg TV-műsorokhoz
kapcsolódó röplapbiblio-
grafiák

Bibliográfiák, ajánlójegyzékek gyermekeknek és serdülőknek

FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN
KÖNYVTÁR

A központi könyvtár és a kerületi háló-
zat szolgáltatásait ismertető kiadványok

KIÁLLÍTÁSOK AZ ASZTALOS JÁNOS IFJÚSÁGI PARKBAN
1977-1978

Május elsejék köszöntése plakátokon

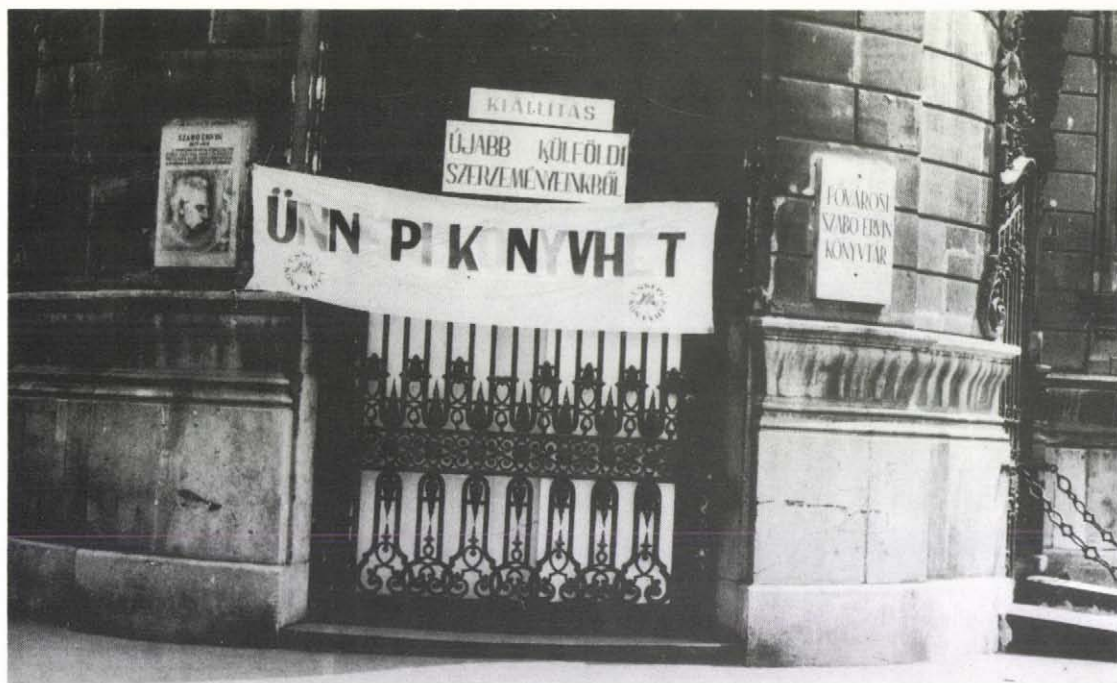

Sajtótörténeti dokumentumok

Május 1-én felvonulnak a könyvtár dolgozói

1978-ban először árusítják a FSZEK, a Budapest Főváros Levéltára és a Budapesti Történeti Múzeum kiadványait az ünnepi könyvhéten a könyvtár bejáratánál

A 12-es Galéria kiállításán Szőke Tiborné főigazgató-helyettes és Losonczy Miklós művészettörténész tartanak megnyitót

Házi muzsikálás a 12. sz. kőbányai könyvtár zenei részlegében

Mozgókönyvtár a III. kerületi szociális otthon előtt

Télapó-ünnep a könyvtárosok gyermekeinek

Névadó ünnepség a központi könyvtár olvasótermében /1977./

Solti Andrásné aligazgató /1893-1952/ sírkövének koszorúzása halálának 25. évfordulóján

A könyvtár képviselői a Tanácsköztársaság emlékművének koszorúzásánál a Köztársaság téren

**A SZOCIOLÓGIAI DOKUMENTUMBÁZIS ÉS INFORMÁCIÓSZOLGÁLTATÁS
HELYZETÉRŐL, FEJLESZTÉSI PROGRAMJÁRÓL***

1. A JELENLEGI HELYZET

1.1. A dokumentumbázis

1.1.1. *A történeti források*

Szociológusok körében és műveik idézetanyagában végzett vizsgálatokra hivatkozva szovjet, amerikai, angol szakemberek /A. L. Goldberg, N. Lin, W. L. Guttsmann stb./ egybehangzóan kiemelik a diszciplína régebbi forrásainak még az empirikus kutatások tudományos termékeiben is megfigyelhető nagy szerepét. Hasonlóan aláhúzzák a szociológia történe-

---

^x E tanulmány a Társadalomtudományi Információs Munkabizottság /a továbbiakban: TIM/ megbízásából vitaanyagként készült.

A TIM 1979. április 13-i ülésén három opponensi vélemény figyelembevételével vitatta meg az előterjesztést, amellyel alapjában egyetértett és azt két lényegesebb módosítással jóváhagyta. a/ A szociológiai információ céljait szolgáló önálló kis kapacitású számítógép helyett a társadalomtudományok információs anyagának számítógépes tárolását és feldolgozását egy nagy központi számítógéppel kívánják megoldani. b/ A konkrét kutatási jelentések gyűjtésére az amúgyis túlterhelt FSZEK helyett a fenti tervezetben alternative említett intézmények valamelyikét tartják alkalmasabbnak.

A kritikai észrevételek figyelembevételével készítette el /a többi társadalomtudományi országos szakkönyvtárhoz hasonlóan/ a FSZEK a helyzetkép és program rövid, a TIM által felsőbb szervekhez továbbítandó sommázatát.

A helyzet mérlegelése alapján a TIM javaslata szerint a fejlesztési program anyagi alapjait első ízben egyszeri, majd a továbbiakban évenkénti költségtöbblet biztosításával országos pénzforrásokból tegeyk lehetővé.

A módosított fejlesztési program a következő pontokat tartalmazta:

1. Az állománygyűjtési keret növelése mintegy 40-50 %-kal, illetve a külföldi könyv- és folyóiratárak növekedésével arányos összeggel.
2. A tervezetben jelölt NDK gyártmányú PENTAKTA gépsor beszerzése kb. 1,300.000 R értékben.
3. Telex gép beszerzése.
4. Egy db Zippel rendszerű 870 T típusú kéziratos anyag tárolására alkalmas gép beszerzése 10.000-20.000 R körül van.
5. 3 főfoglalkozású és 4 négyórás részfoglalkozású munkaerő felvétele.

tiségét hazai szakembereink. A szociológiatörténeti kutatások kiterjesztését javasolja az MSZMP KB agitációs és propaganda osztályának a szociológusképzéssel kapcsolatos /a Szociológia c. folyóirat 1977. évi 1. számában közreadott/ 1977. március 29-i állásfoglalása is. A szociológia hazai történeti bázisát illetően kutatóink igen előnyös helyzetben vannak: igaz, hogy a századforduló óta több hullámban is tért hódító szociológiával szemben az egymást követő különböző rendszerek hivatalos tudományossága az 1950-es évek végéig elutasító álláspontot foglalt el, de véletlenek szerencsés találkozására folytán a mai Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár legrégebbi állományrészlegét Szabó Ervin mégis, már a központ megnyitásától, 1904-től céltudatosan szociológiai szakkönyvtárrá építette ki. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ezért gyakorlatilag 1904 /hivatalosan 1968/ óta tölti be a szociológia országos szakkönyvtára funkcióját. Említést érdemel, hogy ez lett Európa második legrégebbi, legteljesebb szociológiai szakgyűjteménye. Az 1902-ben alapított, ma is működő brüsszeli Institut Solvay-t - ma Institut de Sociologie - tekintjük a kontinens legrégebbi szociológiai szakkönyvtárának. A központi könyvtár ma közel félmillió kötetes, emberöltők munkájával fejlesztett betű-, tizedes rendszerű szak-, valamint földrajzi katalógusa jelenleg már több mint 2,000.000 cédulájának sokoldalúan feltárt 67 %-a utal a raktár társadalomtudományi jellegére. Az állomány mélységét érkeelteti, hogy nemcsak az 1904 óta keletkezett hazai és külföldi irodalom, hanem a legrégebbi társadalomtudományi dokumentumok is tömegesen megtalálhatók benne. Így pl. első, eredeti, az 1500-as, 1700-es évekből való kiadásokkal a szociológia előfutárai, Machiavelli, Morus, Erasmus, az enciklopédisták, az utópisták művei. Ugyancsak első /az 1840-1860-as évekből való/ kiadásokban is szerepelnek Marx és Engels, Lassalle, Proudhon, Bakunin stb. munkái, továbbá a szociológia polgári alapítói és első klasszikusai /Comte, Spencer, Quetelet, Le Play, Booth, Durkheim, Weber, Ross, Veblen stb./. Bekerültek az állományba a századvég éveiben indított első szociológiai folyóiratok, évkönyvek /Archiv für Sozialwissenschaft, American Journal of Sociology, l'Année Sociologique, Revue Internationale de Sociologie stb./ részint hiánytalan sorozatait az 1890-es évektől.

A FSZEK-et alapítása óta jellemzi a kölcsönzésre berendezkedett nyilvánossága, ezzel függ össze, hogy az idők során szociológiai állományának egyes értékei elvesztek, egyes folyóiratsorozatait hiányossá váltak.

1.1.2. Az újabb szociológiai szakirodalom

1.1.2.1. Az újabb magyar szakirodalom

Mint országos szaktudományi könyvtár 1977-ig nem tudott eleget tenni a magyar kiadványok maradéktalan gyűjtését előíró kötelezettségének. Miután 1978. január 1-től a szociológia /s még néhány társadalomtudomány/ kötelezpéldányos gyűjtőhelyévé jelölték ki, így ez a problémája nagyrészt megoldódott.

Nincs azonban megoldva a szociológiai kutatások szempontjából különösen fontos empirikus kutatási termékek /kérdőívek, módszertani utasítások, adatfelvételi lapok, részleges, kéziratban maradó és összefoglaló jelentések stb./ egy helyen való tervszerű gyűjtése.

Rendezésre szorul a tudományos fokozatok elnyerése céljából írt, illetve a különböző egyetemeken, főiskolákon készült szociológiai disszertációk, szakdolgozatok tervszerű gyűjtésének ügye is.

Ugyancsak intézkedést kíván a magyar szociológia története szempontjából forrásértékű hazai és külföldi kéziratos dokumentumok gyűjtése. Ezek felkutatásával, beszerzésével, másoltatásával jelenleg a legkülönbözőbb intézmények foglalkoznak. A kijelölt országos szakkönyvtárhoz azonban nem jutnak el az esetenként a tengerentúl felkutatott dokumentumok, vagy azok másolatai.

1.1.2.2. A könyvtárak ellátottsága újabb külföldi szakirodalommal

1.1.2.2.1. Vizsgálatok a szakirodalmi ellátottságról

A KMK 1969-ben adta közre széles körű vizsgálatokra épülő jelentését, amely szerint az 1963-1965-ben külföldön megjelent szociológiai könyvek 70 százaléka, az 1964-ben megjelent szakfolyóiratok 44,5 százaléka legalább egy hazai gyűjteményben megtalálható volt. Az 1960-as évek végétől viszont kiszélesedett a hazai szociológiai kutatás, új intézmények jöttek létre önálló gyűjteményekkel, a határtudományokat gyűjtő könyvtárak is mind szélesebbre tárták szerzeményezésüket a területüket érintő szociológia előtt, ennek nyomán lényegesen kiszélesedett a külföldi szakirodalom szerzeményezése is. A gyors fejlődést tükrözték a FSZEK összegezései a kurrens külföldi szociológiai folyóiratok hazai rendelkezésre vonatkozó 1971-es, 1972-1973-as és 1974-1975-ös felmérésekből. Az utóbbi "Kurrens külföldi szociológiai folyóiratok Magyarországon 1974-1975-ben" cím alatt 52 fontosabb gyűjtemény adatait egyesítette és kimutatta, hogy kereken 900 külföldi szociológiai, vagy e szempontból fontos határterület lapjai közül kereken 700 megtalálható volt nálunk. A KMK által vizsgált 1963-as helyzettel szemben tehát csaknem 100 százalékos javulás következett be: 44,5 százalék helyett 1974-1975-ben kereken 80 százalékos volt a kurrens külföldi periodikák jelenléte a hazai könyvtárakban.

A könyveket illetően hasonló újabb felmérés nem történt, de kézenfekvőnek látszik, hogy e téren is jelentős a fejlődés. Ezt valószínűsíti, hogy a FSZEK szociológiai osztálya 1974-1975 óta a hazai könyvtárakba beérkező külföldi szociológiai művek központi katalógusába évenként átlag 1800-2000 könyv céduláit dolgozza be, miközben a fődkereség egész termését évenként regisztráló International Bibliography of Sociology átlag 2200-2400 könyv címét közli, az arány tehát 80 százalék körül lehet.

Az 1960-as évek elején bekövetkezett fordulat eredményeként ma már jelentős újabb szakállományal rendelkezik: az MTA Szociológiai Intézete, a KSH, az MKKE, az ELTE Központi Könyvtára, s folyóiratok tekintetében az MTA Központi Könyvtára is.

1.1.2.2.2. Külföldi szerzeményezésünk hiányai

A FSZEK-nek az 1974-1975-ben megjelent külföldi periodikák jelenlétét vizsgáló felmérése szerint 200 nagyrészt elsődlegesen szociológiai /szakszociológiai/ folyóiratot egyetlen hazai könyvtárunk sem járatott, ezek között jelentős számmal szerepeltek kétségtelenül fontos periodikák /a címlistát a kiadvány függelékben mellékelte/. Az összeállításból az is kiderült, hogy egyes költségigényes lapokat párhuzamosan számos könyvtár járat. Kihasználtságukra vonatkozó vizsgálat ugyan eddig még nem történt, de idegen nyelvű folyóiratokról lévén szó, feltehető, hogy akadnak közöttük olyanok, amelyekből kevesebb példány is kielégítené a hazai keresletet. Az így nyert megtakarítással a még hiány-

zó periodikák számát lehetne csökkenteni. /Konkrét példaként utalunk arra, hogy a Sociological Abstracts, a Psychological Abstracts és a Dissertations Abstracts Humanities című lapok 5-5 gyűjteményünkbe járnak, együttes előfizetésük több mint 2500 dollár, ezzel szemben az interdiszciplináris jellegű Social Science Citations Index /1973 óta jelenik meg/, melynek előfizetése 1250 dollár, tudtunkkal csupán 1976-os kötetei és mindössze egyetlen könyvtárban /MTA Központi Könyvtára/ található meg Magyarországon.

1.1.2.2.3. A szerzeményezés koordinálásának nehézségei

A magyarországi szociológiai szerzeményezés koordinálása az 1968-as gyűjtőkori utasítás értelmében a FSZEK, mint a szociológia országos szakkönyvtára kötelessége, azonban e rendkívül széles körű tájékozottságot, figyelmet, apró munkát megkövetelő feladat ellátásához személyi megerősítést nem kapott.

Rá kell mutatnunk arra, hogy a szociológia a dinamikusan fejlődő tudományok közé tartozik: az 1930-as évek végén mindössze 30 többé-kevésbé "tisztá" szociológiai folyóirat jelent meg, 1975-1976-ban már csaknem hússzor annyi /550 körül/. Az International Bibliography of Sociology 1959-es kötete 4500 címet hozott, az 1975-ös már csaknem 5800-at, amelyek 40 százaléka monografikus mű. Az alig 150 éves önálló életre visszatekintő szociológia irodalma az évezredes múlttal rendelkező más társadalomtudományokéval vetekszik: az International Social Science Bibliography c. sorozat több társadalomtudomány nemzetközi termését évenként regisztráló 1973-as kötetei közül a gazdaságtudományi 8000 címet, a szociológiai 5500-at, a politikai tudományoké 4500-at tartalmazott. A rohamosan növekvő szociológiai irodalmi termelés nyomon követéséhez, a tudományosan értékes rész kiválasztásához, a szakközpont és a szakirodalmat rendelő egyéb gyűjtemények sokasága vásárlásainak koordinálásához egyelőre nincsenek biztosítva a megfelelő feltételek.

1.2. Az információszolgáltatás helyzete

1.2.1. *Külföldi információs eszközök és használatuk*

Nemzetközi viszonylatban a szociológia az aránylag jól dokumentált társadalomtudományok közé sorolható. Utalhatunk az UNESCO, illetve az International Sociological Association égisze alatt még az 1950-es évek elején indított és ma is élő vállalkozásokra. /International Bibliography of Sociology c. éves világbibliográfiák, az évenként ötször megjelenő Sociological Abstracts, az évi három számban egyes szociológiai szakkérdések irodalmi szemléjét és bibliográfiáját tartalmazó Current Sociology füzetei./ Felemlíthetjük az 1973 óta működő moszkvai INION különböző bibliográfiai sorozatait, a társadalomtudományok egész sorát dokumentálják, ezekben bő szociológiai információs anyagot is feltárnak; közülük felerészben szociológiai referátumokat tartalmaz a Filozofija v Sz. Sz. Sz. R. és a Filozofija i Szociologija za Rubezsom. A francia Bulletin Signalétique Sociologie c. negyedéves referáló lap együttesen évenként jóval több mint 16.000 művet mutat be a címközlés szintjén, illetve rövidebb-hosszabb tömörítések kíséretében.

E sorozatok a FSZEK szociológiai dokumentációs osztályának mindennapos segédeszközei, egyesek két vagy több más gyűjteményben is megtalálhatók. Fogyatékoságuk, hogy bizonyos késéssel informálnak: az amerikai Sociological Abstracts pl. 1977 végén még 1974-1975-ös folyóira-

tokat is ismertetett. A legfűrgébbek a szovjet INION kiadványai és a francia Bulletin Signalétique.

Öt-öt érdekelt gyűjteményünk is járhatja a szociológia két interdiszciplináris jellegű abstracts-ét /Sociology of Education Abstracts és a World Agricultural Economics and Sociology Abstracts/.

Ha a fentiekhez hozzávesszük a referátumok, szemlék százait tartalmazó olyan folyóiratokat, mint az amerikai Contemporary Sociology, vagy a francia Archives de Sciences Sociales des Religions, azt kell mondanunk, hogy az elsődlegesen információs kiadványok száma már annyira megnövekedett, hogy egyre nehezebb, lassúbb az egyes szerzők, témák bennük található anyagának visszakeresése, különösen mert némelyikük csak tartalomjegyzéket mellékel. Ez fokozottan áll arra az ugyan-csak hatalmas információs forrásanyagra, amely a külföldi társadalomtudományi és elsődlegesen szociológiai folyóiratok recenziós-kritikai rovataiban van szerteszórva. Mintegy 40-50 ilyen lapot tartunk számon /egyesek több intézményünkben is megtalálhatók/, információs szempontból értékes anyaguk - évi 3000-4000 könyvismertetés - visszakereső rendszer híján úgyszólván teljesen kiaknázatlan.

1.2.2. Szociológiai információs tevékenység Magyarországon

1.2.2.1. A könyvtári szakközpont szolgáltatásai

A FSZEK 1904-es alapítását követően tette meg az első lépéseket a hazai szociológiai információs szolgáltatás megteremtése felé. 1907-1914 között részint Szabó Ervin, részint mások szerkesztésében tudományos mélységű szociológiai szakkönyvtárak sorát adta közre /a lakáskérdés, a választójog stb. irodalmából/. 1910-ben Aktuális kérdések irodalma címen népszerű tematikus, szociológiai kisbibliográfiákból indított 34 számot megért sorozatot. 1909-től jelentette meg Magyar társadalomtudományi bibliográfia címen az előző év hazai termését regisztráló összeállításait, 1913-tól időszakos kiadványaiban regisztrálta saját teljességre törekvő hazai és külföldi szociológiai szerzeményezését. E jegyzékeit a Fővárosi Könyvtár egyetemes társadalomtudományi bibliográfiákként jelentette meg - Szabó Ervin minősítése szerint.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1968-as országos szakkönyvtári kijelölését követően 1969 végén újította fel hagyományait és indította meg azóta is szélesedő és rendszeressé váló szociológiai információs szolgáltatásait. Ezek előterébe a már széles körű külföldi szolgáltatások hazai szempontból való hiányosságainak kiegészítését állította. E célból egyfelől a legfrissebb külföldi anyag beérkezéséről gyors-tájékoztató eszközöket létesített, másfelől a tudományos teljesség igényével kezdte meg a régebbi és a kurrens magyar szociológiai irodalom feltárását, végül a szociológiai kutatás és a közönség érdeklődése előterébe került szakkérdésekről kétféle tematikus szociológiai bibliográfiai sorozatot indított. Megfelelő anyagi és szellemi támogatás híján programjának csak kisebb hányadát tudta eddig megvalósítani a következő 10 féle rendszeres szolgáltatás megindításával.

a/ A FSZEK az MTA Szociológiai Intézetével, mint kiadótárssal megindította a magyar szociológia 1900 óta keletkezett teljes szakirodalma feltárását célzó hosszú távú könyvészeti vállalkozását, amelynek eddig három kötete jelent meg. A magyar szociológiai irodalom bibliográfiája. 1. köt. Folyóiratok. 1900-1919. Huszadik Század, A Munka Szemléje, Szabadgondolat. 1971. 545. old., Ua. 2. köt. Egyéb folyóiratok. 1900-1919. 1975. 645 old., Ua. Könyvek és folyóiratok 1945-1948. jun. 1977. 272 old. Együttesen 1600 egykorú folyóirat feldolgozása alapján több mint 10.000 lelőhely adatait közölte különböző mutatókkal 1450 oldalon.

b/ 1972 óta negyedévenként adja ki a FSZEK Szociológiai Információ c. nemzeti szakbibliográfiáját 150 magyar és külföldi folyóirat és a monografikus anyag feldolgozásával évi 1500-1600 tételben /keresztutalásokkal, mutatókkal/ regisztrálva a kurrens hazai /és külföldi hungarika/ termést.

c/ 1972 óta építi a kurrens magyar szakirodalom cédulaanyagából a tematikus visszakeresést biztosító kéziratos szakkatalógusát, jelenleg kb. 10.000 cédulából áll.

d/ 1970 óta havonta publikálja és juttatja el 450-500 igénylőhöz a FSZEK központja külföldi szociológiai szerzeményeiről, évenként 550-600 műről összeállított gyorsinformációs füzeteit "Újonnan érkezett szociológiai szerzemények jegyzéke" címen.

e/ Ötévenként bocsátja közre az adott időszak alatt beszerzett külföldi szociológiai könyvei kumulált jegyzékeit "Szociológia" címen, szakrendben, tárgy- és névmutatóval kiegészítve. Legújabb kötete az 1972-1976-os gyarapodásról 1978-ban jelent meg, 4027 címet tár fel 647 oldalon.

f/ 1971 óta adja ki előbb 2-3 havonként, 1975 óta havonként 48 oldalon, 1978 februárja óta havonként 60 oldalon "Tájékoztató külföldi szociológiai folyóiratokról" c. current contents-ét, amely jelenleg 15 különböző hazai gyűjtemény 175 különböző szaklapjának tartalomjegyzékeit összesíti. 1977 ősze óta az általános szociológiai számokat egyes szakszociológiai folyóiratok újabb számainak tartalomjegyzékeit összesítő speciális /gazdaság-, politikai szociológiai, szociálpszichológiai stb./ számokkal váltja, hogy a részterületeken dolgozók kezébe kész tematikus összeállításokat adhasson.

g/ 1970 óta építette ki a FSZEK a magyar könyvtárakba folyamatosan beérkező külföldi szociológiai könyvek központi katalógusát, 1975 óta ehhez megkapja az OSZK-ba beküldött cédulák másolatait. A központi katalógus betű- és szakrendi része 1978-ban kerekén 30.000 cédulát tartalmaz.

h/ 1969 novemberében indította meg eddig 14 számig jutott "Tematikus szociológiai kisbibliográfiák" c. sorozatát. Az újabb szakirodalomból válogató füzetek magyar és idegen nyelvű címanyagát a szakterület élvonalbeli művelőivel lektoráltatja.

i/ 1974-ben indult a "Tematikus szociológiai bibliográfiák" c., az egyes szakszociológiai utolsó 5-6 év alatt keletkezett magyar és külföldi szakirodalmát egybegyűjtő, eddig 5 számot /családszociológia, cigányság helyzete stb./ megért, számonként 400-500 címet tartalmazó sorozata.

j/ 1979-ben indult meg a "Szociológusok. Személyi bibliográfiák" című sorozat, mely a kutatások előterébe került egy-egy tudós életműve és a róla szóló irodalom lehető teljes forrásjegyzékét tartalmazza.

k/ A hazai gyűjteményekben szétszórta található szociológiai szakfolyóiratok lelőhelyének gyors visszakeresését biztosítják, a külföldi szociológiai folyóiratokkal való ellátottságunk hiányait is feltárják a két-három évenként kiadott összeállítások "Kurrens szociológiai folyóiratok Magyarországon" címen, melyeket különböző mutatók egészítenek ki. Eddig az 1971-es, 1972-1973-as, 1974-1975-ös jegyzékek jelentek meg.

1. "Szociológus kataszter" /hazai és külföldi szociológiai intézmények és hazai kutatók címtára/.

1.2.2.2. Egyéb intézmények információs szolgáltatásai

A FSZEK-en kívül még számos más intézményben folyik értékes elsődleges, vagy másodlagos szociológiai információs munka.

Utalnunk kell e helyen az MTA Szociológiai Intézetének 1976-os, a szociológiai irodalom számítógépes feldolgozását illető kísérletére, amelyet a Szociológia című folyóirat címanyagával hajtott végre, továbbá az MRTKK 1977-es tervére, amelynek keretében megfelelő számú szakember rendszeres bekapcsolásával vette programba mintegy 60 külföldi kurrens szociológiai folyóirat anyagának folyamatos dokumentációját, s annak egy része időszakos publikációját a Szociológia c. folyóiratban. Hasonló jellegű kezdeményezésre került sor a KSH Könyvtárában is.

Szórványosan elsődleges szociológiai információs szolgáltatásokkal találkozhatunk egyéb társadalomtudományi kutatóhelyeken. Az MSZMP Politikai Főiskolája pl. 1977-ben, a FSZEK szociológiai osztályával végeztetett nagyobb adatgyűjtés eredményeit is felhasználva, tudományos mélységű politikai szociológiai szakkönyvtárát adott közre. A BME Marxizmus-Leninizmus tanszékének könyvtára Mannheimről egy kisebb bibliográfiát, s a tudományos-technikai forradalom társadalmi hatásának könyvészetéből publikált anyagot. Az MRTKK igen kiterjedt dokumentációja keretében a kommunikáció szociológiájának irodalmából is végez feltáró munkát. Az MSZMP Politikai Főiskolája és Társadalomtudományi Intézete, a Szakszervezetek Elméleti Kutató Intézete, az ELTE Tudományos Szocializmus Információs Intézete széles körű politikai dokumentációs és fordítási tevékenysége keretében politikai szociológiai anyagokról is rendszeresen végeztet referáló munkákat, fordításokat. Nagy társadalomtudományi szakközpontjaink, az Országgyűlési Könyvtár, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum kiterjedt politikai-jogi-nevelésügyi dokumentációjukon belül feltárják az e területeket érintő szakszociológiai anyagokat is. Az MSZMP, a Szöv. Kut. Int. és a SZEKI és más intézmények könyvtárainak esetenként címfordításokkal, illetve kisebb tömörítésekkel is kiegészített gyarapodási jegyzékeiben ugyancsak találunk másodlagos szociológiai közléseket. Az Országos Vezetőképző Központ, az OMKDK, a MKKE egyes információs kiadványai hasonlóan tartalmaznak az ipar, az üzem, a munka, a vezetés és szervezés kérdéseire vonatkozó szakszociológiai információkat is.

A KLTE könyvtárának programjában szerepel a Huszadik Század 1900-1919-es évfolyamai repertórium és a szociológiába való bevezető művek 1000 tételes bibliográfiája kiadása.

A szociológiai információs szolgáltatás szempontjából is értékes rovatokat nyitottak az utóbbi években egyes társadalomtudományi folyóirataink, a Társadalmi Szemle, amely a kommunista és munkáspártok elméleti folyóiratai, a Közgazdasági Szemle, amely külföldi gazdaságtudományi lapok tartalomjegyzékeinek címfordításait, köztük sok szociológiai cikket közli minden számában stb. Az 1972 óta megjelenő "Szociológia" számos szakszociológia újabb irodalmáról közölt eddig szemléket. Hézagot töltenek be az OSZK-nak a külföldi társadalomtudományi kézikönyvekről kiadott központi jegyzékei is.

A különböző helyeken szerteszórt szociológiai információs anyaggyűjtése, számbavétele, a szakterület művelői számára való hasznosítása, a szociológiai szakközpont és másodlagosan szociológiát is dokumentáló műhelyek közötti információcsere kiépítése bonyolult, munka- és időigényes, hosszadalmas szervezőmunkát megkövetelő feladat. A szakközpont az ehhez szükséges létszám híján ebben az irányban még csak a kezdeti lépéseket tette meg.

1.3. A kooperáció eddigi eredményei

Mind a szerzeményezés, mind az információs szolgáltatás terén néhány vonatkozásban eredményes kooperáció alakult ki az utóbbi évek alatt.

a/ A külföldi szerzeményezést illetően a FSZEK korábban a szociológia valamennyi ágazatát gyűjtötte, de fokozatosan korlátozta beszerzését olyan területeken, amelyeknek irodalmát növekvő intenzitással vásárolják egyes társintézmények. Ujabban már több intézmény gondolja például a gazdaságszociológiát, az agrárszociológiát. Az MRTKK könyvtára erőteljesen vásárolja a kommunikáció szociológiáját, az OPKM felkarolja a nevelésszociológiát. A szakközpont az 1970-es években a drágább és kevesek által keresett külföldi szociológiai folyóiratok közül, a szocialista országokban kiadottakat kivéve, csak olyanokat rendelt és rendel, amelyek más hazai könyvtárakba nem járnak. E szempontból, mint nagyobb gyarapítási kerettel rendelkező intézmény, magára vállalta más kutatóhelyek /pl. MTA Szociológiai Intézete, Pszichológiai Intézete/ által javasolt olyan lapok rendelését is, amelyeket azok megfelelő fedezet hiján nem tudtak előfizetni. Ugyanakkor közvetlen jelzésekkel, illetve a hazai bázisunkból hiányzó külföldi szakszociológiai folyóiratok jegyzékének a testvérintézményekhez való szétküldésével irányította rá az egyes érdekeltek figyelmét Magyarországra még nem érkező fontosabb szaklapokra.

b/ Néhány ponton konkrét, jól lemérhető eredmények születtek az információszolgáltatás kooperációs szervezésében is.

Mint erre utaltunk, "A magyar szociológiai irodalom bibliográfiája" című retrospektív sorozatot a FSZEK az MTA Szociológiai Intézetével közösen indította meg 1970-ben.

A "Tájékoztató külföldi szociológiai folyóiratokról" c. current contents-et 1971-ben az MTA Szociológiai Intézetével kooperálva indította meg a FSZEK - a kiadvány eredetileg e két intézmény egymást kiegészítő folyóiratbázisának tartalomjegyzékeit összesítette /90-100 lapot/. 1978-ig 15-re növekedett a kooperációban résztvevők, 100-ról 175-re a dokumentált lapok száma.

1969-ben a TIT Szociológiai Szakosztályával állapodott meg a szakközpont a Szakosztály által rendezett előadássorozat tematikájához kapcsolódó bibliográfiai sorozat indításáról, s ennek keretében adta ki Tematikus szociológiai kisbibliográfiák című sorozata 14 számát. Hosszabb szünet után 1978-ban ujult fel a két intézmény kooperációja.

1976-tól az OSZK folyamatosan megküldi a hazai könyvtárak külföldi szerzeményeiből hozzá beérkező címfelvételek közül a szociológiai tartalmak másolatát a FSZEK központi katalógusa számára. 1978-tól a FSZEK szolgáltatja a magyarországi /és hungarika/ cimanyagot az International Bibliography of Sociology c. évenként kiadott UNESCO világbibliográfiához, a párizsi székhellyel működő International Committee for Social Science Information and Documentation /ICSST/ publikációihoz.

1.4. A felhasználók köre, az információszolgáltatások fogadtatása

A FSZEK 1970-71-ben összeállította a központba beiratkozott szociológusok, valamint szociológiai intézmények munkatársai, szociológiát publikálók és a TIT Szakosztálya tagjainak névsorából 1000 intézmény és személy adatait tartalmazó nyilvántartását. Az MTA Szociológiai Intézete megbízásából 1972-ben Kérészt Gyula a FSZEK nyilvántartására támaszkodva készítette el "A szociológusok köre, szakmai orientációja és igényei" c. 1973-ban megjelent elemzését. Ebből kiderült, hogy "a szociológusok 98 százaléka a bibliográfiai-dokumentációs szolgáltatásra tart igényt", jelentős részüket még meg kell barátkoztatni a tájékoztatás eszközeivel, a felhasználók 18-35 százaléka olvas különböző nyelven. Az áttekintés az egyes szakszociológiák iránti igényeket is kimutatta: a gazdaság- és politikai szociológia állt az előtérben.

A FSZEK ingyenesen terjesztett gyorsinformációs kiadványa, az "Ujjonnan érkezett külföldi szociológiai szerzemények jegyzéke" iránti tényleges kereslet felmérésére válaszos levelezőlapokat küldött szét, a havi füzeteket 500-an igényelték. A magyar szociológiai irodalom kurrens bibliográfiáját /"Szociológiai Információ"/ 1977-ben 260, a külföldi lapokat dokumentáló "Tájékoztató külföldi szociológiai folyóiratokról" c. havi kiadványt 100 példányban fizetik elő a felhasználók. "A magyar szociológiai irodalom bibliográfiája" 800 példányban kiadott 1. kötete, a "Tematikus szociológiai kisbibliográfiák" c. sorozat több füzetete teljesen kifogyott.

A FSZEK információs szolgálatát különösen a hivatásos szociológiai képésben résztvevők és az érdeklődők igénylik. Ezzel szemben a politikai és állami vezető szervek munkatársai tapasztalataink szerint elsősorban a szociológiai kutatásnak adott feladatok eredményeit használják fel, s csak ritkán fordulnak közvetlen szociológiai tájékoztatásért a szakközponthoz. 1975 óta figyelhető meg a szélesebb, tudományos mélységű szociológiai információs igénylések szaporodása. A szakközpont egyfelől nagy volumenű tematikus szakirodalmi kutatásokra, összeállítások végzésére kapott bér munkában megbízásokat /pl. a társadalomtudományi trendek újabb külföldi irodalma, a magyarországi középrétegekről szóló újabb irodalom stb./, másfelől folyamatos témafigyelésekre /a fotoszociológia, a katonai szociológia külföldi irodalma/. Jelentős számban készített térítésmentesen a rendelkezésre álló külföldi információs segédesszövegekre és saját eddig kiépített dokumentációs bázisára támaszkodva kisebb /10-100 címes/ témaösszeállításokat is budapesti, vidéki és külföldi igénylőknek.

Az 1970 óta kifejtett és folytonosan bővített információs szolgáltatások szociológus-körökben elismerő fogadtatásban részesültek. Az MTA által 1974-ben kiadott "A szociológia helyzete Magyarországon" című jelentés kiemelte a FSZEK információs szolgáltatását /p. 33./. Szalai Sándor akadémikus két levelében igen pozitíven értékelt a központ tevékenységét.

A FSZEK kiadványait a Szovjetunióból, Lengyelországból, Csehszlovákiából, Ausztriából, Finnországból, Hollandiából és más államokból is igénylik. Legutóbb Jean Viet fejezte ki elismerését a FSZEK szociológiai osztályának egy bibliográfiai küldeményéért.

2. A FEJLESZTÉS PROGRAMJÁHOZ

2.1. A dokumentumbázis kiegészítése

2.1.1. *A történeti bázis kiegészítése*

A FSZEK az 1970-es évek eleje óta tett lépéseket, hogy más hazai könyvtárakban, így elsősorban az OSZK-ban található anyagok filmmásolatainak megvásárlásával pótolja hiányait.

A fentebb már jelzett hiányok nagy részét csak külföldről lehet pótolni, ennek azonban komoly pénzügyi és szervezeti akadályai vannak. Nyugati országokban már egész sor reprintek és filmmásolatok kiadására berendezkedett vállalkozás működik, de termékeik igen drágák, súlyosan megterhelik könyvtáraink beszerzési keretét; a közvetlen fenntartó szervek ilyen célra nehezen bocsátanak rendelkezésre pöttkeretet. Külföldön meghatározott művek antikvár példányainak felkutatásával és beszerzésével foglalkozó vállalkozások is működnek, az ország külföldi könyv- és folyóiratbeszerzését bonyolító "Kultura" azonban antikvár anyagok beszerzését nem vállalja.

Javasoljuk, hogy egyfelől a társadalomtudományi gyűjtemények különleges, igen költségigényes beszerzéseinek anyagi fedezetére létesítsenek önálló pénzalapot, másfelől biztosítsák annak szervezeti előfeltételeit, hogy tudományos könyvtáraink antikvár irodalmat is beszerezhessenek külföldről.

2.1.2. Az újabb magyar dokumentumbázis teljesebbé tétele

Javasoljuk, hogy az empirikus szociológiai kutatások kéziratok termékei gyűjtésére erre alkalmas intézményt jelöljenek ki, s a célnak megfelelő személyzettel, felszereléssel lássák el. Központi intézkedést kíván a szociológiai disszertációk, szakdolgozatok ügye, hogy belőlük egy példány a szakközpont állományába bekerüljön. Ugyancsak országos érvényű döntés hozatalát tartjuk szükségesnek a magyar szociológia története számára forrásértékű kéziratok ügyében, gyűjtésükre az elővásárlási joggal is felruházandó FSZEK-et gondoljuk illetékesnek.

2.1.3. Az újabb külföldi szerzeményezés tökéletesítése kooperációval

A külföldi szociológiai könyv- és folyóirattermelés rohamos növekedése miatt a szerzeményezés színvonala és a koordináció tökéletesítése érdekében javasoljuk az alábbiakat:

a/ A szakközpont megerősítése a külföldi szerzeményezés bonyolítására alkalmas újabb munkaerővel.

b/ Különböző kutatóintézetek munkatársaiból szociológus tanácsadó testület szervezése.

c/ Célszerűnek tartanánk, ha a szakterületen érdekelt gyűjtemények a szociológiai szerzeményezésben spontán kialakuló munkamegosztásokat megállapodásban rögzítenék. Így konkrét tartalommal lehetne megtölteni az 1968-as gyűjtőköri utasításnak a szerzeményezés koordinációját célzó részét.

A 131/1968-as MM utasítás 6 intézményt jelölt ki a szociológiai szerzeményezés kooperációjára. Az eltelt 10 év alatt jelentősen megszorodott az e szempontból érdekelt gyűjtemények száma. Többségük kifejezetten egy-egy bővebb, vagy szűkebb témát nyújtó szakszociológiában érdekelt. Javasoljuk, hogy az 1968-ban kijelölt kooperációs partnereken /MKKE, MTA Szociológiai Intézete, OK, KSH és Szöv.Kut.Int.vtára/ túlméneően vessük fel a kooperációs körbe való bekapcsolódás eszméjét újabb gyűjteményeknél is.

Amennyiben az érdekeltek, vagy azok egy része csatlakozna a kooperációs körhöz, úgy lehetségessé válik az ágazatokra, szakszociológiákra differenciálódó szociológia egyes területei szerzeményezésének decentralizálása.

A kibővített kör nyitott maradna, lehetőséget adva egyes szakszociológiák gondozását vállaló gyűjtemények önkéntes bekapcsolódására.

2.1.3.1. A szerzeményezésben kooperáló gyűjtemények körén belül a FSZEK, mint báziskönyvtár az általános szociológia és az állományában több emberöltős előzményekkel rendelkező szakszociológiák gondozását eddigi gyakorlatának megfelelően tovább is végezné, s a diszciplína olyan új ágazatainak vásárlását is, amelyek még gazdátlanok. A FSZEK alapítása óta gyűjti az általános szociológiát /enciklopédiák, szakszótárak, elmélet, klasszikusok, kongresszusok, konferenciák anyagai, bibliográfiák stb./, a szociológia oktatása, módszertana irodalmát, a szakszociológiák közül a politikai-, kultúrszociológiai, a társadalom szervezetére,

fejlődésére vonatkozó forrásokat, a társadalmi környezet szociológiáját, válogatással a szociális kérdések anyagát.

2.2.1. *Meglévő szolgáltatások bővítése*

2.2.1.1. A szakközpont 1972 óta építi /az 1.2.2.1./ c/ pontban jelzett kéziratos szakrendi kumulációját a kurrens magyar és hungarika szakirodalmi termésből. Tekintve, hogy ez a legkeresettebb, de csak egyetlen példányos segédeszköz e téren, szükségesnek látszik anyagának ötvenkénti publikációja, elsőként a rendelkezésre álló 1972-1977-es címtár válogatásának kiadása.

2.2.1.2. Indokoltnak tartjuk a "Tájékoztató külföldi szociológiai folyóiratok" c. current contents lényeges továbbfejlesztését /1.1.2.2.1./ f/. Egyfelől el kell érni, hogy e kiadvány kooperációs körébe valamilyen olyan hazai gyűjtemény bekapcsolódjon, amelybe még eddig nem dokumentált külföldi szaklap jár. Másfelől szükség lenne arra, hogy az egyes számokat név- és tárgymutatóval egészítsük ki. A dokumentált lapok száma így a jelenlegi 175-ről előreláthatóan 200-220-ra fog növekedni.

2.2.1.3. Az 1.2.2.1./d. pont alatt a már említett Újjonnan érkezett külföldi szociológiai szerzemények jegyzéke c. havi gyorsinformációs kiadvány jelenleg csak a FSZEK új külföldi szociológiai szerzeményeit regisztrálja. Helyes lenne a füzeteket továbbfejlesztetni, hogy valamennyi hazánkba beérkező mű címét magukba foglalják.

2.2.1.4. A FSZEK "Szociológia" c. ötéves kumulációi /1.1.2.2.1./e/ eddig csak a szakközpont külföldi szociológiai szerzeményeit tartalmazzák. Célszerűnek tartjuk, hogy a jövőben valamennyi hazai könyvtár ilyen válogatott gyarapodását magukba foglalják.

2.2.1.5. Távolatilag célszerűnek látszik a magyar és külföldi könyv- és folyóiratterméstről kiadott kurrens jegyzékek egyesítése, és kiegészítése olyan rovattal, amely a hazai kéziratos és szekunder információs eszközök elkészültéről, továbbá a beérkező újabb külföldi tematikus szociológiai szakbibliográfiákról folyamatosan tájékoztatja a felhasználókat.

2.2.2. *Új szolgáltatások*

2.2.2.1. A fontosabb kurrens külföldi szociológiai szakfolyóiratok dokumentálása

Amint azt az 1.2.1. pont alatt kiemeltük, az utolsó 25 év alatt a szociológia - külföldi információs eszközeinek elszaporodása és színvonaluk növekedése eredményeként - a jól dokumentált társadalomtudományok közé tartozik. Miután azonban a külföldi segédeszközök általában 1/2-4 évvel a művek megjelenése után referálnak róluk, a hazai kutatásnak frissebb információs anyaggal való ellátása érdekében indokoltnak látszik a szakfolyóiratok egy meghatározott részének itthoni folyamatos feldolgozása, anyaguk visszakereshetővé tétele.

Távolatilag a FSZEK mintegy 50-60 folyóirat folyamatos feldolgozását végezheti. Közülük a szocialista testvérországokban kiadott általános társadalomtudományi, elsődlegesen szociológiai, valamint jelentős mennyiségű szociológiai cikkanyagot is tartalmazó filozófiai, etnográfiai periodika, továbbá a tőkés országokban kiadott nemzetközi /az International Association of Sociology, az UNESCO égisze alatt megjelenő/

társadalomtudományi, valamint a fejlett szociológiával rendelkező államok általános jellegű, központi lapjainak feldolgozását látná el a szakközpont.

2.2.2.2. Egyéb társadalomtudományi lapok feldolgozása. Munkamegosztás, információcsere

Az UNESCO által kiadott World Bibliography of Social Science Periodicals 1975-1976-os kötete kereken 3000 társadalomtudományi folyóiratot sorol fel. Általánosan ismert tény, hogy az egyes ágazatok irodalma nemcsak elsődleges szaklapjaikban, hanem szinte valamennyi társadalomtudományi kiadványban is megtalálható. A szociológia különösen nagyfokú szórtságát jellemzi, hogy míg a nemzetközi termést évenként regisztráló International Bibliography of Sociology kötetei 1800-2000 folyóiratról merítik cikkanyagukat, addig a folyóiratok világbibliográfiái /az UNESCO iménti kiadványa, s az Ulrich's-féle címtár 1975-1976-os kötete/ mindössze harmadannyi folyóiratot minősítenek szociológiaiainak. Tehát a szakirodalom túlnyomó része nem szociológiai lapokban jelenik meg.

Az egyes diszciplínák irodalma szórtságának problémáját tudomásunk szerint még sehol sem tudták kielégítően megoldani. Értesülésünk szerint erre csupán egyetlen nagyszabású, számítógépes kísérlet történt: a philadelphiai Social Science Citations Index 1300 folyóirat teljes feldolgozására alapul, de ez is csak hézagosan tudja megoldani a feladatot.

/Első részében a cikkek által idézett szerzők betűrendes mutatóját nyújtja műveik címeivel. A másodikban az idéző szerzőkét, a harmadikban a címek permutált indexét adja. Ez utóbbi egy része használhatatlan, miután a mechanikusan feldolgozott címek egy része indexbe adaptálva értéktelenné válik. A Social Science Citations Index ismertetését és kritikáját az Use of Social Science Literature című 1977-ben Londonban kiadott tanulmánygyűjtemény leírásaiból vettük át.

A jelenleg legátfogóbb, valóban monumentális vállalkozás másik fogyatékosága, hogy a több mint 3000 társadalomtudományi lapból annak kevesebb mint felét dolgozza csak fel./

Hazai bázisunk kapacitásának szűk kereteit és lehetőségeit mérlegelve, véleményünk szerint társadalomtudományi információs feladatokat vállaló könyvtáraink együttes erővel is csak az országba beérkező szakfolyóiratok egy kisebb hányadának folyamatos feldolgozását tudnák elvégezni.

Lehetségesnek tartjuk, hogy az ilyen munkamegosztásban messzemenően érdekelt szociológiai szakközpont magára vállalja, hogy az előző /2.2.2.1./ pontban jelzett 50-60 szociológiai folyóirat főcikkeinek feldolgozása során fokozott figyelmet fordít az interdiszciplináris tartalmu tanulmányokra, s az ezekről elkészített információs anyagait másolatban megküldi az érdekelt többi könyvtárnak.

A társadalomtudományok egyéb ágazatait gondozó testvérintézmények pedig a rendelkezésükre álló erőkhöz mérten vállalják saját szakterületeik meghatározott számú fontos periodikáinak folyamatos feldolgozását, viszonyossági alapon ők is figyelik az interdiszciplináris érdekességű cikkeket és megküldik azokat a munkamegosztásba bekapcsolódó illetékes társintézményeknek.

Becslésünk szerint kooperációs összefogással mintegy 200-250 fontos folyóirat elvileg "naprakész" dokumentálása valósítható meg.

Hasonló elvek alkalmazásával megvalósíthatónak tartjuk, hogy a kooperációban résztvevő könyvtárak a hozzájuk beérkező monografikus művek közül is a legfontosabbakat kiválasszák feldolgozásra, s az interdiszciplináris tartalmuakról információcsere építsenek ki.

A rendelkezésre álló erők figyelembevételével oszthatók fel a kifejezetten interdiszciplináris tartalmú könyvek és folyóiratok.

2.2.2.3. A feldolgozás egységesítése

Kooperáció esetén a gépi feldolgozás egyik előfeltétele a címleírás egységesítése. A szociológiai szakközpont a címleírásban jelenleg a FSZEK által a század eleje óta alkalmazott szabályzatot követi, de sajátos feladatkörének megfelelően akár az UNISIST, akár a FID, akár egy kooperációs kör létrehozatala után a többség által elfogadott bármely más szabályzat átvételére készen áll.

A feldolgozás mélységét illetően, a feldolgozandó anyag nagy tömegére való tekintettel, kooperáció esetén a legegyszerűbb megoldást, a tanulmányok címeiből /alcímeiből/ merített szókombinációkra épülő permutált index alkalmazását javasoljuk. Indokolt esetben /ha a cím csak töredékesen fejezi ki a mű tartalmát, vagy jelképes, ezért indexben dezinformál/ tartjuk szükségesnek a címet helyettesítő annotációt.

2.2.2.4. A szaknyelvi szótár, illetve thesaurus kérdése

A szaknyelvi szótár a feldolgozással párhuzamosan alakítható ki, tökéletesíthető és fokozatosan rögzíthető. A szótár kifejlesztését az MTA Szociológiai Intézete a FSZEK-kel kooperációban végezheti.

2.2.2.5. Kész külföldi információs anyagok gyors visszakereshetőségének biztosítása

Az 1.2.1. pont alatt jeleztük a külföldi információs kiadványok sokaságában található, részben-egészben készen felhasználható információk tömegét, s azt is, hogy ezek címkeresése az abstractek, referálólapok, szakbibliográfiák növekvő száma miatt már önmagában is mind nehézkesebbé válik. Arra is utaltunk, hogy a mintegy 40-50 külföldi szakfolyóiratban megjelenő évi három-négyezerre becsülhető recenzió, kritika, szemle csaknem kihasználatlanul marad rendkívül szórtsága miatt az információs szolgálat számára.

Nemcsak a szaktájékoztatás, hanem a külföldi szociológiai rendelés szempontjából is célszerűnek tartjuk e hatalmas ismertető forrásanyag /erős szelekció utáni/ folyamatos feldolgozását és gyors visszakereshetőségének biztosítását.

2.2.2.6. Szakirodalmi szemlék

A már eddig is igényelt S.D.I. szolgáltatások kiterjesztésén túlmenően indokoltnak látszik a szociológia egyes részterületein dolgozó szerzők közreműködésével a kifejezetten e kutatóközönséghez irányított szakirodalmi szemlék készíttetése, és publikálása sorozat formájában. /Ennek előzményeit a Szociológia c. folyóiratban megtaláljuk./

2.3. Anyagi-személyzeti, szervezeti kérdések

2.3.1. *Másoló-sokszorosító gépcsalád biztonsága*

A szociológiai szakközpont jelenleg úgyszólván nem rendelkezik a fejlesztés egyik előfeltételének minősíthető fenti gépi berendezéssel. Szolgáltatásainak bővítéséhez szüksége van olyan gépcsaládnak a szociológiai információs feladatok ellátásához való biztosítására, amely gyorsmásolásra, kicsinyítésre, nagyításra, filmek, microcardok készítésére, sokszorosítására egyaránt alkalmas.

2.3.2. *A számítógép alkalmazásának szükségessége*

Külföldi szociológiai kutatóhelyeken már az 1960-as évek óta jelentősen elterjedt az empirikus kutatási anyagok számítógépes feldolgozása, visszakereshetővé tétele. Ilyen igények már Magyarországon is erőteljesen jelentkeztek: a Szociológia c. folyóirat 1974-es évfolyamában Andics Jenő tanulmánya irányította rá a figyelmet a kérdésre, s Terestyéni Tamás ugyanott közölt cikkében feltételes tervet is közreadott e témával kapcsolatban.

Figyelembe véve az előző pontokban /a 2.2.2.1. és 2.2.2.5./ javasolt feladatoknál kombinációba vett információtömeg évi mennyiségét, indokoltnak tartjuk ezek tárolásához és visszakereséséhez is megfelelő kapacitású számítógép beállítását.

Az ilyen rendeltetésű számítógép alkalmas lenne a kisebb volumenű adattárak /szociológusok és kutatási témáik, magyar és külföldi szociológiai intézmények stb. címtára/ betáplálására és gyors visszakereshetőségük biztosítására is. Kombinációba vehető a távlatilag valamennyi Magyarországra beérkező külföldi szociológiai folyóiratot dokumentáló "Tájékoztató" c. current contents összes főtanulmányai, valamint a Magyarországra beérkező külföldi szakkönyvek címeinek betáplálása.

A szociológia sajátos feladatait szolgáló automatikus adattár felállítása nincs ellentmondásban azzal a lehetőséggel, hogy a szakközpont akár egy hazai szükségletet, akár a KGST-országok igényeit kielégítő kooperációban a reá eső feladatokat vállalja, vagy bekapcsolódjon az UNESCO támogatásával vagy más szervezet kezdeményezésére kialakítandó legszélesebb méretű gépesített adatszolgáltatás munkálataiba, illetve azt szükség szerint igénybe vegye. A kétféle feladat ellátása kölcsönösen kiegészíti egymást.

2.3.3. *A munkahelyiségek problémája*

A FSZEK 1973. július 1-én létrehozott szociológiai dokumentációs osztálya 30 m²-es helyiségbe volt bezsúfolva, 1200 kötetes könyvtárával, ugyanott nyújtott helybeni kutatási lehetőséget a szociológusoknak. Az intézmény vezetősége 1978. folyamán az addigi szobához közvetlenül csatlakozó további 30-35 m²-rel növelte az osztály alapterületét. Az új, 12 olvasó befogadására alkalmas térseget 1978. szeptember 1-én 2000 kötetes kézikönyvtárral és 100 kurrens szociológiai lappal nyitotta meg a központ. Tárgyalások folynak arról, hogy a központ új épületet kap. Az előzetes tervekben 550 m² alapterületet kontemplálnak a szociológiai dokumentációs osztály számára.

2.3.4. A szociológiai dokumentációs osztály személyzeti megerősítése

Az 1973-ban négy fővel létesített szociológiai dokumentációs osztály létszáma 1977 szeptemberéig öt főre emelkedett. Javasoljuk, a jelen 2.2. alpontjaiban részletezett fejlesztés érdekében a FSZEK szociológiai osztálya létszámát 14-16 főre növeljék, folyamatosan biztosítva a meglévő munkatársak számára a szakmai, illetve technikai ismeretek bővítését, a régi és az új munkaerők rendszeres továbbképzésének lehetőségét.

2.3.5. Szakmai irányítás, országos kutatásnyilvántartás

A szakközpont hatékony működésének előfeltétele, hogy folyamatosan és mindig az operatív feladatokkal, érdekelt kutatóintézetekkel egy időben kapjon tájékoztatást a szakterületet érintő közép és hosszútávú tervekről, feladatokról.

A szakmai irányításhoz intézményközi testület szervezését tartjuk célszerűnek.

Hatályos intézkedést tartunk szükségesnek abban az irányban is, hogy az ország területén bárhol megindult szociológiai kutatásokról, központi nyilvántartás és egyeztetés érdekében a kutatók /intézmények/ bejelentést tegyenek a szakközpontnak.

2.3.6. A költségfedezet biztosítása

Az országos szociológiai szakközpontot 1904-1968 között lényegében "illegálisan", 1968 óta törvényes kötelezettséggel Budapest Főváros Tanácsa teremtette meg és tartja fenn igen nagy anyagi áldozatokkal. A szakterület iránt megnövekedett követelmények teszik szükségessé a szerzeményezés és az információszolgáltatás gyorsabb ütemű fejlesztését. Véleményünk szerint az utóbbihoz szükséges többletkiadások /gépek, státuszok szervezése stb./ terheinek nagyobb részét a fejlesztésben közvetlenül érdekelt országos szerveknek kellene vállalniuk /MM, MTA stb./. Feltételezhető, hogy ez a fővárost is az áldozatok újabb növelésére ösztönzi. A fejlesztést célzó egyéb elgondolásokat /pl. a szakközpont önállósítása, áthelyezése stb./ a jelenlegi feltételek között irreálisnak tartjuk.

Remete László

A BASIC COLLECTION OF SOCIOLOGY, INFORMATION SUPPLY AND A PROGRAM OF DEVELOPMENT

The first part of the study offers an outline about a basic collection of sociology in Hungary. The book-stock in the central library of the Szabó Ervin Municipal Library has been collected since its foundation with a special regard to the social sciences especially to sociology. Regarding its historical part this collection represents also internationally an outstanding abundance.

Since the '60's some other Hungarian libraries have intensively acquired literature of certain special branches of sociology too, recently founded research institutes have established reference libraries of

their own. The rapid increase of sociological publications and the constant rise of book prices demand a kind of co-ordination from all these institutions in acquiring books and reviews.

The study also deals with information supply. It makes us acquainted with the most important Hungarian and foreign manuals and devices of special information. The author underlines some insufficiencies of the Hungarian information supply about sociology. He suggests improvement partly by the co-operation of the institutions concerned and partly by larger, state-sponsored support of the Szabó Ervin Municipal Library, the nation-wide special library for sociology.

О ПОЛОЖЕНИИ И ПРОГРАММЕ РАЗВИТИЯ СОЦИОЛОГИЧЕСКОЙ ДОКУМЕНТАЛЬНОЙ БАЗЫ И ИНФОРМАЦИОННОЙ СЛУЖБЫ

В первой части статьи дается обзор документальной базы венгерских социологических исследований. Характеризуется общественно-научный фонд с социологическим центром тяжести, в отношении исторического материала особенно богатой даже в международном отношении, развивающийся с самого начала Городской библиотеки им. Эрвина Сабо в ее центральной библиотеке. Начиная с 1960-х годов многие отечественные библиотеки интенсивно комплектуют свой фонд публикациями отдельных специальных областей социологии.

Созданные заново научные институты тоже создали свои спецфонды. Стремительный рост социологической литературы и постоянное повышение цены книг сделали необходимым координацию заказов книг и журналов.

Статья занимается и проблематикой обеспечения информацией. Показываются важнейшие отечественные и зарубежные пособия спецификации, указывается на недочеты и рекомендуется их устранение с одной стороны путем кооперирования заинтересованных учреждений, с другой стороны путем укрепления общегосударственной спецбиблиотеки.

TERVEZET

a „Budapest története képekben 1493–1980” c. várostörténeti képbibliográfia tematikájához

A nyomtatásban megjelent illusztrációk, képmellékletek, táblák stb. a szöveges anyagot gazdagítják és ahhoz hasonlóan vallanak a táj, a lakóhely múltjáról, jelenéről, fejlődéséről. A kép a múlt megismerésének egyik eszköze, a képi ábrázolás jelentősége napjainkban mindinkább nő és forrásértékű eszköze lett a helytörténet, művészettörténet és más tudományok művelőinek. A metszetek, grafikák, fényképek stb. segítik az életmód, a gazdasági élet kutatóit, jelentős példatárai a néprajz, népélet, népszokások, viselettörténet, sporttörténet, lakáskultúra stb. iránt érdeklődőknek. Igen változatos formában segítik a közművelődési feladatokat, hiszen a tematikusan rendezett képlelőhely bibliográfia /továbbiakban képbibliográfia/ jól szolgálja a könyvkiadást, filmgyártást, az iskolai oktatást, segíti a televízió, a hírlapok, folyóiratok munkáját és mindenfajta egyéb ismeretterjesztést, hasznos a honismereti mozgalom résztvevőinek és valamennyi olvasónak, aki a lakóhely múltját tanulmányozza.

Tudjuk, hogy a táj, a városkép változása napjainkban fölgyorsult. Az ipar városformáló, a mezőgazdaság tájformáló ereje, a különböző építészeti stílusok változása képeken mind megörökíthető, ezért nemcsak a történelmet idéző régi metszetek és képek föltárása, hanem napjaink eseményeit, városképeit stb. megörökítő ábrák gyűjtése is fontos könyvtári feladat.

A képkutatást a jeles hazai történészek, művészettörténészek, ikonográfusok már a múlt században művelték. Munkásságuk eredményeként életművek, tájak, gyűjtemények, vagy városok képanyaga került együvé. A városképek forrásértékét ismerte föl Romer Flóris régész, művészettörténész is, aki az 1870-ben közreadott könyvében Pest-Buda leírására vállalkozott és művében arról ír, hogy a város története nem lehet teljes a képek ismerete nélkül. Szándékában állt valamennyi Pest-Budát ábrázoló rajzot és metszetet, mint a múlt megismerésének elsőrendű forrását föltárni és közreadni. Elgondolása nem valósult meg, de a képi ábrázolásról írt megállapításai máig is helytállóak. Hasonló szándék vezette Bubics Zsigmondot, aki a magyarországi vonatkozású metszetek összeírására és ismertetésére vállalkozott. Szerény kiadványa szakmailag több okból is kifogásolható, a várostörténeti kutatóknak azonban hibáival együtt is mindmáig jó segédeszköz.

A főváros történetére vonatkozó metszetek, ill. rajzok ismertetése a legteljesebben Rózsa György: Budapest látképei /1493–1800. Ill. Harsányi József-Karáth István-Petrás István. Bp., Akad.K. 1963./ c. könyvében található meg. A könyv előszavával, jól rendezett anyagával, az egyes metszetek részletes leírásával, jegyzeteivel és bibliográfiai apparátusával a képkutatással foglalkozó könyvtárosok segédkönyve.

Az említett és a föl nem sorolt hazai és külföldi ikonográfiai munkák általában egy-egy téma föltárására vállalkoztak, de egy város, vagy megye teljes képanyagának összegyűjtésére még nincs példa.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest-gyűjteményében több évtizede folyik a fővárosra vonatkozó nyomtatott képanyagok összegyűjtése, kartotékozása, tematikus rendezése és - az érdeklődésre való tekintettel - nyomdai előkészítése.

A gyűjteményben az országos és fővárosi lapok, folyóiratok, egyéb periodikák, valamint a hazai és külföldi kiadású könyvanyag várostörténeti adatainak teljes föltáró rendszerében a következő nagyobb kartotékok, katalógusok, bibliográfiák épülnek naprakészen:

- Várostörténeti bibliográfia /A hét kötetes Budapest Története Bibliográfia kiegészítése./
- Életrajzi és arckép-katalógus /A születés, munkásság, vagy egyéb módon a fővároshoz kötődő személyek adattára./
- Képbibliográfia
- Kronológia
- Budapesti vonatkozású szépirodalmi művek bibliográfiája

A képbibliográfia tehát a sokrétű adatgyűjtő munkának töredéke csupán. Megismeréséhez, kialakulásához szükséges egy rövid visszapillantást vetni a múltba.

A korábbi évtizedekben főleg a 16-18. századi könyvek, periodikák és más dokumentumok metszetanyagát tárták föl, de rögzítették az 1890-es évektől mind nagyobb számban megjelenő fényképeket is. A néhány ezer cédulából álló kicsi adattár már így is hasznos segédeszköze volt a tájékoztató munkának.

A képbibliográfia továbbfejlesztése és nagyobb méretű kiegészítése 1955-ben kezdődött, amikor a Fővárosi Tanács a létszámában megerősített Budapest-gyűjteményt a Budapest Története Bibliográfia elkészítésével bízta meg. A fővárosi vonatkozású adatok keresése közben mind nagyobb mennyiségben került elő értékes képanyag, amely - az eredeti elképzelés szerint a bibliográfiában elszórtan jelentkezett volna. Ehelyett azonban önálló képbibliográfia kialakítása látszott elfogadható megoldásnak, amely 50.000 kötet és 1100 féle folyóirat átnézése után 20.000 tétele szaporodott, és abban már a kurrens folyóiratok és könyvek képanyaga is bekerült.

A tematikailag és mennyiségében bővülő képbibliográfiában tehát a metszetek és rajzok mellett a fényképek is helyet kaptak.

Az összegyűlt anyag még nem volt egységes. Hiányzott az előre megtervezett és átgondolt elveken alapuló tagolás, érezhetően ötletszerű volt a tematikai csoportosítás. Bizonytalan volt a gyűjtés tárgya és mélysége és hiányzott a formai egységet biztosító címléírási szabályzat és rövidítési jegyzék is. Az annotációk a megengedettnél szubjektívebbek voltak. A kép tartalmát egyáltalán nem, vagy csak részben tárták föl. Nem rögzítették a kép méretét, minőségét, műfaját /metszet, fénykép, rajz stb./, elmaradtak a kép azonosításához szükséges jelzetek, a kép alkotójának neve vagy szignója. Az így feltárt adatok tehát ismét csak szigorúan belső használatra voltak alkalmasak.

A képbibliográfia kiegészítésére és rendezésére 1974-ben került sor. A munka megkezdése előtt meg kellett állapítani, hogy milyen forrásanyagból került ki az eddig gyűjtött cédulamennyiség, melyek azok a könyvek, folyóiratok, és egyéb dokumentumok, amelyeknek illusztrációi hiányoztak.

Nem csupán más könyvtárakban, hanem a Budapest-gyűjteményben is bőven akadt olyan könyv és folyóirat, amely korábban a földolgozó figyelmét elkerülte. Az időközben föllelt folyóirat-évfolyamok és új szerzemények mellett a gyűjtemény közel egy évtizedes gyarapodását kellett föltárni. A 20.000 darab képcédula "kiegészítésére" három év alatt újabb 90.000 készült el.

Munka közben szereztek meg a bibliográfusok a szükséges szakmai ismereteket, hiszen bizonyos mértékű művészettörténeti jártasságot ígé-

nyelt például az, hogy a képet földrajzi és történeti vonatkozású azonosítása után műfajilag is meghatározzák. A bibliográfusnak ismernie kellett a műfajon belüli nagyobb korszakváltásokat és legjellemzőbb stílusukat, a grafikai, nyomdai, ill. sokszorosító eljárásokat, hiszen a kép egyik fontos adata éppen az előállítás technikájára utal. Ezeket az ismereteket részben hazai szakirodalomból, részben pedig szakemberek által vezetett tanfolyamokon lehetett elsajátítani. Az ilyen szakmai előkészület után már nem csupán a mennyiségi növekedés volt szembetűnő, hanem az adatok föltárása is pontosabb lett.

Címfelvételi utasítás, rövidítési jegyzékek és egyéb segédeszközök készültek el, amelyek segítségével a képbibliográfia adatainak kiegészítése 1979 végére, néhány kisebb fejezet kivételével befejeződött és a kiadás lehetősége belátható közelségbe került.

A gyűjtésnél minden nyomtatásban vagy bármilyen sokszorosító eljárással és bármikor megjelent kép leírása megtörtént. A művészi kivitel nem volt meghatározó szempont és a dokumentálás a mai főváros területére terjedt ki.

A kép adatai részben a címleírásba, részben az annotációba kerülnek. Az indokolatlanul hosszú képaláírás a lehető legrövidebb értelmes szöveggé rövidítve, a téves aláírás helyesbítve, a szöveg nélküli képek pedig koholt címmel szögletes zárójelben a címfelvételben találhatóak.

A címfelvétel további része a kép lelőhelyére utal. Itt szerepel a Budapest-gyűjteményben őrzött dokumentumok helyszáma is. A címleírás a Budapest-gyűjteményben használatos bibliográfiai szabályoknak megfelelő, de az országos szabványnak nem ellentmondó formában történik.

A képre vonatkozó további adatokat az annotáció tartalmazza. Ebben a részben kereshető minden olyan adat, amely a címfelvételt kiegészíti. Sorrendben itt kerül közlésre a kép műfaji megnevezése.

M metszet
Fe festmény
R rajz
F fénykép

Ennél részletesebb műfaji bontás alkalmazása fölösleges lenne. Nem történik meg tehát az M-metszet bontása réz, acél, linó, fametszetre.

Az M-metszet után, ha nem eredeti ducról nyomták azt, a "repr." /reprodukció/ jelzés áll. A Fe festmény R-rajz utánnyomására is a "repr." szócska utal. Az annotáció a kép további adatait, a kép méretét, szerzőjét, tájolását, színét, készítésének időpontját, ritkasági fokát, minősítését és a tartalom részletezését rögzíti.

A hatalmas mennyiségű anyag tematikai formálása a gyűjtéssel párhuzamosan történt.

Témabontásban a nagyobb egységből a kisebb felé haladva előbb a látképek, a nagyobb földrajzi egységek csoportja látható, majd az egyes részleteken át haladva az utcák, terek következnek. Ezt az egyes épületek, esetleg az épületek részletképei követik.

A szerkesztésnél elkerülhetetlen volt, hogy olykor időrend, betűrend, vagy más logikai rendezési elv érvényesüljön.

Minden képről csak egy cédula készült. A képeken található valamennyi említésre méltó adat föltárását a mutatók segítik. Egy-egy téma adatai olykor három-négy fejezetből kereshetők össze. /Pl. a Dunát kereső olvasónak a "Látképek", a "Hidak", a "Margitsziget", a "Hajózás" című fejezetekre kell a figyelmét fölhívni./ Általában egyik témáról a másikra, ritkább esetben azonban az egyes tételekre történik hivatkozás. Az utalókkal nem kimutatható adatokat teljességgel csak a nyomtatásban megjelenő képbibliográfia mutatórendszere tárhatja föl.

A hivatalok, gyárak, intézmények, iskolák stb. általában az utolsó elnevezésük alapján kerülnek besorolásra. Ez a rendezési elv gyakran

több utaló alkalmazását teszi szükségessé. Pl. Néprajzi Múzeum címszó mögött keresendő mindaz a képanyag, amely az Igazságügyi Palotát, Párt-történeti Intézetet és a Nemzeti Galériát ábrázolja, ha a Kossuth téri épületről van szó.

E szabály alól is van kivétel, mert pl. a volt Ludovika épülete vagy a Várpalota képeit nem az épület mai funkciója szerint csoportosítjuk. Félrevezető lenne. Nemzeti Galéria vagy Munkásmozgalmi Múzeum címszó mögé sorolnánk a Várpalota képeit.

Az épületeknél a téma elejére a tervek, alaprajzok kerültek, majd a külső-belső ábrázolások időrendben következnek.

A képbibliográfia tartalma, szerkezete könnyen áttekinthető. Vázlatát az alábbiakban közöljük.

A/ V Á R O S K É P

BUDA ÉS PEST LÁTKÉPE

BUDA

I. kerület

Gellérthegy l. XI. kerület
Krisztinaváros
Naphegy
Tabán
Várnegyed
    Várpalota
    Várkert
    Halászbástya
Vérmező l. Kertek, parkok
Víziváros déli része

II. kerület

Ady-liget
Ferenc-halom
Hűvösvölgy
Máriaremete
Pasarét
Pesthidegkút
Rókushegy
Rózsadomb
Víziváros északi része

XI. kerület

Albertfalva
Gellérthegy, Citadella
Kelenföld
Kelenvölgy
Lágymányos
Sashegy

XII. kerület

János-hegy
Szabadság-hegy
Széchenyi-hegy
Zugliget, Csillagvölgy

XXII. kerület

Budafok
Budatétény
Nagytétény

ÓBUDA

III. kerület

Aquincum
Békásmegyér
Csillaghegy
Hármashatár-hegy
Újlak

PEST

IV. kerület

Újpest

V. kerület

Belváros

VI. kerület

Terézváros

VII. kerület

Erzsébetváros

VIII. kerület

Józsefváros

IX. kerület

Ferencváros

X. kerület	XVII. kerület
Kőbánya	Rákoscsaba
XIII. kerület	Rákoshegy
Angyalföld	Rákoskeresztúr
Lipótváros	Rákosliget
Margitsziget	XVIII. kerület
XIV. kerület	Pestlőrinc
Rákosfalva	Pestimre
Városliget 1. Kertek, parkok	XIX. kerület
Zugló	Kispest
XV. kerület	Wekerle-telep
Pestújhely	XX. kerület
Rákospalota	Pesterzsébet
Újpalota	Soroksár
XVI. kerület	XXI. kerület
Árpádföld	Csepel
Cinkota	
Mátyásföld	
Rákosszentmihály	
Sashalom	

BUDAPEST TERMÉSZETI KÉPE

Budai hegyek
 Barlangok
 Tavak l. még Kertek, parkok
 Kertek, parkok /kerületek szerint/
 Közlekedési parkok /kerületek szerint/
 Duna - Dunapart
 Hidak
 Alagutak
 Aluljárók
 Felüljárók
 Városfalak, városkapuk
 Utak, utcák, terek /betűrendben, azonos nevű utcák esetében kerületek szerint/
 Csomópontok, útkereszteződések
 Névtelen, vagy meghatározhatatlan utcák /kerületek szerint/

KÖZÉPÜLETEK

KÖZMŰVEK IPAR

Gyárpar /iparágak szerint/
 Szolgáltatóipar /kisipar is betűrendben/
 Vendéglátóipar
 Szállodák
 Kávéházak

Cukrászdák
Büfék, bisztrók
Borozók, sörözők
Bárok
Mezőgazdaság
Malmok
Termelőszövetkezetek
Kereskedelem
Vásárcsarnokok, Nagyvásártelep
Piacok
Üzletek /az államosítás előtti tulajdonosuk nevének betűrend-
jében, később kereskedelmi vállalatok szerint. Pl.: Kö-
zért, KERA VILL, OFOTÉRT stb./
Áruházak
Kereskedelmi raktárak, Elevátor, közraktárak
Pénzügy
Tőzsde
Bankok
Takarékpénztárak
Biztosítók

KÖZLEKEDÉS, KÖZLEKEDÉSI ESZKÖZÖK

Hajózás
Kikötők
Hajóállomások
BKV vízi járművek
Hidroplán kikötő
Vasút
MÁV igazgatósági épület
Próbavasutak
Pályaudvarok
Közúti közlekedés
Gyorskocsi, fiáker, konflis
Lóvasút
BKV /BSZKRT/ székháza
Villamos
Trolibusz
HÉV
Metró
Fogaskerekű
Kábelvasut
Omnibusz
Autóbusz
MÁVAUT /Volán/ pályaudvarok
Sikló
Libegő
Autótaxi
Forgalomirányítás
Jelzőlámpák
Szervizek
Parkolók
Légi közlekedés
Repülőterek
Hírközlés
Posta
Telefonközpontok
Postai járműtelepek

Pontos idő
Telefonhírmondó
Rádió
Televízió
Magyar Távíratok Iroda
Csepeli rádió és telegráf

SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK

Bölcsődék
Gyermekmenhelyek, gyermekotthonok
Gyermeküdültetés
Anya- és csecsemővédelem
Szeretetházak
Árvaházak
Testi fogyatékosok intézetei
Menházak, otthonok
Népszállók
Betegsegélyező pénztárok

EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEK

Közegészségügyi intézmények
Fekvőbeteg gyógyintézetek
Kórházak, szanatóriumok
Járóbeteg gyógyintézetek
Szakorvosi rendelők
Speciális rendelőintézetek
Gyógyszertárok
Mentésügy
Fürdők, gyógyfürdők
Strandok, uszodák

SPORT

Stadionok, játékcsernokok
Lóversenyek, lovardák
Korcsolyapályák, korcsolyacsarnokok
Egyéb sportlétesítmények

POLITIKAI ÉS ÁLLAMIGAZGATÁSI ÉPÜLETEK

Országházak
Megyeházak
Városházak, előljáróságok, tanácsok
Házasságkötő termek
Országos hivatalok, intézmények
Statisztikai hivatalok
Minisztériumok
Követségek
Politikai és tömegszervezeti épületek
Pártok
Szakszervezetek
Ifjúsági szervezetek
Igazságügyi és katonai épületek
Bíróságok
Börtönök
Igazságügyi palota
Kúria, törvényszék
Csendőrség

Rendőrség
Pénzügyőrség
Tűzoltóság
Katonaság
Citadella 1. Gellérthegy
Laktanyák
Új-épület

KULTURÁLIS ÉPÜLETEK

Tudomány
Magyar Tudományos Akadémia és intézetei
Csillagvizsgálók, planetáriumok
Egyéb tudományos intézetek
Közgyűjtemények
Levéltárak
Múzeumok
Könyvtárak
Oktatás
Alsófokú oktatás
Elemi iskolák
Általános iskolák
Óvodák 1. még Bölcsődék
Középfokú oktatás
Polgári iskolák
Gimnáziumok
Szakközépiskolák
Szakoktatás
Szakmunkásképző iskolák
Szakiskolák
Nevelőotthonok
Kollégiumok
Közművelődés
Kulturális kapcsolatok
TIT
Művelődési házak
Munkásotthonok
Klubok, kaszinók
1. Közgyűjtemények
Művészet
Színházak
Orfeumok, kabarék
Filmszínházak
Vigadók
Irodalom, sajtó
Kiadók
Egyházi épületek /templomok, kápolnák, imaházak, rendházak stb.
felekezetek szerinti rendezésben. Egyházi iskolák 1. Oktatás./
Lakóházak
Szobrok
Emléktáblák
Temetők, temetések, síremlékek

B/ E S E M É N Y E K

POLITIKAI ESEMÉNYEK

Római kor
Középkor
Törökkor
18-19. század elejéig
1848-1849-es események
1849-1914-ig
1914-től 1918-ig
Őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság
1919-1945-ig
1945-től napjainkig

GAZDASÁGI ESEMÉNYEK

Kereskedelmi, ipari, mezőgazdasági közlekedési vonatkozású jelene-
tek, események

TÁRSADALMI ESEMÉNYEK

Ünnepek
Szórakozás
Utcai jelenetek
Utcai alakok
Szokások
Életmód, életkörülmények

KULTURÁLIS ESEMÉNYEK

EGYHÁZI ESEMÉNYEK

EGÉSZSÉGÜGYI ESEMÉNYEK

ELEMI CSAPÁSOK

KIÁLLÍTÁSOK

KONGRESSZUSOK

Berza László

THE PLAN OF AN ICONOGRAPHY ABOUT THE PAST OF THE CITY. THE BIBLIOGRAPHY "THE HISTORY OF BUDAPEST IN PICTURES 1493-1980"

In the "Budapest Collection" of the Szabó Ervin Municipal Library data collecting has been carried on for several decades. The Budapest iconography will cover nearly 100 000 items.

This huge data collection is an almost complete source directory about all kinds of pictures dating back to 1493 the first wood-engraving showing Buda up to the printed pictures of nowadays.

The study describes the methods of iconographic data collecting the system of finding and cataloguing pictures the principles of classifying and a detailed program to this latter work.

ПРОЕКТ К ТЕМАТИКЕ БИБЛИОГРАФИИ КАРТИН
"ИСТОРИЯ БУДАПЕШТА В КАРТИНАХ 1493-1980"

В спецфонде "Будапешт" Городской библиотеки им. Эрвина Сабо уже несколько десятилетий проводится сбор данных по иконографии Будапешта, состоящий почти из 100.000 наименований.

Громадный сборник данных содержит в себе по возможности полный список местонахождений картинного печатного материала, начиная с первой резьбы по дереву от 1493 г., изображающей Буду, вплоть до наших дней.

В статье показывается сбор иконографических данных, методы розыска и обработки картин, принцип их систематизации и подробная тематика последней.

A tudományos- és technikai forradalom korában - napjainkban -, amikor a tudomány termelőerővé válik, a könyvtárak funkciója is bővül. A dokumentumok gyűjtése, megőrzése és feltárása mellett egyre inkább az olvasói, kutatói igények sokrétű és gyors kielégítésén van a hangsúly. Viták folynak arról, hogy az információk nagymennyiségű növekedése vajon információs forradalom-e /amelynek alapja a tudományok és a technika fejlődése/, vagy inkább információs infláció. /Az információnak a szükséges határokon túli növekedése./

A "gyorsuló idő", a tudományok növekvő specializálódása és az ezt kísérő rendkívül intenzív információs szükséglet következtében az információt befogadó a "bőség zavarában" szenved. Ezáltal egyre nehezebb számára a szelektálás, az eligazodás. Ez az ellentmondásos folyamat a tájékoztatási intézmények, dokumentációs központok és könyvtárak, valamint a tömegkommunikációs eszközök működésével kapcsolatos növekvő igényeket eredményezi. Ebben a közvetítő hálózatban komoly feladatot látnak el a könyvtárak és tájékoztató szolgálataik is, mert a szakterületek kutatói, de az "átlag" olvasók is mindinkább arra az intézményre támaszkodnak, amely az ismereteket akumulálja, feltárja, rendszerezi és végül szétsugározza. "A tudományos tájékoztatásnak nincs általános modellje, minden tudományos tájékoztatási tevékenység könyvtári gyűjteményeken és szolgáltatásokon alapul..."¹ A könyvtári szolgáltatás hasznossága pedig a felhasználótól és igényeitől függ.

Ha visszapillantunk a tájékoztatás történetére, kialakulására, láthatjuk, hogy a könyvtárügy úttörői már a 19. század elején felismerték, hogy a gyakorlott és az átlagnál nagyobb műveltséggel rendelkező könyvtáros az a közvetítő szakember, akinek döntő szerepe van az írásos kultúra elterjesztésében és felhasználásában. Leopoldo della Santa: "Egy nyilvános könyvtár szervezetéről és szabályzatáról" c. tanulmányában - amely 1816-ban jelent meg Firenzében - már világosan megfogalmazta a könyvtáros feladatait és ezek között első helyen szerepelt - a katalógusismereten kívül - a kutatók irodalmi és bibliográfiai tájékoztatása. "... a felvilágosításnak olyannak kell lenni, hogy arra a kutatók kényelmesen rábízassák magukat..." - írja a szerző. Tovább tallózva a könyvtári szakirodalomban, a Kongresszusi Könyvtárnak a könyvtárossal szemben támasztott követelményei között ezt olvashatjuk: "... az olvasók támogatása egyrészt a tájékoztatás megszerzésében, másrészt pedig a könyvtár forrásainak használatában, tanulmányaik és kutatásaik közben".²

Könyvtárunkban már az első világháború előtt is referenz-szolgálatnak hívták azt a tevékenységet, amelynek célja az olvasók felvilágosítása és irodalomkutatással való segítése volt. A kifejezést Braun Róbert népszerűsítette az amerikai könyvtárakról írt cikkeiben.

¹ Rózsa György: Információs forradalom, vagy "kettős Micimackó-effektus?" = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1976. 6. sz. 239-240. 1.

² O. Pinto: Tájékoztató szolgálat a közművelődési könyvtárakban. = Könyvtári Figyelő, 1958. 9. sz. 25-39. 1.

Mint ismeretes, több kísérlet is történt a referenz definíálására. Ezek az értelmezések különbözhetnek a feladatot, a módszert, az eszközöket stb. illetően, de tudjuk, hogy különböző utakon is egy célt szolgálnak: a kutatók munkájának hatékony segítését, az olvasók könyvtári igényeinek kielégítését, problémáinak megoldását.

Christian Molbech /1783-1857/ a koppenhágai Királyi Könyvtár tudományos munkatársa /később egyetemi tanár/ a referenz tevékenységnek, mint önálló munkakörnek a megvalósítását sürgeti, hangsúlyozva annak időszerűségét és fontosságát. Igazát bizonyítja az a tény is, hogy már az 1890-es években az amerikai "public library"-kben megalakultak az első önálló tájékoztató osztályok.

Az utóbbi évtizedekben egyre több tanulmány jelent meg a referenceworkról, elsősorban amerikai, angol és szovjet szerzők tollából, jelezvén, hogy a tájékoztatás napjaink egyik legfontosabb könyvtári szolgáltatása. Kitűnő könyvek egész sora, gazdag szakirodalom foglalkozik a tájékoztató munka módszerével, hatékonyságával és lélektanával. A hazai és külföldi szaktekintélyek hosszú névsorát lehetne felsorolni. Figyelemre méltó Walleshausen Gyula:³ "A referenz-munka külföldi irányzatai" c. szakirodalmi szemléje. Összeállítása nemcsak azért hasznos, mert áttekintést nyújt a tájékoztató munka különböző fejlődési szakaszairól, a referenz-szolgáltatási formákról stb., hanem azért is, mert cikket bőséges bibliográfiával zárja, amely ízelítőt ad a szakirodalomból.

A Fővárosi Könyvtár tájékoztató szolgálatának kialakulását, fejlődését Marót Miklós: "Könyvtárunk tájékoztató szolgálata"⁴ c. tanulmányában már megírta. Mint ismeretes, kezdetben az osztályozó csoport látta el a tájékoztatást is, szükség esetén írásban, szóban és telefonon. Megkeresésre irodalomkutatást is végeztek, bibliográfiákat készítettek. Később a forgalom növekedésével ez a csoport csak nehezen tudta ellátni a kettős feladatot, így a munkakörök szétváltak, önállósultak. Ha fellapozzuk az 1939-es évkönyvet, már⁵ külön-külön jelentést találunk az osztályozó és a referenz munkájáról.

Az önálló tájékoztató csoport munkáját megkönnyítette, hogy az elődei által gondosan összeállított kézikönyvtárra támaszkodhatott. Ugyanis, amikor Szabó Ervin és munkatársai hozzákezdtek egy korszerű nyilvános könyvtár megszervezéséhez, nagy gondot fordítottak a kézikönyvtár, a reference-library kialakítására és szisztematikus gyarapítására is. Így joggal büszkélkedhettek a tájékoztató és az olvasóterem munkatársai, hogy "... az olvasó itt aligha fog egyetlen elavult, nem a kor színvonalán álló munkát találni..."⁶

A központi könyvtárban hazánk első európai színvonalú társadalomtudományi gyűjteménye alakult ki. Az állománygyarapítás ma is törekszik követni a "szabó ervini" hagyományokat. Az olvasószolgálati osztály kb. kilencezer kötetes kézikönyvtárának fejlesztése, korszerűsítése is a gyűjtőkör szem előtt tartásával és az olvasói igények figyelembevételével folyik. A tájékoztató munkatársai - egyben rendelőbizottsági tagok - körültekintően teszik meg állományfejlesztési javaslataikat.

³ Könyvtári Figyelő, 1968. 2-3. sz. 185-219. 1.

⁴ Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Évkönyve 1955. Bp. 1957, 68-75. 1.

⁵ Fővárosi Könyvtár Évkönyve 1939. 18., 21. 1.

⁶ A Budapesti Városi Könyvtár Értesítője 1914. 37. 1.

Az olvasószolgálati osztály tájékoztatójának feladata, munkamódszere 1945-ig lényegében nem változott. A felszabadulás után a könyvtár is, a többi kulturális intézményhez hasonlóan, szélesre tárta kapuit a tanulni, művelődni vágyó tömegek előtt. Az új olvasóknak meg kellett tanulniuk a könyvtári katalógusok, a segédkönyvek, bibliográfiák stb., általában a könyvtárak használatát, birtokba vételét. A tájékoztató könyvtáros tehát irodalmat ajánlott, röpbibliográfiát állított össze, nevelő, irányító, ízlésformáló tevékenységet folytatott. Ugyanakkor az olvasószolgálati osztály mellett más osztályokon: a Budapest-gyűjteményben, a bibliográfiai osztályon, a propagandaosztályon a speciális profiljuknak megfelelő szaktájékoztatás működött.

Gyökeres változást a Művelődésügyi Minisztérium 1968-as /131/1968. /M.K:11./ MM számú utasítása hozott, amelynek nyomán központi könyvtárunk a szociológia országos jellegű tudományos könyvtára lett. Ezt követően 1973-ban az olvasószolgálati osztályból kivált és megalakult a szociológiai dokumentációs osztály. Kézikönyvtárral, kiadványokkal és szakismerettel állnak az olvasók, kutatók rendelkezésére. 1978-ban tovább bővültek szolgáltatásaik egy kb. 20 ülőhelyes olvasóteremmel és szabadpolcon tárolt szociológiai folyóiratokkal.⁷/Egyébként az újonnan megalakult osztályról két munkatársunk beszámolt./

Központi könyvtárunkat - kettős /szakkönyvtári és közművelődési/ funkciójából adódóan - nagyszámú és heterogén olvasótábor látogatja.

Az 1978-as statisztika az olvasók következő megoszlását mutatja:

Beiratkozott olvasók száma	12.384
Ebből csak helyben olvasásra iratkozott be:	3.050
Kölcsönzésre	9.334

Foglalkozás szerint

tanuló /főiskolai, egyetemi hallgató, középiskolás és szakmunkás tanuló/	4.525
szellemi dolgozó	5.278
fizikai dolgozó	1.306
egyéb /nyugdíjas, htb. stb./	1.275
	<hr/>
	12.384

A könyvtárlátogatók között találjuk a tanulmányi versenyekre készülő középiskolásokat, az egyetemi és főiskolai hallgatókat, a brigádvetélkedők munkás résztvevőit és azokat a kutatókat, akik évek óta törzsolvasóként használják állományunkat és veszik igénybe szolgáltatásainkat. Ilyenformán a tájékoztató könyvtáros naponta találkozik az információs igények széles skálájával. Munkáját megkönnyíti, hogy a különböző szintű és sokfajta érdeklődési körű olvasó igényeinek kielégítésében gazdag társadalomtudományi gyűjteményre támaszkodhat.

A vetélkedők korát éljük. A tanulmányi versenyek, a hivatali, üzemi brigádvetélkedők idején nemcsak több látogató keresi fel könyvtárunkat, de telefon forgalmunk is erősen megnövekszik. Napi 20-25 kérdésre is adunk tájékoztatást. Az 1978-as évben pl. 7403 olvasó 9022 dokumentumot /ebből 4333 db kézikönyv, 4689 db raktári könyv/ használt refe-

⁷ Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Évkönyve 1970-1971. Bp. 1973. 101-108. old.

rensz szobánkban. Ugyanez év februárjában 10 napos reprezentatív statisztikát készítettünk. Megvizsgáltuk, hogy ez idő alatt kik, milyen kéréssel fordultak hozzánk. Feljegyeztük azt is, hogy a kért felvilágosítás, dokumentum mihez szükséges. /Tanulmányaikhoz, vizsgához, vetélkedőhöz, oktató-nevelő munkához, egyéb./

Adataink a következők:

10 nap alatt 172 olvasóval foglalkoztunk hosszabb-rövidebb ideig.

Középiskolás, főiskolai, egyetemi hallgató	104 fő	60,50 %
kutató, oktató	55 fő	32,00 %
egyéb	13 fő	7,50 %

Összesen: 172 fő 100,00 %

Csak adatszolgáltatást kért	33 fő	19,20 %
Hosszabb foglalkozást, iro- dalomkutatást igényelt	139 fő	80,80 %

Összesen: 172 fő 100,00 %

Mihez kért anyagot:

Iskolai tanulmányhoz, tanulmányi versenyhez	82 fő	47,70 %
Műveltségi vetélkedőhöz	37 fő	21,50 %
Oktató-nevelő munkához	42 fő	24,40 %
Egyéb	11 fő	6,40 %

Összesen: 172 fő 100,00 %

Ilyen rövid időszak elemzéséből természetesen általános következtetést nem lehet levonni. Statisztikánk tükrében és a napi munkánkban azt látjuk, hogy a legtöbb segítséget a tanulók igényelik. Megjegyezzük, hogy az év eleje a VIT-vetélkedők és tanulmányi versenyek jegyében zajlott le, így ennek következménye a diákok nagyszámú jelentkezése. Ha éves viszonylatban vizsgáljuk forgalmunkat /elsősorban a referenz-napló alapján/ megállapítható, hogy irodalomkutatási kívánsággal elsősorban intézmények keresnek meg bennünket. /Pl. a Tv, a MAFILM, a szerkesztőségek, kiadók, a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza, a Gábor Áron Vasöntöde szocialista brigádja, a Fővárosi Tanács, egy-egy megyei, városi könyvtár stb./ A közelmúltban ajánlólistát készítettünk a Fővárosi Tanácsnak: 25 év kulturális eredményeiről, a Savaria Cipőgyárnak kb. 200 tételre jegyzéket küldtünk el a cipődivatról és kultúrtörténetéről, egy megyei könyvtár a József Attila-díjjal kitüntetettek névsorát kérte; egyik folyóirat szerkesztőjének "A köztársasági eszmék, köztársasági törekvések Magyarországon" témakörben kerestünk irodalmat, a Szovjet Kultúra és Tudomány Házának a Magyar Népköztársaság Alkotmányával kapcsolatos könyv- és cikkanyagot válogattunk össze, egy üzemi könyvtár Solohov-irodalmat kért. Visszatérő partnereink - a Filmgyárak és a Tv -

legtöbbször képanyagot kérnek a különböző produkcióikhoz.

Tevékenységünk jelentős részét az egyedi kéréseken alapuló tájékoztatás tölti ki. Vannak ún. rutin feladatok, egy-egy adat közlése, amelyre az eset gyakorisága vagy egyszerűsége miatt többnyire fejből válaszolunk. Mivel azonban az emberi emlékezet véges - vagyis nem a legmegbízhatóbb "információhordozó" - legtöbb esetben kézikönyveink segítenek bennünket. Ebből következik, hogy nemcsak az a fontos, hogy kéznél legyenek a tájékoztatás szempontjából releváns dokumentumok, hanem az is, hogy a könyvtáros tartalmilag is megismerje "munkaeszközeit". Napjainkban az előző generációkból jól ismert polihisztor-felkészültségű tájékoztató szerepét átvette a segédeszközait célszerűen, okosan használó referenz-könyvtáros.

Munkamódszerünk általában azonos a nagykönyvtárakban kialakult módszerekkel, amelyek a több évtizedes gyakorlat révén kristályosodtak ki.

A referenz kérdések többnyire két csoportba oszthatók: 1. adatszolgáltatás /lexikonokból, évkönyvekből, adattárakból és egyéb kézikönyvekből stb. megválaszolható kérdések/, 2. szakirodalom összeállítása, azaz igény-szerinti irodalomkutatás. A bonyolultabb kérdések megválaszolására számunkra is a legeredményesebb megközelítési mód: 1. kronológiai, 2. topográfiai, 3. biográfiai. Vagyis az olvasó által keresett adat /esemény/ milyen korban, hol, milyen területen /város, ország/ és végül milyen személlyel kapcsolatban kereshető.

A szóbeli tájékoztatásnál mindig figyelembe vesszük az olvasó személyét: korát, felkészültségét, mennyire ismeri a témát, mihez kéri az anyagot. Mindezek ismeretében tudjuk csak eldönteni, hogy az őt érdeklő témával kapcsolatban milyen mennyiségű és mélységű információt adjunk. Pl. a szakkatalógus megmutatásán kívül szükséges-e további útmutatás, bibliográfia kézbeadása. Esetleg azt igényli, hogy vele együtt keressük ki az anyagot. Tudjuk, hogy pl. egy téma-bibliográfia nem sokat mond a könyvtári gyakorlatban járatlan felhasználónak. Egyik fontos feladatunk tehát az új olvasók kalauzolása, katalógusainkban való eligazítása. Csoportos látogatásoknál pedig a központ gyűjteményét, ritkaságait, valamint az olvasószolgálati osztály működését ismertetjük. Ez a szolgáltatásunk olyan népszerűvé vált, hogy szerdánként /zárvatartási napjaink/ rendszeresen fogadunk csoportokat: középiskolásokat, főiskolásokat, irodalmi szakköröket, üzemi brigádokat.

Napi munkánkhoz tartozik a beérkező folyóiratok szemlézése, cikkek kijelölése nagykatalógusaink számára. Így lehetőségünk nyílik figyelni azokat a "divat" témákat is, amelyek hosszabb-rövidebb ideig az érdeklődés középpontjában állnak és amellyel a keresés időszakában még csak periodika-irodalom foglalkozik. /Pl. a bioritmus, a Bermuda-háromszög rejtélye, az UFO-irodalom stb./

Évek óta folyamatosan fejlődik a központi könyvtár és a kerületi könyvtárak közötti tájékoztatási kooperáció. Azt tapasztaltuk, hogy a különböző iskolai- és brigádvetélkedők résztvevői gyakran azonos kérdésekkel keresték fel a központot és a kerületi könyvtárakat. Munkánk összehangolásával sok időt, energiát, párhuzamos irodalomkeresést takaríthatunk tehát meg. Ezirányban komoly előrelépés volt a VIT-vetélkedőre való felkészülés. A 48-as kerületi könyvtár vállalta a VIT-tel kapcsolatos irodalom feltárását, ezért átmenetileg átadtuk a Magyar Ifjúság, a Világ Ifjúsága és az Ifjúkommunista c. folyóiratok bekötött évfolyamait. Mi pedig hasznosan forgattuk az általuk készített bibliográfiát és sokszorosított dokumentumokat.

Az évenként ismétlődő tanulmányi versenyekhez és a nevezetesebb történelmi évfordulók vetélkedőihez ideiglenes kézikönyvtárat állítunk

össze, így az mindenki számára hozzáférhető. /Pl. a Thököly-felkelés irodalma, a II. Rákóczi Ferencce, a Nagy Októberi Szocialista Forradalommal kapcsolatos dokumentumok, az Ady-centenárium, a KMP, az Őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság anyaga. Örülünk, hogy a középiskolások - az egyébként keveset használt - természettudományi folyóiratainkat /Természet Világa, Állattani Közlemények, Biológiai Közlemények vagy az Élet és Tudomány/ a vetélkedők idején gyakran forgatják.

Kézikönyveinken, katalógusainkon kívül más forrásokat is igénybe veszünk. Diákjaink kedvenc böngésző helye az analitikus irodalmi katalógus. De a repertóriumokat, a témabibliográfiákat, a Nemzeti Bibliográfiát és a néhány éve megjelenő negyedéves szociológiai és társadalomtudományi információs füzeteket is használjuk. Társosztályainkhoz fordulunk, ha a nálunk lévő segédeszköz nem elégséges. Gyakran igénybe vesszük pl. a bibliográfiai osztályon lévő világirodalmi archívumot. Elsősorban a szakdolgozatot vagy disszertációt készítő egyetemisták keresik fel a magyar és külföldi írók munkásságát feltáró recenziógyűjteményt és katalógust. A szakirodalmi tájékoztatást igénylőket az illetékes osztályra /vagy könyvtárba/ küldjük. Pl. a Budapest-gyűjteménybe irányítjuk azokat az olvasókat, akik helytörténeti adat vagy anyag iránt érdeklődnek, a szociológiai dokumentációs osztályra a szociológiai témával foglalkozni kívánókat.

Napi munkánkban szinte nélkülözhetetlen a kerületi könyvtárak állományának központi címjegyzéke, a "KC". Mivel olvasóink gyakran cím szerint keresnek könyveket, főleg szépirodalmat, választ legtöbbször a KC címszó katalógusából kapunk az itt dolgozó, mindig készséges könyvtárosok gyors információja alapján.

Munkánk rendszerezését, megkönnyítését szolgálja a referenzs napló, amelybe a következő adatokat jegyezzük be: Dátum; Kérdés /telefonon, személyesen, írásban/; Válasz /a forrás megjelölésével/; A kérdező neve /intézmény/, foglalkozása. Néhány részlet naplónkból: Irodalom Alexander Klugeról. /Egy megyei könyvtár kérte levélben/; Apaffy-címer, erdélyi bútorok, fegyverek. /MAFILM kérése Jókai-film forgatásához/; A Tv különböző produkcóihoz: Teázási szertartás a szépirodalom tükrében; Don Juan legenda és irodalmi feldolgozások /új Don Juan filmhez/; fotóanyag a Baszk földről; kalodákról, pellengékről /egy díszlettervező részére/; A felszabadulás ábrázolása a képzőművészetben. /Egy fotós részére rejtvény pályázat összeállításához/; Szilveszteri népszokások. /A Magyar Ifjúság szerkesztősége részére/; Irodalom a Jehova követőkről. /Az egyik kerületi könyvtár olvasójának/; Hány művet írt Móricz Zsigmond? /Egy középiskolás kérdése/; Vers a párttagsági könyvről. /Tagkönyv átadási ünnepséghez./

A referenzs napló kiegészítőjéül szántuk azt a kézi, tárgyszavas referenzs katalógust, amelynek kiépítésén, szerkesztésén most dolgozunk. /Ebben elsősorban a rejtett források anyagát közöljük, hogy szükség esetén visszakereshessük./

Szólnunk kell még a bővített, régóta nélkülözött reprográfiai szolgáltatásokról is. Az osztályon üzembe helyezett Costar-típusú gyorsmásoló gép lehetővé teszi, hogy a periodikákban lévő ajánlott irodalmat a legrövidebb időn belül az olvasó rendelkezésére bocsáthassuk.

Amikor arra törekszünk, hogy a központi referenzs-szolgálat és a fiókkönyvtárak közötti együttműködés az eddiginél eredményesebb legyen, nem feledkezhetünk meg más intézményekkel, könyvtárakkal való intenzívebb kapcsolat, tapasztalatcsere szorgalmazásáról sem. Ez színvonalasabb munkánk záloga és a továbbfejlődés útja.

Bornemisza Lászlóné

INFORMATION SERVICE AND REFERENCE WORK IN THE
CENTRAL LIBRARY

The central library has to cope with the tasks of a special library and with those of public education as well. The information demands of a heterogeneous and large reading public are met by special information services and by the information group of the readers' service department. The information group relies upon the catalogue system ensuring detailed knowledge about the book-stock, upon the systematically enriched reference library and upon the reference diary. Co-operation with other libraries helps at their work.

ИНФОРМАЦИОННАЯ СЛУЖБА ОТДЕЛА ОБСЛУЖИВАНИЯ ЧИТАТЕЛЕЙ

Потребность в информации большого числа гетерогенного по своему составу читателей центральной библиотеки, выполняющей функцию специализированной библиотеки для общего образования, удовлетворяют специалисты различных отделов и информационная группа отдела обслуживания читателей. В этой своей работе они опираются на сеть каталогов, обеспечивающую детальное раскрытие всего фонда справочников и на дневник запросов читателей. Их работа поддерживается и кооперированием с другими библиотеками.

SZABÓ ERVIN BIBLIOGRÁFIA

1977. JÚNIUS – 1979. MÁJUS

1977 májusában zárult le a Szabó Ervin születésének centenáriuma-ra megjelent "Szabó Ervin bibliográfia" c. kiadvány anyaggyűjtése. Azóta - elsősorban a rákövetkező augusztusi centenárium alkalmából rendezett megemlékezések kapcsán - számos tanulmány, cikk és több önálló kötet látott napvilágot. Az 1979. május 31-ig keletkezett újabb publikációk címjegyzékét adjuk most közre. Élve a lehetőséggel, jelen összeállításunkban pótlólag néhány olyan 1977 májusa előtti mű címét is felvettük, amelyek előző Szabó Ervin bibliográfiánk készítésekor valamilyen okból kimaradtak. A kimaradt címekre a kiadvány magyar és külföldi recenziói, olvasói hívták fel figyelmünket, amit ezúton is megköszönünk nekik.

Az előző bibliográfia szerkezetét megtartottuk: először Szabó Ervin saját műveit, majd a róla szóló tanulmányokat éves rendben, végül a lexikoncikkek lehelhelyét közöljük. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központjában megtalálható könyvek raktári jelzetét a címek alatt, a jobb oldalon tüntettük fel.

1. SZABÓ ERVIN MŰVEI/1877-1918/(Fel.szerk. Vadász Sándor.) [Közread.a](TIT Történelmi Választmánya). Bp., (TIT Rota), 1977. 49 p.
Szemelvények Sz. E. írásaiból /p. 15-48./
8-108399
2. SZABÓ ERVIN: Hol az igazság!? (Vál., szerk. és a jegyz. írta Remete László. Előszó: Litván György.) Bp., Magvető, (1977). 556, [3] p.
Révész Ferenc: Ajánlás. /p. 7./ - Litván György: Szabó Ervin. /p. 9-16./ - Curriculum vitae. /1903/. /p. 17-19./ (91)^x - Vádak a mai társadalom ellen. N. 1899. okt. 21. /p. 23-25./ (5) - Proletárgyermekek pusztulása. N. 1900. febr. 27. /p. 26-28./ (27) - Harc a megélhetésért. N. 1900. júl. 3. /p. 29-30./ (11) - A magyar szabadság. Néhány szó az 1902-es Nemzetközi Diákkongresszushoz. 1902. /p. 31-44./ (85) - Hol az igazság!? A közúti alkalmazottak sztrájkja és a villamospanama. /Részletek/. 1903. /p. 45-56./ (97) - Kozákuralom Budapesten. /Részletek/. 1908. /p. 57-63./ (171) - Korlátlan sajtószabadság. Nyugat 1914. 1. köt. p. 151-152. /p. 64-65./ (327) - Jogállam. N. 1901. dec. 14. /p. 69-75./ (33) - Tömeg vagy egyén. Volksstimme 1902. ápr. 24. /p. 76-79./ (64) - A történelmi materializmus és a szociológia. H. Sz. 1904. 2. köt. p. 243-244. /p. 80-81./ (119) - Ludwig Gumplovicz: Geschichte der Staatstheorien. /Az államelméletek története./ Die Neue Zeit 1904-1905. 2. köt. p. 861-862. /p. 82-84./ (127) - Marx és Engels válogatott művei 1. köt. Szerzői recenzió. Dokumente des Sozialismus. 1905. p. 250-251. /p. 85-87./ (134) -

^x Kerek zárójelben az adott dokumentumoknak az 1977-es "Szabó Ervin bibliográfiá"-ban is szereplő, esetenként bővebb magyar, illetve eredetileg német, vagy francia nyelvű címléírása tételszámát közöljük.

Társadalmi harcok. H. Sz. 1907. 2. köt. p. 792-805. /p. 88-103./ (147) - Az agrárkérdés Magyarországon. Die Neue Zeit 1908. 2.köt. p. 58-63. /p. 104-109./ (150) - A szerkesztő előszava. Marx és Engels válogatott művei 2. köt. p. V-VI. /p. 110-111./ (134) - Filozófia és szociológiai alapok. Marx és Engels válogatott művei. 2.köt. 1909. p. 138-140. /p. 112-115./ (205) - Lehetséges-e tudományos politika? H. Sz. 1910. 1. köt. p. 133-136. /p. 116-120./ (236) - A proletárság lélektanához. H. Sz. 1910. 2. köt. p. 538-540. /p. 121-124./ (221) - Gyermekéről, akik nem születtek meg. Világ 1911. febr. 19. /p. 125-127./ (253) - A tőke és a munka harca. /Részlet/. XI. Holnap és azután. Bp. 1911. /p. 128-131./ (260) - A nagyipari munkásság élet- és lélektanához. H. Sz. 1911. 2. köt. p. 227-231. /p. 132-136./ (259) - A Társadalomtudományi Társaság főadatai. H. Sz. 1912. 2. köt. p. 459-470. /p. 137-148./ (273) - Varga Jenő: A magyar kartellek. H. Sz. 1913. 1. köt. p. 123-126. /p. 149-152./ (317) - A Taylor-rendszeréről. Szocializmus 1912-13. p. 245-262. /p. 153-174./ (319) - A kizsákmányolás védelme. Világ 1914. április 12. /p. 175-180./ (326) - Köztisztviselők és munkások. Nyugat 1917. 2. köt. p. 731-735. /p. 181-187./ (362) - A szocializmus a magyar tudomány előtt. N. 1901. július 2. /p. 191-199./ (42) - Kereszténység és szocializmus. N. 1902. július 15. /p. 200-203./ (57) - A szocializmus és az emberi természet. /Részletek/. N. 1902. augusztus 26., aug. 30., szeptember 2., szept. 6., szept. 16., szept. 20. /p. 204-218./ (78) - A társadalmi fejlődés iránya. III. A szocializmus. /Előadás a Társadalomtudományi Társaságban/. H. Sz. 1904. 1. köt. p. 245-274. /p. 219-244./ (118) - A szocializmus átalakulása. Budapesti Napló Album Naptára 1907. p. 52-53. /p. 245-249./ (146) - Földes Béla: A szocializmus. Archiv für die Geschichte des Sozialismus 1911. p. 523-525. /p. 250-251./ (251) - A magyar jakobinusok. N. 1902. máj. 27., máj. 31., jun. 3., jún. 7., jún. 10., jún. 14., és Bp., 1902. önálló kiadás /p. 255-270./ (62) - A pesti hűtlenségi pör. N. 1902. május 1. /p. 271-279./ (75) - A Kossuth ünnep. N. 1902. szeptember 18. /p. 280-285./ (59) - Márciusi beszéd - tíz év előtt /1903/. Szabadgondolat 1913. p. 75-80. /p. 286-292./ (304) - Az 1514-i forradalom. Népszava Naptár 1903. p. 92-102. /p. 293-305./ (94) - A magyar parasztforradalmak. Marx és Engels válogatott művei 2.köt. 1909. p. 16-23. /p. 306-315./ (205) - Révész Mihály: A magyarországi munkásmozgalmak története 1867-1913. Archiv für die Geschichte des Sozialismus 1914. p. 298-304. /p. 316-323./ (334) - Néhány szó a magyar szocialista könyvbarátságról. Könyvtári Szemle 1916. p. 42-46. /p. 324-327./ (354) - Forradalmi emlékiratok. Pesti Napló 1917. szeptember 12. /p. 328-333./ (360) - Az országgyűlés és az utca 1848 márciusában. /Előzetes részlet a Társadalmi és pártharcok a 48-49-es forradalomban c., 1921-ben kiadott munkából/. Szocializmus 1918. p. 127-133. /p. 334-342./ (373) - Walter Crane: Egy szocialista művész. N. 1900. október 20. /p. 349-353./ (38) - Kiállítás a Múcsarnokban. N. 1902. április 22., ápr. 26., május 3. /p. 354-365./ (58) - Új folyóiratok. H. Sz. 1905. 1. köt. p. 160-166. /p. 366-373./ (138) - Barsi József: Életem. H. Sz. 1913. 1. köt. p. 257. /p. 374./ (280) - Löhnert Mátvás: Terra incognita. Nyugat 1913. 2.köt. p. 521-523. /p. 375-378./ (300) - Két regényről. Nyugat 1913. 2. köt. p. 959-960. /p. 379-380./ (309) - Proletárköltészet. Nyugat 1914. 1. köt. p. 643-645. /p. 381-383./ (333) - Vulgármarxizmus. N. 1914. május 17. /p. 384-387./ (321) - Még egyszer a proletárköltészetéről. N. 1914. május 31. /p. 388-389./ (331) - Szabó Ervin - olvasmányairól. Könyvek könyve. Összeállította Kóhalmi Béla. Bp. 1918. p. 206-208. /p. 390-391./ (375) -

Petőfi, Arany és Táncsics az 1848-as forradalomban. Társadalmi és pártharcok a 48-49-es magyar forradalomban. /Részletek/. Bp., 1949. p. 81-82., p. 125., p. 226-227., p. 229-232. /p. 392-396./ (381) - A népnevelés. N. 1900. szeptember 11. /p. 399-401./ (25) - Szabad-e hinnünk? N. 1902. június 10. p. 402-404. (77) - Az Erzsébet-akadémia. N. 1902. június 24. /p. 405-408./ (47) - A mi népakadémiánk. N. 1902. szeptember 30. /p. 409-411./ (65) - A múzeumok demokráciája. A városi múzeumok föladatai és a fővárosi múzeum. /Részletek/. Bp. 1913. /p. 412-418./ (318) - Az európai kultúrközösség a háború után. Könyvtári Szemle 1915. p. 1-10. /p. 419-428./ (338) - Műveltség és kultúra. Szociálpolitikai Szemle - Szabadgondolat 1918. 4. sz. június 1. /p. 429-433./ (372) - Szabó Ervin neves külföldi bibliológusokkal folytatott levelezéséből. /p. 437-446./ - Előszó "A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtárának katalógusá"-hoz. /Részletek/. 1902. /p. 447-449./ (46) - Dr. Armin Graesel: Handbuch der Bibliothekslehre. /Részletek/. Magyar Könyvszemle 1902. p. 510-516. /p. 450-454./ (51) - Előszó a Bibliographia Economica Universalis-hoz. /Részletek/. 1903. /p. 455-456./ (89) - Az Egyetemi Könyvtárról. H. Sz. 1907. p. 964-973. /p. 457-464./ (141) - A bibliográfia szükségese Magyarországon. Az irodalom 1911. 1. sz. /p. 465-467./ (248) - A könyvtár és a háború. /Részletek/. A Városi Nyilvános Könyvtár Értesítője 1918. p. 1-3. /p. 468-470./ (376) - Munkáskönyvtárak. H. Sz. 1902. 2. kötet. p. 433-435. /p. 473-474./ (69) - A Fővárosi Könyvtár. A Fővárosi Könyvtár Értesítője 1907. május /p. 475-477./ (142) - Általános irányelvek népkönyvtárak könyveinek megválogatására. /Referátum az 1907-es Pécsi Szabadművelődési Kongresszuson./ Népmívelés 1907. 9-10. sz. /p. 478-484./ (140) - Kávéházak és könyvtárak. Világ 1910. április 12. /p. 485-489./ (233) - Emlékirat községi nyilvános könyvtár létesítéséről Budapesten. /Részletek/. A Fővárosi Könyvtár Közleményei 5. sz. Bp., 1910. /p. 490-508./ (226) - Egyesült erővel. Világ 1910. december 25. /p. 509-511./ (223) - Mit olvasnak és mit olvassanak? Népmívelés 1911. 2. sz. /p. 512-515./ (257) - A nyilvános könyvtár. Világ 1913. december 30. /p. 516-517./ (307) - Tíz év. A Budapesti Városi Könyvtár Értesítője 1915. p. 1-4. /p. 518-523./ (345) - Új városi könyvtár Debrecenben. Könyvtári Szemle 1915. p. 188-190. /p. 524-527./ (344) - Remete László: A szerkesztő utószava. /p. 528-529./ - Remete László: Jegyzetek. /p. 533-552./

8-107926

3. SZABÓ Ervin levelezése. (Szerk. Litván György - Szücs László. Munkatárs: Perlusz Katalin.) (Bp.), Kossuth Kv.,
  1. 1893-1904. 1977. 694, [2]p.
  2. 1905-1918. 1978. 1041, [2]p.
 Ism. az 1. kötetéről: Hajdu Tibor = Népszab. 1977. nov. 17. p. 7.,
 András Gábor = Valóság 1978. 2. p. 113-116., Balázs György - Társ. Szle 1978. 6. p. 96-98.
 Ism. a 2. kötetéről: Balázs György = Társ. Szle 1979. 5. p. 97-100.
 8-107196/1-2
4. VADÁSZ Sándor [közlése]: Szabó Ervin ismeretlen levelei Eduard Bernsteinhez = Párttört. Közlem. 1978. 2. p. 179-184.

ÍRÁSOK SZABÓ ERVINRŐL

1968.

5. [SZABÓ Ervin működése a gyermekkönyvtárak megszervezésében]. = Bikácsi Lászlóné: Gyermekkönyvtárak a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár történetében. Bp., FSZEK, 1968. p. 21-84.

8-79925

1970-71.

6. SZABÓ Ervin 1877-1918. (Az anyagot gyűjt., vál., szerk. és jegyz. Remete László. A szerk.-ben részt vett Bóna Márta.) Bp., Főv. Szabó Ervin Könyvtár, 1968. 353, [2] p.
Ism.: Karl-Heinz Jügel = Z. f. B. 1970. 5. p. 300-302., Erika Tröger = Bibliothekar 1971. 3. p. 228-229.

8-78926

1972.

7. LACKÓ Miklós: Révai problémák. Írások a börtönévek első szakaszából = Tört. Szle 1972. 3-4. p. 453-471.

Szabó Ervin megítélése R. J. 1931-es és 1946-os tanulmányában.

1974.

8. JORDÁKY Lajos: Szocializmus és történettudomány. Tanulmányok. (Bev. Demény Lajos.) Bukarest, Polit. K., 1974. 417, [6] p.

A "Szabadság és szükségszerűség" c. tanulmányról. Szabó Ervin álláspontjának védelme Csécsy Imréével szemben. /p. 74-82./ Eredetileg megjelent: N. 1942. febr. 22.

9. SOÓS Pál: Művészet és szocializmus, a munkásosztály művészeti nevelése Szabó Ervin korai publicisztikájában. Debrecen, Alföldi ny., 1974. 57 p.

1975.

10. SZABÓ Ervin emléke. A Magyar Nap kezdeményezésének visszhangja = Magyar Nap 1936-38. Antológia. Összeáll. és bev. Csanda Sándor. Bratislava, Madách, 1975. p. 228-231.

8-102164

Eretileg megj.: Magyar Nap 1937.

1976.

11. AJRAPETOV, A.G.: Obscsesztvenno-politicseszkie vzgljadü Ervina Szabó v oszvesenii szocial'no-democraticseszkoi i kommuniszticeszkoi literaturü Vengrii. [Szabó Ervin társadalmi-politikai nézetei a magyar szociáldemokrata és kommunista irodalom tükrében] = Vesztnik Moszkovszkogo Universziteta. Isztorija 1976. 3. p. 36-53. Bibliogr. lábja.

12. FORRADALMÁR a könyvtárban = Évfordulók 1977. Bp., Kossuth K., 1976. p. 185-190. Bibliogr.

7-1116 B 943/992

Sz. E. születésének 100. évfordulójára.

13. LITVÁN György: Szabó Ervin. Bp., Akad. K., 1974. Ism.: Ajrapetov, A. G. = Rabocsij Klaszsz i Szovremennüj Mir 1976. 4. p. 184-185.
14. PERLUSZ Katalin: Egy orosz forradalmár levelei Szabó Ervinhez = Kritika 1976. 12. p. 9-12.

Pavel Fedorovics Teplov levelei 1899-1907 között.

1977.

15. A[NATAL] G[ábor]: Folyóiratszemle = M. N. 1977. aug. 26. p. 4.
Sz. E. munkásságát méltató folyóiraticikkek összegező recenziója.
16. ALPÁRI Gyula: Szabó Ervinről. Közli: Kende János = Párttört. Közlem. 1977. 2. p. 159-167.
17. BARABÁS Tibor: Szabó Ervin = Ország-Világ 1977. aug. 31. p. 22-23.
18. BERÉNYI Márta - Tóth Róbert: Szabó Ervin a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtárában 1900-1904. = Levélt. Szle 1977. 2. p. 325-335. Bibliogr.
19. CSULÁK Mihály: "Jöjjön a könyvtárba!" - Szabó Ervin emlékezete = Köznev. 1977. 28. p. 7.
20. D. M.: Tudós és forradalmár. Szabó Ervin születésének 100. évfordulóján = Pestm. Hírlap 1977. aug. 23. p. 4.
21. ERÉNYI Tibor: Szabó Ervin - a szocialista forradalmár = Társ. Szle 1977. 7-8. p. 130-136. - Uő.: Szabó Ervin és a szocialista mozgalom eszmei fejlődése = M. Hírlap 1977. aug. 20. p. 9.
22. FARKAS László: Zum 100.geburtstag von Ervin Szabó. [Szabó Ervin születésének 100. évfordulójára.] = Bp. Rundschau 1977. 34. p. 9.
23. FEHÉR Pál, E.: Száz éve született Szabó Ervin = Kritika 1977. 8.p.2.
24. H. V.: Könyvtárak megálmodója = Képes Újság 1977. 34. p. 25.
25. HANÁK Péter: A megszenvedett közéletiség. Két magyar sors a korfordulón = Élet és Irod. 1977. 39. p. 3.
Ady Endre és Szabó Ervin.
26. HORVÁTH Zoltán: Személyes emlékek = Népszab. 1977. aug. 23. p. 5.
27. KATONA Jenő: Tiszta célokért, tiszta eszközökkel = M. N. 1977. aug. 24. p. 6.
28. KEMPLER Kurt: Progresszív javaslatok a Népegészségügyi Országos Nagygyűlésen = Orv. Hetilap 1977. 16. p. 935-938.
1917. okt. 25-28-án, melyen Szabó Ervin, Szende Pál, Jászi Oszkár, Madzsar József és más haladó személyiségek is részt vettek.
29. KENDE János: Emlékezés Szabó Ervinre = Életünk 1977. 6. p. 497-506.
30. KENDE János: Szabó Ervin emlékezete = N. 1977. aug. 23. p. 3.

31. A KORTÁRSÁK tanúságtétele = Új Tükör 1977. 34. p. 15-16.
Károlyi Mihály, Jászi Oszkár, Kassák Lajos, Duczynska Ilona, Schöpflin Aladár, Dienes Valéria, Csécsy Imre, Sinkó Ervin, Lukács György emlékezése Sz. E. alakjára.
32. LITVÁN György: Szabó Ervin = Szabó Ervin /1877-1918./ (Fel. szerk. Vadász Sándor.) [Közread. a TIT Történelmi Választmányá]. Bp., (TIT Rota) , 1977. p. 3-12.
8-108399
33. LITVÁN György: Szabó Ervin pályájának kezdete /1877-1904/ = A magyar filozófiai gondolkodás a századelőn. (Szerk. Kiss Endre - Nyiri János Kristóf.) (Bp.), Kossuth kvk., 1977. p. 56-84.
8-109069
34. LITVÁN György: A szocializmus moralistája. Szabó Ervin öröksége = Élet és Irod. 1977. 34. p. 10., Látóhatár 1977. 10. p. 179-187.
35. MAJOR Ottó: Az ismert ismeretlen. Jegyzetek Szabó Ervin születésének centenáriumán = Új Tükör 1977. 34. p. 14-15.
36. MÁTÉ György: A magvető útkereső tudós = Múzsák 1977. 2. p. 28.
Emlékezés Sz. E.-re.
37. MUCSI Ferenc: A polgári radikalizmus Magyarországon 1900-1914. /Történelmi vázlat/ = Tört. Szle 1977. 2. p. 280-314. Bibliogr.
A Huszadik Század, a Társadalomtud. Társaság, Pikler Gyula, Somló Bódog, Szende Pál, Szabó Ervin, Jászi Oszkár szerepéről, a Pécsi Szabadtanítási Kongresszusról, a Galilei-Körről.
38. MUCSI Ferenc: Szabó Ervin életműve = M. N. 1977. aug. 20. p. 9.
39. NAGY Endre: Modern művészet - szociális művészet. Adalékok a marxista esztétikai gondolkodás és kritika magyarországi kezdeteihez. Bp., Magvető, (1977). 332, [3] p.
8-106687
Szabó Ervin, Diner-Dénes József, Pogány József munkásságáról.
40. POLGÁR Tamás: 100 éve született Szabó Ervin = Esti Hírlap 1977. aug. 19. 19. p. 4.
A kortársak emlékezése.
41. REHÁK László: Szabó Ervin, a nagy marxista forradalmár = Létünk 1977. 5. p. 180-197.
42. REMETE László: Szabó Ervin erőfeszítései a nemzetközi társadalomtudományi könyvészet megteremtéséért = Tud. Műszaki Táj. 1977. 10. p. 438-441.
43. REMETE László: Szabó Ervin kultúrpolitikai hagyományainak időszerűsége = Könyvt. Figyelő 1977. 5-6. p. 413-418. Bibliogr.
44. SOÓS Pál: Az élő és korszerű Szabó Ervinről = Tiszatáj 1977. 8. p. 45-51.

45. SOÓS Pál: A második centenárium. Szabó Ervin születésének századik évfordulójára = Nógrádi Szle 1977. 4. p. 102-109.
46. SOÓS Pál: A pályakezdő Szabó Ervin politikai és kulturális törekvései. /Fejezetek a magyar századforduló munkásművelődésének történetéből./ Bp., Akad. K., 1977. 240, [3] p.
8-107247
47. SOÓS Pál: A Szabó Ervin-irodalomról = Párttört. Közlem. 1977. 2. p. 3-37.
48. SOÓS Pál: Szabó Ervin szociáldemokrata és polgári radikális értékeléséhez. Debrecen, (KLTE Kvtára soksz.), 1977. 58, [1] p.
8-110038
49. SZABÓ Ervin bibliográfia. (Szerk. Remete László - Pataki Ferenc. A szerkesztésben részt vett: Gál Katalin, Pesti Ernő.) Bp., Föv. Szabó Ervin Kvtár (soksz.), 1977. 122, [1] p. Ism. Zircz Péter = Könyvtáros 1977. 10. p. 627-628., = Élet és Irod. 1977. 35. p. 7., Dieter Schmidmaier = Z. f. B. 1978. 6. p. 296.
0192/248
50. SZABÓ Ervin-émlékiállítás Budapesten. Koszorúzás a Fővárosi Könyvtárban = Népszab. 1977. aug. 24. p. 5.
51. SZTRANICŰ iz biografii Ervina Szabo /1877-1918./ [Lapok Szabó Ervin életéből. /1877-1918/] = Inosztrannaja Literatura 1977. 8. p. 277-278.
52. SZÜCS László: Szabó Ervin társadalomtudományi tevékenységéről = M. Tud. 1977. 11. p. 822-828. Bibliogr. láb.
53. TUDOMÁNYOS emlékülés Szabó Ervin születésének centenáriumán = Párttört. Közlem. 1977. 4. p. 159-214.
Nemes Dezső: A tudós és a nevelő. /p. 159-163./ - Szücs László: Szabó Ervin és a magyar társadalom. /p. 163-170./ - Soós Pál: Szabó Ervin pályakezdése, különös tekintettel művelődéspolitikai nézeteire. /p. 170-178./ - Mucsi Ferenc: Szabó Ervin és a Magyarországi Szociáldemokrata Párt. /p. 178-185./ - Litván György: Szabó Ervin és a magyar történelem. /p. 185-193./ - Kende János: Szabó Ervin és az 1917-1918-as antimilitarista forradalmi szocialista mozgalom. /p. 193-200./ - Jemnitz János: Szabó Ervin és a nemzetközi munkásmozgalom. /p. 200-207./ - Remete László: Szabó Ervin a bibliológus és könyvtárszervező. /p. 207-214./
Nemes D. bevezető tanulmányát l. még: Népszab. 1977. aug. 23. p. 5.
Az ülés anyagát l. még: Klny. 1977. 56 p. Ism. 1.: Népszab. 1977. aug. 19. p. 4.
54. VÁRADI Irma: Szabó Ervinre emlékezve = Budapest 1977. 11. p. 34-35.
1978.
55. BIKÁCSI Lászlóné: Szabó Ervin és a Magyar Gyermektanulmányi Társaság = Könyvtáros 1978. 9. p. 548-550.

56. DRÁVICZKI IMRE: Szabó Ervin = Hevesi Szle 1978. 1. p. 35-38.
57. DUCZYNSKA Ilona: A cselekvés boldogtalan szerelmese. Néhány adalék Szabó Ervin emlékéhez = Valóság 1978. 5. p. 8-19. Bibliogr.
58. KEMÉNY Gábor: Szabó Ervin és a magyar társadalomszemlélet. Bp., Magvető K., 1977. Ism.: Marik Dénes = Békési Élet 1978. 2. p. 264-266.
59. KÖVES Rózsa: Megemlékezés Szabó Ervinről = M. N. 1978. márc. 5. p. 13.
 Kemény Gábor és Soós Pál monográfiáiról, Remete László válogatásáról.
60. LITVÁN György: Elmélet és gyakorlat Szabó Ervin munkásságában = Tört. Szle 1978. 1. p. 70-89.
61. LITVÁN György: Szabó Ervin és az irodalom = Irodört. 1978. 1. p. 1-31.
62. MOLNÁR Imre: Szabó Ervin, a tudós, a politikus és a szakember = Népműv. 1978. 2. p. 32.
63. NAGY Endre: Szabó Ervin ellentmondásai. A dialektika problémája Szabó Ervin gondolkodásában = M. Filoz. Szle 1978. 4. p. 505-527. Bibliogr. láb.
64. REMETE László: Ervin Szabó und seine Beziehungen zu deutschen Bibliothekaren. [Szabó Ervin kapcsolatai német könyvtárosokkal] = Z. f. B. 1978. 6. p. 257-264. Bibliogr.
65. SELMECZI József: Lenini október és a szabadság = Tájékoztató 1978. 3. p. 7-32. Bibliogr.
 A tudományos szocializmus és a polgári politikai szociológia szabadság-fogalma. /Marx, Lenin, Szabó Ervin és Raymond Aron nézetei alapján./
66. SIPOS L[évente]: Séance scientifique commémorative à l'occasion du centenaire de la naissance d'Ervin Szabó. [A Szabó Ervin születésének századik évfordulója alkalmából rendezett tudományos emlékülés] = Acta Historica Academiae Scientiarum Hungaricae 1978. 24. évf. 1-2. p. 165-170.
67. SOÓS Pál: Szabó Ervin és Debrecen kapcsolata = Könyvtáros 1978. 9. p. 545-548. Bibliogr.
 1979.
68. HANÁK Péter: Politika és etika a századelő reformnemzedékénél = Új Írás 1979. 3. p. 72-83. Bibliogr.
 Jászi Oszkár, Szabó Ervin és Lukács György pályájáról.
69. SALLAI István: Tartozásaink Szabó Ervinnek = Valóság 1979. 3. p. 32-42. Bibliogr.

70. KISS Endre: Nietzsche Szabó Ervin pályáján = Világosság 1979. 5. p. 299-303. Bibliogr. lábaj.

LEXIKON CIMSZAVAK

71. SZABÓ Ervin = Lexikon des Bibliothekswesens. Bd. 2. Leipzig, [Bibliographisches Institut], 1975. p. 1322-1324.
72. SZABÓ Ervin = Meyers Neues Lexikon Bd. 13. Leipzig, Bibliographisches Institut, 1976. p. 383.

A FOLYÓIRATCÍMEK RÖVIDÍTÉSE ÉS AZOK FELOLDÁSA

- Bp. Rundschau = Budapester Rundschau
Élet és Irod. = Élet és Irodalom
H. Sz. = Huszadik Század
Hevesi Szle = Hevesi Szemle
Irodtört. = Irodalomtörténet
Könyvt. Figyelő = Könyvtári Figyelő
Köznev. = Köznevelés
Levélt. Szle = Levéltári Szemle
M. Filoz. Szle = Magyar Filozófiai Szemle
M. Hírlap = Magyar Hírlap
M. N. = Magyar Nemzet
M. Tud. = Magyar Tudomány
N. = Népszava
Népműv. = Népművelés
Népszab. = Népszabadság
Nógrádi Szle = Nógrádi Szemle
Orv. Hetilap = Orvosi Hetilap
Párttört. Közlem. = Párttörténeti Közlemények
Pestm. Hírlap = Pestmegyei Hírlap
Tájékoztató = Tájékoztató. Filozófia, politikai gazdaságtan, tudományos szocializmus
Társ. Szle = Társadalmi Szemle
Tört. Szle = Történelmi Szemle
Tud. Müsz. Táj. = Tudományos Műszaki Tájékoztató
Z. f. B. = Zentralblatt für Bibliothekswesen.

N É V M U T A T Ó

A méltatott személyek nevénel zárójel található

Ady Endre /25/	Hajdu Tibor 3
Ajrapetov, A. G. 11, 13	Hanák Péter 25, 49
Alpári Gyula 16	Horváth Zoltán 26
Andrási Gábor 3	Jászi Oszkár /28/, 31, /37/, /68/
Antal Gábor 15	Jemnitz János 54
Arany János /2/	Jordáky Lajos 8
Aron, Raymond /65/	Jügel, Karl-Heinz 6
Balázs György 3	Károlyi Mihály 31
Barabás Tibor 17	Kassák Lajos 31
Barsi József /2/	Katona Jenő 27
Berényi Márta 18	Kemény Gábor 58, /59/
Bernstein, Eduard /4/	Kempler, Kurt 28
Bikácsi Lászlóné 5, 55	Kende János 16, 29, 30, 53
Bóna Márta 6	Kiss Endre 33, 71
Crane, Walter /2/	Kossuth Lajos /2/
Csanda Sándor 10	Kőhalmi Béla /2/
Csécsy Imre /8/, 31	Köves Rózsa 59
Çsulák Mihály 19	Lackó Miklós 7
D. M. 20	Lenin, Vladimir Il'ics /65/
Demény Lajos 8	Litván György 1, 3, 13, 32-34, 2,
Dienes Valéria 31	53, 60, 61
Diner-Dénes József /39/	Löhnert Mátyás /2/
Dráviczki Imre 56	Lukács György 31, /68/
Duczynska Ilona 31, 57	Madzsar József 28
E. Fehér Pál lásd Fehér Pál, E.	Major Ottó 35
Engels, Friedrich 2	Marik Dénes 58
Erényi Tibor 21	Máté György 36
Farkas László 22	Marx, Karl /2/, /65/
Fehér Pál, E. 23	Molnár Imre 62
Földes Béla /2/	Mucsi Ferenc 37, 38, 53
Gál Katalin 49	Nagy Endre 39, 63
Graesel, Armin /2/	Nemes Dezső 53
Gumpłowicz, Ludwig /2/	Nietzsche, Friedrich /70/
H. V. 24	Nyiri János Kristóf 33

Pataki Ferenc 49	Selmeczi József 65
Perlusz Katalin 3, 14	Sinkó Ervin 31
Pesti Ernő 49	Sipos Levente 66
Petőfi Sándor /2/	Somló Bódog /37/
Pikler Gyula /37/	Soós Pál 9, 44-48, 53, /59/, 67
Pogány József /39/	Szende Pál /28/, /37/
Polgár Tamás 40	Szücs László 3, 52, 53
Rehák László 41	Táncsics Mihály /2/
Remete László 2, 6, 42-43, 49, 53, /59/, 64	Taylor, Frederic Winslow /2/
Révai József /7/	Teplov, Pavel Fedorovics 14
Révész Ferenc 2	Tóth Róbert 18
Révész Mihály /2/	Tröger, Erika 6
Sallai István 69	Vadász Sándor 1, 4, 32
Schmidmaier, Dieter 49	Váradí Irma 54
Schöpflin Aladár 31	Varga Jenő /2/
	Zircz Péter 49

A bibliográfiát összeállította:

Gál Katalin

FIATAL SZAKEMBEREK FLUKTUÁCIÓJA
A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁRBAN 1973-1978.

Az ifjúsági törvény előírja, hogy a munkáltató kötelessége a fiatalok rendszeres támogatása, szocialista szellemben való nevelése, a fiatalok szakmai és politikai fejlődéséhez, társadalmi tevékenységük kibontakoztatásához szükséges feltételek megteremtése, olyan követelményrendszer meghatározása, mely munkájukra, fejlődésükre ösztönzőleg hat.

Hogyan tesz eleget ennek a követelménynek a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár?

Erre a kérdésre keresték a választ az 1978-as intézeti ifjúsági parlament résztvevői. Elsősorban az érdekelte a fiatalokat, hogy miért olyan nagy a fluktuáció a kezdő szakemberek körében és milyen tényezők befolyásolják a pályakezdők távozását intézetünktől? E kérdés az intézet vezetőit állandóan foglalkoztatja, hiszen nem kevesebbről van szó, mint az utánpótlás biztosításáról. A közös érdek szülte az ifjúsági parlament határozatát, mely szerint meg kell vizsgálni az 1973-1978 között be- és kilépett 30 éven aluli szakalkalmazottak sorsának alakulását.

A személyzeti munka szerves része a fiatal szakemberekkel való foglalkozás. A fluktuáció vizsgálata ennek alkotó eleme, mert a fluktuáció mértéke bizonyos tekintetben minősíti az e téren kifejtett tevékenységet. Ezzel összefüggésben megjegyezzük, hogy önmagában a fiatalok fluktuációját nem tartjuk károsnak. Természetesnek tekintjük, hogy a fiatal emberek keresik helyüket, meg akarják találni azt a munkakört, ahol a legtöbbet nyújthatják és kaphatják, és ehhez nincs türelmük évekre várni, főleg "kivárni". A fő kérdés az, milyen mértékben segítjük vagy gátoljuk, hogy az áhitott munkahely, ahol szívesen és értelmesen dolgoznak a fiatalok - könyvtárunk legyen.

A tárgyválasztás szűk köre, ugyanakkor a téma gazdagsága olyan elmentmondás, amely megnehezítette a tanulmányíró dolgát, s helyenként arra kényszeríti, hogy a címhez nem szorosan tartozó tényekre, jelenségekre is utaljon. Ezért a következőkben a vizsgálaton túl a fiatalokra vonatkozó képzési, továbbképzési gondjainkról, beilleszkedésükről, az előléptetés lehetőségeiről is igyekszünk képet adni, hogy ezekkel összefüggésben értékelhessük a helyzetet és határozzuk meg a feladatokat.

1978. december 31-én 443 szakalkalmazott dolgozott könyvtárunkban. Ez a szám 15-20 évvel ezelőtt lényegesen kevesebb volt, mintegy 300-an dolgoztak akkor könyvtárosi munkakörben. Új szolgáltatások, új könyvtárak követelték a szakemberek számának jelentős növelését. A könyvtárosképzés egyáltalán nem tartott lépést az igényekkel, amely természetesen nemcsak nálunk jelentkezett, hanem az üzemi, műszaki, iskolai és tudományos könyvtárakban, dokumentációs központokban egyaránt. A megfelelő szakembergárda biztosítása tehát egyre nehezebb lett.

Már az 1970-ben rendezett III. országos könyvtárügyi konferencián elmondhattuk, hogy könyvtárunk - némi túlzással - kénytelen az országos szakemberhiányt pótolni.

A 443 szakalkalmazottból 186 volt 30 éven aluli, de amíg a 30 év-nél idősebbek körében csak 12-en, a fiatalok nagyobb része /106/ dolgozott képesítés nélkül. Az év folyamán kilépő 48 szakalkalmazott közül 27-nek nem volt képesítése.

I.

A felmérésben összesen 150 munkatárs szerepelt. 1973-1978 között 117 30 éven aluli szakképzett munkatárs lépett be könyvtárunkba, közülük 1978-ig 63-an kiléptek, jelenleg is itt dolgoznak 54-en. Az 1973 előtt beléptettek közül a vizsgált időszakban léptek ki 33-an.

Az 1973-1978 között be- és kiléptettek végzettség szerinti megoszlása:

Év	könyvtár szak						egyéb szak						Összesen	
	középf.		főisk. ^x		egyetem		középf.		főisk. ^x		egyetem			
	be-lépett	ki-lépett	be-lépett	ki-lépett	be-lépett	ki-lépett	be-lépett	ki-lépett	be-lépett	ki-lépett	be-lépett	ki-lépett	be-lépett	ki-lépett
1973	2	6	9	6	1	1	4	3	3	-	7	-	26	17
1974	3	4	7	4	-	-	5	5	3	1	1	4	19	18
1975	2	5	9	8	-	-	4	-	4	4	9	2	28	19
1976	2	2	7	3	1	-	1	1	1	4	3	3	15	13
1977	3	3	2	5	2	-	2	1	10	2	2	4	21	15
1978	2	4	4	2	1	-	1	3	-	4	-	1	8	14
Összesen:	14	24	38	28	5	1	17	13	21	15	22	15	117	96

^xFőiskolai végzettségűnek vettük azokat, akik a Tanítóképző Intézet népművelés-könyvtár szakán szereztek képesítést.

A kilépett munkatársak közül a személyzeti nyilvántartás alapján 73-ról tudjuk, hogy hová ment dolgozni. Eszerint könyvtáros maradt 36 kolléga, közülük 12-en közművelődési, 18-an tudományos, illetve szak-könyvtárban, 6-an iskolai könyvtárban dolgoznak. Nyolc munkatárs népművelőként helyezkedett el, nyolcan tanítanak /közülük hárman vidékre költöztek/. Hatan különböző könyvkiadónál szerkesztők, négyen nappali tagozaton folytatják tanulmányaikat. Három munkatársat leszámoltak, négy külföldre ment férjhez. Négy szakképzett munkatárs adminisztrátorként dolgozik.

A vizsgálat keretében törekedtünk annak felderítésére, mi volt a munkahelyváltoztatás oka. Ezek között említhető a többségében nődolgozókat foglalkoztató intézmény esetében nem mellékes szociális ellátás. A gyermekek bölcsődei, óvodai elhelyezése nagyon esetleges, ezért nem meglepő, ha a fiatal szakképzett könyvtáros inkább ott kíván dolgozni, ahol ezt gyermeke számára biztosítják. Az összetársadalmi probléma, a lakás hiánya szintén nem egy munkatársunkat késztetett arra, hogy olyan munkahelyet keressen, ahol lakáskölcsönt kaphat, vagy egyéb hozzájárú-

lást gondja megoldásához. A munkaidőbeosztás, az esti elfoglaltság olyan kötöttség, amittől különösen a fiatal anyák igyekeznek megszabadulni, ha erre módjuk adódik. Megemlítjük még, hogy az sem teszi vonzóvá a kerületi könyvtárakat, hogy legtöbb helyen nincs lehetőség közétkeztetésre. A könyvtáros szakképesítésűek gyakran szakszervezeti könyvtárakban, művelődési házban, nagyobb bért kaphatnak, s ez is számításba jön, mint a fluktuáció oka.

Mindezek objektív okok, amelyek csak esetenként és nem intézményesen változtathatunk. Ezért sokkal inkább érdemes elemezni azokat az okokat, amelyek a beilleszkedéssel, az értelmes, alkotó munka légkörével, ill. ennek hiányával függnek össze.

Sokszoros tapasztalat, hogy a jó légkörben dolgozó kollektívák gyorsan képesek befogadni az új munkatársat, átadni gyakorlottságukból a fiatal számára nélkülözhetetlen ismereteket, nemcsak a munkára vonatkozókat, hanem az együtt dolgozni tudás készségét is. A távozó munkatársak általában nem hivatkoznak ennek hiányára, nem mondják el, hogy nem tudtak beilleszkedni az adott közösségbe, hogy rossznak érezték a légkört. Ennek ellenére minden vezetőnek és kollektívának egy-egy fiatal távozásakor ajánlatos mérlegelni, nem kell-e változtatniok a fiatal munkatársak fogadásának és foglalkoztatásának módszerein.

Mint a táblázatból kitűnik, hat év alatt 28 főiskolai végzettségű fiatal könyvtáros vált meg könyvtárunktól. A tanítóképző intézetekben szerzett oklevél minősítése, az, hogy népművelő szakon főiskolai, könyvtárszakon viszont csak középfokú képesítést ad, hátrányt jelentett előrehaladásuk szempontjából. Ettől eltekintve azt kell vizsgálnunk, kapta-e elég ösztönző feladatot szaktudásuk felhasználásához.

1971-ben kidolgoztuk a képesítéshez kötött és képesítést nem igénylő munkakörök modelljét, abból kiindulva, hogy a könyvtári feladatokban nagyon jól elválaszthatók az érdemi és a rutin elemek, nem kell tehát ez utóbbiak végeztetésével terhelni a szakembereket. /Király Lászlóné: Új munkaszervezési kísérletek a kerületi könyvtárakban. = FSZEK Évkönyv XV. 1970-71. 119-124. 1./

Ez azonban nem oldott meg minden gondot, egyrészt, mert csak nagyobb könyvtárakban szervezhettük így a munkát, másrészt egy-két hiányos felbontója a legjobb szervezetet is. Ráadásul sokszor érzelmi okokból, s néha figyelmetlenségből nem helyezük át azokat a munkatársakat, akik időközben felsőfokú képesítést szereznek. Így bomlik fel az eredetileg jól kialakított arány, s néhány könyvtárunkban sok a felsőfokú képesítésű könyvtáros, ugyanakkor máshol csak középfokon képzetek dolgoznak.

Elég komoly ellentmondás mutatkozik tehát: a szakmában nincs túlképzés, sőt szakember hiány van, a képzett munkatársaknak mégsem tudunk mindig megfelelő munkát biztosítani. Fokozta nehézségeinket, hogy évenként keresztül előmenetelt csak a vezetői megbízás jelentett.

Új helyzet adódott az újonnan épített kerületi könyvtárakban, főkönyvtárakban, ahol a tájékoztató könyvtárosi munkakör, a fonotékák vezetése stb. megbecsülést, szakmai elismerést jelent. Ezt az új helyzetet természetesen maximálisan ki kell használnunk, de jobban kell élnünk a már eddig is lehetséges és nemcsak az új nagy alapterületű könyvtárakban adódó megbízásokkal. Elsősorban helyre kell állítani a közművelődési könyvtárakban az olvasószolgálat "becsületét". Ebben a munkakörben kell a legnagyobb tudás, felkészültség, kapcsolatteremtő készség. Az olvasószolgálatot széleskörűen kell értelmezni, a gyermekkönyvtáros, az ifjúsági felelős, a művelődési kör vezetője, a propagandamunka szervezője, a tájékoztató eszközök használatának tanítója, s a "jó" könyvet ajánló könyvtáros egyaránt megbecsülést, munkája értékelését,

alkotásra ösztönzést érdemel. Így nem maradhat szakképzett könyvtáros egyetlen könyvtárban sem képzettségének felhasználása nélkül.

Erdemes volt elemezni, hogy a 96 kilépett munkatárs mennyi idő után távozott könyvtárunkból.

Eszerint:

	könyvtár szak	egyéb szak	Összesen
a belépés évében kilépett	7	9	16
1 év múlva	8	15	23
2 " "	7	9	16
3 " "	6	4	10
4 " "	11	2	13
5 " "	4	1	5
6 " "	5	1	6
7 " "	2	2	4
8 " "	3	-	3
Összesen:	53	43	96

Az 1-4 évben magasabb a kilépési arány, s ezen belül is szembetűnő, hogy a fluktuáció szempontjából mennyire különböznek a könyvtárosi képesítésűek és a nem könyvtári szakon végzettek. Az utóbbiak az első évben, illetve az azt követő 1-2 évben lépnek ki nagyobb arányban, míg a könyvtárszakosoknál a kritikus időpont eltolódik és a 4. évben tetőződik.

Amikor ennek okát keressük, elsősorban annak bizonyítékát észlelhetjük, hogy a könyvtárosi pálya meghatározott személyiségjegyeket tételez fel, amelyek ugyan a könyvtárosi pálya választásakor sem tisztáztak minden esetben, de a más szakra felkészülteknél hamar kiderül, hogy nem tudták, mire vállalkoztak. Elég gyakori, hogy pedagógusok "nyugalmat remélve" választják a könyvtárosi munkát. "A befelé forduló" alkatúak sokszor kétségbeesetten hallgatják a felvételi beszélgetések alkalmával a közművelődési könyvtárossal szemben támasztott alapvető követelményt, hogy tudniillik a nyitottság, a kapcsolatteremtő készség milyen fontos. Aki zárkózott természete ellenére mégis megpróbálkozik, rövidesen csalódottan keres más munkahelyet. A táblázatból kitűnt, hogy a 43 más szakon végzett kolléga közül a belépés évében s azt követően két év alatt 33-an hagyták el intézetünket.

A könyvtár szakon végzett 53 távozó munkatárs közül ugyanez idő alatt csak 22-en kerestek más munkahelyet. A 22 között voltak azok, akik az adott kollektívába nem tudtak beilleszkedni, akik esetleg rossznak érezték a munkahelyi légkört, s nem ismerve fel a könyvtári hálózat egységes személyzeti irányításából fakadó előnyöket - azt ugyanis, hogy más kollektívába kerülhetnek -, inkább a távozást választották. Ennek megakadályozására nagy gondot kell fordítanunk. Jellemző, hogy az 1973-1978 között belépett és az intézménynél maradt 54 dolgozó közül 15-en nem az első munkahelyen vannak. Tehát a belső mozgás nem jelentéktelen. Ha azonban ennek indokait kutatjuk, nem találunk a beilleszkedéssel összefüggő kezdeményezést a dolgozó részéről. Az áthelyezést azért kér-

ték heten, mert közelebb kerültek így a lakásukhoz. Öt fiatal munkahely változtatásának előléptetés volt az oka, fiókvezetők, részlegvezetők lettek, s három esetben a vezető kérte a beosztott áthelyezését, mert nem volt megelégedve a munkájával. Annak elfogadásával, hogy egy fiatal munkatárs beilleszkedésének folyamatát egy adott kollektívában gátolhatják olyan szubjektív mozzanatok, amelyekkel egy másik könyvtárban nem találkozik, a fiatal munkatárs áthelyezési kérelmét nem kell a kollektívát megbélyegző kritikának tekinteni, s a vezető vezetőképességében sem kell feltétlenül egy-egy ilyen eset következtében kételkedni. Ha a fiatalokkal való foglalkozásban, sorsuk intézésében a saját kezdeményezésükre történő belső mozgást természetesnek tekintjük - talán csökkenthető a fiatalok gyors távozása intézetünkben.

Nagy jelentősége van annak - mint az élet minden területén, itt is -, hogy nagyobb tiszteletben tartsuk saját döntéseinket, azaz hajtsuk végre határozatainkat.

A fiatal szakemberekkel való megkülönböztetett foglalkozást, az irántuk tanúsított figyelmet, munkájuk rendszeres értékelését több határozat előírja intézetünkben is. Ennek megvalósulása, a megvalósulás színvonala tekintetében nem lehet minden vezetőnek tiszta a lelkiismerete, s azoknak sem, akiknek az a dolguk, hogy ezért a vezetőket felelősségre vonják.

Mindegy embernek - életkortól függetlenül - szüksége van arra, hogy figyeljenek a munkájára, értékeljék, bírálják azt. Különösen fontos ez a pályakezdekők esetében, és ha időben elmulasztjuk az érdeklődést, később nincs jogunk számonkérni a kezdeményező készséget, a lelkes munkavégzést, nem tehetünk szemrehányást azért, hogy máshol keresik boldogulásukat.

II.

A reális értékelés céljából megnéztük azt is, hogyan alakult a fluktuáció 1973-1978 között a 30 év feletti szakképzett dolgozók körében. Az ebben az időszakban belépett 82 munkatárs közül 32-en távoztak, 14-en még a belépés évében, 11-en pedig egy év elteltével. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a "felnőttek" körében gyakoribb volt az az eset, amikor az intézet is "bízta" adott a távozáshoz. Rövid idő alatt kiderült alkalmatlanságuk.

Ha a már említett "helykeresési motívumot" jogosnak ismerjük el, mint ahogy ezt kifejtettük, a fiatalok fluktuációja nem tűnik sokkal nagyobb mértékűnek, mint az idősebbeké. Ez azonban természetesen nem ad felmentést! Az utánpótlás biztosítása érdekében mindent meg kell tenni, hogy a fiatal szakképzett dolgozók a törzsgárdával összeforrvan itt, a mi intézetünkben találják meg mindazt a szépet, értelmeset, hasznosat, amit hivatásunk gyakorlása nyújthat.

Annak az 54 szakképzett könyvtárosnak a sorsa - akik az 1973-78 között belépettek közül ma is itt dolgoznak - arra utal, hogy erre van lehetőség. Többségüknek konkrét önálló feladata van, gyermekkönyvtáros, fonotékás, művelődési kört vezet, részlegvezető stb. Az 54 közül kilencen tanulnak /ÉLTE könyvtár, szociológia, magyar kiegészítő szakon/. Nem mellékes az sem, hogy az átlagkeresetük a belépés idején 2120 Ft volt, 1978 végén pedig 3140 Ft. Egy munkatárs már megkapta a FSZEK Kiváló Dolgozó kitüntetését. Többen neveztek be az Alkotó Ifjúság pályázatra, s közülük került ki az első helyezett.

39-en dolgoznak most is első munkahelyükön.

A témához feltétlenül hozzátartozik még két olyan gond, amelynek ismertetése nélkül nem lehet a helyzetet értékelni.

Amint a már idézett tanulmányban Király Lászlóné kifejtette: "A könyvtárban is szükség van szakképzett és begyakorlott munkaerőkre. A szakképzett és rutinfeladatokra begyakorlott munkaerők arányának pontos megtervezése, köztük a munka célszerű felosztása a könyvtárirányítás egyik legfontosabb feladata." Jóllehet elmúlt 10 év, amióta teljesen világos számunkra e követelmény, mégsem történetelt alapvető változás, s ennek oka elsősorban a képzési rendszerben keresendő. A gimnáziumok fakultációs rendszerében bevezetett közgyűjtemény kezelők képzése nem jelentett eddig megoldást számunkra. Közülük összesen hárman jöttek hozzánk dolgozni. Ez azt jelenti, hogy nincs elég szoros kapcsolat a képző intézmények és könyvtárunk között. A tanulók a képzési idő alatt nem ismerik meg eléggé a könyvtár életét, az itt dolgozó fiatalok perspektíváit. Ha az intézet saját keretében, a már itt dolgozó fiatal érettségizettek számára szervezi a könyvtárkezelői képzést, amint erre 1980 őszétől remélhetőleg sor kerül, a kívánt munkaszervezetnek megfelelően alakíthatjuk ki egy-egy könyvtár kollektíváját. Ez megkönnyítené a fiatalok beilleszkedését, egyértelmű értékelését és megszüntetné azt a lehetetlen helyzetet is, hogy olyan képesítés nélküli fiatalokat is újra meg újra javasolunk felsőoktatási intézetbe, akikről magunk is tudjuk, hogy nem felelnek meg a követelményeknek. Nem tudjuk mással maradásra bírni őket, mert érthető módon egyetlen fiatalnak sem célja, hogy élete végéig képesítés nélkül maradjon.

Ezzel kapcsolatos másik gondunk, hogy miután a szakképzett fiatalok számára nem tudjuk mindig elég vonzóvá tenni a munkát, újra és újra az itt dolgozó képesítés nélküliek felsőfokú oktatását javasoljuk. Annak elismerésével, hogy a munka melletti felsőfokú képzésnek nagy jelentősége van, érdemes elgondolkozni, mennyivel ésszerűbb a már kiképzett munkatársaknak megadni minden segítséget a gyakorlat elsajátításához, a beilleszkedéshez.

Gyanítom, hogy időnként kényelmesebb megoldásnak tekintjük - még ha fizikailag fárasztóbb is -, ha 19-20 éves fiataloknak megadjuk a kedvezményt, mert ebben az esetben hálát várunk tőlük, sokszor a feltétlen alkalmazkodást. Vannak könyvtárak, ahonnan öt év alatt 4-5 szakképzett munkatárs lépett ki, s közben rendszeresen küldték javaslataikat felsőfokú képzésre.

- Az a tény, hogy a beiskolázottak közül sokan tanulmányaik befejezése előtt elhagyták a könyvtárat, arra utal, hogy a feltétlen alkalmazkodás igénye nem célravezető - szerencsére. Az alkalmazkodás helyett inkább az önálló alkotó kedvet, a fegyelmezett munkát kellene igényelni mind a szakképzett, mind a továbbtanulásra vágyó fiataloktól.

Tudjuk, hogy sok talpraesett, értelmes fiatal dolgozik könyvtárkezelőként, s közülük a legjobbak taníttatását most is és a későbbiek folyamán is az intézet feladatának tekintjük.

- Nem bizonyít azonban megfontolt döntést az egyetemre, főiskolára javasoltak felkészültsége. 1977-ben 34 továbbtanulási kérelmet továbbítottunk, 1978-ban 42-t, s mindkét évben csak 9-en kezdhették meg tanulmányaikat. A kívül maradók többsége annyi pontszámot sem ért el, hogy fellebbezhetett volna. Évek óta tartanak az egyetemet végzett KISZ-fiatalok előkészítő tanfolyamot a felvételig jelentkezőknek. Ők tanúsítják, hogy sokan igen csekély szorgalommal készülnek. Ha pedig így van, a döntés menetközbeni megváltoztatása, a javaslat megvonása hasznosabb lenne, mint a felvételi kudarca.

Az ifjúsági parlamenten a túl nagy fluktuáció kérdése vetődött fel, s a teljes képhez, úgy gondoljuk, hozzátartozik a képesítés nélküliek mozgása is.

1973-1978 között 278 képesítés nélküli 30 éven aluli munkatársat vettünk fel a könyvtárba, jelenleg itt dolgozik 129, képesítést nyert

30, jelenleg 43-an tanulnak, s közülük kerülnek ki azok, akiket továbbtanulásra javasolunk. Tanulmányaik befejezése után heten kiléptek.

Lényegében tehát a szakképzetlenek körében jóval magasabb a fluktuáció, s ennek jelentős csökkenése a jövőben sem várható.

III.

Az ifjúsági parlament határozatát végrehajtottuk, megvizsgáltuk a fiatal szakemberek fluktuációjának okait. Összegezésként felmerül: mit tehetnek az intézet vezetői, a társadalmi szervezetek, a "felöltt" kollégák a fiatalokért, és mit tehetnek a fiatalok önmagukért és egymásért?

Az utánpótlás tervszerű nevelése, a munkatársakkal való foglalkozás a közvetlen vezető kiemelt feladata. Nem fogadható el az a szemlélet és gyakorlat, hogy a vezetőknek egyéb munkájuk mellett erre nincs idejük. Jó vezetőnek csak az nevezhető, aki mellett felnőnek a jó kádereket, aki elősegíti kibontakozásukat. Ehhez az kell, hogy a fiatal szakembereknek önálló munkát adjanak, amiben bizonyíthatják képességüket.

Nem véletlen, hogy az itt maradt 54 kolléga többsége azok közül került ki, aki belépése idején bekapcsolódott a KISZ-szervezet munkájába, hárman az intézeti KISZ Bizottság tagjai, s a többiek is általában szívesen végeznek társadalmi munkát. Ebből fakad a gondolat: nagyobb szervezethez kell a fiatalok fogadásában összekötni a hivatali kötelezettséget és a mozgalmi életet.

A mozgalmi élet kis közösségei és a munkahelyi közösségek együttes erőfeszítései megkönnyíthetik a fiatal szakemberek beilleszkedését, azonosulását a munkahelyi törekvésekkel. A könyvtár történetének és közelmúltjának, jelenének ismerése erősítheti a kötődést, és az értelmes munka ötleteit is adhatja, amelyek felkarolása, támogatása a közvetlen vezetők másra át nem hárítható feladata.

A bizalom, a megbízás, a segítség, az elismerés, a bírálat - mindez együtt a mozgalmi életben és a könyvtári munkában - a fluktuáció csökkentésének eszköze lehet. Talán inkább mint más munkaterületen indokolt a mozgalmi és a szakmai élet összefonódása a közművelődésben, így a közművelődési könyvtárban is. Ennek érvényesülése együtt jár a fiatal szakemberek hivatástudatának erősödésével, de kisugárzik egész tevékenységükre. A kapcsolatok sokoldalú rendszere, amelyben minden könyvtári egység működik, kínálja a feladatokat minden munkatársnak.

Nem lehet a tanulmányban "objektív okok"-ként megjelölt tényezőket mindörökké adottaknak tekinteni, olyanoknak, amelyeken egyáltalán nem lehet változtatni. Hiszen esetenként eddig is oldódtak meg szociális gondok. Többet kell tenni, hogy minden kis közösségben felkarolják a nehéz helyzetbe került fiatalokat, hogy az egész nagy közösséget magukénak érezzék.

Mindez együtt sem eredményezheti, hogy minden nálunk kezdő könyvtáros innen menjen nyugdíjba. A természetes helykeresés sok, más könyvtárban kezdő munkatársat vezet hozzánk, pályamódosítás következtében sok pedagógusból vált kiváló könyvtáros. A mértéktelen fluktuáció azonban mind az egyén, mind a közösség szempontjából előnytelen, ezért úgy gondoljuk, nem volt fölösleges ennek elemzése, különösen akkor nem lesz annak tekinthető, ha a továbbiakban a vezetők és aktivisták, a felnőttek és a fiatalok az értelmes, alkotó munka légkörével veszik körül az újonnan érkezőket.

A közművelődési törvény 34. §-ának 1. pontja kimondja: "Az állami oktatás keretében olyan közművelődési szakembereket kell képezni, akik hivatástudatuk, szocialista világnézetük, általános műveltségük alapján alkalmasak a közművelődési tevékenység szervezésére és irányítására." Az egész kollektíva közös felelőssége, hogy az így képzett könyvtárosok felkészültségüket hasznosan érvényesíthessék intézményünkben.

Gujgiczter Imréné

FLUCTUATION OF YOUNG PROFESSIONALS IN THE SZABÓ ERVIN MUNICIPAL
LIBRARY BETWEEN 1973-1978

The study gives data about the fluctuation rate and tries to find the reasons for it.

The author observes a marked difference between the fluctuation habits of young people with a librarian's degree and of those who graduated in other fields. She compares the differences between people under and over thirty too.

The study underlines the main task of every direct leader: a well planned education of manpower supply and a human concern for his colleagues.

ФЛУКТУАЦИЯ МОЛОДОЙ КВАЛИФИЦИРОВАННОЙ РАБОЧЕЙ СИЛЫ
В ГОРОДСКОЙ БИБЛИОТЕКИ ИМ. ЭРВИНА САБО В 1973-1978 ГОДАХ

В статье сообщаются данные о мерах флуктуации и анализируются причины. Различаются привычки по флуктуации лиц, имеющих высшее специальное библиотечное образование, и лиц, окончивших иные учебные заведения.

Сопоставляются различия, наблюдающиеся в флуктуации между лицами моложе 30 лет и лицами старше 30 лет.

Намечаются в качестве важной задачи непосредственного руководителя плановый рост пополнения, занятие с сотрудниками.

ÚJ GYŰJTŐKÖRI SZABÁLYZATOK A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR HÁLÓZATÁBAN

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózata az önálló kerületi könyvtárak, a fiókkönyvtárak és a mozgókönyvtárak révén átfogja Budapest egész területét, feladata a lakosság közművelődési könyvtári igényeinek kielégítése. Ezt a feladatot a hálózat egésze teljesíti a rendszerbe tartozó különböző helyű és szerepű egységek révén.

A kerületi könyvtárak *alfunkciójukat* tekintve általános gyűjtőkörű nyilvános könyvtárak, ennyiben a *hálózat egységes*. A feladatokat azonban a különböző típusú könyvtárak más-más szinten látják el, ezért közöttük lényeges *különbségek* vannak, amelyek a jövőben még nagyobbá válnak. A növekvő olvasói igényeket az egyes könyvtárak mindinkább csak mint a *hálózat tagjai*, és nem mint önmagukban álló egységek képesek kielégíteni. Ez a könyvtári munka minden területén megkívánja a *hálózati elv erősítését*, a központi szolgáltatások kiterjesztését.

Sokéves gyakorlat volt, hogy minden önálló kerületi könyvtár külön-külön igyekezett magas szintű szolgáltatásokat kialakítani. Ez a törekvés mind több akadályba ütközött, mert sem alapterületük, sem pénzügyi keretük nem tette lehetővé a maguk szabta feladatok maradéktalan teljesítését. Ha elfogadjuk azt az alaptételt, hogy minden könyvtár csak annyiban képes a jellegéből, típusából és helyi körülményeiből adódó funkciók teljesítésére, amennyiben *állománya* és a ráépülő szolgáltatások erre alkalmassá teszik, akkor elsősorban a könyvtári munka minőségét döntően meghatározó *állománygyarapítási elveinket* kellett felülvizsgálunk.

1957-ben - nem sokkal a kerületi könyvtárak hálózatának a központ-hoz való visszacsatolása után - a kerületi könyvtárak osztálya elemezte a könyvtárak könyvállományának összetételét és fejlesztési kérdéseit.¹

Az egyes állománycsoportok alapos vizsgálata után igen nagy hangsúlyt kapott a *gyűjtőkör* kérdése. Összegezeként tisztáztak néhány alapkérdést.

1. A budapesti kerületi könyvtárak gyűjteményeit jelentősen determinálja az a tény, hogy az egyetemi és a szakkönyvtárak a fővárosban kielégítik a tudományos igényeket, nem lehet és nem kell a megyei és városi közművelődési könyvtárakkal összehasonlítani feladataikat.
2. Bár minden könyvtár és minden könyv esetében külön mérlegelni kell a beszerzésnél, de egy általános meghatározás, az *alsó* és *felső* határ kijelölése mégis segítséget nyújt az egyenkénti döntéshez.

A "határok" körvonalazása röviden meg is történt, mégpedig "... tekintettel a jelenlegi olvasók összetételére, a mai általános kulturális színvonalra, a helyi adottságokra és anyagi lehetőségeink ökonomikus felhasználására."

¹ Dobos Piroska: A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kerületi könyvtárai könyvállományának összetétele és fejlesztésének problémái. = A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Évkönyve 1956-57. 55-74. 1.

3. Foglalkozik a tanulmány a művek példányszámának kérdésével, hangsúlyozva azt a tényt, hogy a leggondosabb vásárlás mellett is a könyv elavulása vagy az érdeklődés csökkenése miatt egy idő után szükséges az inkurrens anyag kivonása.

Az 1957-ben készült tanulmány sok kérdése ma is aktuális, illetve nem foglalkozhatott néhány olyan problémával, amelyek gyökerei csak azóta alakultak ki.

A hatvanas évek elején elkészült a hálózat gyűjtőköri leírása, de azóta felépült néhány kibővített funkciójú kerületi könyvtár, amely befolyásolja és a jövőben még inkább módosítani fogja a főváros lakosságának közművelődési könyvtári ellátását. A könyvtári törvényerejű rendelet megjelenése is szükségessé tette, hogy felülvizsgáljuk és módosítsuk gyarapítási elveinket a mai követelményeknek megfelelően. A hálózat struktúrája, a szolgáltatások minősége, az igények és a lehetőségek együttes tanulmányozása után fogalmazódott meg a kerületi könyvtárak típusokba sorolásának és az ehhez alkalmazkodó differenciált gyűjtőköri szabályzat elkészítésének feladata.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kerületi könyvtárait szolgáltatásai alapján három típusba soroltuk. *E három típusra külön-külön dolgoztuk ki a gyűjtőköri elveket.*² A típusba sorolás a könyvtárak nagyságából, a hálózatban elfoglalt helyéből és a szolgáltatások sokrétűségéből, illetve mélységéből következett.

Az elsőbe a részleges felsőfokú könyvtárak, a másodikba a középszintű kerületi könyvtárak, a harmadikba az alapfokú szolgáltatást nyújtó könyvtárak kerültek. 1976-ban elkészült az első kettő, 1977-ben pedig a harmadik típusú könyvtárak gyűjtőköri szabályzata. Az ezekben megfogalmazott gyűjtőköri elvek az 1977 végén a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága által elfogadott és jóváhagyott hálózatfejlesztési koncepció megvalósulásának első lépéseként tekinthetők.³

A RÉSZLEGES FELSŐFOKÚ KÖNYVTÁRAK

A felsőfokú könyvtárak fogalma általában mást jelent /bizonyos módszertani tevékenységet, központi ellátó funkciókat stb./, mint ami a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ilyen típusú könyvtáraitra alkalmazható, ezért használjuk a szűkítő értelmű "részleges felsőfokú" elnevezést.

Ebbe a típusba a hálózat 8-10 könyvtára tartozik. Főként a közelmúltban épült kőbányai /12-es/, a kelenföldi /3-as/ és a kispesti /25-ös/ könyvtár képes az újfajta feladatok ellátására. Az ide sorolt többi könyvtár esetében inkább csak állományuk előkészítéséről beszélhetünk, arról a törekvésről, hogy alkalmas helyiségbe kerülvén zavartalanul megkezdhessék a magasabb szintű szolgáltatásokat.

² Szabó Jánosné-Benkőné Bartha Ilona: A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár részleges felsőfokú könyvtárainak gyűjtőköri szabályzata. Bp. 1976, FSZEK. 20 l.

Szabó Jánosné-Benkőné Bartha Ilona: Középszintű kerületi könyvtárak gyűjtőköri szabályzata. Bp. 1976, FSZEK. 19 l.

Szabó Jánosné-Benkőné Bartha Ilona: Alapfokú szolgáltatást nyújtó könyvtárak gyűjtőköri szabályzata. Bp. 1977, FSZEK. 14 l.

³ Szőke Tiborné-Király Lászlóné: Hogyan tovább? Fejlesztési tervek a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatában. = Könyvtári Figyelő, 1978. 390-409. 1.

A gyűjtőkori elvekben megfogalmazzuk, részletesen kifejtettük a részleges felsőfokú könyvtárak állományába bekövetkező lényeges minőségi változásokat.

- Ezeknek a könyvtáraknak az állománya 120-150 ezer kötet könyv és 200-300-féle periodika.
- Széles körű gyűjtésük alapján a könyvtárközi kölcsönzés bázisai. Ez minőségi és mennyiségi vonatkozásban is meghatározza állományukat.
- Szakrészlegeket, különgyűjteményeket alakítanak ki, a közművelődési könyvtári feladatkörön belül a legmagasabb szintű igények kielégítésére rendezkednek be.
- A nem hagyományos dokumentumtípusok gyűjtésének kitágításával kiterjesztik a könyvtári szolgáltatások körét. /Hanglemezek, magnetofonszalagok, kazetták, diapozitívek, képek stb./
- Prészensz állományt alakítanak ki, amellyel kiszélesítik a helybenolvasás lehetőségét.
- Az állomány kialakításával a felnőtt és gyermekolvasók részére teljes igényű ellátásra készülnek fel.

KÖZÉPSZINTŰ KERÜLETI KÖNYVTÁRAK

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár "középkönyvtár" típusba sorolt egységei alkotják a hálózat könyvtárainak legnagyobb részét. A leglényegesebb eltérések is ebben a csoportban jelentkeznek, mivel a könyvtárak kis alapterülete és az ellátandó terület nagysága gyakran okoz súlyos feszültségeket. Miután ez a legheterogénebb csoport, a legtöbb alternatívát itt engedélyezi a gyűjtőkori leírás. Ha a közelben nem működik nagy könyvtár, akkor a középkönyvtárak kerületen belüli gyűjtési együttműködése kapott nagyobb hangsúlyt. Helyismereti gyűjtemény, zenei részleg, idegen nyelvű állomány, vagy egyes szakcsoportok anyagának egyik vagy másik könyvtárba való koncentrálásával egymást segíthetik vagy mentesíthetik. Sajátos helyzetükből következően a legtöbb "egyéni jegyet" ezek a könyvtárak alakíthatják ki, a gyűjtőkori szabályzat lehetővé teszi, hogy a "helyi" olvasói igények hangsúlyosan szerepeljenek, mint állományalakító tényezők. /Pl. a könyvtár környezetében lévő iskolák tanulói, intézmények, üzemek dolgozói./

Példaként említhetjük az V. kerületi 1-es és a III. kerületi 8-as könyvtár hálózati viszonylatban is jelentős idegen nyelvű gyűjteményét, vagy az 1-es könyvtárban a belvárosi egyetemek és intézetek igényeihez alkalmazkodva az átlagosnál sokkal bővebb választékot a közgazdaságtan irodalmából.

A XX. kerületben a gyűjtőkori együttműködés jó példája a soroksári 35-ös könyvtárban létrehozott kerületi helytörténeti gyűjtemény.

- Ezeknek a könyvtáraknak az állománya 40-70 ezer kötet könyv és 100-150-féle periodika.
- Szükség és lehetőség szerint kialakíthatnak idegen nyelvű gyűjteményt, működtethetnek fonotékát.
- Lehetőségeiknek megfelelően kézikönyvtári állományt és helybenolvasási lehetőséget biztosítanak.
- Lehetőség szerint felnőtt és gyermekolvasók számára alakítják állományukat. /A mai gyakorlat főként az, hogy a középszintű könyvtárak csak felnőtteknek kölcsönző egységei közelébe önálló gyermekkönyvtárakat telepítettek. A jelenség oka részben a szűkös helyiségviszonyokkal magyarázható. Pl. 44-es felnőtt és gyermekkönyvtár, a 20-as felnőtt és gyermekkönyvtár, 11-es felnőtt és gyermekkönyvtár./

ALAPFOKÚ SZOLGÁLTATÁST NYÚJTÓ KÖNYVTÁRAK

Ebbe a csoportba a hálózat mintegy 6-8 önálló könyvtára, a fiókkönyvtárak és a bibliobusz kölcsönzőhelyei tartoznak. A gyűjtőköri szabályzat ezeknek az egységeknek a gyűjteményét jelentősen megváltoztatja. Az állománygyarapításban szemléletváltozást és új gyakorlatot kíván meg a könyvtárostól.

Az átalakuló olvasói igények megoldhatatlannak látszó nehézségek elé állították a szűkös helyiségviszonyok között szorongó könyvtárakat. *Tarthatatlanná* vált az a gyakorlat, hogy helyi és anyagi lehetőségeiket meghaladva minden fontosnak vélt művet megvegyenek. Ennek következménye volt a helytelen egypéldányos gyűjtés azokból a művekből, amelyekre pedig nagyobb volt az igény. A ritkán keresett művek mértéktelen felhalmozása tárolási nehézségekhez vezetett. Ahhoz, hogy az új könyveket megvásárolhassák, minimálisra csökkentették a példányszámot, illetve tömegesen adták le a régebbi, még az adott helyen is használható könyveket.

A gyűjtőköri szabályzat ezeknek a könyvtáraknak előírja egy meghatározott kölcsönzési alapállomány és a legfontosabb kurrens tájékoztató eszközök gyűjtését.

Alapfokú szolgáltatáson tehát a kölcsönzést és a gyors tájékoztatást értjük. A kölcsönözhető állománycsoportok összeállításánál a tömeges /és nem a speciális/ olvasói igények kielégítésére kell felkészülni, a tájékoztató apparátus kialakításánál pedig a legalapvetőbb információkat tartalmazó eszközöket kell beszerezni. Az e típusba tartozó könyvtárak nem is rendelkeznek az elmélyült munkához, tanuláshoz szükséges feltételekkel, olvasótermük nincs. A kis könyvtárak feladata tehát változik, de szerepük jelentősen megnő:

- Feladatuk az olvasásra szoktatás olyan területeken, amelyek eddig ellátatlanok voltak. Különösen vonatkozik ez a peremkerületek fiókkönyvtáraitra és a bibliobusz kölcsönzőhelyeire.
- Az "alapozó" funkció mellett azonban tudatosítani kell az olvasókban /és egy ideig még a könyvtárosokban is/, hogy a hálózati elv értelmében a szélesebb gyűjtőkörű könyvtárak állománya az ő rendelkezésükre is áll, s a központi szolgáltatások igénybevételével magas szintű könyvtári ellátásban részesülhetnek. /Olvasói átirányítás, könyvtárközi kölcsönzés./
- Ezeknek a könyvtáraknak az állománya 7-25 ezer kötet könyv és 30-60 periodika.

A gyűjtési szabályzat rögzítette tehát az állományépítés alapelveit, a részletes gyűjtési utasítás meghatározta a dokumentumok gyűjtésének körét és mélységét. Célunk az állományépítő munkában felhasználható gyakorlati segédeszköz készítése volt.

Említettük, hogy jelentős szerephez juthatnak a helyi igények, de eltérések csak a meghatározott típuson belül érvényesülhetnek.

A központi módszertani irányítás egyik fő törekvése volt és maradt, hogy közvetlen gyakorlati segítséget nyújtson a kerületi könyvtáraknak a folyamatos állományalakító munkához, az új gyűjtőköri elvek napi érvényesítéséhez.

Az 1950-es évek végétől az annotált és minősítő jellel ellátott új könyvek rendelési tanácsadó megjelenéséig a FSZEK hálózatában szervezett rendelési tanácsadás folyt. A könyvek tartalmi ismertetése mellett javaslatot tettek a beszerzendő példányszámra is. Ennek gyakorlatát ismerteteti Király Lászlóné a FSZEK 1960-as évkönyvében megjelent cikkében.⁴

⁴ Király Lászlóné: Állományfejlesztés és kölcsönzés a kerületi könyvtárakban. = A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár évkönyve. 1960. 104-121. 1.

A jelenlegi segédeszközök a könyvtárak nagyságrendjéhez igazodnak: 1976 decembere óta az ÁKV könyvtárellátó osztályának rendeléjegyzekeihez gyarapítási tanácsadókat készítünk. Ezekben a "vitatható" könyvek esetében jelöljük, hogy a beszerzést milyen típusú könyvtárakban tartjuk indokoltnak. Több esetben itt hívjuk fel a közép- és kiskönyvtárak figyelmét arra, hogy a műről - mely saját gyűjtőkörüket meghaladja, beszerzését tehát nem javasoljuk - helyezzenek el a katalógusban cédulát a "könyvtárközi kölcsönzéssel igényelhető" feliratú bélyegzővel, hiszen az olvasó tájékoztatása a könyvtár nagyságrendjétől függetlenül fontos. A központi címjegyzék alapján a könyvtáros az igényelt művet könyvtárközi kölcsönzés útján az olvasó rendelkezésére bocsáthatja anélkül, hogy saját állományába beszerezte volna. 1978-ban válhatott gyakorlattá a már régebben szorgalmazott könyvtárközi kölcsönzés, a technikai feltételek biztosításával /gépkocsi/. Hálózati méretű elterjedése azonban szemléletváltozást is követel.

- Egyes - ritkán keresett, drága, vagy alkalmanként tömegesen igényelt /iskolai kötelező olvasmányok/ - kiadványokból a létesítendő könyvtárak raktárában és a hálózati könyvraktárban folyamatosan gyűjteményt alakítunk ki, amely a fentihez hasonló cédulajelzéssel ugyancsak bekerül a könyvtárak katalógusába és szükség szerint könyvtárközi kölcsönzéssel igényelhető. Tapasztalatunk szerint így jelentős pénz- és helymegtakarítást érünk el.

- A differenciált gyűjtés a könyvtárak állományának retrospektív revízióját is szükségessé teszi. Az inkurrens művek felhalmozódása állandó jelenség, az állomány kurrenciáját nem lehet csupán időszakonként végzett könyvkivonással biztosítani. Király Lászlóné: Állományrevízió a kerületi könyvtárakban c. tanulmánya az 1963-as Évkönyvben⁵ részletesen foglalkozik ezzel a kérdéssel, illetve ismerteti azt a gyakorlatot, amelynek eredményeképpen az 1963-ban létesített központi könyvraktárba közel százezer kötet könyv került át a kerületi könyvtárak állományából. Ehhez az állománykivonáshoz nem állt rendelkezésre címjegyzék, a könyvtárosok az elvi útmutatás alapján maguk döntöttek. A következő években több címjegyzék készült, amely segítette a tervszerű könyvkivonást. Az új gyűjtőköri szabályzat érvényesítésének feltétele az újabb - most már ennek elveit szem előtt tartó revízió.

Az állományfejlesztési szakbizottság a szak- és ismeretterjesztő irodalom részletes vizsgálata alapján tételes jegyzéket készített. Ezen felsorolták azokat a műveket, amelyeknek kivonását vagy áthelyezését javasolják a kis- és részben a középkönyvtárakból is. A válogatásnál a gyűjtőköri szabályzat elveit alkalmazták. Az összegyűjtött könyvanyagot /több ezer cím/ a szakterületek, kiadók munkatársai és könyvtáros szakemberek bírálják felül és ezután kerül sor a könyvek áthelyezésére. Az állomány folyamatos és tervszerű vizsgálata, a kurrencia biztosítása természetesen továbbra is az egyes kerületi könyvtárak feladata marad.

- Két éve a periodikák rendelésénél is az állományépítés egészére jellemző elvek következetesebb érvényesítésére törekszünk. A javaslatokat továbbra is a kerületi könyvtárak vezetői teszik. A kül- és belföldi folyóiratok rendelése mint eddig, ezután is központilag történik, de most erre a célra központi beszerzési keretet biztosítottunk. Így az egyes könyvtárak a periodikák árát nem az éves beszerzési keretükhöz viszonyítják és a központi irányítás a gyűjtési kooperációt a folyóiratok esetében is érvényesítheti. /Természetesen ez a speciális szakfolyóiratok esetében lényeges./ A hálózat éves folyóiratbeszerzéseiről is

⁵ Király Lászlóné: Állományrevízió a kerületi könyvtárakban. = A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár évkönyve. 1963. 201-211. l.

központi kardexnyilvántartás áll a könyvtárosok és az olvasók rendelkezésére.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózata új gyűjtőkori elveinek kidolgozása csupán kétéves múltra tekint vissza. Ennyi idő kevésnek bizonyult arra, hogy lényeges változásokról, esetleg jelentősebb eredményekről beszélhessünk. A könyvtári állomány alakítása hosszú évek tervszerű és következetes munkáját kívánja meg, semmiféle "gyors intézkedés" nem lenne helyes. A gyűjtőkori szabályzat újrafogalmazása segítség ahhoz, hogy a könyvtárak a korszerű követelményeknek megfelelően fejleszthessék a szolgáltatásaik alapját képező állományukat.

Sz. Richlich Ilona

NEW REGULATIONS ABOUT THE FIELDS OF BOOK PURCHASE IN THE DISTRICT LIBRARY NETWORK OF THE SZABÓ ERVIN MUNICIPAL LIBRARY

The new regulation of book purchasing in district libraries from different branches of science and literature was finished by '76-'77. It fixes the range and depth of collecting in accordance with the type and size of each library. The author refers to some important changes during the last years which made necessary these new regulations.

The author outlines the requirements of collecting and the various services built upon them according to the types of district libraries. She points out that diversified collecting also increases the personal responsibility of librarians who are charged with acquisition work in the district libraries.

The author emphasizes the importance of the network principle: a library service covering all kinds of users' needs can be provided only by a network of libraries working as a single unit. She describes some centralized services: consultants for acquisition, lists of books to discard, central title catalogue, organized inter-library loans etc.

НОВЫЕ ПРАВИЛА КОМПЛЕКТОВАНИЯ ФОНДА СЕТИ В ГОРОДСКОЙ БИБЛИОТЕКИ ИМ. ЭРВИНА САБО

В 1976 и 1977 годах были составлены новые правила комплектования фонда для сети районных библиотек, которые по типам библиотек определяют круг и глубину сбора документов. Автором статьи касаются тех — происшедших в прошедшие годы — изменений, которые сделали необходимой разработку новых правил. По типам районных библиотек излагаются требования, предъявляемые к сбору, и основанные на их услуги. Ссылается на то, что дифференцированный сбор увеличивает в частности и индивидуальную ответственность библиотекарей, выполняющих в отдельных библиотеках работу по комплектованию фонда.

Подчеркивается важность сетевого принципа: полнота услуг дается всей сетью в целом. В связи с этим перечисляются несколько централизованных услуг: методические пособия по комплектованию фонда, перечин устаревших книг, центральный каталог, организованный межбиблиотечный обмен и т.п.

ÚJ FELTÉTELEK – ÚJ FELADATOK
AZ OLVASÓSZOLGÁLAT FŐBB KÉRDÉSEI A KÖBÁNYAI KÖNYVTÁRBAN

A Fővárosi Könyvtár 12-es számú fiókkönyvtára 1929-ben létesült. Közel 50 éves történetének legnagyobb eseménye, hogy 1975-től a Pataky István Művelődési Központ épületében, mint Budapest legnagyobb, legkorszerűbben berendezett közművelődési könyvtára folytathatta tevékenységét. /1. melléklet/ Ez az első könyvtár a fővárosban, amelynek tervezésénél irányadó volt a Szakmai irányelvek a tanácsai közművelődési könyvtárak távlati fejlesztéséhez c. dokumentum. Így vált lehetségessé, 1500 m² alapterületen kibővített, magasabb szintű szolgáltatások bevezetése, s ezzel együtt, ennek feltételeként az olvasószolgálat új szervezetének kialakítása. Lényegében érvényesültek ebben a könyvtárban az Irányelvek normatívái, s így ez a - központi könyvtáron kívül - létrehozandó 6-8 A típusú könyvtár egyike. Része a FSZEK centralizált hálózatának. Három könyvtári egysége van: a felnőtt- és gyermekrészleg a Pataky István téren, a Gergely utcai és a Keresztúri úti fiók.

Az Irányelvek szerint:

- "A felsőfokú ellátást nyújtó könyvtár kifejlett formájában
- a/ tartalmi teljességgel gyűjti a nemzeti könyvtermést, és gondos válogatással beszerez idegen nyelvű könyvanyagot is /világnyelvek klasszikusai és legfontosabb összefoglaló szakművei, esetenként a nemzetiségek nyelvén megjelent szép- és szakirodalmi művek/. Ez évi átlagban - tapasztalati számítások szerint - 3500-4500 cím beszerzését jelenti;
  - b/ a magyar és a világnyelveken megjelent kézikönyvek, általános és szakmai segédkönyvek gazdagon választott készletével és a hazai könyvkiadásból a XX. századot reprezentáló prézensz gyűjteménnyel rendelkezik, s így a szakirodalmi ellátás területi bázisa és központja;
  - c/ érdemi teljességgel gyűjti a magyar hírlap- és folyóirattermést /250-300 cím/ és a világnyelveken /nemzetiségi nyelveken/ megjelent periodikumok olyan választékát, amely megfelel a könyvtár nevelési és információs feladatainak /200-250 cím/;
  - d/ a helyi szükségleteknek megfelelően gyűjti a nem hagyományos dokumentumfajtákat /mikrofilm, szabvány, kisnyomtatvány, térkép stb./;
  - e/ az olvasószolgálat keretében differenciáltan megszervezett tanácsadó-ajánló és tájékoztató /referenzs/ szolgálatot biztosít, figyelemmel a szakterületi, a korosztályi és a műveltség szerinti igényszintekre /szakolvasótermek, ifjúsági részleg, rétegklubok/. Nyilvános szolgálata a felnőttek számára heti 48 óra, a gyermekeknek ugyancsak 48 óra a lakosság szabad idejéhez igazodva;
  - f/ gyűjteménye mind a tömeges szolgáltatás, mind a speciális szolgáltatások /prézensz könyvtár, helyismereti gyűjtemény, zenei gyűjtemény, mikrofilmtár, szabványtár stb./ szempontjából is feltárt;

- g/ az olvasószolgálat keretében is azonnal igénybe vehető reprográfiai eszközökkel, mikrofilm- és mikrokártya leolvasóval és sokszorosító berendezésekkel rendelkezik;
- h/ zenei és audio-részleget működtet: ennek keretében hangtároló és nyomtatott dokumentumokat gyűjt /400-500 cím/, s gyűjteményébe - elterjedésükkel párhuzamosan - felveszi a vizuális dokumentumokat is /képmagnótekercs stb./;
- i/ dokumentum-anyagára támaszkodva könyvtári tevékenységi körén belüli irodalmi-művészeti-tudományos népszerűsítő, közönségnevelő tevékenységet lát el /pl. előadások, sorozatok, szemináriumok, ankétok, konzultációk stb./. E tevékenységének keretében ifjúsági szolgálatot tart fenn;
- j/ az A típusú könyvtáron belül a gyermekkönyvtár külön szervezeti egység, amely az ellátási rendszerben a gyermekkönyvtári munka konzultációs központja;
- k/ területi ellátó, közvetítő és szervező feladataival arányosan rendelkezik távközlő /megyei könyvtáraknál a telexet is beleértve/, közlekedési és szállító eszközökkel;
- l/ könyvvédelmi karbantartó részlege van saját és a hálózatában működő tanácsai könyvtárak szükségleteinek kielégítésére."¹

E normatívákat az új feltételek megközelítik. Ehhez alapos felkészülésre, az állomány szinte teljes megújítására, az olvasószolgálat új szervezetére, s nem utolsósorban egységes szemléletű könyvtári kollektívára volt, illetve van szükség.

FELKÉSZÜLÉS

Az állomány

1970-ben, amikor a könyvtár régi helyiségeiben egyre kevésbé volt mód az igényeinket megközelítő összetételű és mennyiségű állomány gyűjtésére - hiszen az új könyvek beszerzése egyúttal folyamatosan a régebbiek kivonását követelte - 46.827 könyv képezte az állományt.

A könyvtári dokumentumok összetétele

	1970	%	1975	%	1978	%
Könyvállomány	46 827		80 669		111 573	
Társadalomtudomány	6 689	14,7	10 305	16,4	15 086	17,3
Természettudomány	3 007	6,6	3 719	5,9	5 550	6,4
Műszaki irodalom	5 193	11,5	5 925	9,4	7 902	9,0
Művészetek	2 983	6,6	4 496	7,2	6 582	7,5
Irodalomtudomány	2 266	5,0	3 789	6,0	5 258	6,0
Földrajz	1 994	4,0	2 385	3,8	3 233	3,7
Általános művek	955	2,1	1 261	2,0	1 977	2,3
Szépirodalom	22 190	49,0	30 855	49,2	41 625	47,7
Felnőtt kézikönyvtár	1 763		8 138		11 276	
Idegen nyelvű állomány	274		664		1 120	
Zenei gyűjtemény	-		854 lemez 100 kotta,		2 548 lemez 392 kotta, partitúra	
					236 magnó- szalag	

	1970	1975	1978
Dia-film, diapozitív	-	-	6.886
Gyermekirodalom	önálló gyermek- könyvtár volt	17.934	24.315
Szépirodalom		10.926	14.835
Ismeretterjesztő		7.008	9.480
Gyermek kézikönyvtár	839	1.448	1.515

A könyvállomány mennyiségi és minőségi növekedése, a kézikönyvtár, a folyóiratok és az idegen nyelvű könyvek gyarapodásának nagy üteme már 1975-ben a tudatos felkészülést jelzi. A kézikönyvtár fejlődésére jellemző, hogy 1970-ben 3,8 % volt az állományból kézikönyv, 1978-ban már 10 %. Olyan kézikönyvek megvásárlására kerülhetett sor, mint pl. a La grande encyclopédie, a Chambers encyclopedia, a Grove's dictionary of Music and Musicians stb. Még nagyobb arányú a fejlődés az idegen nyelvű állományban, amelynek legnagyobb értéke a folyamatos fejlesztésben van. 1970-1978 között megnégyszereződött. A kölcsönözhető állomány segíti a nyelvtanulást és a nyelvgyakorlást, a kézikönyvek pedig növelik az információs bázist.

1978-ban 261-féle folyóirat volt 364 példányban, az 1970. évinek ötszöröse. Összetétele az Irányelvek normatíváit és a helyi igényeket követi.

Az egyéb dokumentumok gyűjtésére zömmel csak az új helyiségben volt lehetőség. Bár a költözés idején már voltak hanglemezeink, kottáink, a fejlesztési igényt jól mutatja, hogy 1977-re mindkettő megduplázódott, 1978-ra háromszorosára nőtt.

Kiegészült az állomány ikonográfiai dokumentumokkal is, 1975-ben kezdtük meg a diapozitívek gyűjtését. A kibővített tájékoztatásban felhasználjuk a diánézőket, mikrofilm leolvasót a csoportos foglalkozásokhoz, könyvtári órákhoz is hasznos segédeszközöket. A diapozitívek, szalagos filmek, mozgófilmek mellett 42 poszter /reprodukció/ gazdagítja az állományt. A diakockák és szalagfilmek egy részéhez magnószalag felvételekkel, illetve hanglemez mellékletekkel is rendelkezünk.

Az állomány megújítása az igények kielégítésének nagy lehetőségét teremtette meg. A gyűjtőkori elvek tisztázása további biztonságot ad a meglévő hiányok feltárásához, a tervszerű, céltudatos, távlatokat nyitó fejlesztéshez.

A személyi feltételek

Az új könyvtári szolgáltatások új követelményeket támasztottak a könyvtári kollektívával szemben.

A régi 12-es könyvtár egész személyzete hét munkatárs volt, beleértve a raktárkezelőt is. Ők látták el a könyvtár minden feladatát és a fiókkönyvtári munkát. A könyvtárosok közül négynek középfokú könyvtárosi tanfolyam, egynek népművelő szakos, felsőfokú végzettsége volt.

1974-től, az előkészítő munkálatok idején és annak részeként új kollégákról gondoskodott a hálózati központ. Így 1975-ben az új könyvtár megnyitásakor a létszám a kiegészítő személyzettel együtt 32 volt /az összes könyvtári egységben/.

1979 elején a dolgozók száma 36, a létszám könyvkötővel, feldolgozóval, adminisztrátorral és a Keresztúri úti fiók könyvtárosával bővült.

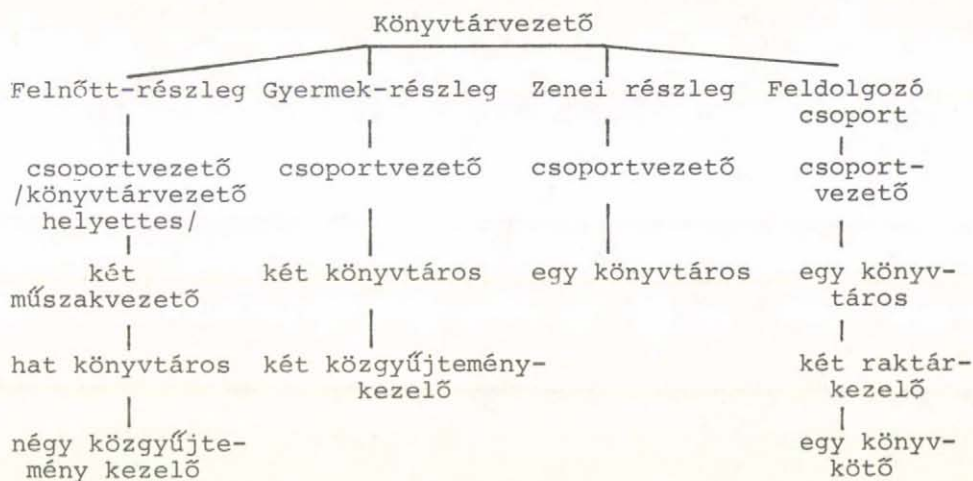
Az iskolai végzettség a következő: egy kolléga egyetemi, tízen főiskolai diplomával, öten középfokú könyvtárosi képzettséggel rendelkeznek. A közgyűjteménykezelők és raktárkezelők érettségi után alapfokú könyvtárosi tanfolyamot végeztek.

A munkatársak többéves könyvtári gyakorlata, felkészültsége, szervezetsége, hivatásszeretete, összeforrottsága adja a kollektíva erejét, s teszi lehetővé, hogy egyre inkább megfeleljen a követelményeknek.

A munkaszervezet

Az új feltételek megkívánták és lehetőséget teremtettek új munkaszervezeti rend kialakítására. Az erre való felkészülés jelentette a már említetteken túl a legnagyobb feladatot.

Az új könyvtár munkaszervezési sémája

A különböző szakmai felkészültséget igénylő munkaköröket betöltők létszámarányát a FSZEK hálózati és módszertani osztálya határozta meg. Ennek értelmében /két műszakban/ hat közgyűjteménykezelő végzi a kölcsönzési és nyilvántartási adminisztrációt, ketten-ketten a felnőttek, egy-egy a gyermekek számára. A napi olvasószolgálati munka menetének gyakorlatában a délelőtti műszak nyilvántartási teendőit egy-egy munkatárs látja el, a délutáni forgalom már három-négyet igényelne.

Az évek óta folyó munkaszervezési kísérletek eredményei alapján² a közgyűjteménykezelők a nyilvántartó munkát önállóan végzik. Kilenc tájékoztató könyvtáros a kölcsönzésben, ketten az olvasóteremben látják el a tájékoztató feladatokat.

Az olvasószolgálati feladatok helyszín szerint tagolódnak. A kölcsönzőpultnál adminisztratív, a könyvespolcoknál és a tájékoztató asztaloknál ajánló, felvilágosító, tájékoztató tevékenység folyik.

Ezt a munkát a műszakvezetők irányítják, mindig a könyvtár napi feladatainak alárendelve.

Két könyvtáros végzi a feldolgozást, ebben a csoportban dolgoznak a raktárkezelők és a könyvkötők, valamint a közgyűjteménykezelők a

kölcsönzési időn kívül. A szakreferensek részt vesznek a rendelésben, szerkesztik a katalógust. A régebbi osztatlan szervezethez képest, amint e rövid áttekintés érzékelteti, bonyolultabb munkaszervezet működtetése a feladat, ennek zökkenőmentes, gördülékeny funkcionálásáért minden nap erőfeszítéseket kell tennünk.

Az állományfeltárás

Az állomány értékét növeli a feltárás mélysége, sokoldalúsága. A mennyiségileg és minőségileg megnövekedett állomány a már meglévő katalógusok továbbépítését tette szükségessé. Az így kialakult katalógusrendszerben 18-féle katalógus található a felnőtt, és 11-féle a gyermekkönyvtárban.

Katalógusok a felnőttek számára: betűrendes-, szak-, címszó-, vers-, ciklus-, műszaki és természettudományi tárgyszó-, idegen nyelvű betűrendes és szak-, és referenzkatalógus. Az olvasóteremben a kézikönyvtári és prézensz betűrendes, ill. szakkatalógus, az irodalmi és társadalomtudományi analitikus katalógusok, a diasorok, a diaposzítívek és poszterek katalógusa, a természettudományi és műszaki folyóirat analitikus katalógusai találhatóak.

A gyermekkönyvtár katalógusai: betűrendes, szak-, címszó-, tematikus-, ciklus-, sorozati, történelmi, kézikönyvtári, folyóirat-, dia-, idegen nyelvű és referenzkatalógus.

Új a prézensz betűrendes és szakkatalógus, az idegen nyelvű, a dia- és a referenz-, a poszterek katalógusa, a gyermekkönyvtárban a címszó-, ciklus-, referenz- és folyóiratkatalógus. A felnőttkönyvtár szakkatalógusának szerkesztését a régi mechanikus besorolás helyett csoportképzéssel végezzük. A segédkönyvtár kiegészítése folyamatos feladat. Ennek része a felmerülő igényeket követő deziderata jegyzék figyelése. Ezt szolgálta a kézikönyvtári állomány összevetése Bényei Miklós címjegyzékével.³ Az eredmény pozitív, a ma még beszerezhető könyveket pótoljuk, amelyekhez pedig már nem lehet hozzájutni, könyvtárközi kölcsönzéssel biztosítjuk olvasóinknak.

Alátámasztotta ez a vizsgálódás mindazt, amit a kézikönyvtári állományról Bereczky László-Sallai István: Történt-e léptékváltás?⁴ című cikkben írtak, akik szintén a Bényei-féle címjegyzékből leszűrt adatokkal hasonlítják a gyarapodást és fejlődést.

Könyvtárunk a központi ellátás előnyeit élvezzi, pl. propaganda, kötetzet stb. Meghatározó jelentőségű a szolgáltatások feltárása, hogy ezeknek minden előnyét közvetíthessük az olvasóknak. A FSZEK bibliográfiai osztályán készülő bibliográfiák, a könyvtárközi kölcsönzés nagy segítséget ad.

AZ OLVASÓSZOLGÁLAT SZÍNHELYEI

Az új könyvtár tervezésénél a könyvtárépítés legfőbb tapasztalatait érvényesítették:

1. a funkciók szerinti elrendezést, amely a legjobb működést és az olvasók kényelmét együttesen biztosítja;
2. a tér jó kihasználtságát, tartalom és forma összhangját;
3. a továbbfejlesztés lehetőségének biztosítását az igények várható alakulásának megfelelően.⁵

A könyvtár a Művelődési Központ földszintjéről közelíthető meg, és az előtérrel, a nyilvántartó övezettel kezdődik. Ez az olvasószolgálat

első színtere, olvasási, beszélgetési lehetőséggel, hely kamarakiállítások számára, innen nyílik a Művelődési Házzal közösen üzemeltetett előadóterem is. Az előtérben kettőzött, közös adminisztrációs pulton folyik a nyilvántartás a felnőttek és a gyermekek számára.

E közös övezetből nyílik a felnőtt könyvkiválasztó és a hírlapolvasó, amin keresztül érhető el a galéria az olvasóteremmel és a zenei részleggel. A gyermek-részleg két helyisége is a közös övezetből közelíthető meg.

A FELNŐTT-RÉSZLEG ÖVEZETEI

Általános kölcsönző-hírlapolvasó

A belső terek kialakításának vannak esztétikai követelményei, de alapvetően fontosnak tartottuk az állomány célszerű, áttekinthető elrendezését, hogy az olvasók könnyen és kényelmesen hozzáférhessenek.

Szépirodalmi állományunk betűrendben, egy tömbben található, kiemeléssel csak és kényelmes fotelekben, a drámák és a kötelező irodalom válik ki.

Az ismeretterjesztő és szakirodalmat a következő bontással tagoltuk: társadalomtudomány, történelem; útleírások; műszaki és természet-tudományok; művészetek és irodalomtudomány.

A polcokon eligazító táblák és jelzetelt kusztoszok segítik a válogatást. Itt található a könyvtár katalógusainak többsége, a könyvtárosi segédkönyvtár és a két tájékoztatósi pont a tájékoztató könyvtárossal.

A könyvkiválasztó övezet hírlapolvasója kb. 100 heti-, napilap, képes folyóirat és népszerű, nagyobb érdeklődésre számot tartó szaklap másodpéldányaival várja az ide látogatót. Jól áttekinthető tárlókon található csak és kényelmes fotelekben, asztalok mellett olvashatják a folyóiratokat. A látogatók között mindennapos vendég a kölcsönző-olvasó, a nyugdíjas ráérő, vagy azok az érdeklődő szülők, akik a Művelődési Ház valamilyen foglalkozásáról várják gyermeküket. Egyszerre húszan férnek el az asztaloknál.

A hírlapolvasóban található olvasmányok a szórakoztatás mellett a világban történt eseményekről olvasható információkkal felkeltik, ill. kielégítik sok olvasó érdeklődését. Az olvasóvá nevelés folyamatában nagy szerepet tulajdonítunk a kölcsönzőtérben, a hírlapolvasóban eltöltött időnek, az itteni lapozgatásnak.

Az olvasóterem

Az olvasóterem mintegy 10.000 kötettel és 146-féle szakfolyóirattal várja az olvasókat. Nem hagyományosan elkülönített helyiség.

A kézi- és segédkönyvek, a prézensz állomány elhelyezése szabadpolcos, ETO rendszerben, hasonló csoportosításban, mint a kölcsönözhető irodalom. Itt kapnak helyet prézensz jelleggel az aktuális kül- és belpolitikai eseményekkel foglalkozó és egyéb aktuális ismeretterjesztő és szakkönyvek.

Látogatói között középiskolásokat, egyetemi hallgatókat, esti iskolában tanuló felnőtteket, nyugodt, tanulásra alkalmas körülményekre vágyókat találunk. A helyben olvasás, kutatás lehetőségét - elsősorban a társadalomtudományok területén - a tanulókon kívül a kultúra közvetítői is kihasználják. Pl. B. I. pedagógus - az 1920-as évek hivatalos véleménye Petőfiről - témában keresett irodalmat. F. L. pártalkalmazott - az MSZMP káderpolitikájáról, a személyzeti munka helyzetéről, főbb feladatairól kért könyv- és folyóiratanyagot. Z. G. tanár - a személyiségvizsgálat irodalmáról érdeklődött.

Az olvasóteremben van a 7-es szak kötelespéldányként kapott anyaga is. Az eddig is különös gonddal szerzeményezett művészetek irodalmát gazdagítja, kiegészíti. A szép képzőművészeti albumokat nemcsak a téma iránt érdeklődők forgatják, hanem a zenehallgatók is, mivel e szak mellett vannak a fülhallgatóval felszerelt asztalok.

A pedagógiai különgyűjteményt 1978-ban alapoztuk meg, a Felnőttoktatási Stúdió munkájának segédkönyvtáraként. Budapesten jelenleg ez az egyetlen ilyen jellegű gyűjtemény, a pedagógusok munkáját segíti, akik a felnőttoktatás területén dolgoznak. Ők az állományt segédkönyvtárként használhatják és lehetőséget kapnak tanfolyamok, továbbképzések megtartására is.

A zenei részleg

Minthogy a hálózatban zenei részleg szervezésére a felkészülés idején sok tapasztalat még nem állt rendelkezésre, nagy gondot jelentett a tárgyi feltételek és a gyűjtőkör meghatározása.

A zenezsoba az olvasóteremből nyílik. A helyiség alkalmas közös zenehallgatásra, csoportos foglalkozások megtartására. Sztereo-fejhallgatók közvetítik az olvasóteremben elhelyezett asztalokhoz a kívánt műsort. Öt asztal mellett hárman-hárman kaphatnak helyet. A nyitvatartási idő heti 20 óra.

Az állományhoz tartozó, már említett rögzített információ eszközei, kották, hanglemezek, hangszalagok, továbbá a képi dokumentumok is itt kapnak helyet. Használatuk segíti a zenei ismeretek terjesztését, idegen nyelvek tanulását, az ismeretek auditív módon való befogadását. Közvetítésükre modern technikai berendezések szolgálnak.

A gyermek-részleg

1975-ig mint önálló gyermekkönyvtár, 1975-től a 12-es könyvtár részlegeként működik. Kölcsönző helyiségében 20.392 kötet van szabadpolcon.

A szépirodalom szerzői betűrendben, a legkisebbek irodalma, mesék, képeskönyvek, állattörténetek nemcsak méretüknek megfelelő polcokon található, hanem alacsony, dobozos tárlókban is. Ennek az állományfelállításnak pozitívuma, hogy a gyermekek a koruknak megfelelő irodalommal úgy ismerkedhetnek meg, hogy a többitől sincsenek elzárva. Az ismeret-terjesztő irodalmat ETO-szakrendi bontásban, egy tömbben helyeztük el.

A gyermekkönyvtár kézikönyvtári állománya 3000 kötet. A könyvtári térben elkülönítve van lehetőség helyben olvasásra, folyóirat lapozgatásra. Az itt elhelyezett asztalok mellett csoportos foglalkozásokat is tartunk. Külön kis helyiség a meseszoba, ahol kiscsoportos és kötetlen foglalkozásokat, mesedélutánokat, vetítéseket és zenehallgatást szervezünk.

AZ OLVASÓSZOLGÁLAT FŐBB KÉRDÉSEIRŐL

Az olvasók száma

1975-ben /több hónapos zárvatartás után/ 3909, 1978-ban 9874 volt az összes könyvtári egységek olvasóinak száma.

Köbányának 1970-ben 78.842 lakosa volt, ez 1978-ra 93.034-re növekedett. A régi könyvtár már az 1970-es lakossághoz sem volt megfelelő

és az új városközpont építésével a könyvtár közelében több elavult, egy-két szintes ház került szanálásra, helyüket nyolc-tízemeletes modern épületek foglalták el. Már megépült három nagy lakótelep és még továbbiak épülnek. Számítani lehetett arra is, hogy az új lehetőségek nagyobb hatósugarú körből is vonzanak olvasókat.

1976-ban megvizsgáltuk olvasóink lakóhely szerinti összetételét. Megtudtuk, hogy 1252 olyan olvasó használja a könyvtárat, aki nem kerületi lakos. Legtöbbször a XIV., XVI.,* XVIII. kerületből és pl. Vecsésről 244-en járnak hozzánk. Számottevő még a Kistarcsáról, Gyömrőről, Pécelről, Maglódról bejáró dolgozók száma az olvasók között.

Az új könyvtár népszerűsége lemérhető az olvasók számának növekedésében 1974-1978 között. Olvasótoborzást nem végeztünk, így a növekedést a kedvező környezetnek, a tágabb nyitvatartási időnek és a szolgáltatások sokrétűségének tulajdoníthatjuk.

Az ipari jellegű kerület olvasóinak nagy része munkás, emellett a kerületben tanuló diákok képeznek jelentős olvasóbázist. Ennek a ténynek bizonyítására szolgálhatnak a következő összehasonlító adatok:

	1974	%	1978	%
munkás	1516	42,0	2293	35,7
tanuló	779	22,0	1646	25,6
vezetők, szakalkalmazottak	952	26,0	1541	24,0
összes aktív korosztály				
1974-ben	3003	83,0 %		
1978-ban	5606	87,0 %		

Mind a kerületi, mind a más kerületből jövő olvasók esetében a növekvő igények a szakirodalmi kérésekben és az olvasótermi használatban mutatkoznak meg. Az objektív igény megnyilvánulásaiaként foghatjuk fel a napi olvasóforgalmi statisztikákat, az olvasószolgálat tapasztalatait, kézikönyvek, folyóiratok kihasználtságát, kívánság jegyzékeket és a környező iskolák tanulóinak, az üzemek dolgozóinak a könyvtárhoz érkező kéréseit, kérdéseit.

EGYÉNI ÉS CSOPORTOS FOGLALKOZÁS

A közművelődési könyvtár olvasószolgálatában az olvasói igény felkeltését, az olvasóvá nevelést és ízlésformálást, a pedagógiai funkciót és az információs feladatok ellátását egymásba építi.

Az olvasók könyvtárhasználati indítékai:

- tájékozódni akarnak a világ, a tudomány, a művészetek stb. legfrissebb eredményeiről;
- meghatározott téma irodalmát keresik, melyre tanulás, szakmai igényesség, önművelés ad inspirációt;
- szépirodalmi és ismeretterjesztő műveket keresnek szórakozásra, a szabad idő hasznos eltöltésére és műveltségük gyarapítására.

Mindaz meghatározója az olvasószolgálati munkának.

A tárgyi adottságok, a szolgáltatások sokfélesége új feladattal állította szembe a könyvtárost. Az olvasó önállóan keresheti meg a számára szükséges irodalmat, ugyanakkor a tanácsadó, ajánló tevékenység a közművelődési könyvtárak jellegzetessége. Az olvasóvá nevelésben, az olvasás irányításában, az ízlésformálásban fontos szerepe van a könyvtárosnak. Milyen problémák merülnek fel a könyvtári "nagyüzem" olvasói részéről? Nem találják a keresett könyvet, nem ismerik ki magukat, nem ismerik a könyvtár szolgáltatásait. Mindent el kell követnünk, hogy az

olvasó ismerje meg lehetőségeit, vegye igénybe a segítséget. Az elszemélytelenedés veszélye a tartalmas kapcsolatok kiépítésével elkerülhető.

Egyéni foglalkozás

A beiratkozó olvasót az olvasószolgálatot teljesítő könyvtáros megismerteti a könyvtár szabályaival, az általános tudnivalókkal, a könyvek elhelyezésével, a feltáró eszközökkel. Az első találkozás az olvasóval, az első benyomások a könyvtárról, a könyvtárosról nagyon fontos meghatározója lehet az olvasó későbbi könyvtárhasználatának.

Tájékoztató munka

1976 májusától 1977 júliusáig figyeltük a szakirodalmi kéréseket, kik, miért, mit olvastak, és milyen irodalmat tudunk ajánlani. A tájékoztató munka egyéves felmérése feltárta az érdeklődés fő irányait, a legjellemzőbb mozzanatokat.

A felmérés nyomán 250 referenz-kérdés elemzésére került sor. Meg kell említeni, hogy a többszörözött, a cím, szerző szerinti kéréseket nem jegyeztük fel és azokat sem, amelyekre a választ rögtön meg tudta adni a könyvtáros. A 250 kérdés nem tükrözi a számszerinti igényeket, mert pl. más alkalommal és céllal történt referenz-kérdés figyelésnél egyheti anyag száma 240 volt.

A kérdésekből 227 irodalomkérés, 15 adatkérés, 8 szelektív irodalomjegyzékkérés volt. Az irodalomkérés megválaszolásában a szakkatalógus, ill. bibliográfia használata elegendő, az irodalomkutatás elmélyedést, önálló elemzőbb munkát igényel a könyvtárostól a téma irodalmában.

Irodalomjegyzéket kértek a konvergencia-elméletről diplomamunkához; jóval előbb, mint ahogy a bibliográfia megjelent, irodalomjegyzéket készítettünk középiskolai tanulmányi versenyhez, "Térbeli orientáció az állatvilágban" témához.

A kérdések feldolgozásánál az egyik szempont az volt, mely olvasói rétegek igénylik legjobban az információ adását. /Az összehasonlításához az olvasók foglalkozás szerinti arányait is közöljük./

Foglalkozás szerinti megoszlás

	kérdőzők		beiratkozott olvasók	
	száma	%	száma	%
munkás	33	13,2	1899	33,2
értelmiségi	27	10,8	827	14,6
alkalmazott	41	16,1	738	12,8
középiskolás	107	43,2	1033	18,3
szakmunkástanuló	2	0,8	114	2,0
egyetemi, főiskolai hallgató	32	12,8	244	4,3
egyéb	8	3,2	845	14,8

A legnagyobb százalékban a középiskolások a kérdezők. Míg az olvasók között 18,3 %, a kérdezők között 43,2 % a középiskolások aránya. Tanulmányaikhoz, kiselőadásokhoz, órai beszámolókhöz van szükségük segítségre. Az ezekhez szükséges irodalmat tankönyveikben nem találják meg, így a könyvtárhoz fordulnak.

Könyvtárunknak a felmérési időszakban az olvasók 4,3 %-a volt főiskolai, egyetemi hallgató. A kérdezők arányában 12,8 %-kal szerepelnek. Általában a szakuk melletti kiegészítő tantárgyak anyagát keresik, saját szakterületük anyagát egyetemi könyvtárban találják meg. Tág érdeklődési körük tükröződik a kérdésekből. A tanulásra, olvasásra alkalmas olvasóteremben megtalálják a számukra szükséges irodalmat. A tanulók közül a szakmunkástanulók kérdeztek legkevesebben. Míg a beiratkozott olvasók számának 2 %-át teszik ki, a kérdezők között csak 0,8 %-ot találunk. A kerületben működő szakmunkásképző intézettel együttműködési szerződést kötöttünk, csoportos foglalkozásokat tartunk számukra, de még sokat kell tenni azért is, hogy nagyobb mértékben látogassák a könyvtárat, s még többet azért, hogy a könyvtár tényleges használói legyenek.

Az olvasók 33 %-a munkás, a kérdezők 13 %-a. Bár ezzel a réteggel kiemelten foglalkozunk, tudjuk, többet kell tennünk azért, hogy saját lehetőségeiket jobban megismerjék, a könyvtár szolgáltatásaival jobban éljenek.

Az értelmiségiek a kérdezők 10,8 %-a. Gyakorlott könyvtárhasználók, de a segítséget kérik, elfogadják. Feltehetően más tudományos és szakkönyvtárak tájékoztató szolgálatát is igénybe veszik.

A kérdezők 16,1 %-a alkalmazott, adminisztratív dolgozó, miközben az olvasók között csak 12,8 % ez a csoport. Úgy gondoljuk, ezt az indokolja, hogy közülük tanulnak a legtöbben esti iskolákban.

Tartalom szerinti megoszlás

Társadalomtudomány	96	38,4 %
Történelem	29	11,6 %
Általános művek	5	2,0 %
Természettudomány	19	7,6 %
Műszaki irodalom	15	6,0 %
Művészetek	28	11,2 %
Irodalom- és nyelvtudomány	42	16,8 %
Földrajz	29	11,6 %

A kérdések változatos összetételében a társadalomtudomány áll vezető helyen. Indítéka tanulás, szakdolgozat készítés, diplomamunka, készülés előadásokra, vitákra, vetélkedőre, pályázatra. /Ennek az irodalomnak népszerűsége a könyvkiadásban is megmutatkozik, és nagy szerepe van a közművelődési könyvtár olvasóinál./

A társadalomtudomány iránt érdeklődők között minden foglalkozási ág képviselve van, de a legtöbben a tanulók közül használják, hiszen sokan tanulnak esti iskolákban, de más oktatási formában is foglalkoznak e tudomány valamilyen ágával.

Könyvtárunkhoz gyakran fordulnak a kerületben lévő közgazdasági szakközépiskolából és a külkereskedelmi főiskolából. A politikai irodalom keresőinél az aktualitás jellemző, akár tömegszervezeti munkához, vagy egyéni érdeklődésből fakad kérdésük.

Második helyen áll a kérdések sorában az irodalom- és nyelvtudomány. A kérdezők többsége középiskolás és főiskolás. Tananyagkiegészítés, dolgozatkészítés, verselemzés a használat célja.

A művészetek irodalmából a legtöbben a középiskolások, adminisztratív dolgozók és a munkások kérdeztek, művészeti ágakról, egy-egy korszak művészetéről, művészek életéről.

A kérdések 13,6 %-a volt természettudományi és műszaki tárgykörű.

A szakkönyvet olvasókra a legjellemzőbb a konkrét igény. Olvasási indítékuk tanulás, szakmai művelődés, hobby. A viszonylag kevés kérés leginkább azzal magyarázható, hogy az állományrész részletesen feltárt /raktári jelzetként szakjelzetet használunk/, és a műszaki és természet-tudományi tárgyszókatalógus is megkönnyíti az egyéni könyvkiválasztást. A közművelődési könyvtár tájékoztató munkájára a legjellemzőbb, hogy az igények, a kérdések színvonala a hétköznapi tájékozódástól a szakember munkáját segítő felsőfokú tájékoztatás kritériumát kimerítő színvonalig terjedhet. Az igények nagy variációja állítja nehéz feladat elé a könyvtárost, mert rövid időn belül többféle kérdés megválaszolására kerülhet sor, az adat- és információszolgáltatástól a témakutatásig. Olvasószolgálatunkban minden szakterületnek van felelőse, a szaktájékoztatók közül többnek szakterületével kapcsolatos végzettsége van. A szakreferensek feladatai között szerepel a szerzeményező és feltáró, minden szakkal kapcsolatos teendő.

A könyvtárhasználat

1978-ban heti 49 nyitvatartási óra alatt 82.877 látogatója volt a könyvtárnak. Tapasztalataink szerint többségük rendszeres olvasó, de sokan csak valamilyen adat, vagy máshol be nem szerezhető könyv miatt keresik fel a könyvtárat.

A kölcsönzött kötetek száma 251.677 volt.

Ennek megoszlását 1978 reprezentatív statisztikája illusztrálja.

	Kötet		Hálózat	
Társadalomtudomány	4912	12,5 %	9,1 %	
Természettudomány	2508	6,4 %	3,9 %	
Műszaki irodalom	2943	7,5 %	3,7 %	
Egyéb szakirodalom	4971	12,6 %	13,0 %	
Szépirodalom	23258	61,0 %	69,5 %	

Az év folyamán a 17.834 helyben olvasó 44.999 kötetet használt. A zenei részleg igénybevételét reprezentatív statisztikai adattal, egy hónap látogatóinak kéréseivel lehet érzékeltetni. 240 olvasó 500 kérését regisztráltuk. Ennek megoszlása: 250 komolyzenei, 150 könnyűzenei, 20 népzenei, 20 irodalmi, 30 nyelvi, 10 egyéb kérdés. 30 volt a gyermekek által igényelt lemez.

A csoportos foglalkozások

Mind a felnőtt-, mind a gyermek-részlegben a csoportos foglalkozásoknak sok formáját alkalmazzuk. Az egész könyvtár olvasóit megmozgató, tehát mindenki számára rendezett nagyrendezvényeken kívül /költészet napja, ünnepi könyvhét, műszaki könyvhónap/ különböző rétegek számára szervezünk csoportos foglalkozásokat.

Ezek egyike a szocialista brigádok patronálásának részét alkotja. Érdeklődésük felkeltése, ismereteik gyarapítása, a tájékozódásra, a szellemi munka sajátosságaira való tanítás kezdetben csoportosan történik, de célunk és feladatunk, hogy a résztvevőkkel egyénileg is foglalkozunk. A könyvtárbemutatókon, könyvtárlátogatásokon kívül számos más, különböző tematikájú és színvonalú foglalkozásra kerül sor, pl. a zenei részleg foglalkozásai, író-olvasó találkozók stb. Az elmúlt évek során

több brigádvetélkedő lebonyolításában vettünk részt: Budapest vetélkedő, VIT-vetélkedő, Mi Világunk stb.

A Mindenki iskolája tanulóinak rendszeres konzultációs célt is szolgáló csoportos foglalkozásokat szervezünk.

Könyvtár és iskola

Az ifjúsági munka keretén belül kulturális együttműködési szerződést kötöttünk a kerületben működő általános- és középiskolákkal, szakmunkásképző intézettel. A könyvtár szolgáltatásaival szervesen kapcsolódik az iskolai nevelő-ogtató munkához és segíti a permanens művelődés igényeinek kialakulását.

- Biztosítjuk a tananyaghoz az ajánlott és kötelező irodalmat,
- megtanítjuk a tanulókat a könyvtár használatára,
- egyéni ajánlásokkal, csoportos foglalkozásokkal segítjük érdeklődési körük szélesítését.

A fiatalok csoportos könyvtárlátogatásai alkalmával bemutatjuk a könyvtárat általában mint információforrást és dokumentumbázist, ismertetjük a különböző könyvtártípusokat, könyvtárunk szolgáltatásait, raktári rendjét, segédeszközeit, használatát. A könyvtárhasználat folyamán pl. az olvasóteremben a könyvtári kutatás és a bibliográfia készítés szabályait is megtanítjuk.

A komplex órákon egyes írók, költők életművét, vagy különböző művészeti korszakokat mutatunk be, amelyeken az előadást korhű zenei aláfestés, vetített képekkel művészettörténeti alkotások szemléltetik. Pl. Reneszánsz a művészetben, Emlékműsorok Radnótiról, József Attiláról.

A könyvtárban iskolai összefoglaló órákat is tartunk, ilyenkor a szükséges irodalom, segédeszközök, könyv, lemezek stb. összegyűjtése és bemutatása a feladatunk.

Fontos szerepe van a zenei részleg csoportos foglalkozásainak a felnőtt korosztály zenei igényeinek kielégítésében és a fiatalok zenei műveltségének gyarapításában.

A Mindenki Zeneiskolája-rendezvénysorozat a tanuláshoz ad segítséget azok számára, akik zenei érdeklődésük mellett hangszeres, kottaismereti, formatani, összhangzattani ismereteket akarnak szerezni.

A Zenebarátok Klubja kéthetenként tartja foglalkozásait, nyomtatott programban /2. melléklet/ közöljük az 'sszejöveletek címét, idejét. Ezek a műsorok felhasználva a komplex, sokoldalú szemléltetés lehetőségét, törekszenek mind maradandóbb élmény nyújtására.

Az Ifjú Zenebarátok Klubja - törzstagjai zeneiskolások, zenetörténettel, hangszeres zenével foglalkoznak, és alkalmat ad a tanulók hangszeres szereplésére is.

Igazi kiscsoportos foglalkozások keretei a gyermekkönyvtárban a klubok. Résztvevőinél egyéni foglalkozást is pótol, vagyis bővül azoknak a köre, akiket közelebből, jobban megismerhetünk. A kluboknak célkitűzése, hogy különböző érdekes témával ismertessük meg a klubtagokat. Működött például az "Ezer-mesterség"-klub, a pályaválasztáshoz nyújtva segítséget. A "Séta a matematika birodalmában", a gyermekek matematika iránti érdeklődésének kibontakozásához járult hozzá, játékos formában.

A "Magyarország hadtörténete" - történelmi események, csaták elemzése különböző korosztályú történelmet kedvelők aktív szórakozását biztosította.

A kapcsolattartás az iskolákkal köztudottan hasznos, az iskola segíti a közművelődési munkát, a könyvtár hasznos kiegészítéseket nyújt az oktatáshoz. A kapcsolatok erősödésének az MSZMP KB 1972. évi okta-

táspolitikai határozata adott lendületet.⁹ Tíz olyan iskola van a környéken, ahonnan az általános iskolások nehézség nélkül közelíthetik meg a könyvtárat. A helyileg távol eső kerületi iskolák számára csoportos foglalkozások biztosítása az egyetlen lehetőség a közös munkára. Nemcsak az iskolásoknak, hanem óvodás csoportoknak is tartunk foglalkozásokat, diavetítéssel, mesemondással egybekötve.

Az iskolákkal való sokoldalú együttműködést illusztrálja néhány példa:

- Könyvtárhasználat tanítására szolgált a "Keresd a manót" c. katalógushasználati játék.
- A könyvtári tanórákat főleg az irodalom helyben való használata inspirálja.
- A sokféle vetélkedő közül kiemelhetjük a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója alkalmával rendezett foglalkozás-sorozatot. /Iskolák közötti vetélkedő volt./
- Jelenleg a "Népek meséi" klub működik alsó tagozatosoknak.
- Iskolai szakkörök számára helyet és irodalmat biztosítunk.
- Napközis csoportok számára mesés, vetítéssel egybekötött szóra-koztató foglalkozásokat tartunk.
- Író-olvasó találkozók, rendezvények, ankétok szerepelnek az évente megrendezett "Gyermekkönyvhét Kőbányán" c. rendezvény-sorozaton. /3-4. melléklet/

1978-ban 407 rendezvény volt a különböző könyvtári egységekben. Az olvasószolgálati propagandamunkában jelentős szerepet kap a kiállítás. 1978-ban 176 kiállítást rendeztünk. A tárgyi adottságok lehetővé teszik a klubövezetben és a kölcsönzőben tematikus kiállítások készítését. /Új könyvek bemutatása, a rádió, a tévé műsoraihoz ajánlás, évfordulókhoz kapcsolódó stb./ Két éve tart a klubövezetben kiállításokat a FSZEK¹² Galéria. Szerepelnek művészek önálló tárlattal, vagy reprodukciók bemutatásával.

Kapcsolatok

A 12-es könyvtár, mint a centralizált hálózat része élvezzi a központi ellátás minden előnyét. A FSZEK bibliográfiai osztályának archívuma a könyvtárosoknak és az oda irányított olvasóknak hasznos segítséget jelent az irodalomtudomány analitikus feltárásával, az általuk kiadott bibliográfiai országos jelentőségűek.

A hálózati rendszeren kívül is keressük a kapcsolatfelvétel lehetőségeit a jó szaktájékoztató érdekében. Így került sor 1978-ban szocialista együttműködési szerződés megkötésére az OMKDK-val. Segítséget kapunk tőlük a műszaki szaktájékoztatáshoz, kiadványaikból részesülünk.

Az új nagy könyvtár jól épül be Kőbánya társadalmi, politikai életébe. A tömegszervezetek, intézmények igénybeveszik szolgáltatásainkat, alkalmat teremtenek, hogy sajátos eszközeinkkel részt vállalhassunk munkájukból.

Azzal, hogy megépült ez a könyvtár, nagy lehetőséget kapott a kollektíva. Ezzel a lehetőséggel élve valósítjuk meg a közművelődési párt-határozat és törvény által megfogalmazott célkitűzéseket.

Kelecsényi Istvánné

MEGHÍVÓ

Zenei részlegünkben komoly és könnyű-
zenei lemezek, hangszalagok, nyelvlec-
kék, kották és zenei szakkönyvek között
válogathat!

LÁTOGASSA ÖN IS RENDSZERESEN

**A 12. SZ. SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁRAT
a Pataky István Művelődési Központban.**

CÍMÜNK:

1105 Pataky István tér 7-14. Tel.: 148-766

1. sz. melléklet

A 12. sz. Szabó Ervin Könyvtár ZENEI
RÉSZLEG

ÉS A KÖBÁNYAI

X. kerületi Állami Zeneiskola

ifjú zenebarát klubja

1977/78-AS TANÉV

PROGRAM

mindenki zeneiskolája

den erőnkkel azon kell lennünk, hogy nyelvét minél
többben értsék...

Legyen a zene mindenkié!....."

(Kodály Zoltán)

Október 10-én, hétfőn 3-5-ig: ZENE A TÖRTÉNELEMBEN - TÖRTÉNELEM A ZENÉBEN.
Renaissance Magyarországon.

Október 31-én, hétfőn 3-5-ig: A BAROKK.
Műemlékek, műalkotások, és a zene rokonsága. A Korál!
Táncművészet és a zene kapcsolata.

December 5-én, hétfőn 3-5-ig: BACH orgonaművei dzsessz átíratban.
Vivaldi művei Bach orgonaátíratban.
A klasszikus zene. Mi a klasszikus és Miért? Kik a modern klasszikusok?
Megemlékezés Liszt, Bartók, Kodály halálának évfordulói kapcsán.

1978. január 16-án, hétfőn 3-5-ig: A ZENEISKOLÁSOK VONOS KAMARAKONCERTJE.
Bemutatunk egy olyan fúvós hangszert, melyet Mozart szólaltatott meg elő-
ször műveiben.
A fagott. A szonáta. Antik dallamkulturáktól a dzsesszig.

Február 6-án, hétfőn 3-5-ig: A ROMANTIKA.

Liszt Ferenc időszerűsége
Beethoven két korszak határán.
Lehet e izgalmas a romantika a beat korszakban?
Chopin a zongora költője
Musszorgszkij: Egy kiállítás képei. /Richter Szj. zongora/
Cesar Franck orgona művei.

Március 6-án hétfőn 3-5-ig: MIT TUDUNK A NÉPZENÉRŐL?

Mit tartunk annak? Miért kell megkülönböztetni attól ami látszólag népzene-
nek hat? Zenei ízlés - nem csupán esztétikai vélemény. Világnézet is. Bar-
tók küzdelme a művelt Magyarországért. Mi a helyzet ma?
Szilágyi Domokos: Bartók Amerikában. /Előadó: Ilyés Kinga/

Április 24-én, hétfőn du. 3-5-ig: MINDEN MŰVÉSZETEK FŐVÁROSA; PÁRIZS

/audio-vizuális bemutató/
A francia zene az utóromantikától a neoromantikáig.
Mi az egészhangú skála? Honnan dzsessz? "Play-Bach" Jacques
Loussicc triója.
Francia hatás Bartók "két portré" és Kodály "Laudes organi" műveiben.
Pétervár - Leningrád. Észak Velencéje.
Magyar- finn nyelv rokonság néhány zenei vonatkozása. A pentaton
Kodály: Páva-varfűcsek.
Januo Semilä: Duo tavastico
Szöllősy András: Musica per orchestra.
Paäro Heininen: Arioso

Válogatás ős dalainkból

A zene alatt Rácz István fotóművész színes diaporáma finnugor népművészeti
fotoalbumából.

Május 8-án, hétfőn 3-5-ig: HÁZI MUZSIKA II.

növendékek, tanárok, műkedvelők hangversenye.
Vivaldi: G-moll trió
Telemann: Kánon szonáták
Bartók: hegedű duók,
"Szivárvány havasán..." Faragó Laura székely balladákat énekel
Grazioli: adagio cselló orgonára.
Hidas Frigyes: Szonáta orgonára
Mozart: Vonósnégyes
Kocsár Miklós: Meditáció fagottra és zongorára.
Debussy: Syrinx /fuvola szóló/
A klubdélutánt kerekasztal beszélgetés és filmvetítés zárja.

A foglalkozásokra a kerületi könyvtár zenei részlegében kerül sor.

Felhívjuk a figyelmet az emeleti galérián található falíjság rendszeres olvasására.

GYERMEKKÖNYVHÉT '78 KÖBÁNYÁN

MÁJUS 15-20.

május 15.
du. 14.30 Író-olvasó találkozó Horgas Bélával.
/Újhegyi úti Ált. Iskola/
du. 15.00 "Bábel örökében". A Bánya utcai és Kápoina
téri Iskola tanulóival találkozik
Tótfalusi István. /Gyermekkönyvtár/

május 16.
du. 14.00 Mesedélután. Aszódi Éva találkozik a
Keresztúri úti Ált. Iskola tanulóival.
/Keresztúri úti Ált. Iskola/

du. 14.30 "Éljen a száműzetés". Pataky t. 34. és a
Jás:

du. 14.30 "Na
elő
tan

május 17.

du. 14.30 "Így élt Móra Ferenc". Az Üllői, Bánya és
Harmat utcai iskola tanulóival beszélget
Földes Anna. /Gyermekkönyvtár/

du. 14.30 "Regélő magyar várak". Csorba Csaba
előadása a Pataky t. 1. és a MÁV-telepi iskola
tanulóinak. /Műv. Ház 44-es terem/

du. 15.30 "Az én kedves Amazóniám". Molnár Gábor
iskola

május 19.
du. 14.00 Bölcös bagoly vetélkedő a Kada, Száva és Jász-
berényi úti iskola tanulóinak.
Vezetői: Vöröses Károlyné /Gyermekkönyvtár/

du. 14.30 "...Szívünk egyszerre dobban". A kerületi
úttörőcsapatok VII. vetélkedője.
/Pataky I. Műv. Ház/
A kerület iskoláit szeretettel várjuk.

12. sz. Szabó Ervin Könyvtár X. Ker. Iskolai Könyvtári
Gyermekrészlege Munkaközösség
1102. Pataky I. tér 7-14.

Magyar Úttörők Szövetsége
X. Ker. elnöksége

PSZÉK 78/260

Jegyzetek

- 1 Szakmai irányelvek a tanácsi közművelődési könyvtárak távlati fejlesztéséhez. = Bp. 1973, NPI. 15 l.
- 2 Király Lászlóné: Új munkaszervezési kísérletek a kerületi könyvtárakban. = A FSZEK Évkönyve. XV. 1970-71. Bp. 1973, FSZEK. 119-124. l.
- 3 Bényei Miklós: Magyar nyelvű kézikönyvek a közművelődési könyvtárakban. Bp.-Debrecen, 1976. Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár. 424 l.
- 4 Bereczky László-Sallay István: Történt-e léptékváltás? = Könyvtáros, 1978. 8. sz. 446-452. l.
- 5 Havassy Pál-Sallai István-Tombor Tibor: Könyvtárépítési tapasztalatok. Alapelvek-irányszámok. Bp. 1972. NPI. 126 l.
- 6 Papp István: "A tojás" és ami kikelt belőle. = Könyvtáros, 1975. 7. sz. 383-392. l.
- 7 Lakatos Péterné: "A tájékozódó ember a közművelődési könyvtárban." Kézirat.
- 8 Irányelvek a 18 éven aluli ifjúság könyvtári ellátásának javítására. = A közművelődési könyvtári ellátás. Irányelvek a távlati tervezéshez. Bp. 1973. NPI. 43 l.
- 9 Az állami oktatás helyzete és fejlesztésének feladatai. Az MSZMP KB 1972. június 14-15-i ülése. Bp. 1972. Kossuth K. 101 l.

NEW LIBRARY - NEW POSSIBILITIES. ORGANIZING READERS' SERVICE AT THE LIBRARY Nr 12 IN THE 10th DISTRICT /KŐBÁNYA/

In '75 a new library was opened instead of an old one in the 10th district of the city. At the moment this is the largest public library of the type "partly upper degree" in Budapest.

New services of higher level have been introduced. Special reading-rooms technical musical and children's sections are at readers' disposal.

The book-stock has been completed with tapes, records cassettes etc. and technical-scientific reviews. The catalogue system that makes all the documents accessible has been worked out too.

The above mentioned equipments opened new possibilities for readers' service.

The study outlines the changes in the management of readers' service. It describes various forms of relations to the reading public included personal and group talks too.

НОВАЯ БИБЛИОТЕКА - НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ. ОРГАНИЗАЦИЯ ОБСЛУЖИВАНИЯ ЧИТАТЕЛЕЙ В БИБЛИОТЕКЕ РАЙОНА КЭБАНЬЯ

В 1975-ом году в X-ом районе столийы была открыта новая библиотека, которая в настоящее время является крупнейшей, частичной базовой общеобразовательной библиотекой Будапешта.

Здесь введены более расширенные и новые, стоящие на более высоком уровне услуги. Работают специализированная читальня, технический, музыкальный и детский отделы.

Фонд пополнен звуковыми и аудио-визуальными документами и спецжурналами. Построена система каталогов, отражающая документов библиотеки.

Все это обогатило обслуживание читателей новыми возможностями. Статья содержит в себе структурные изменения и изменения в организации труда по обслуживанию читателей, ознакомливает с формами индивидуальных и групповых занятий для читателей.

AZ OLVASÓK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA ÉS A SZÜNETELÉSEK OKAI A GYERMEKKÖNYVTÁRAKBAN

A gyermekkönyvtárak jelentős helyet foglalnak el a gyermekokkal foglalkozó intézmények sorában. Feladatuk a gyermekek erkölcsi, világnézeti nevelése és irodalmi ízlésük fejlesztése, az iskolai és úttörőmunka segítése. Az olvasás, a könyvtárhasználat tehát, a szabad idő hasznos és kultúrált eltöltésének egyik lehetősége, s ugyanakkor nevelő-oktató funkciót is betölt. Ezért az, hogy az általános iskolás korú lakosság minél nagyobb arányban váljék a gyermekkönyvtárak rendszeres olvasójává, minden gyermekkel foglalkozó felnőttnak - pedagógusnak, könyvtárosnak, szülőnek - feladata, alapvető kultúrpolitikai célja kell, hogy legyen. A könyvtárakban a folyamatos olvasószervezés és a már beiratkozott olvasók megtartása, olvasóvá nevelése igen sok energiát igényel. Az olvasók száma és az iskoláskorúak közötti aránya változó, melyet több tényező befolyásol. A létszámhullámzások okait időnként az egész hálózatra kiterjedően elemezzük, értékeljük és megjelöljük a további feladatokat. A "Gyermekkönyvtáraink néhány problémája" című, az egész gyermekkönyvtári munkát áttekintő tanulmány¹ részletesen foglalkozik a könyvtárból való elmaradás okaival is. Az elemzés "Gondok és feladatok" című fejezetében megállapította, hogy: "Azokban a könyvtárakban, ahol a gyermekolvasók létszáma jelentősen csökkent, a létszámhullámzás okainak vizsgálata szempontjai alapján kell megnéznünk az adott könyvtár helyzetét, létszámviszonyait, a gyerekekkel való foglalkozásra fordított időt, a könyvvállomány arányát, az olvasószervezési munkát és segítséget adnunk a kérdéses gyermekkönyvtár funkciója teljesítéséhez."

E tanulság azóta is érvényesül a módszertani munkában. A változást jól érzékelteti az iskoláskorúak szervezettségének megkétszereződése.

A gyermekolvasók számának alakulásáról és a szünetelés okairól 1969-ben, majd 1971-ben alapos vizsgálatot követően rendeztünk szakmai vitát.^{2,3} Az eltelt időszakban bár eredményekről számolhattunk be, ten-nivaló volt elég bőven. A vázlatokban visszatérően megállapítást nyert többek között, hogy szükséges:

- sűrűbb könyvtártelepítés,
- a könyvtárakban megfelelő működési feltételek biztosítása,
- az olvasókkal való intenzív egyéni foglalkozás,
- az iskolákkal való kapcsolat elmélyítése.

¹ Bikácsí Lászlóné: Gyermekkönyvtáraink néhány problémája. = A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Évkönyve 1958-1959. Bp. 1961. FSZEK. 165-175. l.

² A gyermekolvasók számának alakulása, a szünetelés, a lemorzsolódás okainak vizsgálata. /Vázlat az 1969 tavaszán megtartott gyermekkönyvtári szakmai vitához. Előadó: Benkőné Bartha Ilona./

³ A gyermekolvasók számának alakulása 1969-től. /Vázlat az 1971 őszen megtartott gyermekkönyvtári szakmai vitához. Előadó: Hargitai Nándorné./

Legutóbb 1975-ben vizsgáltuk az olvasólétszám alakulását, a lemorzsolódás okait és ezek összefüggéseit, majd szakmai vitán beszéltük meg a hálózat valamennyi gyermekkönyvtárossal. Az elemzéshez felhasználtuk a korábbi felmérések anyagát, így lehetőségünk adódott összehasonlításra is.

Tanulmányunkban a könyvtárak statisztikai jelentései alapján a felmérések adatait kiegészítettük a rendelkezésünkre álló 1978. évi adatokkal.

AZ OLVASÓLÉTSZÁM ALAKULÁSA

Az olvasók számának alakulását objektív és szubjektív tényezők befolyásolják. Ezek közül vizsgáljuk meg néhányat:

1. A gyermekek száma, a demográfiai hullámzás

Az általános iskolás korú lakosság száma 1958-ban 185.325, 1969-ben 152.629, 1975-ben 134.491, 1978-ban 159.595. /A beiratkozott olvasók számát természetesen befolyásolja az abban az időszakban adott azonos korú népesség száma./

Az eltelt tíz évben bekövetkezett demográfiai hullámzást tükrözi a főváros általános iskolásainak mind számszerű, mind arányaiban történt változása, az alsó tagozatos korosztály ugrásszerű megnövekedése.

tanév	alsó tagozatos		felső tagozatos		összes	
	tanulók száma	%	tanulók száma	%	tanulók száma	%
1968/69	62.834	41,2	89.795	58,8	152.629	100,0
1974/75	74.873	55,7	59.618	44,3	134.491	100,0
1977/78	89.515	56,1	70.080	43,9	159.595	100,0

Ezt a megszaporodott korosztályt a gyermekkönyvtárak nem tudták ugyanilyen ugrásszerű arányban olvasóvá szervezni.

Bár a beiratkozott alsó tagozatosok száma és aránya jelentősen nőtt, a felső tagozatosoké 1969-1975 között csökkent.

Év	6-10 éves		10-14 éves		6-14 éves	
	olvasók száma	%	olvasók száma	%	olvasók száma	%
1969	15.510	32,9	31.632	67,1	47.142	100,0
1975	17.991	39,9	22.736	50,5	40.727	90,4 ^x
1978	21.218	43,0	23.382	47,3	44.600	90,3 ^x

^x A hiányzó %-ot a koron aluli és a koron felüli olvasók teszik ki.

A demográfiai változásokat tükrözi a könyvtárba szervezettség mértéke. Az alsó tagozatosok között növekedett ugyan az olvasók száma, a könyvtárba beiratkozottak aránya tíz év alatt mégis 24,7 %-ról 23,7 %-ra csökkent. Az iskolák 1. és 2. osztályosai /akiknek leginkább növekedett a számuk/ zömmel még nem tekinthetők könyvtári olvasóknak. Beiratkozásukra harmadik-negyedik osztályos korukban számíthatunk.

Ugyancsak a demográfiai hullámváltozás hatását mutatja, hogy a felső tagozatos olvasók aránya az iskolai tanulókhoz viszonyítva erősen csökkent: 1975-ben 38,1 % és 1978-ban 33,2 %. E korosztály közül az új olvasók szervezése és megtartásuk valamennyi gyermekkönyvtáros alapvető feladata. Míg 1958-ban a 6-14 éves korú lakosságnak csak 16 %-a volt a gyermekkönyvtárak olvasója, addig 1969-ben 30,9 %-a és 1975-ben 33,5 %-a. Meg kell jegyeznünk, hogy a korábbi években statisztikai rendszerünk 6-14 éves olvasóként tartotta nyilván valamennyi, a gyermekkönyvtárakba beiratkozott olvasót, holott voltak és vannak óvodás korúak, illetve 14 éven felüliek is a gyermekkönyvtárak beiratkozott olvasói között. Külön a 6-14 évesek számát és arányát csak 1971 óta tartjuk nyilván. Ha csak a 6-14 évesek arányával számolunk, akkor a tanulók szervezettsége 1975-ben 30,3 %, 1978-ban 27,9 %. Ezek az arányok kerületenként és könyvtáranként természetesen különbözőek. Az eltérések, a hasonlóságok, az összefüggések sokféleségében meg kell találni a lényeges elemeket, s ezek alapján meghatározni minden egyes könyvtárban a tennivalót.

2. A könyvtárak telepítése, sűrűsége és optimális elhelyezkedése

Egy-egy kerület olvasótáborának nagyságát meghatározza az adott kerület településszerkezete, azon belül a könyvtár, vagy könyvtárak elhelyezkedése, sűrűsége és az iskolákkal való kapcsolat milyensége. A viszonylag kis területű, sűrűn lakott VI. kerületben, ahol egyetlen gyermekkönyvtár működik, 1978-ban a tanulólétszám 53 %-a volt könyvtártag. Ha tudjuk is, hogy sok VII. kerületi tanuló van közöttük, a szervezettségnek igen magas arányát érték el. Ebben szerepe van annak, hogy a könyvtár alapterülete megfelelő nagyságú, elhelyezkedése a kerületben optimálisnak mondható - viszonylag a kerület központjában, a Liszt Ferenc téren fogadja olvasóit. Ugyanakkor a lényegesen nagyobb, településszerkezetiileg szétszórtabb, népesebb XI. kerületben a gyermeklakosságnak csak 17,2 %-a volt könyvtártag. Ebben a kerületben csak a Karinthy Frigyes úton és az Őrmezői lakótelepen van könyvtár. Ahhoz, hogy a XI. kerületben a gyermekek ugyanolyan arányban legyenek könyvtártagok, mint a VI. kerületben, sűrűbb könyvtártelepítésre van szükség. Az 1979-ben megnyitott 3-as könyvtár gyermekrészele sok új olvasót fogad majd, de a gyermekek esetében a távolság a lakás és a könyvtár között sokkal nagyobb akadály, mint a felnőttek körében.

3. A könyvtár állománya

A gyermekolvasók számának és az egész olvasótáboron belüli arányának alakulását befolyásolta az állomány mennyiségi és minőségi javulása, arányának növekedése a felnőttek állományához viszonyítva, a gyermekek részére kölcsönző könyvtárak számának gyarapodása. Bikácsi Lászlóné idézett cikkében bizonyította, hogy összefüggés van a gyermekek részére rendelkezésre álló könyvmennyiség és az olvasólétszám nagysága között. Több könyvtárban a "könyvállomány számbeli lemaradása gátlójává vált az olvasólétszám fejlődésének" - írta 1959-ben. A gyermekkönyvállomány gyarapodása és választékának bővülése ma már nem akadályozhatja

az olvasószervezést. Jelentős, előnyös változást érzékeltetnek a következő adatok:

	1958-ban	1969-ben	1975-ben	1978-ban
Gyermekkönyv-állomány aránya a felnőttek állományához viszonyítva	15,1 %	26,3 %	28,4 %	28,5 %
Egy /14 éven aluli/ lakosra jutó kötetek száma	0,7	2,8	4,1	4,1
Gyermekolvasók aránya felnőtt olvasókhöz viszonyítva	25,2 %	28,1 %	28,2 %	31,1 %
Gyermekek részére kölcsönző könyvtári egységek száma ^x	27	75	70	74

4. A gyermekkönyvtáros szerepe, kapcsolata az iskolákkal

"A gyermekkönyvtár rendkívül fontos nevelő szerepéből folyik, hogy a gyermekkönyvtáros politikailag érett, hivatását érző és feltétlenül pedagógiai képzettséggel rendelkező egyén legyen" - írta Bikácsi Lászlóné a már említett tanulmányában, mely követelmény ma legalább annyira érvényes, mint volt 1959-ben. A gyermekkönyvtáros személyisége nagy mértékben befolyásolja az olvasólétszám alakulását: a könyvtáros kapcsolatteremtő képessége mind a gyerekekkel, mind a partner intézményekkel /elsősorban az iskolák pedagógusaival/ meghatározó. A gyermekkönyvtárosnak nemcsak az olvasásra vonatkozó igények megismerése a feladata, hanem annak fejlesztése, orientálása is. A könyvtáros és az olvasó közötti folyamatos személyes kapcsolat lehetővé teszi a gyermekek mind teljesebb megismerését, könyvválasztásuk belső és külső indítékainak felkutatását. Az egyéni beszélgetés a könyvtárban a kapcsolatteremtésnek fontos módszere, segíti és erősíti a tudatos nevelő munkát. Több gyermekkönyvtárban gyakorlattá vált már, hogy előre megtervezett beszélgetéseket folytatnak általában az olvasott, vagy keresett könyvekről, vagy egy bizonyos műről, a befogadás milyenségéről. Ilyen módon beszélgettek az elmúlt években többek között Nagibin: A visszhang titka és a Téli tölgy, Ritheu: Mert ez a föld nem kell senki másnak, Thiery Árpád: Hosszú szökés, Nagy Katalin: Kislányom, édesem, Gajdar: Csuk és Gek című művekről. A beszélgetések során megismerkedtek a gyermekek gondolkodásmódjával, beállítódásával, esztétikai kultúrájával, a mű témájához kapcsolódó ismereteivel. Az így szerzett ismereteket felhasználták a gyermekolvasók ízlésének neveléséhez, értékes művek megszeretetéséhez és befogadásuk elősegítéséhez. Az egyéni foglalkozáshoz, a könyvtáros rátermettségén kívül sok idő szükséges az olvasó és a könyvtáros részéről egyaránt. Ezek a feltételek nem egyformán adóttak a gyermekkönyvtárakban.

Egy-egy kerületben a gyermeklakosság könyvtári tagsága évenként változó. A könyvtárak hosszabb vagy rövidebb ideig tartó bezárása megmutatkozik az olvasólétszám alakulásában.

^x 1975-ben a bibliobusz 11 megállójában, 1978-ban 28 megállóban is kölcsönöztek gyermekeknek.

Igen erősen csökkent ezen ok miatt például a szervezettség a XVIII. kerületben, a XXI. kerületben, a XVII. kerületben stb. Ugyanakkor a Kispesztén felépült új könyvtár vonzotta az olvasókat, itt a beiratkozott iskolások aránya 1975-ben 39,8 % volt, 1978-ban pedig 54,7 %.

A 6-15 ÉVES OLVASÓK SZÁZALÉKOS ARÁNYA KERÜLETENKÉNT A TANULÓLÉTSZÁMHOZ VISZONYÍTVA:

Kerület	1969-ben	1975-ben	1978-ban
I.	52,2	45,1	49,7
II.	11,9	26,8	29,4
III.	33,1	23,5	26,5
IV.	25,0	26,7	30,0
V.	31,4	25,4	28,6
VI.	56,5	54,7	53,0
VII.	21,3	25,4	25,3
VIII.	29,3	31,3	33,9
IX.	52,0	50,9	43,5
X.	20,8	21,9	36,3
XI.	21,3	18,1	17,2
XII.	24,5	27,2	27,6
XIII.	37,9	37,4	28,7
XIV.	30,0	20,6	17,0
XV.	35,8	22,3	22,7
XVI.	30,6	29,9	26,0
XVII.	43,6	40,5	26,8
XVIII.	20,8	22,0	13,4
XIX.	37,0	39,8	54,7
XX.	19,1	28,7	27,6
XXI.	43,4	44,4	29,5
XXII.	29,8	27,0	13,9

E táblázat alakulásában a könyvtártelepítésen túl nagy jelentősége van az iskolákkal való kapcsolatnak. A kapcsolat jó megszervezése és elmélyítése, a közös munka összehangolása minden könyvtáros feladata. A jó kapcsolatok erősítése, a pedagógusok és a gyermekkönyvtárosok tartós együttműködése sok esetben az olvasólétszám növekedését eredményezi. Ezzel szemben a személyi változásokat a kapcsolatok lazulása és a gyermekolvasók számának csökkenése követi.

Egy-egy könyvtárnak általában több iskolával van kapcsolata, több iskolából vannak szép számmal beiratkozott olvasói. A kapcsolat tartalma és minősége a tanulók könyvtári szervezettségében is megnyilvánul. Az 1975-ben végzett felmérés alkalmával ezt táblázatba foglaltuk. /L. melléklet./

A SZÜNETELÉSEK ÉS LEMORZSOLÓDÁSOK VIZSGÁLATA

A már beiratkozottak megtartása és aktív olvasóvá nevelése színvonalas tartalmi munkát igényel. Ennek eszköze a szünetelések és lemorzsolódások okainak rendszeres vizsgálata is, amint erre már a bevezetőben utaltunk.

1958-ban kérdőíves módszerrel közvéleménykutatást végeztek a gyermekkönyvtárakban, mely 256 gyereket érintett. Egyszeri megkérdezés volt, mely nem esett iskolai szünet idejére.

A szünetelés okai voltak /rangsorolva/

Késedelmi díj, vagy perlés	35,1 %
Sok a tanulnivaló	27,3 %
A szülő nem adta oda a személyi igazolványát	13,7 %
Saját könyveit olvassa	11,3 %
Elköltözött	8,6 %
Beteg	1,6 %
Iskolai könyvtárba jár	1,2 %
Nem szeret olvasni	0,8 %
Sportol	0,4 %

1968-ban tizenöt könyvtárban négy hónapig tartó figyeléssel 1779 olvasó szünetelését vizsgálták. Négy hónapon túl 840 olvasó nem tért vissza, a szünetelők 47,2 %-a, akiket lemorzsolódott olvasónak tekintettek.

A szünetelések okai rangsorolva

Elutazik	28,8 %
Tanul, vizsgára készül	15,7 %
Van otthon olvasnivalója	12,8 %
Betegség, kórház	11,6 %
Szülei nem engedik	11,2 %
Nem ér rá	7,6 %
Siet	5,1 %
Elköltöznek	0,8 %
Egyéb ok	0,5 %
Nem találta a keresett könyvet	0,3 %

1975-ben 36 könyvtárban 8811 olvasó szünetelését regisztrálták nyolc hónapig. Ez időszak alatt a beiratkozott olvasók 27,8 %-a szünetelt, és a szünetelők 47,8 %-a nem jött vissza.

1976-ban kontrollvizsgálatból megállapítottuk, hogy 2699 gyerek egy év elteltével sem tért vissza kölcsönözni. Ezeket tekintettük lemorzsolódott olvasónak, akik az 1975-ben beiratkozottak 9,6 %-át, a szünetelőknek pedig 30,6 %-át képviselték. A gyermekolvasók több mint egynegyede hosszabb-rövidebb ideig szünetelteti a könyvtárba járást, ami megegyezik az általános könyvtárhasználati szokásokkal. Az aktív olvasók számának rendszeres vizsgálata évek óta kb. 30 %-os szünetelést regisztrál. A szünetelő gyerekek egyharmada, a beiratkozottak egytizede lemorzsolódik. Ez azt jelenti, hogy ha a könyvtár meg akarja tartani olvasóinak számát az elég nagyszámú "kiöregedett" gyerek mellett /a 14 éven felüliek, akik a felnőtt könyvtárba iratkoznak át/ még kb. az olvasók 10 %-át újra és újra a szervezés különféle módszereivel meg kell győzni a folyamatos könyvtárlátogatás előnyeiről. Az olvasóvá nevelés, a folyamatos könyvtári tagság érdekében alapvető tehát a szervezés mellett a szünetelések csökkenésének elérése.

A szünetelések okai 1975/76-ban, rangsorolva

Nyaral, utazik	41,2 %
Tanulni kell	13,2 %

Van otthon olvasnivalója	12,5 %
Nem engedik a szülei	8,1 %
Másik könyvtárba iratkozik	7,1 %
Elköltöznek	5,6 %
Késett, perelni kellett	2,9 %
Beteg, kórházban van	2,6 %
Iskolai könyvtárba jár	2,4 %
Egyéb ok /nem szeret olvasni, sportol, siet, nem indokolta/	2,4 %
Csoporttal jár /napközi, osztály/ akik most nem jönnek	1,5 %
Nem találta meg a keresett könyvet	0,2 %

Az indokok rangsorában a két első felméréshez képest változás következett be: az 1958-as felmérés nem esett iskolai szünetre, így ekkor a "nyaral, elutazik" természetesen nem szerepel, viszont 1968-ban és 1975-ben is a rangsor elejére került. 1968 óta ez az indok lényegesen megnövekedett /28,8 %-ról 41,2 %-ra/, ami az életmód megváltozására enged következtetni.

A "tanulni kell" és a "nem engedik a szülei" okok egyaránt csökkenő tendenciát mutatnak, melyeket szinte egy okként lehet kezelni. Hiszen melyik gyerek hagyná abba önként az olvasást a tanulás miatt? Hogy ez az ok 41 %-ról 27,9 %-ra, majd 1975-ben 21,3 %-ra csökkent, a szülők szemléletének változását is tükrözi: az olvasást, a könyvtárba járást már nem sorolják annyian a tanulást gátló tényezők közé.

A "másik könyvtárba iratkozik" nem szerepelt a korábbi felmérések szempontjai között, most azonban érdeemesnek tartottuk, hogy ezt is megvizsgáljuk, hiszen ezek a gyerekek, mint olvasók nem vesztek el: iskolai könyvtárban, felnőtt könyvtárban, vagy másik kerületi könyvtárban olvasnak tovább /7,1 %/.

Az "elköltöztek" aránya 1975-ben viszonylag magas 5,6 % 1968-hoz képest, amikor 0,8 % volt, melyet a szanálások és az új lakótelepek épülése indokol. Remélhetőleg az "elköltöztek" egy része másik könyvtár olvasójává válik.

Figyelemre méltó az osztállyal vagy napközis csoporttal való kölcsönzés év végi elmaradása, mely eddig nem szerepelt okként. Az ilyen csoportos kölcsönzések - főként az alsó tagozatos korosztálynál - egyre népszerűbbé válnak, így egy-egy csoport elmaradása nagyobb arányú lemorzsolódást eredményezhet. Ennek kiküszöbölésében nagy szerepet játszik a pedagógusokkal való jó kapcsolat és szoros együttműködés.

Az iskolai könyvtárak fejlődésével nőtt azoknak a száma, akik arra hivatkoztak, hogy az iskolai könyvtár látogatása miatt nem olvasnak a gyermekkönyvtárban. Ezzel szemben az a tapasztalatunk, hogy például a 9-es gyermekkönyvtárban, annak ellenére, hogy a közeli Somogyi Béla utcai iskolában jól felszerelt könyvtár működik, a tanulók könyvtári szervezettsége éppen ebből az iskolából nőtt: 1969-ben 43,0 % volt, 1975-ben 47,7 %. A többéves együttműködés során egyre több a példa arra, hogy erősödik az a szemlélet - pedagógusok és könyvtárosok körében egyaránt -, amely mindkét könyvtártípus helyét felismeri a permanens önművelésre nevelés területén.

Munkánk egy-egy részterületét időszakonként megvizsgáljuk, az elért eredményeket rögzítjük, és a feladatokat megjelöljük. Ezt célozta az olvasólétszám alakulásának és a lemorzsolódásnak többször megismételt vizsgálata is. Az adatok a hálózat egészére vonatkoznak, melyek könyvtáranként természetesen eltérést mutatnak. Az olvasószervezés és a lemorzsolódás az olvasólétszám alakulása szempontjából szorosan össze-

függ. Ezért a legutóbbi vizsgálat alapján fő feladatként kiemeltük az iskolákkal való kapcsolat elmélyítését, a demográfiai tényezők figyelemmel kísérését és az olvasókkal való egyéni foglalkozás előtérbe helyezését.

Kerekes Pálné

Melléklet

A KÖNYVTÁR KÖZELÉBEN LÉVŐ ISKOLÁK SZERVEZETTSÉGE

Ker.	Könyvtár	Iskolák száma	1975 végén kerületi szervezettség %			A könyvtárnak hány iskolával van kapcsolata	1975-ben legmagasabb szervezettség egy iskolában %		
			alsós	felsős	összes		alsós	felsős	összes
I.	11.gy. 20.gy.	6	39,0	51,8	45,1	3 3	63,9 46,6	47,2 53,1	56,6 49,7
II.	37. 37/1. 26.gy.	17	19,5	35,7	26,8	6 1 3	59,4 37,6 26,2	49,2 53,3 68,1	54,9 43,3 44,4
III.	21. 21/1. 8.gy. Busz	14	18,7	30,4	23,5	3 1 8 1	50,3 69,6 26,1 32,7	32,7 52,4 35,1 44,1	40,6 60,3 29,7 37,3
IV.	28. 28/2.	10	21,1	33,5	26,7	6 1	28,8 32,9	41,1 23,7	34,6 29,2
V.	5.gy. 14.gy.	7	17,8	34,0	25,4	3 3	47,9 23,5	36,9 29,9	42,8 26,4
VI.	1.gy.	9	42,0	68,8	54,7	5	77,5	79,2	78,2
VII.	2.	11	20,7	31,4	25,4	7	56,9	63,2	59,5
VIII.	9.gy. 44.gy.	12	25,8	37,7	31,3	8 7	57,7 48,2	37,8 57,4	47,7 52,4
IX.	23. 23/1. 39. 48. 7.gy.	14	43,8	58,4	50,9	1 1 3 4 5	88,0 76,9 64,3 71,6 51,8	66,3 91,1 83,9 97,6 37,3	75,0 83,1 73,4 83,8 45,9
X.	12. 12/1. 12/2. Busz	15	18,3	26,4	21,9	6 1 1 1	67,0 21,3 98,9 8,7	61,9 65,6 108,5 13,2	64,6 39,2 103,7 ^x 10,7

^x Iskolában működő könyvtár, de területre is kölcsönöz.

Ker.	Könyvtár	Iskolák száma	1975 végén kerületi szervezettség %			A könyvtárnak hány iskolával van kapcsolata	1975-ben legmagasabb szervezettség egy iskolában %		
			alsós	felső	összes		alsós	felső	összes
XI.	6.gy. Busz	19	12,3	25,1	18,1	10 2	40,1 16,8	47,5 18,7	43,9 17,7
XII.	38.gy.	9	21,8	33,4	27,2	8	30,7	49,0	39,6
XIII.	19. 2.gy. 3.gy. 10.gy.	13	32,5	43,0	37,4	2 4 3 2	31,6 41,0 51,7 35,0	36,8 55,1 30,2 62,9	33,9 47,6 41,8 46,9
XIV.	5. 18. 43.gy.	20	13,8	29,9	20,6	3 5 4	28,9 17,8 42,0	48,7 36,2 41,9	38,3 25,3 41,9
XV.	29. 29/1. 34. 34/1. Busz	16	19,7	25,9	22,3	7 2 9 5 1	63,2 8,3 31,1 24,4 44,7	51,2 29,0 31,3 20,9 59,2	56,5 18,4 31,2 22,9 51,6
XVI.	32. 32/2. 32/1. 45. Busz	11	22,5	40,6	29,9	1 1 1 5 1	45,5 30,8 19,8 44,6 30,8	72,5 33,2 29,1 74,3 61,8	54,5 31,8 23,6 55,5 42,4
XVII.	36. 36/3. 36/4. 36/2. 36/1. Busz	12	30,9	52,8	40,5	5 5 1 2 2 2	40,7 70,7 10,9 34,5 3,9 26,4	56,1 73,3 25,7 38,2 18,7 51,7	46,1 71,8 17,1 36,2 10,8 36,6
XVIII.	24. 31.	17	13,2	29,7	22,0	7 4	23,7 35,5	54,6 73,1	37,9 49,4
XIX.	16. 25. 25/1. 25/3.	11	38,6	41,2	39,8	4 2 5	48,0 56,7 60,1	42,2 63,8 43,7	45,2 60,2 51,9

Ker.	Könyvtár	Iskolák száma	1975 végén kerületi szervezettség %			A könyvtárnak hány iskolával van kapcsolata	1975-ben legmagasabb szervezettség egy iskolában %		
			alsós	felsős	összes		alsós	felsős	összes
XX.	27.	16	22,7	37,0	28,7	4	20,7	37,4	27,7
	27/2.					3	24,4	56,8	35,6
	27/3.					3	25,8	50,8	34,3
	35.					3	33,5	85,4	56,6
	Busz					1	2,5	4,4	3,3
XXI.	30.	11	38,9	52,1	44,4	3	47,8	69,2	57,1
	4.gy.					3	74,0	73,5	73,8
	17.gy.					5	51,9	59,1	56,3
	Busz					2	4,7	9,5	6,3
XXII.	13.	9	20,0	37,0	27,0	4	41,4	60,9	48,6
	13/1.					1	17,1	24,7	20,2
	13/2.					2	36,4	50,3	42,5
	13/3.					1	6,6	17,9	11,2

TRENDS OF THE RATE OF JUVENILE READERS AND CAUSES FOR CANCELING
THE MEMBERSHIP IN CHILDREN'S LIBRARIES

The study deals with the number and rate of young readers enrolled at the children's libraries. It compares these data with previous similar investigations.

The author examines the increase of the number of readers in accordance with the change of birth rates. She deals with the location of libraries, their distance of one from another and their most reasonable placement. Furthermore she examines the questions of the book-stock, the role of the children's librarian and the relations between libraries and primary schools. The study investigates the reasons for canceling the membership in libraries too. As an appendix a table of data shows the rate of library membership among pupils of schools located in the neighbourhood of libraries.

ИЗМЕНЕНИЯ ЧИСЛЕННОСТИ ЧИТАТЕЛЕЙ МЛАДШЕГО ВОЗРАСТА
И ПРИЧИНЫ ПЕРЕРЫВОВ В ДЕТСКИХ БИБЛИОТЕКАХ

В статье разбирается число и пропорция читателей, записавшихся в детские библиотеки Городской библиотеки им. Эрвина Сабо и сопоставляет эти данные с данными прежних аналогичных исследований.

По изменению численности читателей исследуется число детей в зеркале демографической кривой. Занимается местонахождением библиотек, густотой их сети и оптимальным размещением, фондом библиотек, ролью детского библиотекаря и связью библиотек со школами. Приводится в общих чертах причины перерывов и отсевов. В таблице, находящейся в конце статьи сообщается библиотечная организованность учащихся школ, расположенных в непосредственной близости библиотек.

KÖLCSÖNZÉSI FORMÁK A 6. SZ. KÖNYVTÁR MUNKÁSOLVASÓINÁL

/Elemzési kísérlet/

Haqyomány a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban a törekvés a munkásolvasók könyvtárhasználatának tudatosabbá tételére. Ennek egyik eszköze az időszakonkénti adatgyűjtés a kölcsönzött olvasmányokról, amikoris a felmérés eredményei a legtöbbször bázisként szolgálnak a könyvtárosi "taktika" finomításához. Elősegítik azt, hogy az igényes ismeretterjesztő és az értékes szépirodalom még nagyobb súllyal szerepelhessen a könyvtárba járó munkások majdani kölcsönzésében.

Így jelent meg, alapot nyújtva a későbbi kutatásokhoz, az "Olvasásszociológiai vizsgálatok" sorozat első köteteként Dobos Piroska tanulmánya¹ nyolc kerületi könyvtár 600 munkásolvasójának irodalmi ízléséről.

De a "leendő" szakmunkások és közvetlen termelésirányítók - a jelenlegi szakmunkástanulók, szakközépiskolások - olvasmányairól és olvasási szokásairól is több részletes elemzés készült az "50 fiatal olvasói portréja" című kiadványban.²

Utóbbi munka jelezte azt is /"... valamennyi típusra jellemző az ismeretterjesztő könyvek rendszeres olvasása, s a feldolgozás során nem ritkán került kézbe olyan olvasó anyaga, aki csak a szakirodalomból kölcsönzött értékes anyagot, szépirodalmi olvasmányai kizárólag a legigénytelenebb könyvek közül kerültek ki..."³, hogy csonka és félrevezető képet kapunk az egyes olvasókról, ha a teljes kölcsönzés helyett annak csak szépirodalmi oldalát vesszük számba. Mivel az olvasók együtt viszik például a "kalandos" könyveket az olvasmányos útleírással, vagy ellentétes példával élve a mai magyar irodalmat az igényes társadalomtudománnyal.

A kölcsönzött állomány ilyen - azonos tartalmi - minőségi jegyek szerinti - átfogó szemléletének szintén vannak⁴ tradíciói a könyvtár kutatásain belül. Gondolunk itt Halmai Istvánné⁴ vizsgálatára, aki 2000 olvasmányt csoportosított és elemzett "korszerűségi" mutatók alapján.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 6. számú kerületi könyvtárának is minden évben feladatai között szerepel a munkásművelődés könyvtári eszközökkel történő segítése. Könyvtárunk rendszeresen benevez az "Olvasó munkásért" pályázatokra. Ilyenkor egyik vállalása, hogy figyeli egy munkásolvasókból álló minta olvasmányait, és azokról összefoglaló tanulmányt készít. Az 1976-ban kiírt pályázatnál a vizsgálatba bevont olvasók egy része alanya volt a két évvel előbbi felmérésnek is. Ezeknek az olvasóinknak az olvasmányajánlásokon keresztül a könyvtárosokkal ki-

¹ Dobos Piroska: A munkásolvasók irodalmi ízlése a Fővárosi Szabó Könyvtárban. FSZEK, 1964.

² 50 fiatal olvasói portréja. Szerk.: Gál Györgyné. FSZEK, 1972.

³ I. m. 17. o.

⁴ Halmai Istvánné: A korszerűség néhány tartalmi jegyének vizsgálata a 37. sz. könyvtárban. /2000 olvasmány tükrében./ FSZEK, 1968.

alakuló kapcsolat segítette abban, hogy folyamatosan könyvtárba járók maradjanak. De a többieket is a könyvtárat sűrűbben látogatók közül próbáltuk kiválasztani.

A kölcsönzéseket fél éven keresztül, a pályázat félidejében - 1977. január 1-június 30. között - "figyelőtasakba" gyűjtött másolatok alapján jegyeztük fel. Így azokat összességében, de külön-külön is áttekinthettük. Előzetes feltételeink szerint alábbi tanulmány - a lemorzsolódást és a túl keveset kölcsönzést kihagyva - azon 106 munkásolvasó olvasmányait elemzi⁵, akiknek mindegyike *havonta legalább 2*, a megfigyelés alatt *összesen minimum 12 könyvet kölcsönzött. A 106 olvasónál 2011 könyvet /19 darab/fő átlagban/ regisztráltunk.*

Az olvasók 77 %-a szakmunkás, 23 %-a betanított és segédmunkás. Férfi 74,5 %, nő 25,5 %. Érettségizett 43,4 %-uk, és 5,7 %-uk végzett nyolc általánosnál kevesebb osztályt, 30 évesnél fiatalabb 55,7 %. Elmondható, hogy mintánkba az országos átlagnál "férfiasabb", magasabb iskolai végzettségű és fiatalabb olvasók kerültek.

Célunk kétirányú volt: az olvasmányokról egyfelől *összegezést* kívántunk adni, az érték-dimenzió, tehát a tartalom-minőség differenciáltsága alapján. Döntően pedig az olvasók *egyénenkénti* vizsgálatával és jellemzésével kölcsönzésük esetleges *szabályszerűségeiből* próbáltunk néhány kérdést megválaszolni.

I. FOGALMAINK ÉS KÉRDÉSEINK

Mindennapi könyvtárosi tapasztalat, hogy egyes szépirodalmi és ismeretterjesztő olvasmánycsoportokból /"kategóriákból"/ az olvasók egyénenként nagyobb számú könyvet választanak. Rájuk nézve *jellemző* lehet ezeknek a könyveknek a kölcsönzése. Más kategóriák könyvanyaga viszont talán nagyobb számú olvasó között "forog", de mintegy *véletlenszerűen*, olvasónként egy-két könyvvel, az olvasókra *jellemző* könyvek "háttérét" alkotva.

A "*tipikusságot - véletlenszerűséget*" a következő módszerrel közeliítettük meg: némileg önkényesen felvettünk egy *legkisebb* könyvszámot, és kijelentettük, hogy ettől kezdve a kategória kölcsönzését az adott olvasónál "*jellemzőnek*", ez alatt viszont "*véletlenszerűnek*" fogadjuk el. Ha a "mérce" magasabbra helyezük, természetesen kevesebb kategóriát emelhetünk ki, és így több kerül a "véletlenszerű" címkéjük közé.

Részünről elfogadható minimumnak találtuk, ha az olvasó *valamelyik kategóriából* a fél év alatt *legalább három könyvet kölcsönzött*. /Például három krimi, vagy három tudományos műszaki könyvet./ Ekkor ezt a kölcsönzést az olvasóra jellemzőnek tartottuk. A három könyv alatti kategóriá/ka/t pedig "háttérnek", véletlenszerű kiegészítő olvasmányoknak vettük.

Ha az egyes olvasóknál a kölcsönzések "masszájából" kiemeljük a gyakoribb elemű kategóriákat, egy *előforduló* kategória a következő esetek valamelyikébe kerülhet:

1. lehet az olvasóra *kapcsolódóan* /más kiemelt kategória mellett, azzal együtt/ *jellemző*.

A kölcsönzésben *rendszerességet* feltételezve, a jellemző olvasmánycsoportok eltérő kapcsolataiból az egyes olvasóknál különféle *kölcsönzési alakzatok* épülhetnek fel.⁶

⁵ 1976 végén a könyvtár munkásolvasóinak száma 1246 volt, a minta ennek 8,5 %-a.

⁶ Az alakzat kifejezést az eddigi vizsgálatoktól eltérően - ahol a tetszésre, élményre vonatkoztattak - a *tényleges* kölcsönzés felméréséhez használjuk.

2. A kategória lehet az olvasóra *önmagában állóan jellemző* /mikor az olvasó érdeklődése egyirányban intenzív, pl. tanulmányaihoz kölcsönöz igényes matematikai könyveket, de csak ezeket/.

3. Lehet *nem jellemző, háttér* jellegű.

Ha az alakzatok, vagy az önmagukban jellemző kategóriák mellett figyelembe vesszük a háttéreket is, megkaphatjuk az olvasók kölcsönzésének formáit. /Ami az érték-dimenzió mellett vizsgálva mutatja a kölcsönzések tartalmait is./

Legfontosabb kérdésünk az lehetne, hogy az egyes olvasmánycsoportok egymáshoz viszonyítva hogyan fordulnak elő? Ha kapcsolódnak egymással, milyen alakzatokat alkotnak?

A kérdést konkretizálva: a "tisztá" eseteknél, amikor az olvasó csak szépirodalmat, illetve csak ismeretterjesztést kölcsönöz, milyen szépirodalom, milyen ismeretterjesztés áll önmagában mintánkban, és melyek kapcsolódnak alakzatokhoz?

Együttesen milyen alakzatokban fordul elő a két nagy olvasmánycsoport? És milyen lesz a háttér az egyes változatoknál?

A kölcsönzési formákat a kiemelt kategóriák *iránya/i/* szerint csoportosíthatjuk a legegyszerűbben /tehát, hogy ezek a szépirodalomba, az ismeretterjesztő irodalomba tartoznak-e? vagy mindkettőbe? esetleg az olvasónál egyetlen kategória sem emelhető ki?/, ezek a csoportok kiadják a kölcsönzések alapformáit.

Kérdéseink /vizsgálati célunk/ módszereinket is meghatározták:

1. a kategória-kiemelésekkel megállapíthatjuk az olvasókra jellemző kölcsönzési alakzatokat, vagy az önmagukban jellemző kategóriákat;

2. a háttérek előzőekkel párhuzamos megadásával képet kapunk a kölcsönzési formákról /a háttéreket a későbbiekben összesítve adjuk meg, tehát az adott irány kölcsönzési formájaként. Az egyénekenkénti háttérvizsgálat túlrészletezetté tette volna elemzésünket/;

3. a kiemelt kategóriákat a kölcsönzési irányok szerint csoportosítva meghatározhatjuk az alapformák mintánkon belüli mennyiségi viszonyait /főleg az olvasók és a kölcsönzött könyvek számát/.

Vizsgálatunkat minden egyes olvasónk kölcsönzésének külön-külön való kódolása teszi lehetővé.

Ahhoz, hogy a munkásolvasóink kölcsönzött olvasmányait mind a statisztika szempontjai szerint, mind egyénileg is jellemezhesük az érték-dimenzió szerint, az ismeretterjesztő és a szakirodalomnál, valamint a szépirodalomnál érték-szempontból legalább két különböző csoportot elkülönítünk egymástól.

II. A KÖLCSÖNZÉS KATEGÓRIÁI ÉS A STATISZTIKA

A/ ISMERETTERJESZTŐ ÉS SZAKKÖNYVEK

Az ismeretterjesztő könyveknél a könyvek közötti minőségi eltéréseket a statisztikák csak részben tükrözik. Ezen könyvek felé a *könyvtartalmak* felől közelítettünk.

Escarpit egyik művében a funkcionális könyvet "hasznosságra törekvő" elnevezéssel határozza meg. Az ETO négy kategóriája - a filozófia, a társadalomtudományok, az elméleti- és az alkalmazott tudományok - szerinte teljes mértékben funkcionálisak, a többiek pedig részben.

Későbbi, pontosabb definíciója - "könnyen megállapítható, meghatározható, felbecsülhető szakmai szükséglet kielégítése"⁸ - alapján véle-

⁷ Escarpit: Irodalomszociológia. A könyv forradalma. Gondolat, 1973. 145. old.

⁸ Escarpit: i. m. 147. old.

ményével a tankönyvekre és a szakkönyvekre vonatkozóan egyetértünk, de az ismeretterjesztő könyvekről általában az volt az álláspontunk, hogy az összes decimális szakban található "nem-funkcionális könyvek". Célszerűbbnek láttuk ezeknek az általunk "népszerű ismeretterjesztő" elnevezést kapott könyveknek a különválasztását, ami a könyvtárosi gyakorlat és a könyvismeret támaszával az alábbi dimenziók szerint történt meg:

- egyszerű felépítés,
- közérthető leírásmód,
- alapfokú színvonal, mindenki számára ajánlhatóság,
- alkalmazható rá a "pillanatnyilag legerősebb vonzású"⁹ kifejezés, tehát az egyes szakokon belül az ilyen könyvek egymással nagymértékben felcserélhetők /példa erre az "egy jó útleírást" kereső olvasó/, - összességében funkciója inkább a kikapcsolódás biztosítása, mintsem a tudományos-szakmai szempontból való hatékonyság.

Mivel a használatos statisztika szerint összevontuk az 1-2-3-93 /társadalom- és történettudományi/ szakokat, valamint a 4-8 /nyelv- és irodalomtudományi/ szakokat, a népszerű ismeretterjesztés szemléltetésére eszerint hozunk példát:

0 szak: Lányok évkönyve;

1-2-3-93 szakok: Mohás: Mit tudsz önmagadról?; Taxil: Szórakoztató Biblia; a Katsányi által ismeretterjesztő lektűrnek¹⁰ nevezett büntetőjogi "bestsellerek"; Ráth-Végh művei;

4-8 szak: Tóthfalusi: Babel örökében; Mauriac: Proust; Lanoux: Jó napot Zola ur!;

5 szak: csillagászat /Glauser-Sztrókey: Az ember és a csillagok/, földtan /Tazieff: Találkozás az ördöggel/, "állatregények" /Adamson: Elza/;

6 szak: Technika-sorozat;

7 szak: olvasmányos életrajzok /Gál György Sándor: Amerikai rapszódia, Perruchot: Renoir élete, Kő: Papp Laci/; vadász- és horgászkalandok /Corbett: Emberevő leopárd/;

91 szak: olvasmányos útleírások.

A fenti könyvek közé nem került, egy kategóriába összevont tankönyvekre, tudományos /szak/könyveket és igényes ismeretterjesztő könyveket pedig a felhasználásuk hatékonyságára - pl. a tanuláshoz, munkához, hobbyhoz nyújtott segítségre - utaló "lényegi ismeretterjesztő" irodalom elnevezéssel illettük. Ezen az olvasmánycsoporton belül kiemeltük az alkalmazott tudománynál a 63-as mezőgazdasági szakot.

A kölcsönzés természetesen a "kínálatnak" az egyes szakokon belül a különböző minőségű könyvek eltérő mennyiségének - is függvénye lesz. A mérést pedig majd a szakösszevonások is befolyásolják.

A kölcsönözhető ismeretterjesztő és szakirodalmi művek "mezőjét" vizsgálatunkban nyolc lényegi /a továbbiakban "L"/, és hét népszerű /a továbbiakban "N"/ kategória tölti ki.

B/ SZÉPIRODALOM

A szépirodalom legkidolgozottabb felosztásának - amely az író szándékát /és talán az olvasó célját is/, a mű esztétikai értékét, és a használt ábrázolásmódot, az eszközrendszert egyaránt figyelembe veszi

⁹ Az elnevezést Varga Károlytól "kölcsönöztük". L. Varga: A tömegkommunikációs viselkedés társadalmi háttere. = Magyar Pszichológiai Szemle, 1975/6. szám, 567-580. old.

¹⁰ Katsányi: Az ismeretközlő irodalom olvasásának vizsgálatáról. = Könyvtári Figyelő, 1977/3-4. szám, 334-340. old.

- Kamarását¹¹ tartottuk.^x Meghatározásainak egy részét változtatás nélkül átvettük. Vonatkozott ez:

- a/ az irodalmi célú szépirodalom, ezen belül az értékes és az álirodalom elnevezésre és tartalomra;
- b/ az alkalmazott irodalomra és részbeni felosztására;
  - elsősorban ismeretközlő: történelmi, életrajzi, tudományos-fantasztikus, útleírás;
  - elsősorban szórakoztató: kalandos, krimi, ifjúsági és egyéb.

Rendszerezésünkben az irodalmi célú szépirodalmon belül az értékes irodalommal összevontuk a "kevésbé" értékes /de színvonalas, nívós/ irodalmat.¹² A kettőt érték szerint csak az álirodalomtól különítettük el. Az értékes-színvonalas irodalmat pedig részben az "Olvasó munkásért" pályázat célkitűzéseinek megfelelően bontottuk fel. Így a tágan értelmezett szocialista realizmus /"... mai magyar, szovjet és a szomszédnépek szocialista szellemű szépirodalmának népszerűsítése ..."/ három csoportba sorolódott. Így a követelmény teljesítésének mérésére ezuttal nem volt mód. A mérés program szerinti megismétlésekor erre külön gondot fordítottunk.

Feltételeztük továbbá, hogy a kölcsönözhető szépirodalmi művek "mezőjén" belül - éppen az írói szándék, az esztétikai érték, az ábrázolásmód milyensége alapján - legalább két csoport elkülöníthető egymástól. Ezekre pedig alkalmazható az ismeretterjesztéssel azonos, "lényegi" és "népszerű" elnevezés.

Vizsgálatunkban népszerű szépirodalomként rögzítettük:

- az álirodalmat,
- az ismeretközlő irodalmat,
- a szórakoztató irodalmat.

A lényegi szépirodalomba pedig az irodalmi célú értékes és színvonalas irodalom került.

Rendszerünkben 9 lényegi és 8 népszerű kategóriát alakítottunk ki.

Felosztásunk a szépirodalomra

LÉNYEGI SZÉPIRODALOM

NÉPSZERŰ SZÉPIRODALOM

Irodalmi célú szépirodalom

értékes-színvonalas irodalom

álirodalom /Szilvási/

1. klasszikus külföldi /Balzac, Zola/
2. klasszikus magyar /Jókai, Móricz/
3. XX. sz. nyugati realizmus /Th. Mann/
4. szovjet realista /Solohov, Szimonov/
5. szomszédnépek realista /Andrzejewski/
6. mai magyar realista /Karinthy F., Fejes/

¹¹ Kamarás István: Az irodalmi érték esélye lektürolvasóknál. NPI, 1974. 13-14. old.

¹² Kamarás: i. m. 11-13. old. A tipizálásra felkért irodalmárok véleménye eltért néhány író /pl. Déry Tibor/ értékéről, de az álirodalmat biztosan elkülönítették.

^x A szerkesztő megjegyzése: a szépirodalom felosztására az olvasáskutatásban az utóbbi 20 évben sokféle kísérlet történt. Az itt használt a többivel együtt vitatott és a vita nincs lezárva.

7. modern szocialista /Bulgakov, Páral/
8. modern nyugati és egyéb /Böll, Garcia Marquez/
9. vers, dráma

Alkalmazott szépirodalom

a/ elsősorban ismeretközlő

1. történelmi /Graves/
2. életrajzi /Dallos/
3. sci-fi /Bradbury/
4. útleírás /Hajnóczy R./

b/ elsősorban szórakoztató

1. krimi /Christie/
2. kalandos /Rejtő/
3. ifjúsági és egyéb
/Fekete István, Wodehouse/

C/ STATISZTIKA

A 106 olvasó 2011 kölcsönzött könyvének kétharmada /1318 darab/ szépirodalom, harmadrésze /693 darab/ pedig ismeretterjesztő és szak-könyv.

ISMERETTERJESZTÉS KÖLCSÖNZÉS SZAKOK	LÉNYEGI /407 könyv/	NÉPSZERŰ /286 könyv/
0	0,5 %	0,4 %
1-2-3-93	27,3 %	28,3 %
4-8	9,3 %	0,7 %
5	13,5 %	9,4 %
6	27,5 %	3,8 %
63	5,7 %	-
7	11,5 %	10,5 %
91	4,7 %	46,9 %

A kölcsönzésnek majdnem 60 %-a lényegi könyv. A kétféle "kultúra" kiegyensúlyozottan van benne jelen, mert szinte egyenlő arányu a műszaki és a társadalom-történettudomány /bár utóbbi összevonások eredménye/ egyfelől, másrészt a természettudomány és a művészetek.

Az olvasmányos népszerűsítés erősen differenciált. Kerekítve a fele útleírás, de számottevő a társadalmi-történelmi lektűr is.

Az eltérő minőségeket vízszintesen összehasonlítva csak az 1-2-3 és a 7 szakok arányai hasonlóak, a többi sornál valamelyik irányba "eltolódik" a kölcsönzés mennyisége.

A kölcsönzés az egyes szakok között aránytalanul osztódik el. A kategóriák fele egyenként nem éri el a 10 %-os arányszámot.

Ezek - a kis könyvszám folytán - kevés olvasóra lesznek majd jellemzőek, előzetesen inkább háttér jellegűeknek becsüljük az igényes 0, 4-8, 63 és 91, valamint a népszerű 0, 4-8, 5, 6 szakokat.

SZÉPIRODALMI KÖLCSÖNZÉS

LÉNYEGI /709 könyv/		NÉPSZERŰ /609 könyv/	
mai magyar realista	29,9 %	történelmi	27,1 %
XX. sz. nyugati realista	25,4 %	kalandos	14,8 %
klasszikus magyar	11,0 %	sci-fi	13,1 %
klasszikus külföldi	10,3 %	ifjúsági + egyéb	10,9 %
szomszédnépek realista	7,2 %	krimi	10,7 %
szovjet realista	6,9 %	életrajzi	9,4 %
modern nyugati+egyéb	4,5 %	álirodalom	9,2 %
vers, dráma	3,8 %	útleírás	4,8 %
modern szocialista	1,0 %		

Az 53,8 % értékes-színvonalas szépirodalom kölcsönzésében a lényegi ismeretterjesztés homogenitásához hasonló szabályok "működnek". Meny-nyiségben nem sokkal tér el egymástól a két időben "közelebbi" kategória /mai magyar és XX. századi nyugati realizmus/, szintúgy a két "rég-gebbi" klasszikus. Megfelelő a szomszédnépek és a szovjet realizmus aránya is. Munkásolvasóink ezzel szemben idegenkednek a modern eszköz-rendszert használó irodalomtól, kölcsönzésükben ezek elhanyagolhatóan vannak jelen.

A másik póluson az ismeretközlő történelmi - és a sokszor szintén hasonló tematikájú kalandos - regények kölcsönzése talán párhuzamba állítható az olvasmányos társadalom-történettudomány választásával. A népszerű szépirodalomról belül az egyes olvasmánycsoportok között kis eltérések vannak, nehéz jóslni, melyikük lesz inkább háttérellem.

III. OLVASÓK - KÖLCSÖNZÉSEK

/A rendszerezés után az egyes olvasókat azonosítási számmal láttuk el. A többször is kiemelhető azonos kategóriákat igyekeztünk egymás alatt feltüntetni, hogy következtetni tudjunk "súlyukra" az alakzatok kialakulásában./

A/ "VÉLETLENSZERŰEN" KÖLCSÖNZŐK

Ebben az esetben a kölcsönzés, sok kategóriában 1-2 könyv választásával, *túlságosan szóródó*. Mintánkban három olvasóra /2,8 %/ találtuk ezt jellemzőnek, akik kis aktivitással mindhárman a minimális könyvszámot kölcsönözték. Arányuk a szépirodalom összkivitelében 2 %, az ismeretterjesztőben 1,4 %. Az elenyésző szám arra utal, hogy munkásolvasóink a kölcsönözhető könyvek "mezőjének" legalább egy "szeletét" - ha néha csak három könyv erejéig - igénybe vették.

B/ SZÉPIRODALOMRA KONCENTRÁLT KÖLCSÖNZŐK

Az olvasónál legalább egy szépirodalom kategória kiemelhető. Ismeretterjesztő irodalom viszont egyáltalán nincs, vagy a kölcsönzés "tisztaságát" háttér-jellegűen "pöttyöző".

1. csak szépirodalmat kölcsönöz	12 fő	11,3 %
2. szépirodalmat + háttérként ismeretterjesztést kölcsönöz	29 fő	27,4 %
1 + 2 együtt	41 fő	38,7 %

A kölcsönzések

1. kiemelt szépirodalom "tisztán" szépirodalomnál	181 db	13,1 %
2. " " " szépirodalom + háttér ismeretterjesztésnél	250 db	19,0 %
3. "háttér" szépirodalom összesen	205 db	15,6 %
1 + 2 + 3 együtt	636 db	48,3 %
"Háttér" ismeretterjesztés	71 db	10,2 %

Ennél az alapformánál az olvasóknak közel 40 %-ával a szépirodalomnak majdnem a fele, az ismeretterjesztésnek viszont csak egytizede áll szemben. A tisztán szépirodalmat kölcsönzők aránya alig több, mint 10 %, azaz olvasóink kilenctizedénél már megjelent - zömmel a regények mellett - az ismeretterjesztő és a szakirodalom.

A szépirodalomra koncentrálttság ugyanakkor nem jelent egy-egy olvasmánycsoportra koncentrálttságot. Bizonyosság erre a 205 darab háttérnek vett széppróza.

1. CSAK SZÉPIRODALMAT KÖLCSÖNZŐK

/L. I. melléklet/

A kölcsönzési formák az egy olvasmánycsoport + háttértől a háttér nélküli öt-hat jellemző kategória együtteséig képződtek. Többnyire úgy, hogy a háttéroidalom "feltöltődött" és az olvasóra jellemzővé vált. Mintánkban az alakzatok ennek következtében hasonlóak.

Az igazi, majdnem mindig előforduló építőelemek itt az összkölcsönzés leggyakoribb értékes-színvonalas olvasmányai: a XX. századi nyugati és a mai magyar realista művek. Az ellentétes oldalt, az ismeretközlő és a szórakoztató irodalom együttes, "népszerű" alakzatát csak egyetlen esetben /kaland + sci-fi/ jegyezhetjük fel.

Más vizsgálatok feltevése és tanulsága¹³, hogy az átmenet a szórakoztató irodalomtól az értékes felé az ismeretközlő irodalom keresztül valósulhat meg. Ha a viszonyt megfordítjuk, és olvasóinknál a lényegi könyvek mellé választott népszerűeket vesszük szemügyre, a realizmusok környezetében - értékben felemásan - főként a múlt, mint téma jelenik meg. Először az életrajzi, majd a történelmi regények formájában. És néhol a jövő, a sci-fi is.

Ennek az átmenetnek jó példája a következő alakzat: az egyik "szélen" helyezkedik el a XX. századi nyugati és a mai magyar realizmus. Majd az előbbi tolódik időben-értékben egyrészt a klasszikus külföldi és a történelmi regényhez, a másik irányban pedig az ismeretet is adó sci-fihez és a szórakoztató kalandoshoz.

A klasszikus külföldi művek több esetben együtt fordulnak elő a történelmi ismeretet közlő szépirodalommal. Ez az egymásmellettség annak is következménye, hogy az olvasó - a kedvelt téma mellett - másként

¹³ L. pl. Balogh Zoltán-Kamarás István: A tudományos-fantasztikus irodalom olvasói fogadtatása Magyarországon. Kortárs, 1979/2. sz. 301-305. old.

címkézheti olvasmányait, mint a megfigyelő. /Pl. a történelmi regényt tarthatja "értékes" irodalomnak./ Ahogy Dobos Piroska megállapítja: "végső fokon minden regény társadalmi regény, aminek felismeréséhez azonban... a munkásolvasók egy része sem jutott el. Ez az igény jelölésénél világosan látható. A történelmi, kalandos, szerelmes regény csoportjában gyakran azonos könyveket sorolnak."¹⁴

De ugyanez lehet a minősítés a kalandos-sci-fi egymásmelletiség esetében is. Az előbb idézett vizsgálatokban csaknem minden fiatal munkás szívesen olvasott kalandos és sci-fi könyvet, de "... nem számítottunk arra, hogy az olvasók számára a két csoport fedi egymást ... Feltehető, hogy a kalandos és a fantasztikus regények iránti igények az olvasó tudatában együtt jelentkeznek." És mivel "... a jó fantasztikus regény igen nagy szerepet játszhat abban, hogy az érdeklődés a jövő technikája ... felé forduljon. ... Ezért a kalandos és a fantasztikus regény iránti igényt meg kell különböztetnünk."¹⁵

A két olvasmánycsoport kapcsolódása "egzaktan" is bizonyított.¹⁶ A klasszikus irodalom - alkalmazott életrajzi és történelmi irodalom-tudományos történelmi mű felcserélhetőségét pedig erősen befolyásolja a könyvespolcok kínálata és a tájékoztatás-tájékozódás milyensége.¹⁷

2. SZÉPIRODALMAT ISMERETTERJESZTŐ HÁTTÉRREL EGYÜTT KÖLCSÖNZŐK

/L. II. melléklet/

Ezeknél a kölcsönzési formáknál az olvasó háttérnek szép- és ismeretterjesztő irodalmat egyaránt választ, azonban *leszűkült* a kiemelhető szépirodalom "mezője". Az ide tartozó olvasóknak majdnem a felére egy-egy olvasmánycsoport önmagában jellemző. Főként az összkölcsönzésben is leggyakoribbak: a mai magyar realista és a történelmi művek.

Miként a "tisztá" szépirodalomnál, úgy itt is alakzatképző a nyugati realizmus, a fenti három olvasmánycsoportot csak egymással való kapcsolataiban az olvasók további egyhatoda kölcsönzi.

Ezek a két kiemelt kategóriából álló alakzatok előfordulási helyei a klasszikus irodalmaknak is, akár a "múltat" olvasó és félreolvasó klasszikus magyar + történelmi, akár a "fordulatosságparti" klasszikus külföldi + kalandos alakzatokra utalhatunk itt.

Ahogy nő a kiemelhető kategóriák száma, a könyvválasztással párhuzamosan úgy telítődik a kölcsönzött könyvek "mezője" mindinkább népszerű olvasmányokkal. Sok lesz a heterogén /népszerű + lényegi/ alakzat. A döntővé a cselekményesség válik, eltérő megvalósítási szinteken. Növekszik az ifjúsági és a történelmi regények kedveltsége, de a kalandosé is, és csökken a nyugati realizmus aránya. Érdekes viszont, hogy a mai magyar realizmus itt is a legfőbb kapcsolódó elem marad.

Adalék lehet a szórakoztató olvasmányok természetrajzához, hogy felmérésünkben ezek az olvasmányok a szépirodalomra koncentrált olvasóknál ritkán voltak önmagukban, vagy hasonló környezetben jellemzők.

¹⁴ Dobos: i. m. 16. old.

¹⁵ Dobos: i. m. 21-22. old.

¹⁶ Balogh-Kamarás: Élményalakzatok I. 150 irodalmi mű olvasottsága, kedveltsége és az élményalakzatokban elfoglalt helye a közművelődési könyvtárakat használók körében. NPI, 1978.

¹⁷ Az alkalmazott irodalom elemzését l. Balogh-Kamarás: Élményalakzatok I. 30. old.

Inkább alakzatokban "találhattunk rájuk", ahol értékes, vagy ismeretközlő irodalmat is regisztrálhattunk.

Az ismeretterjesztő háttér /1. III. melléklet/ kis elemszámából kevés következtetést tudunk levonni. A lényegi ismeretterjesztés kifejezetten háttér-funkcióba kevésbé kerül /alacsonyabb százaléku, mint az összkölcsönzésben/. Kivéve a mezőgazdasági és a földrajzkönyveket, melyeknek viszont itt van az egyik "gyűjtőhelyük".

A népszerű ismeretterjesztésnél kis eltérés van az útleírás, és a társadalmi-történelmi lektűr között. Utóbbi társulhat a történelmi-kalandos szépirodalomhoz.

A szépirodalmi háttérre erre a kölcsönzési alapformára összesítve adjuk meg /1. IV. melléklet/. Az értékes-színvonalas olvasmányoknál a vezető realizmusok nem jellemzőek a háttérben, inkább azok viszont, az előzőekben elemzettek szerint, az alakzatokban. Háttérelem a klasszikus külföldi, a szomszédnépek és a szovjet realista irodalom.

A "könnyebb fajsúlyú" ágnál viszont a háttérben is megvan - ha nem "töltődött fel" - az átvezető jellegű alkalmazott életrajzi regény; az ifjúsági irodalom; a kalandos könyvek és az álirodalom.

C/ ISMERETTERJESZTŐ IRODALOMRA KONCENTRÁLT KÖLCSÖNZŐK

Ez az alapforma hasonlítható Halmainé vizsgálatának mintájához, aki egy minimális ismeretterjesztő /természettudományos/ kölcsönzés alapján válogatta ki olvasóit.¹⁸

Az olvasók

1. csak ismeretterjesztést kölcsönöz	2 fő	1,9 %
2. ismeretterjesztést + háttérként szépirodalmat kölcsönöz	21 fő	19,8 %
1 + 2 együtt	23 fő	21,7 %

A kölcsönzések

1. kiemelt ismeretterjesztő irodalom "tisza" ismeretterjesztésnél	20 db	2,9 %
2. kiemelt ismeretterjesztő irodalom ismeretterjesztés+háttér szépirodalomnál	163 db	23,6 %
3. háttér ismeretterjesztő irodalom összesen	58 db	8,4 %
1 + 2 + 3 együtt	241 db	34,9 %
"Háttér" szépirodalom	119 db	9,0 %

Az ismeretterjesztésre koncentrált olvasók aránya jóformán csak fele a szépirodalomra irányultakénak. A könyvek százaléka az összkölcsönzéshez viszonyítva ezt a csökkenést kevésbé követi, míg az ellentétes hátterek majdnem azonos irányúak.

¹⁸ Halmainé: i. m. 4-5. old.

1. CSAK ISMERETTERJESZTŐ IRODALMAT KÖLCSÖNZŐK

Mint ahogy a "véletlenszerű" könyvválasztás, úgy a csak ismeretterjesztést kölcsönzés is elenyésző számú munkásolvasóra jellemző.

A szépirodalom hiánya pedig nem hozza magával azt, hogy ezek az olvasók többféle szakú, változatos ismeretterjesztés iránt "kiadósan" érdeklődjenek. Egyikük cselekményes útleírásokat kölcsönöz, a másik pedig téma szerint válogat a társadalom- és történettudományból.

2. ISMERETTERJESZTŐ IRODALMAT SZÉPIRODALMI HÁTTÉRREL EGYÜTT KÖLCSÖNZŐK

/L. V. melléklet/

A kölcsönzési formák a szép- + háttér ismeretterjesztő kölcsönzéssel paralel módon, itt is az egy jellemző kategória + háttértől a "tisztá" alakzatokig terjedően épülnek fel.

Az önmagukban jellemző kategóriák jobbára lényegiek. Az összes szak előfordult, többszörösen is, főként a művészet. Kivéve az igényes természettudományt, amely viszont az alakzatok egyik építőeleme. A népszerűeknél az útleírás állhat háttérrel együtt.

A mintában a kapcsolatok főként a lényegi művek között alakulnak ki, a meghatározók a társadalom-történettudomány, a természet- és a műszaki tudomány. Az olvasmányos népszerűsítés ezekhez kiegészítően, helyettesítő funkcióval társul. Így az útleírás, amelynek "...népszerűsége a társadalomtudomány egyfajta természettudományos és szépirodalmi eredetű megközelítését tükrözi"¹⁹, a műszaki irodalom mellett pótolhatja a szépirodalmat. Vagy krimipótlék lehet az "objektív" "13 nyomozó emlékezik" típusú bestseller. Az olvasmányos életrajzok pedig a kikapcsolódást biztosíthatják az igényes társadalom-történettudomány mellett.

A kölcsönzésekben, mintegy a közoktatás és a közművelődés kapcsolatát példázva, a középfokú *oktatásban* való részvételre, vagy az arra való készülésre mutató alakzatok is találhatóak. Így az egyik olvasó az "iskolában" leginkább használható szakokat választotta /1-2-3-93 + 7 + 4-8 szakok/. De ide tartozhat a lényegi természet- és műszaki tudományt, vagy a természettudományt és a művészeteket együtt "bújó", talán éppen érettségizni készülő munkás.

A *szépirodalmi háttér* /l. VI. melléklet/ majdnem kétharmada értékes olvasmány. Összefügghet a továbbtanulás követelményeivel, hogy éppen a klasszikus külföldi, a vers-dráma és a modern nyugati irodalom aránya magasabb itt, mint az összkölcsönzésben. Míg a népszerűeknél egyrészt az információt "regényesen" adó történelmi és életrajzi művek, másfelől a már elemzett kaland-sci-fi irodalom van előtérben.

Az *összesített ismeretterjesztő háttér* /l. VII. melléklet/ lényegi részében a társadalomtudomány, a népszerű olvasmányok között az útleírás dominál.

A negyedik alapformánál a "mező" mindkét feléből regisztrálható legalább egy kategória három, vagy efeletti könyvszámmal.

¹⁹ Halmainé: i. m. 10. old.

D/ A SZÉP- ÉS AZ ISMERETTERJESZTŐ IRODALMAT EGYÜTT, ALAKZATOT ALKOTÓAN
KÖLCSÖNZŐK

Ide tartozik 39 olvasó, a minta 36,8 %-a.

Az ismeretterjesztő irodalom kölcsönzése		
1. kiemelt ismeretterjesztő irodalom	289 db	41,7 %
2. háttér ismeretterjesztő irodalom	82 db	11,8 %
1 + 2 együtt	371 db	53,5 %

A szépirodalom kölcsönzése		
3. kiemelt szépirodalom	348 db	26,4 %
4. háttér szépirodalom	189 db	14,3 %
3 + 4 együtt	537 db	40,7 %

Habár az olvasók száma a szépirodalomra koncentráltaké mögött marad, a már említett tény mellett /a munkásolvasók kilenctizede nem "tisztán" szépirodalmat kölcsönöz/ jelentősnek tartjuk azt is, hogy a többirányú, mindkét ágazatra kiterjedő érdeklődés következtében az ismeretterjesztő irodalom túlnyomó része együttes előfordulású a szépirodalom kétötödével.

A további bontás legegyszerűbb módszere, ha az alakzatokat aszerint csoportosítjuk, hogy egyenlő számú kategóriából épültek-e fel /1-1, 2-2 kategória/, vagy valamelyik irányba "eltolódtak".

1. A SZÉP- ÉS AZ ISMERETTERJESZTŐ IRODALMAT KIEGYENSÚLYOZOTTAN /"SZIMMETRIKUS" ALAKZATOKBAN/ KÖLCSÖNZŐK

/L. VIII. melléklet/

Az alakzatok szépirodalmi részében új elem az alkalmazott irodalom útleírás változata, magában állva, vagy a kaland mellett. A "gazdagodással" szemben az ismeretterjesztésnél kimaradt a lényegi művészet és a nyelvészet-irodalomtudomány.

Egy-egy kategória kapcsolatánál sok az értékszempontból heterogén alakzat. Színvonalas szépirodalom mellé olvasmányos útleírást választ néhány olvasó, míg mások a /műszaki/ szakirodalom mellé ismeretet átadó szépirodalmat. Ilyen esetekben az alakzat jellegét meghatározónak a nívósabb irodalmat tarthatjuk, tehát pl. a lényegi ismeretterjesztés a döntő, ha mellé ismeretközlő, vagy szórakoztató szépirodalom társul. Utóbbiak ilyenkor "kikapcsolódó" funkciójuak.

Ha mindkét választott olvasmánycsoport lényegi, az eltérő rendeltetése miatt csak az azonos súlyú egymásmelletti séget jegyezhetjük fel a kölcsönzés alapján: az igényes társadalomtudomány, vagy műszaki irodalom iránti érdeklődést, összekötve a mai magyar regények olvasásával. A másik oldalon viszont egy "természetkedvelő" olvasó kölcsönözheti a cselekményes irodalmi útirajzokat együtt a népszerű geológiai, "barlangász" könyvekkel.

A "teljesebb" alakzatok állandó része a népszerű útleírás. Többszöri előfordulása ellenére is egyenrangú "társ" véleményünk szerint csak az adott nívón lehet: az irodalmi és ismeretterjesztő útleírás rendszerben; a krimi mellett; a krimi + kaland + társadalmi lektűr negyedik tagjaként. Jobbik esetben információforrás, mint az értékes

szépirodalom + tudomány + alkalmazott irodalom + népszerű ismeretterjesztés típusú alakzatban.

2. A KÉT OLVASMÁNYCSOPORTOT AZ ISMERETTERJESZTŐ IRODALOM FELÉ ELTOLÓDÓ ALAKZATOKBAN KÖLCSÖNZŐK

/L. IX. melléklet/

A két jellemző ismeretterjesztő kategória mellé választott szépirodalommal felépülő alakzatok fő építőelemei az összkölcsönzés leggyakoribb ismeretterjesztő művei és szépprózái. Az ismeretterjesztő dominancia folytán ez a meghatározó, egy-egy kitüntetett szépirodalmi típus "mellékletével". Néhány alakzat újból arra enged következtetni, hogy az olvasónál talán továbbtanulás "forog fenn". Mint pl., ha az igényes társadalom-történettudomány és a művészeti /vagy műszaki/ könyvek mellett az ismert realistikák találhatók. De ez lehet "csak" a színvonalalal törődő érdeklődés. Míg ha az ismeretterjesztő rész mezőgazdasági és műszaki könyvekből tevődik össze, ez hobby-tevékenységek /pl. kertészet, rádiószerelés stb./ szakirodalmi anyagát alkothatja, így a könyvek funkcionális hatása fokozottan érvényesülhet.

A népszerű alakzat: olvasmányos természettudomány + útleírás /téma szerinti megfelelés/ + /a természettudománnyal korreláló/ sci-fi. A halvány átmenetiséget a szépirodalom felé utóbbi "műfaj" képviseli, amely - az útleírással együtt - a kölcsönzési "mezőt" jobban kihasználó olvasóknál is előfordult.

A "bővebbre szabott" alakzatok felépítése áttekinthetőbb. Az ismeretterjesztő rész lehet téma szerinti: társadalom-történettudomány, vagy természettudomány, ekkor a színvonal másodlagos szempont. Ehhez a szépirodalmi ismeretközlés tartalma /fantasztikus + történelmi/ néhol illeszkedik: a történelmi regény a történettudományhoz, a sci-fi pedig a természet "birtokbavételéhez".

De lehet "továbbtanulási stratégiás" kölcsönzés is, az 1-2-3-93, az 5, a 6, és a 4-8 szakok igényes részéből választott könyveken keresztül, amiket követ-kiegészít a hazai irodalom és a szovjet klasszikusok. Az ilyen érdeklődéshez a szépirodalmi és az ismeretterjesztő útleírás is "passzolhat". A népszerűsítő tájrajzokat újból mint kevésbé beépülő, kívülrőlálló olvasmányokat tudjuk regisztrálni.

3. A KÉT OLVASMÁNYCSOPORTOT A SZÉPIRODALOM FELÉ ELTOLÓDÓ ALAKZATOKBAN KÖLCSÖNZŐK

/L. X. melléklet/

Ha a mérleg "serpenyőjében" két szépirodalmi, illetve egy ismeretterjesztő kategória kerül, a szépirodalomban egymást váltja a mai magyar, a XX. századi nyugati és a kaland. Az ismeretterjesztés többsége lényegi /1-2-3-93, 6, 63, 7 szakok/, ezért néhol még a szépirodalom mennyiségi túlsúlya mellett is kétséges, hogy melyik fél határozza meg az alakzat jellegét? Különösen így van ez az igényes művészeti tanulmányok mellé választott szórakoztató /kaland, krimi, sci-fi/ könyvegyütteseknél.

A kétféle realizmus eltérő csoportokat "vonz": a XX. századi nyugatival a kapcsolódó műszaki-mezőgazdasági szakirodalom értékben egyenlő - főként, ha a másik szépirodalom történelmi regény.

A mai magyar realizmus alakzatokban kevésbé "labilisan" fordul elő: vagy mert azt igényes művekkel társulva alkotja /pl. vers-drámá-

val, és társadalom-történettudománnyal, továbbtanulást feltételezően/. Vagy "izgalmas" szépirodalom /krimi, sci-fi/, illetve ismeretközlés /bűnügyi lektűr/ mellett, ekkor alapálláspontunk szerint az értékes irodalom a lényeges, a meghatározó.

A magasabb kategóriaszámú alakzatok ismeretterjesztő része - bármilyen szépirodalom "környezetében" - szinte azonos: társadalmi-történelmi lektűr és útleírás. Ez a homogenitás kikényszeríti annak a kérdésnek a feltevését, hogy mikor illenek a szépirodalomhoz, és mikor különülnek el attól? A kérdésre a szépirodalom elemzésével adhatjuk meg a választ. Annál is inkább, mert a "rutinszerűen" előforduló típusokon /realizmusok, klasszikusok, sci-fi/ kívül gyakori itt az álirodalom és a szovjet népek irodalma is.

A címkecserére, másnak olvasásra véleményünk szerint nagy esélye van az álirodalomnak. Mintánknál maradvá: téma szerint vehetik "mai magyarnak". Realizmusa, érthetősége folytán tarthatják "értékes" irodalomnak. De a félreértékelés fordított is lehet: a klasszikus külföldit olvashatják "érdekes múltnak", történelemnek.

Az álirodalmat "értékessé" transzformálva a szépirodalmi rész néhány alakzatban "lényegi" minősítésű lesz. Ilyenkor az ismeretterjesztést kiegészítő jellegűnek mondhatjuk. Például a mai magyar + álirodalom + szovjet + XX. századi nyugati + népszerű 1-2-3-93 + 91 alakzatban.

Cselekményes realizmusa miatt a szovjet irodalom kerülhet kaland, krimi és sci-fi mellé, kikapcsolódásnak /vagy ebben az alakzatban az első lépést jelenti az értékes irodalom felé?/. Ekkor viszont a szépirodalmi rész lesz népszerű, ahova az olvasmányos ismeretterjesztés "beépülhet".

A szépirodalmi rész azonos nívóra hozhatóságától, és ennek milyenségétől függ tehát az ismeretterjesztés odaillése-elkülönülése.

Egy alakzat /vers-dráma + mai magyar + XX. századi nyugati + klasszikus külföldi + lényegi 4-8 szakok/ itt is erősen "iskolai" jellegű.

4. TÚLSÁGOSAN "SZÓRÓDÓ" ALAKZATOKBAN KÖLCSÖNZŐK

Ebben az esetben olyan nagyszámú kategóriából kölcsönöz az olvasó, hogy nincs értelme jellemző eltolódásról beszélnünk.

Mintánk egyetlen ilyen /36 könyvet kölcsönző/ olvasójának érdeklődése főként téma szerint: társadalom-történettudomány, vegyes színvonalon, és /klasszikus-mai/ magyar irodalom. Ezekon kívül jellemző rá a népszerű irodalmak választása: az életrajzoké, a művészeti történeteké, a kalandos útleírásoké. Meditálhatunk azon, hogy ez a "bőséges" választás jó-e?

A kölcsönzési alapforma *szépirodalmi háttér* /l. XI. melléklet/ nagyobb részében népszerű. A mai magyar újjólag nem háttérjellegű, mint ahogy az viszont a szomszédnépek és a szovjet realizmus. A népszerűeknél az ifjúsági és az életrajzi, útleíró aránya nő meg, az alakzatelemek, a kaland és a sci-fi rovására.

Az ismeretterjesztő háttérben /l. XII. melléklet/ csak tendenciaként tudjuk becsülni a bármilyen színvonalú művészetiek, és a népszerű műszaki ismeretterjesztés nagyobb arányát.

IV. NÉHÁNY TAPASZTALATUNK

Eljárásunk, hogy egy "határ"-könyvszámtól kezdve az olvasmányokat jellemzőnek nyilvánítottuk és kiemeltük, talán a kölcsönzések lényeges

és véletlen vonásait tette egymástól megkülönböztethetővé.

Ezt különösképpen az bizonyíthatja, hogy az olvasóra jellemző kategóriák mintegy "vonzották" saját háttérüket és "taszították" az ellentétes környezetet. Tehát egy adott kölcsönzési iránynál /pl. a szépirodalomra koncentráltágnál/ az olvasók százalékos arányához képest jóval megnőtt az ilyen típusú /példánknál maradvá a szépirodalmi/ könyvek száma, és az ellentétes /itt az ismeretterjesztő/ háttér jelentősen kisebb százaléku maradt.

Az egyes alapformákon belül, és azok között meglehetősen eltéréseket vettünk észre, ezeket a rendelkezésünkre álló anyag alapján elemezni próbáltuk.

A/ Az olvasóknál a véletlenszerű kölcsönzés elhanyagolható. Mintánk alanyai - legalább három könyv erejéig - valamelyik irányba "elkötelezettek". Viszont majdnem 30 %-uk kölcsönzésére egyetlen kategória önmagában jellemző. Következménye ez:

- a kölcsönzött könyvek mennyiségéhez képest túl részletes felosztásunknak, ami "elosztási" nehézségeket okozott;

- az olvasók "beszűkültségének", azaz érdeklődése néha esetlegesen - egy-egy "kitüntetett" szépirodalmi, vagy ismeretterjesztő csoportra irányult, és mellé többnyire másfajta háttérrel vittek.

Mintánkban nem találtuk meg a szép- és az ismeretterjesztő irodalom kölcsönzésének *kívánatos összhangját*. A választás túlságosan regénycentrikus volt. Az olvasók érdeklődése kétharmad részben szépirodalomra koncentrált, vagy efelé eltolódó.

B/ Az alakzatok más-más szükségleten alapuló, eltérő változatok voltak: a szépirodalomnál az értékes-színvonalastól a népszerűig húzódó olvasmány-komplexumok, míg az ismeretterjesztésnél továbbtanulásra utaló vagy kikapcsolódási - szépirodalmat helyettesítő funkciójú homogén listák.

Ezzel az átmenetiség megvalósulására is bizonyítékokat kaptunk. Egyfelől az értékes és a népszerű szépirodalom közöttire /főként csak szépirodalmat olvasó alanyainknál/, másrészt az ismeretterjesztő és a szépirodalom kapcsolódási pontjaira /pl. történettudomány-történelmi regény; természettudomány-sci-fi/.

C/ Az olvasmánycsoportok jellemző, vagy háttér jellegével kapcsolatban: a kölcsönzött könyvek száma nem teszi lehetővé, hogy minden egyes kategória "lelőhelyét" pontosan meghatározzuk. Felvilágosítást a konkrét alakzatok és háttérek adhatnak. A leggyakoribbak közül:

a/ A lényegi szépirodalomnál, a két realizmust kivéve, a többi kategóriánál - akár önmagában, akár alakzatban - inkább csak egy-egy helyen fedezhettük fel. Nagyobb viszont az arányuk a háttérben. A mai magyar realizmus minden alakzat fő, vagy jelentős eleme, de nem az a háttérben. A XX. századi nyugati realizmus ezzel szemben inkább szépirodalmi alakzatok alkotórésze, és megjelenik háttérként is.

b/ A népszerű szépirodalom ismeretterjesztéssel együtt jelentékenyebb, kivéve egy-egy, a "tisza" szépirodalomnál tárgyalt típusát /történelmi, életrajz, sci-fi/.

c/ Az ismeretterjesztő irodalom lényegi műveinek jó része szépirodalommal együtt található, ami előrevetíti a későbbi összhang lehetőségét.

d/ A népszerű ismeretterjesztés legfőbb szakjait elemeztük, szintén szépirodalom mellettiek, egymást a "társadalmiság" és az irodalom felé "vonzák".

D/ Konkrétan munkánkhoz vizsgálatunk akkor szolgálhat tanulságokkal, ha a munkásolvasók kölcsönzésére kitűzünk egy "optimális" elérendő célt - pl. a szakmai, általános és politikai műveltség növelését, a szépirodalmi élményekben való részesedést - és törekszünk a kölcsönzések minőségét ez irányba befolyásolni.

Mindennek egyik módszere lehet az olvasóra jellemző kategóriák, alakzatok megállapítása után az értékes olvasmányok további ajánlása, vagy - ha lehetséges - a háttérből propagálással alakzatba "építésük". A kapcsolódó népszerű olvasmányoknál pedig az átvezető könyvek megtalálásával irányíthatjuk olvasóinkat a szépirodalomnál:

- a szórakoztatóból az ismeretközlő,
- az ismeretközlő és álirodalomból az értékes felé.

Ugyanez lehet a "taktikánk" az ismeretterjesztésre is.

A felmérés és elemzése könyvtárunk munkásokkal való foglalkozásának egyik oldalát mutatja.

A kis létszám és mintánk nem "átlagossága" miatt állításaink egy része, inkább kérdés, melyre későbbi intenzív kutatások adhatják meg a választ.

Böröczfy Károly

I. melléklet

CSAK SZÉPIRODALMAT KÖLCSÖNZŐ OLVASÓK

sorszám	kategória három és több könyvvel
1-2	mai magyar
3	XX. ny. real.
4	kalandos + sci-fi
5	XX. ny. real. + kl. külföldi + történelmi
6	XX. ny. real. + mai magyar + kl. magyar
7	XX. ny. real. + mai magyar + életrajzi
8	XX. ny. real. + mai magyar + életrajzi + szomsz.
9	XX. ny. real. + mai magyar + életrajzi + ifjúsági
10	XX. ny. real. + mai magyar + álirodalom+ krimi
11	XX. ny. real. + mai magyar + sci-fi + krimi + történ.
12	XX. ny. real. + mai magyar + sci-fi + kaland+ történ. + + kl.külföldi

II. melléklet

SZÉPIRODALMAT ISMERETTERJESZTŐ HÁTTÉRREL EGYÜTT KÖLCSÖNZŐ OLVSÓK

sorszám	kategória három és több könyvvel		
1-2-3	mai magyar		
4	XX. ny. real.		
5	kl. külföldi		
6	szomsz. real.		
7	sci-fi		
8-9-10	történelmi		
11	kalandos		
12	krimi		
13	XX. ny. real. + mai magyar		
14	XX. ny. real. + szomsz. real.		
15-16	XX. ny. real. + történelmi		
17-18	kl. magyar + történelmi		
19-20	mai magyar + történelmi		
21-22	kl. külföldi + kaland		
23	sci-fi + krimi		
24	kl. külföldi + modern nyug. + álirodalom		
25	szomsz. real. + történelmi + kaland		
26	ifjúsági + történelmi + kaland		
27	ifjúsági + kl. magyar + mai magyar		
28	ifjúsági + álirodalom + mai magyar + krimi		
29	ifjúsági + történelmi + mai magyar + XX. ny. real.		

III. melléklet

A SZÉPIRODALOM MELLETTI ISMERETTERJESZTŐ HÁTTÉR

LÉNYEGI		NÉPSZERŰ	
szak	darab	szak	darab
6	12	91	14
1-2-3-93	6	1-2-3-93	12
63	5	7	8
7	4		
91	4		
egyéb	4	egyéb	2

IV. melléklet

ÖSSZESÍTETT SZÉPIRODALMI HÁTTÉR

LÉNYEGI /108 könyv/		NÉPSZERŰ /97 könyv/	
XX. sz. nyugati real.	22,2 %	történelmi	16,5 %
klasszikus külföldi	16,7 %	életrajzi	15,5 %
szomszédnépek real.	13,0 %	kaland	15,5 %
mai magyar	13,0 %	ifjúsági + egyéb	15,5 %
klasszikus magyar	12,0 %	álirodalom	14,5 %
szovjet realista	12,0 %		
egyéb	11,1 %	egyéb	22,6 %

V. melléklet

ISMERETTERJESZTÉST SZÉPIRODALMI HÁTTÉRREL EGYÜTT KÖLCSÖNZŐ OLVASÓK

sorszám	kategória három és több könyvvel		
1-2-3-4	L 7		
5-6	L 1-2-3-93		
7-8	L 4-8		
9-10	L 6		
11	N 1-2-3-93		
12-13-14	N 91		
15	L 6	+ N 91	
16	L 6	+ L 5	
17	L 7	+ L 5	
18	L 1-2-3-93	+ L 5	+ N 5
19	L 1-2-3-93	+ L 5	+ N 7
20	L 1-2-3-93	+ L 4-8	+ L 7
21	N 1-2-3-93	+ L 6	+ N 6

VI. melléklet

AZ ISMERETTERJESZTÉS MELLETTI SZÉPIRODALMI HÁTTÉR

LÉNYEGI /77 könyv/		NÉPSZERŰ /42 könyv/	
XX. sz. nyugati real.	24,7 %	történelmi	33,3 %
klasszikus külföldi	16,9 %	sci-fi	19,0 %
klasszikus magyar	11,7 %	kaland	19,0 %
vers, dráma	10,4 %	életrajzi	16,7 %
modern nyugati	9,1 %		
szomszédnépek real.	9,1 %		
egyéb	18,1 %	egyéb	12,0 %

VII. melléklet

ÖSSZESÍTETT ISMERETTERJESZTŐ HÁTTÉR

LÉNYEGI		NÉPSZERŰ	
szak	darab	szak	darab
1-2-3-93	10	91	10
6	9	1-2-3-93	4
91	8	6	3
63	5		
egyéb	6	egyéb	3

VIII. melléklet

A SZÉP ÉS AZ ISMERETTERJESZTŐ IRODALMAT KIEGYENSÚLYOZOTTAN KÖLCSÖNZŐK

sorszám	SZÉPIRODALOM		kategória három és több könyvvel	ISMERETTERJESZTŐ IRODALOM
1	mai magyar	+	L 1-2-3-93	
2	mai magyar	+	L 6	
3-4	mai magyar	+	N 91	
5	XX. ny. real.	+	N 91	
6	krimi	+	N 91	
7	útleírás	+	L 6	
8	történelem	+	L 6	
9	útleírás	+	N 5	
10	kaland	+	L 5	
11	XX. ny. real. + történelem	+	L 5	+ N 91
12	útleírás + kaland	+	L 1-2-3-93	+ N 91
13	krimi + kaland	+	N 1-2-3-93	+ N 91

IX. melléklet

AZ ISMERETTERJESZTŐ IRODALOM FELÉ ELTOLÓDÓ ALAKZATOKBAN KÖLCSÖNZŐK

sorszám	ISMERETTERJESZTŐ IRODALOM	kategória három és több könyvvel	SZÉPIRODALOM
1	L 1-2-3-93 + L 7	+	XX. ny. real.
2	L 1-2-3-93 + L 6	+	mai magyar
3	L 63 + L 6	+	mai magyar
4	L 5 + L 6	+	történelmi
5	N 5 + N 91	+	sci-fi
6	L 1-2... + N 1-2... + N 91	+	sci-fi + történelmi
7	L 5 + N 5 + N 91	+	sci-fi + történelmi
8	L 1-2... + L 4-8 + N 91	+	kl.magyar + szovjet real.
9	L 5 + L 6 + N 91	+	mai magyar + útleírás

X. melléklet

A SZÉPIRODALOM FELÉ ELTOLÓDÓ ALAKZATOKBAN KÖLCSÖNZŐK

sorszám	SZÉPIRODALOM	kategória három és több könyvvel	ISMERETTERJESZTÉS
1	mai magyar + vers-dráma	+	L 1-2-3-93
2	mai magyar + sci-fi	+	L 1-2-3-93
3	mai magyar + krimi	+	N 91
4	mai magyar + XX.ny. real.	+	N 1-2-3-93
5	történelmi + XX.ny. real.	+	L 6
6	kl. magyar + XX.ny. real.	+	L 6
7	kaland + XX.ny. real.	+	L 63
8	kaland + krimi	+	L 7
9	kaland + sci-fi	+	L 7
10	kaland + történelmi	+	kl. külföldi + N 1-2-3-93 + N 91
11	mai magyar + álirodalom	+	kl. magyar + N 1-2-3-93 + N 91
12	mai magyar + álirodalom	+	szovjet + XX.ny. real. + N 1-2... + N 91
13	szomszéd + álirodalom	+	szovjet + XX.ny. real. + N 1-2... + N 91
14	kaland + krimi	+	szovjet + sci-fi + N 1-2... + N 91
15	ifjúsági + mai magyar	+	sci-fi + N 1-2-3-93
16	vers-dráma + mai magyar	+	XX. ny. + kl. külföldi + L 4-8

XI. melléklet

ÖSSZESÍTETT SZÉPIRODALMI HÁTTÉR

LÉNYEGI		NÉPSZERŰ	
/89 könyv/		/102 könyv/	
XX. sz. nyugati real.	28,7 %	történelmi	23,5 %
szomszédnépek real.	13,8 %	ifjúsági + egyéb	17,6 %
szovjet realista	11,5 %	életrajzi	13,7 %
mai magyar	11,5 %	álirodalom	9,8 %
klasszikus magyar	12,6 %	sci-fi	8,8 %
		útleírás	8,8 %
		kaland	8,8 %
egyéb	21,9 %	krimi	8,8 %

XII. melléklet

ÖSSZESÍTETT ISMERETTERJESZTŐ HÁTTÉR

LÉNYEGI		NÉPSZERŰ	
szak	darab	szak	darab
1-2-3-93	13	91	6
6	10	7	8
7	8	1-2-3-93	7
5	7	5	4
		6	4
egyéb	14	egyéb	1

CHARACTERISTICS OF THE READING OF WORKING-CLASS READERS
IN THE LIBRARY Nr 6 IN THE 11th DISTRICT

The work is based upon the data of an investigation about the borrowings by blue-collar readers in one of the district libraries. The author evaluates all the lent books by means of content and quality analysis. After outlining the principles of classification and evaluation he divides all the books read - included fiction and popular science - into two groups: "basic literature" and "popular literature".

In the second part of the study the author tries to outline the types and the basic features of reading. He examines forms quantity and quality of loans and if all this happens typically or accidentally. Furthermore he investigates how the above mentioned groups of readings occur how they are linked to one another and what kind of relevantly separable types are offered by these joinings within the sample.

Работа основана на исследовании, проведенном в отношении выдачи книг на дом читателям-рабочим в одной из библиотек сети Городской библиотеки им. Эрвина Сабо. В ходе этого анализа сначала анализируют полную выдачу книг на дом читателям с точки зрения содержания и качества. Научно-популярная литература и спецлитература, далее художественная литература после изложения и применения аспектов разделения разбирается на две группы /с единым названием: "существенная литература - популярная литература"/. Во второй части своего труда автор делает попытку определять типы и основные формы выдачи книг для чтения на дом. Исследуется, что в данной модели, каким образом - невзирая на то в какой форме, в чем и как является типичным или случайным взятие на дом книг отдельными читателями - встречаются отдельные группы прочитываемой литературы, как они связываются друг с другом и их связь каким образом дает релевантно обособляемые типы.

DOLGOZÓINK SZAKMAI, TUDOMÁNYOS ÉS TÁRSADALMI MUNKÁSSÁGA

1977-1978

AGICS Katalin, V.

Mód Aladár. = Eseménynaptár, 1978. 3. sz. 31-34. l.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom. = Eseménynaptár, 1977. 4. sz. 20-26. l.

Az Őszirozsás forradalom. A Kommunisták Magyarországi Pártja. A Magyar Tanácsköztársaság kikiáltása. = Eseménynaptár, 1978. 4. sz. 25-38. l.

A KISZ Központi iskola ajánlott irodalma - társadalomtudományi tagozaton. Bp. KISZ KB. 182 l. Bibliográfia fejezetenként.

Előadás az intézet államvizsgára előkészítő tanfolyamán. 1978.

ANTAL Benedekné

- - Lakatos Péterné: Szocialista brigádok a kőbányai Szabó Ervin-könyvtárban. = Könyvtáros, 1978. 87-88. l.

Bibliográfiák készítése a felnőttnevelés témaköréből a Budapesti Felnőttnevelési Stúdió részére.

Az MSZMP X. kerületi Bizottsága propaganda és közművelődési osztályának társadalmi munkatársa.

BÁNHEGYI Gyuláné

A könyvkiemelés rendjét időnként változtatni kell. = Könyvtáros, 1978. 83-86. l.

Modell-e a Táncsics Gimnázium könyvtára? = Könyvtáros, 1978. 589-594. l.

A szépirodalom kihelyezési rendje a gyermekkönyvtárakban c. témához korreferátum az MKE X. vándorgyűlésén. 1978. Sopron.

A Budapesti Úttörőelnökség kulturális bizottságának tagja.

A Közalkalmazottak Szakszervezete Budapesti Bizottsága ifjúsági bizottságának tagja.

Az IBBY magyar bizottságának tagja.

DR. BARTA Andrásné

Az MKE gyermekkönyvtáros szekciójának vezetőségi tagja.

BENKŐNÉ BARTHA Ilona

A fővárosi gyermekkönyvtárak új gyűjtőköri elvei. = Könyvtáros, 1977. 403-404. l.

Munkásmozgalmi emlékek. Budapest = Úttörővezető, 1978. június. 24-26. l.

Munkásmozgalmi emlékek. Dunántul. = Úttörővezető, 1978. július-augusztus. 46-47. l.

Munkásmozgalmi emlékek. Befejező rész. = Úttörővezető, 1978. szeptember. 31-32. l.

A FSZEK központi szolgáltatásai a zenei részlegek számára. Előadás. MKE X. vándorgyűlése. 1978. Sopron.

BERZA László

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest-gyűjteménye. = Honismeret, 1977. 6. sz. 51-53. l.

A könyvtári helyismereti gyűjtemények szerepe az üzemtörténeti tevékenységben. = Honismeret, 1978. 3. sz. 12-13. l.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest-gyűjteménye. = Jelentés a fővárosi helytörténeti mozgalom helyzetéről és a fővárosi tudományos intézmények helytörténeti tevékenységéről 1971-1975. Bp. 1976. 35-44. l. /A II. Bp.-i helytörténeti konferencia kapcsán megjelent 1977-ben./

BOLGÁR Ágnes

A hátrányos helyzetű olvasók könyvtári ellátása. = Könyvtári Figyelő, 1978. 298-306. l.

CSERNEKY Hedvig

A KISZ VIII. kerületi bizottságának tagja.

CSOMOR Tibor

A fővárosi művelődési intézmények 1977-ben megjelent kiadványai. /Bibliográfia/ = Budapest Főváros Tanácsa Tudományos Intézményei. Tanulmányok 1978. Szerk. Gerelyes Ede. Bp. 1978, FŐINFORM. 114-118. l.

A Hazafias Népfrent Budapesti Bizottsága helytörténeti munkabizottságának tagja.

DEVECSERI Lászlóné

- - Kislaki Károly: Történelem az általános iskola 7. osztálya számára. 14. kiad. Bp. 1977. Tankönyvkiadó. 199 l.

- - Major József: Történetek az újkorból. Történelmi olvasókönyv az általános iskola 7. osztálya számára. 3. kiad. Bp. Tankönyvkiadó. 1978. 235 l.

DOBOS Piroska

Az OKDT tagja.

ECSEDI Klára

Az I. kerületi Tanács VB. közművelődési bizottságának tagja.

ECSEDY Andorné

70 éve született L. Sz. Pervomajszkij szovjet-ukrán költő. = Eseménynaptár, 1978. 2. sz. 25-27. l.

50 éve született E. Che Guevara latin-amerikai forradalmár. = Eseménynaptár, 1978. 2. sz. 38-41. l.

75 éve született E. Caldwell haladó gondolkodású amerikai regényíró. = Eseménynaptár, 1978. 4. sz. 51-53. l.

80 éve született Révai József. = Eseménynaptár, 1978. 4. sz. 60-61. 1.
80 éve született Dobi István. = Eseménynaptár, 1978. 4. sz. 67. 1.
Nyekraszov. = Eseménynaptár, 1978. 1. sz. 17-19. 1.
Lev Tolsztoj. = Eseménynaptár, 1978. 3. sz. 35-42. 1.
Könyvismertetések az Új Könyvek számára.

ERDŐDY Ferencné

A Hazafias Népfront XX. kerületi Bizottsága helytörténeti bizottságának tagja.

A Hazafias Népfront XX. kerületi Bizottsága könyvbarát kör vezetőségének tagja.

FARAGÓ Éva

- - Mezei L. László: A helytörténeti kutatás műhelyei Pozsonyban.
= Könyvtáros, 1978. 609-610. 1.

FENYVES Mária

Eltájoló? = Magyar Hírlap, 1977. aug. 16. 11. 1.

Vallomás az emberről. Zichy Mihály születésének 150. évfordulóján.
= JELZŐ, a Budapesti Közlekedési Hírlap közművelődési melléklete.
1977. nov. 10. 3. 1.

Zichy Mihály. = Világ és Nyelv '78. Bp. 1978. Magyar Eszperanto Szövetség. 206-207. 1.

Emlékezés Zichy Mihályra. = CSEPEL, Olvasó Munkás, a Csepel irodalmi melléklete. 1978. márc. 3. 4. 1.

"Magányos cédrus", 125 éve született Csontváry Kosztká Mihály Tivadar. = Csepel, 1978. jul. 7. 4. 1.

Szabad idő, művelődés, szórakozás. = Fővárosi Közmű, 1978. aug. 11. 6. 1. Ismertetés.

Hová menjünk? = Csepel, 1978. szept. 1. 4. 1. Ismertető a "Szabad idő, művelődés, szórakozás" című füzetéről.

Tolsztoj. Műveiben ma is velünk él. = Fővárosi Közmű, 1978. szept. 1. 6. 1.

Krudy. Megemlékezés születésének 100. évfordulóján. = Fővárosi Közmű, 1978. okt. 20. 6. 1.

A muzsika szárnyán. Emlékezés Reinitz Bélára. = Közlekedési Hírlap, 1978. nov. 16. 7. 1.

A Galilei Kör. = Közlekedési Hírlap, 1978. nov. 23. 2. 1.

Muzsika egész életen át. = Közlekedési Hírlap, 1978. dec. 21. 9. 1.

FORGÁCS Tiborné

Előadás az intézet államvizsga előkészítő tanfolyamán. 1978.

A VIII. kerületi Tanács közművelődési bizottságának tagja.

A Hazafias Népfront VIII. kerületi Bizottsága közművelődési bizottságának tagja.

GALICZKY Éva

100 éve született Feliks Emundovics Dzerzsinszkij szovjet államférfi. = Eseménynaptár, 1977. 3. sz. 25-29. 1.

160 éve született Marx Károly, a tudományos szocializmus megalkotója. = Eseménynaptár, 1978. 2. sz. 19-24. 1.

75 éve született J. Petrov szovjet-országi humorista. = Eseménynaptár, 1978. 4. sz. 47-50. l.
70 éve alakult meg a Galilei-kör. = Eseménynaptár, 1978. 4. sz. 63-64. l.
75 éve született Fürst Sándor. = Eseménynaptár, 1978. 4. sz. 65. l.
100 éve született A. Sz. Makarenko. = Eseménynaptár, 1978. 1. sz. 51-53. l.
150 éve született N. G. Csernisevszkij. = Eseménynaptár, 1978. 3. sz. 16-21. l.
Egy területi párttitkár feljegyzései. /Ismertetés Csujanov: Sztalingrád 162 c. könyvéről./ = Pártélet, 1978. 4. sz. 92-93. l.
Elnök elvtársnak nevezték. /Ismertetés Lavreckij: Salvador Allende c. művéről. = Népszabadság, 1977. márc. 3. 7. l.
Negyedévenként Politikai könyvszemle a Pártéletben.
A nemzetközi munkásmozgalom történetéből évkönyv szerkesztő bizottsági tagja. /A könyvismertetési rovat felelőse./
Lektorálta a Kossuth Kiadó könyvtára két bibliográfiáját.
Könyvismertetések az Új Könyvek számára.

GÁLNÉ BALLAGI Ágnes

Újból a fővárosi könyvtári szakfelügyeletről. = Könyvtáros, 1977. 580-582. l.
A közművelődési és iskolai könyvtárak együttműködése Budapesten. Előadás. Az MKE ifjúsági szekciójának ülésén. 1978. Budapest.
Az MKE ifjúsági szekciójának vezetőségi tagja.
A Hazafias Népfront Budapesti Bizottsága művelődéspolitikai munkabizottságának tagja.

HAJDUNÉ DRECHSLER Ágnes

Az "Események-évfordulók" c. OSZK-KMK kiadvány munkatársa 1977-1978.
Cikkbibliográfia szerkesztése a Látóhatár c. folyóirat számára. 1977-1978.
Az Eseménynaptár lektorálása és személyi bibliográfiák készítése. 1977-1978.
Négy előadás és gyakorlat vezetése honvédségi könyvtárosok részére. 1978. Budapest.
A folyóiratok szerepe az olvasóvá nevelésben. Előadás. 1978. Tokaj. Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet.

HONT Péterné

A Fővárosi Népi Ellenőrzési Bizottság társadalmi munkatársa.

INDALI György

Magyar-szovjet politikai plakátok 1917-1977. /Szemle./ = Magyar Könyvszemle, 1978. 389. l.
A francia plakát 300 éve - kiállítás a Nemzeti Galériában. /Figyelő./ = Magyar Könyvszemle, 1978. 212-213. l.
Történelmi sorsfordulók falragaszokon és plakátokon. /Kiállítás a Nemzeti Galériában./ /Figyelő./ = Magyar Könyvszemle, 1977. 286-287. l.
Bemutatjuk a FSZEK Budapest-gyűjteményének plakátrészlegét. = Könyvtáros, 1978. 145-146. l.

Bemutatjuk a Budapest-gyűjtemény aprónyomtatványait. = Könyvtáros, 1978. 610-611. 1.
Veres Péter, a könyvtáros. = Könyvtáros, 1978. 241-242. 1.

JAKUBECZ Ilona

Vizuális gyűjtemény Kőbányán. = Könyvtáros, 1978. 346-347. 1.
Bibliográfiák készítése a felnőttnevelés témaköréből a Budapesti Felnőttnevelési Stúdió részére.

JENNY Katalin

Címleírások készítése az Új Könyvek részére.

KEPES Ágnes

Arató Endréné - Balkovitzné Cynolter Magda --: Nézz körül. Környezetismereti olvasókönyv az általános iskola 3-4. osztálya számára. Bp. 1977, Tankönyvkiadó. 255 l.
Olvasótermi munka az 1. sz. Gyermekkönyvtárban. Előadás. A megyei gyermek- és ifjúsági könyvtárosok továbbképzése. 1978. Budapest. A VI. kerületi Tanács VB közművelődési albizottságának tagja.

KEREKES Pálné

Beszélgetés könyvekről a gyermekkönyvtárban. = Könyvtári Figyelő, 1977. 318-326. 1.
A közművelődési könyvtár és partnerei. Könyvtáros konferencia Augsburgban. = Könyvtáros, 1977. 619-620. 1.
Az olvasótábor hullámzásának okai. = Könyvtáros, 1978. 141-142. 1.
A Magyar Könyvtárosok Egyesülete gyermekkönyvtárosok szekciójának elnöke.

KIRÁLY Lászlóné

- - Szőke Tiborné: Hogyan tovább? - Fejlesztési tervek a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatában. = Könyvtári Figyelő, 1978. 390-409. 1.

KISS Béláné

Az I. kerületi Tanács Művelődési Háza társadalmi vezetőségének tagja.

KLINDA Mária

A Magyar Szabványügyi Hivatal könyvtári szakbizottságának tagja.

LAKATOS Péterné

Antal Benedekné --: Szocialista brigádok a kőbányai Szabó Ervin-könyvtárban. = Könyvtáros, 1978. 87-88. 1.

MÁRFFY István

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete társadalomtudományi szekciójának elnökségi tagja.

MARUSZKI József

"Egy nagy cél érdekében". Bibliográfia a világifjúsági és diákta-
lálkozók, a nemzetközi ifjúsági mozgalom és a KISZ nemzetközi kap-
csolatainak témaköréből. 2. bőv. kiad. Összeáll. -- Székely Ervin-
né. Bp. 1977, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. 78 l.

Az olvasáskutatás metodikai és szemléleti problémái. Előadás. Az
MKE vándorgyűlésének szekcióülésén. 1977. Nyíregyháza.

A Budapesti KISZ Élet külső munkatársa.

Az MKE olvasáskutatási szakbizottságának vezetőségi tagja.

MEISZNER Tamásné

Az V. kerületi Tanács VB közművelődési albizottságának tagja.

A Hazafias Népfront V. kerületi helytörténeti bizottságának tagja.

MIKÓ Zoltán

Az *Eseménynaptár* c. negyedéves kiadvány felelős szerkesztője.

A KMK mellett működő országos propagandabizottság tagja.

A TIT Budapesti Módszertani Bizottságának tagja.

MUCSI Katalin

A Hazafias Népfront V. kerületi művelődéspolitikai bizottságának
tagja.

NÉMETH Mária

-- Szabó Jánosné Richlich Ilona: Könyvtárközi kölcsönzés a Fővá-
rosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatában. = Könyvtáros, 1978. 214-
215. l.

PÁLYI Éva

A Hazafias Népfront IV. kerületi könyvbarát körének tagja.

A Hazafias Népfront IV. kerületi művelődésügyi bizottságának tagja.

PÁSZTOR Etelka

A Közalkalmazottak Szakszervezete Budapesti Bizottsága mellett mű-
ködő nőbizottság tagja.

PESTI Ernő

Móricz Zsigmond a világban. Bibliográfia. Nyíregyháza, 1979, Me-
gyei Könyvtár. 35 l.

Bibliográfiák összeállítása Devecseri Gábor: Lágymányosi istenek.
/Bp. 1978, Magvető./ és Devecseri Gábor: Ókori tanulmányok /Bp.
1978, Magvető./ c. művekhez.

Lorenzo Bartolini. = Eseménynaptár, 1977. 1. sz. 5. l.

Victor Hugo. = Eseménynaptár, 1977. 1. sz. 14-18. l.

Elin Pelin. = Eseménynaptár, 1977. 3. sz. 11-13. l.

Illyés Gyula. = Eseménynaptár, 1977. 4. sz. 13-19. l.

Hacsaturján. = Eseménynaptár, 1978. 2. sz. 31-34. l.

Krudy Gyula. = Eseménynaptár, 1978. 4. sz. 16-21. l.

Négy előadás az intézet államvizsga előkészítő tanfolyamán. 1977-
1978.

A Budapesti Népi Ellenőrzési Bizottság kulturális albizottságának
tagja.

REGULI Ernő

Irodalomjegyzék és mutatók készítése Szabolcsi Miklós: Érik a fény. József Attila élete és pályája 1923-1927. /Bp. 1977, Akad. Kiadó./ c. művéhez.

Nagy Endre. = Eseménynaptár, 1977. 1. sz. 8-10. 1.

REMETE László

Így látták a kortársak. Magyar írók, költők, publicisták a Nagy Októberről. Összeállította és az össze kötő szöveget írta: -- /Ill./ 2. átdolg. és bőv. kiad. Bp. 1977, Kossuth Kiadó. 544 l.

Szabó Ervin: Hol az igazság? /Szöveggyűjtemény./ Válogatta, szerkesztette, az utószót és a jegyzeteket írta: -- Bp. 1977, Magvető. 557 l. 32 t.

Szabó Ervin a bibliológus és a könyvtárszervező. = Párttörténeti Közlemények, 1977. 4. sz. 207-214. 1.

Ua.: Tudományos emlékülés Szabó Ervin születése centenáriumán. Bp. 1978, Párttörténeti Intézet - MTA Történettudományi Intézet kiad. 49-56. 1.

Ua.: Francia nyelvű tömörítés. = Acta Historica, 1978. 24. sz. 169-170. 1.

Szabó Ervin erőfeszítése nemzetközi társadalomtudományi könyvészet megteremtésére. = Tudományos és Műszaki Tájékoztató, 1977. 10. sz. 438-440. 1.

Szabó Ervin kultúrpolitikai hagyatékának időszerűsége. = Könyvtári Figyelő, 1977. 413-419. 1.

Szabó Ervin a társadalomtudós és könyvtáros. = Magyar Könyvtárosok Egyesületének Évkönyve, 1977. 42-47. 1.

A Szabó Ervin Könyvtár szociológiai gyűjteménye. = Budapest Fővárosi Tanácsa Tudományos Intézményei. Közlemények 1978. 30-39. 1.

Erwin Szabó und seine Beziehungen zu deutschen Bibliothekaren. = Zentralblatt für Bibliothekswesen /Berlin-Leipzig/, 1978. 6. sz. 257-264. 1.

A szociológiai dokumentumbázis és információszolgáltatás helyzete Magyarországon. Bp. /KMK soksz./ 1978. 37 l.

Dienes László szerepe a Korunk társadalomtudományi arculatának kialakításában. = 50 éves a Korunk. Bp. 1977. MTA Irodalomtudományi Intézete-Petőfi Irodalmi Múzeum kiad. 80-87. 1.

A Nagy Októberi Szocialista forradalom hazai fogadtatása. Cikksorozat. Bp. 1977, Központi Sajtószolgálat. 24 l.

A száguldó világ. /Történelmi riportsorozat./ 1-7. = Ország-Világ, 1978. 43., 45-50. sz.

Írói jóslások 1917-ből. = Ország-Világ, 1978. 45. sz. 8-9. 1.

Ünnepi megemlékezés a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója alkalmából. Előadás. A Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Intézete és a Magyar Tudományos Akadémia Központi Könyvtára. 1977.

Szabó Ervin a tudós és forradalmár. Előadás. A II. kerületi Tanács Művelődési Háza és a Vakok általános iskolája és nevelőotthona. 1977.

Szabó Ervin a bibliológus és könyvtárszervező. Referátum a Párttörténeti Intézet, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár által rendezett centenáriumi emlékülésen és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete vándorgyűlésén. 1977. Budapest.

A Magyar Szociológiai Társaságnak és történeti szakosztályának alapító tagja.

RÉVÉSZ Ferenc

Több cikk a "Könyvtáros"-ban; az "Ifjú Kommunista"-ban; visszaemlékezés a két párt egyesüléséről a "Társadalmi Szemlé"-ben.

Az "Eseménynaptár" főszerkesztője.

A "Budapest" c. folyóirat szerkesztő bizottságának tagja.

A "Budapest története" c. könyvsorozat szerkesztőbizottsági tagja.

"A magyar munkásmozgalom története" c. kiadványban egy fejezet írása.

Több interjú napilapok, hetilapok, folyóiratok, a rádió és a Tv részére.

A Párttörténeti Intézet néhány kiadványának lektorálása.

Nagyon sok kül- és belpolitikai előadás gyárakban, hivatalokban, külkereskedelmi vállalatoknál, tudományos intézményeknél a fővárosban és vidéken.

Az MSZMP KB tagja; az OKDT tagja; a fővárosi Közművelődési Bizottság tagja; a fővárosi Idegenforgalmi Bizottság tagja.

A fővárosi tudományos-közművelődési intézmények koordinációs bizottságának tagja.

A IV. kerületi Tanács közművelődési bizottságának tagja.

SÁNDOR Ottóné

- - Tóth Gábor: Ki látott engem? Irodalmi és képzőművészeti pályázat Ady Endre születésének 100. évfordulójára. = Könyvtáros, 1978. 33-34. l.

Sz. Richlich Ilona --: Kiadók és könyvtárosok párbeszéde. = Könyvtáros, 1977. 416-417. l.

- - Szabó Jánosné: Az olvasóvá nevelés módszerei a szakmunkásképző intézetekben. Bp. 1978, Munkaügyi Minisztérium Szakoktatási és Továbbképző Intézet. 47 l.

Könyvtári rendezvények és olvasómozgalmak. Előadás. Székesfehérvár. "Vörösmarty Mihály" Megyei Könyvtár. 1978.

Könyv-könyvtárpropaganda módszerei és lehetőségei. Előadás. Bala-tonszemes. 1978.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének szervezőtitkára.

A Hazafias Népfront Budapesti Bizottsága közművelődési bizottságának tagja.

SANKÓ Istvánné

Lakóbizottsági felelős, tanácsi összekötő.

SIPOS György

Egy 1495-re szóló érvágó kalendárium a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban. = Magyar Könyvszemle, 1977. 43-46. l.

SÓLYOM Károlyné

Az MSZMP III/18. sz. alapszervezetének vezetőségi tagja.

SZABÓ Jánosné RICHLICH Ilona

A budapesti kerületi könyvtárak új gyűjtőkori elvei. = Könyvtáros, 1977. 271-272. l.

- - Sándor Ottóné: Kiadók és könyvtárosok párbeszéde. = Könyvtáros, 1977. 416-417. l.

Németh Mária --: Könyvtárközi kölcsönzés a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatában. = Könyvtáros, 1978. 214-215. l.
Sándor Ottóné --: Az olvasóvá nevelés módszerei a szakmunkásképző intézetekben. Bp. 1978, Munkaügyi Minisztérium Szakoktatási és Továbbképző Intézet. 47 l.
A Könyvtári Könyveket Minősítő Bizottság tagja. 1977.

SZABÓ Józsefné FARKAS Anikó

Recenziókészítés a tömegkommunikáció, különös tekintettel a rádió és a televízió szociológiájára témaköréből a Rádió és Televízió Szemle számára.

SZALAI Ágnes

A zenei könyvtárak gyűjtőkörének kialakítási szempontjai és a katalógusrendszer kialakításának alapkérdései. Előadás. Az AIBM szocialista tagországainak konferenciája. Drezda. 1978.
A fonotékák megszervezésének legfontosabb kérdései. Előadás. Az MKE zenei szekciójának országos konferenciája. Győr. 1978.
A Magyar Könyvtárosok Egyesülete zenei szekciójának elnökségi tagja.
A Zenei Könyvtárak Nemzetközi Szövetsége /AIBM/ nyilvános könyvtárak szekciójának bizottsági tagja.
Az AIBM Magyar Nemzeti Bizottságának alelnöke.
A KMK zenei könyvtáros továbbképző tanfolyamának tanfolyamvezetője és előadója.

SZEDERKÉNYI Olga

A Fővárosi Népi Ellenőrzési Bizottság kulturális és oktatási szakcsoportjának tagja.
Az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézetének szerzeményezési tanácsadója.

SZÉKELY Ervinné

"Egy nagy cél érdekében". Bibliográfia a világifjúsági és diáktalálkozók, a nemzetközi ifjúsági mozgalom és a KISZ nemzetközi kapcsolatainak témaköréből. 2. bőv. kiad. Összeáll. Maruszki József --. Bp. 1977, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. 78 l.
A Könyvtári Könyveket Minősítő Bizottság tagja. 1978.

SZŐKE Tiborné

Király Lászlóné --: Hogyan tovább? - Fejlesztési Tervek a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatában. = Könyvtári Figyelő, 1978. 390-409. l. Bibliogr.
A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár szervezetéről, szolgáltatásairól. Előadás. Az SZBT szervezésében szakszervezeti könyvtárosoknak, közművelődési és agit.prop. felelősöknek. A két közművelődési hálózat együttműködéséről, a könyvtári olvasómozgalmi tevékenységről. Előadás.
A VIII. kerületi Pártbizottság Marxista-leninista esti középiskolájának iskolavezetője.
A Könyvtáros szerkesztő bizottságának tagja.
A Fővárosi Művelődési Ház igazgatói tanácsának tagja.

TAKÁCS Józsefné

A XVI. kerületi közművelődési munkaközösség tagja.

TALPASNÉ VINCZE Gabriella

A XIV. kerületi Tanács közművelődési albizottságának tagja.

TÁTRAI Lajosné

Bibliográfiák készítése az Eseménynaptár számára.

TÓTH Endréné

Az Akadémiai Kiadó kiadásában megjelenő Világirodalmi Lexikon 6. kötetének lektorálása.

A Világirodalmi Lexikon bibliográfiai főmunkatársa.

TVERDOTA Miklósné

Hegedűs András: Magyar írók pedagógiai nézetei. = Magyar Pedagógia, 1977. 303-305. 1.

Egyetemes és magyar neveléstörténeti előadások heti 3 órában. Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskola. 1977-1978.

VÁGH Mária HIRIPI Lajosné

Vita az anyai hivatásról. = Palócföld, 1977. 1. sz. 9-11. 1.

Magyar tudomány határainkon túl. = Magyar Nemzet, 1977. nov. 2. 10. 1.

Egy néprajztudományi bibliográfiáról. = Magyar Nemzet, 1977. jul. 22. 9. 1.

Papers by Hungarian sociologists in foreign languages 1974-1978. = An overview of sociological research in Hungary. Bp. Akadémiai K. 1978. 203-212. 1.

Cigányolvasók a könyvtárban. = Könyvtáros, 1978. 603-604. 1.

A Magyar Szociológiai Társaság alapító tagja.

VUKÁN Viktória

A XIX. kerületi Pártbizottság agitációs, kulturális és propaganda bizottságának tagja.

A XIX. kerületi Tanács VB művelődési bizottságának tagja.

A XIX. kerületi Tanács közművelődési bizottságának tagja.

WEISZ Sándorné

Új állományellenőrzési módszer a fővárosi hálózatban. = Könyvtáros, 1977. 338-339. 1.

Mekkora az elmaradásunk a könyvtárgépesítés területén? = Könyvtáros, 1978. 471-472. 1.

A kölcsönzési módszerekről. Előadás. Nyíregyháza. Megyei Könyvtár. 1978.

ZIMÁNÉ LENGYEL Vera

A három évforduló és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár. = Könyvtáros, 1977. 219-221. 1.

Gombocz Zoltán. = Eseménynaptár, 1977. 2. sz. 32-35. 1.

Az ajánló bibliográfiák szerkesztése. Előadás. A KMK tanfolyamán. 1978.

A KÖZPONT KURRENS FOLYÓIRATAINAK JEGYZÉKE

1978

Raktári jelzet	C í m	Megjelenési hely	Évenkénti megjelenés
7-69	Acta Ethnographica	/Budapest/	/4/
5-100	Acta Historiae Artium	/Budapest/	/4/
7-508	Acta Historica	/Budapest/	/4/
7-1234	Acta Juridica	/Budapest/	/4/
7-555	Acta Litteraria	/Budapest/	/4/
f.irat terem	Acta Marxistica- Leninistica	/Debrecen/	/szbtl./
7-1145	Acta Oeconomica	/Budapest/	/2/
7-1021	Acta Sociologica	/Copenhagen/	/4/
5-643	Actes de la Recherche en Science Sociales	/Paris/	/6/
7-1105	African Communist, The	/London/	/4/
7-1132	African Research	/Lusaka, Zambia/	/szbtl./
5-313	Agrártörténeti Szemle	/Budapest/	/4/
5-253	Akadémiai Közlöny	/Budapest/	/szbtl./
7-353	Alföld	/Debrecen/	/12/
5-600	Alkohológia	/Budapest/	/4/
x3166	Állam és Igazgatás	/Budapest/	/12/
7-760	Állam- és Jogtudomány	/Budapest/	/4/
f.irat terem	Állattani Közlemények	/Budapest/	/4/
"	Amatőrfilm	/Budapest/	/6/
3337	American Journal of Sociology	/Chicago/	/6/
x3123	American Literature	/Durham/	/4/
3727	American Political Science Review, The	/Baltimore/	/4/
x2874	American Sociological Review	/New York/	/6/
3057	Annals of the American Academy of Political and Social Science	/Philadelphia/	/6/
7-775	Anthropológiai Közlemények	/Budapest/	/4/
1218	Anthropos	/Freiburg/	/6/
7-256	Antik tanulmányok	/Budapest/	/2/
x951	Arbeit und Arbeitsrecht	/Berlin/	/24/
531	Archaeológiai Értesítő	/Budapest/	/2/
5-84	Architektur der DDR	/Berlin/	/12/
7-1121	Archives des Sciences Sociales Religions	/Paris/	/2/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenési hely	Évenkénti megjelenés
7-974	Archives Européennes de Sociologie - European Journal of Sociology	/Paris/	/2/
5-128	Arhitektura SzSzsZR	/Moszkva/	/12/
7-1183	Ars Hungarica	/Budapest/	/2/
5-341	Árszabályozás és Termékforgalmazás	/Budapest/	/szbtl./
7-1236	Asien, Afrika, Latein-Amerika	/Berlin/	/6/
7-1144	Australian and New Zealand Journal of Sociology, The	/Camberra/	/2/
x3116	Australian Left Review	/Sidney/	/6/
5-411	Autó-Motor	/Budapest/	/24/
7-833	Azija i Afrika Szegodnja	/Moszkva/	/12/
7-821	Baranyai Művelődés	/Pécs/	/3/
5-597	Behavioral Science	/Louisville, Kentucky/	/6/
7-1122	Beiträge zur Geschichte der Arbeiterbewegung	/Berlin/	/12/
7-649	Béke és Szocializmus	/Budapest/	/12/
7-994	Békési Élet	/Békéscsaba/	/3/
f. irat terem	Bibliographie Documentation Terminologie	/Paris/	/6/
"	Bibliotekar	/Szofia/	/12/
0205/33	Bibliotekar'	/Moszkva/	/12/
0205/36	Bibliothekar, Der	/Berlin/	/12/
7-793	Biblos	/Wien/	/4/
5-83	Bildende Kunst	/Berlin/	/12/
7-509	Biológia	/Budapest/	/2/
7-207	Bírósági Határozatok	/Budapest/	/12/
f. irat terem	Biztosítási Szemle	/Budapest/	/12/
7-769	Borsodi Szemle	/Miskolc/	/4/
x2167	Botanikai Közlemények	/Budapest/	/4/
7-943	Bridzs-Élet	/Budapest/	/12/
x3381	British Journal of Sociology, The	/London/	/4/
0205/30	Buch und Bibliothek	/Reutlingen/	/12/
x 682			
Bq 051/155	Budapest	/Budapest/	/12/
3-197	Budapester Rundschau	/Budapest/	/52/
f. irat terem	Budapesti Közegészségügy	/Budapest/	/4/
"	Budapesti Műszaki Egyetem Marxizmus-Leninizmus tan-székcsoportjának Közleményei	/Budapest/	/2/
0105/5	Bulletin de l'UNESCO des Bibliothèques	/Paris/	/6/
x3213	Bulletin of the Cleveland Museum of Art	/Cleveland/	/10/
0274/27	Bulletin of the New York Public Library	/New York/	/10/
f. irat terem	Bulletin Signalétique Sociologie	/Paris/	/4/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenési hely	Évenkénti megjelenés
5-633	Burda	/Offenburg/	/12/
5-314	Burlington Magazine, The	/London/	/12/
7-703	Bűvár	/Budapest/	/6/
x3028	Cahiers du Communisme	/Paris/	/12/
x3237	Cahiers Internationaux de Sociologie	/Paris/	/2/
x597	Camera	/Luzern/	/12/
7-1108	Canadian Review of Sociology and Anthropology	/Toronto/	/4/
7-1022	Carte Segrete	/Roma/	/4/
3-16	China Pictorial	/Peking/	/12/
f.irat terem	China Reconstructs	/Peking/	/12/
7-257	Chinese Literature	/Peking/	/12/
f.irat terem	Chinese Sociology and Anthropology	/New York/	
5-256	Cinema Nuovo	/Firenze/	/6/
5-504	Comment	/London/	/26/
7-1143	Communications	/Paris/	/2/
f.irat terem	Communist Party of Israel Central Committee	/Tel-Aviv/	/12/
"	Confessió	/Budapest/	/4/
5-289	Connaissance des Arts	/Paris/	/12/
7-1166	Contemporary Sociology	/Washington/	/6/
f.irat terem	Courrier de l'Inde	/Pondichery/	/26/
7-1087	Critica Marxista	/Roma/	/6/
7-993	Critical Quarterly	/London/	/4/
7-717	Culture et la Vie, La	/Moscou/	/12/
7-840	Current Sociology. - Sociologie Contemporaine	/Beverly Hills, USA/	/3/
5-74	Czechoslovak Life	/Praga/	/12/
7-1110	Daedalus	/Cambridge/Mass/	/4/
3-196	Daily News - Neueste Nachrichten	/Budapest/	/heti 5/
3-15	Daily World	/New York/	/52/
f.irat terem	Dänish Journal	/Copenhagen/	/4/
"	Dänische Rundschau	/Kopenhagen/	/2/
7-763	DDR. Journal aus der Deutschen Demokratischen Republik	/Berlin/	/12/
5-563	Delta	/Budapest/	/12/
7-681	Demográfia	/Budapest/	/4/
7-493	Deutsche Aussenpolitik	/Berlin/	/12/
01543/18	Deutsche Literaturzeitung für Kritik der Internatio- nalen Wissenschaft	/Berlin/	/12/
7-263	Deutsche Zeitschrift für Philosophie	/Berlin/	/12/
f.irat terem	Diogenè	/Paris/	/4/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenési hely	Évenkénti megjelenés
7-804	Dokumentációs Szemle	/Budapest/	/4/
3-199	Drapeau Rouge, Le	/Bruxelles/	/napilap/
x801	Du	/Zürich/	/12/
f.irat terem	Dunakanyar Tájékoztató	/Budapest/	/szbtl./
3243	Economic Journal, The	/London/	/4/
7-338	Économie et Politique	/Paris/	/12/
611	Economist, The	/London/	/52/
f.irat terem	Egészségnevelés	/Budapest/	/6/
7-824	Egészségtudomány	/Budapest/	/4/
x1084	Egészségügyi Közlöny	/Budapest/	/24/
f.irat terem	Egyházi Krónika	/Budapest/	/6/
x3359	Einheit	/Berlin/	/12/
f.irat terem	Économicsezkie Szotrudni-csesztvo Sztran Cslenov SzEV	/Moszkva/	/6/
3-120	Élet és Irodalom	/Budapest/	/52/
x3041	Élet és Tudomány	/Budapest/	/52/
7-1069	Életünk	/Szombathely/	/6/
f.irat terem	Elmélet és Politika	/Budapest/	/4/
"	Előre	/Bukarest/	/napilap/
x1104	Építésügyi Értesítő	/Budapest/	/szbtl./
f.irat terem	Era Socialista	/Bucuresti/	/24/
5-565	Ergonómia	/Budapest/	/4/
7-1165	Espaces et Sociétes	/Paris/	/12/
5-376	Esperanto	/Rotterdam/	/12/
x3027	Esprit	/Paris/	/12/
3-107	Esti Hírlap	/Budapest/	/napilap/
4364	Ethnographia	/Budapest/	/4/
7-1197	Ethnographisch-Archäologische Zeitschrift	/Berlin/	/4/
7-1198	Ethos	/Berkeley, USA/	/4/
x2784	Europe	/Paris/	/12/
7-974	European Journal of Sociology. Archives Européennes de Sociologie	/Paris/	/2/
3-204	Europeo, L.	/Roma/	/52/
3-141	Evangelikus Élet	/Budapest/	/52/
3-134	Express, L'	/Paris/	/52/
f.irat terem	Ezermester	/Budapest/	/12/
5-214	Farbe und Raum	/Berlin/	/12/
5-305	Űáklya	/Budapest/	/24/
f.irat terem	Fejér Megyei Hírlap	/Székesfehérvár/	/napilap/
7-124	Felsőoktatási Szemle	/Budapest/	/12/
3-116	Figyelő	/Budapest/	/52/
5-368	Filatéliai Szemle	/Budapest/	/12/
f.irat terem	Films and Filming	/London/	/12/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenési hely	Évenkénti megjelenés
7-488			
B 792/738	Film, Színház, Muzsika	/Budapest/	/52/
7-761	Filmkultúra	/Budapest/	/6/
f.irat	Filmspiegel, Der	/Berlin/	/24/
terem			
B 791/17	Filmvilág	/Budapest/	/24/
7-355	Filológiai Közlöny	/Budapest/	/4/
7-1111	Filozofszkie Misz'1	/Szofia/	/12/
7-1100	Filozofszkie Nauki	/Moszkva/	/6/
7-1031	Filozófiai Közlemények	/Budapest/	/3/
5-8	Fizikai Szemle	/Budapest/	/12/
f.irat	Foai Noastra	/Gyula/	/24/
terem			
"	Folklór Archivum	/Budapest/	/szbtl./
7-1050	Forrás	/Kecskemét/	/10/
f.irat	Forschungen zur Volks- und		
terem	Landeskunde	/Bukarest/	/2/
7-1153	Forum	/Bucuresti/	/12/
5-148	Fotó	/Budapest/	/12/
5-602	Fotographie, Die	/Leipzig/	/12/
f.irat	Fotokino Magazin	/Leipzig/	/12/
terem			
5-490	Fotóművészet	/Budapest/	/4/
7-1037	Föld és Ég	/Budapest/	/6/
5-101	Földrajzi Értesítő	/Budapest/	/4/
3922	Földrajzi Közlemények	/Budapest/	/4/
3895	Földtani Közlöny	/Budapest/	/4/
5-104			
Bq 352/489	Fővárosi Közlöny	/Budapest/	/12/
3-11	France Nouvelle	/Paris/	/52/
5-149	France-URSS Magazine	/Paris/	/10/
3-79	Frankfurter Allgemeine		
	Zeitung	/Frankfurt a. Main/	/napilap/
7-1162	Frankfurter Hefte	/Frankfurt a. Main/	/12/
7-1010	Gazdaság	/Budapest/	/4/
f.irat	Gazdaság- és Jogtudomány	/Budapest/	/4/
terem			
7-1199	Geschichte und Gesellschaft	/Göttingen/	/4/
5-586	Giorni	/Roma/	/52/
f.irat	Granma	/Havanna/	/52/
terem			
5-391	Graphis	/Zürich/	/6/
3-108	Guardian, The	/Manchester/	/napilap/
5-131	Gyermekünk	/Budapest/	/12/
7-206	Hadtörténelmi Közlemények	/Budapest/	/4/
f.irat	Hazai Tudósítások	/Budapest/	/24/
terem			
7-941	Helikon	/Budapest/	/4/
f.irat	Hét, A	/Bukarest/	/52/
terem			
3-132	Hétfői Hírek	/Budapest/	/52/
f.irat	Hevesi Szemle	/Eger/	/4/
terem			

Raktári jelzet	C í m	Megjelenési hely	Évenkénti megjelenés
x2866	Híd	/Novi Sad/	/12/
f.irat terem	Hírek Japánból	/Budapest/	/12/
4756	Historische Zeitschrift	/München/	/6/
7-1057	Homme et la Societé, L'	/Paris/	/4/
7-474	Human Relations	/London/	/12/
102	Humanité, L'	/Paris/	/napilap/
3-22	Humanité Dimanche	/Paris/	/52/
5-487	Hungara Vivo	/Budapest/	/6/
7-1001	Hungarian Pen	/Budapest/	/1/
f.irat terem	Hungarica Irodalmi Szemle	/Budapest/	/4/
"	Hungarológiai Közlemények	/Novi Sad/	/szbtl./
"	Idegenforgalom	/Budapest/	/12/
7-782	Időjárás	/Budapest/	/6/
7-514	Ifjú Kommunista	/Budapest/	/12/
7-995	Ifjúsági Magazin	/Budapest/	/12/
f.irat terem	Ifjúságpolitikai Közlöny	/Budapest/	/12/
7-342	Igaz Szó	/Marosvásárhely/	/12/
f.irat terem	Igazság	/Cluj-Napoca/	/napilap/
628	Igazságügyi Közlöny	/Budapest/	/12/
239	Illustrated London News, The	/London/	/12/
7-1067	Industrial Relations	/Berkeley, California/	/3/
7-1099	Information Bulletin	/Tel-Aviv/	/12/
f.irat terem	Informationen zur Soziologi- schen Forschung in der DDR	/Berlin/	/szbtl./
7-1024	Informations Sociales	/Paris/	/12/
7-330	Inozstrannaja Literatura	/Moszkva/	/12/
x2010	International Affairs	/London/	/4/
7-465	International Affairs	/Moscow/	/12/
409	International Herald Tribune	/Zürich/	/napilap/
7-1192	International Journal of Comparative Sociology	/Toronto/	/4/
f.irat terem	International Journal of Contemporary Sociology	/Ghaziabad/	/4/
7-1112	International Journal of Sociology	/New York/	/4/
7-822	International Social Science Journal	/Paris/	/4/
f.irat terem	International Perspectives	/Ottawa/	/6/
5-605	Interpress Grafik	/Praha/	/4/
f.irat terem	Interpress Magazin	/Budapest/	/12/
5-594	Ipargazdaság	/Budapest/	/12/
f.irat terem	Ipari Forma	/Budapest/	/6/
7-1237	IPW Forschungen	/Berlin/	/4/
7-719	Irodalmi Szemle	/Bratislava/	/10/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenési hely	Évenkénti megjelenés
f.irat terem	Irodalom, Sport, Művészet	/Bp.-Moszkva/	/12/
4478	Irodalomtörténet	/Budapest/	/4/
3302	Irodalomtörténeti Közlemények	/Budapest/	/6/
x1029	Iszkuszsztvo	/Moszkva/	/12/
x825	Iszkuszsztvo Kino	/Moszkva/	/12/
7-593	Isztorija SzSzsZR	/Moszkva/	/6/
350	Izvesztija	/Moszkva/	/napilap/
7-801	Izvesztija Akademii Nauk Esztonszkoj SzSzsR.		
	Obszcsesztvonnüe Nauki	/Tallin/	/4/
7-1140	Izvesztija Szibirszkogo Otdelenija Akad. Nauk SzSzsZR.		
	Szer. Obszcsesztvonnüh Nauk	/Novoszibirszk/	/3/
7-976	Jahrbuch für Sozialwissenschaft mit Bibliographie der Sozialwissenschaften	/Göttingen/	/3/
7-1104	Jászunkság	/Szolnok/	/4/
7-712	Jelenkor	/Pécs/	/12/
f.irat terem	Jelentkezünk	/Szombathely/	/szbtl./
62	Jogtudományi Közlöny	/Budapest/	/12/
x2816	Journal für Angewandte Sozialforschung	/Wien/	/4/
x3084	Journal of Economic History, The	/New York/	/4/
x2891	Journal of Modern History, The	/Chicago/	/4/
7-766	Journal of Social Issues	/New York/	/4/
x2816	Journal of Social Psychology, The	/Provincetown/Mass/	/6/
7-905	Junoszt'	/Moszkva/	/12/
3-129	Katolikus Szó	/Budapest/	/26/
5-152	Képes Sport	/Budapest/	/52/
f.irat terem	Képes Újság	/Budapest/	/52/
x1033	Kereskedelmi Értesítő	/Budapest/	/szbtl./
7-809	Kereskedelmi Szemle	/Budapest/	/12/
5-307	Kirakat	/Budapest/	/12/
f.irat terem	Kisiparos Újság	/Budapest/	/24/
x2806	Kommuniszt	/Moszkva/	/18/
f.irat terem	Koreja Szegodnja	/Phenjan/	/12/
"	Kontakt	/Toronto/	/6/
7-554	Kortárs	/Budapest/	/12/
7-577	Korunk	/Kolozsvár/	/12/
7-53	Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie	/Köln u. Opladen/	/4/
x1118	Könyv- és Nevelés	/Budapest/	/szbtl./
f.irat terem	Könyvtári Figyelő	/Budapest/	/6/
5-198	Könyvtári Híradó	/Budapest/	/6/
5-564	Könyvtári Híradó	/Budapest/	/4/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenés helye	Évenkénti megjelenés
0205/35	Könyvtáros	/Budapest/	/12/
464	Közalkalmazott	/Budapest/	/12/
x2990	Középiszkolai Matematikai Lapok	/Budapest/	/12/
7-232	Közgazdasági Szemle	/Budapest/	/12/
3-183	Közlekedés	/Budapest/	/24/
x1082	Közlekedéstudományi Szemle	/Budapest/	/12/
5-426	Közlekedésügyi Értesítő	/Budapest/	/24/
x692	Köznevelés	/Budapest/	/44/
7-914	Kritika	/Budapest/	/12/
x1087	Krokodil	/Moszkva/	/36/
f.irat terem	Krónika a Szocialista Országok életéből	/Budapest/	/52/
7-1161	Kultúra és Közösség	/Budapest/	/4/
7-1101	Kultura i Spoleczenstwo	/Warszawa/	/4/
5-610	Kultur im Heim	/Berlin/	/6/
x3354	Kultur'no-Proszvetitel'naja Rabota	/Moszkva/	/12/
5-347	Kunst und das Schöne Heim, Die	/München/	/12/
7-1038	Kutya, A	/Budapest/	/12/
f.irat terem	Külföldi Magyar Nyelvű Kiadványok	/Budapest/	/4/
"	Külföldi Szemle	/Budapest/	/12/
5-377	Külgazdaság	/Budapest/	/12/
7-1190	Külpolitika	/Budapest/	/4/
7-1090	Kürbiskern	/München/	/4/
x2915	Kyklos	/Basel/	/4/
x2934	Labour Monthly	/London/	/12/
7-1168	Lacio Drom	/Roma/	/6/
5-531	Lakáskultúra	/Budapest/	/6/
f.irat terem	Lányok, Asszonyok	/Budapest/	/12/
7-1130	Látóhatár	/Budapest/	/12/
f.irat terem	Land og Folk	/Köbenhavn/	/napilap/
5-518	Lengyelország	/Warszawa/	/12/
7-1193	Létünk	/Novi Sad/	/6/
2470	Levéltári Közlemények	/Budapest/	/2/
5-99	Levéltári Szemle	/Budapest/	/3/
q0200/31	Library Journal, The	/New York/	/24/
7-1178	Literatura	/Budapest/	/4/
f.irat terem	Literature, Music, Fine Arts	/Tübingen/	/2/
433	Literaturnaja Gazeta	/Moszkva/	/52/
3-186	Literaturnaja Roszsziya	/Moszkva/	/52/
5-396	Lobogó	/Budapest/	/52/
7-848	London Magazin	/London/	/6/
331	Ludas Matyi	/Budapest/	/52/
5-29	Magyar Építőipar	/Budapest/	/12/
x1096	Magyar Építőművészet	/Budapest/	/6/
7-563	Magyar Filozófiai Szemle	/Budapest/	/6/
7-247	Magyar Fizikai Folyóirat	/Budapest/	/6/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenés helye	Fvenkénti megjelenés
7-831	Magyar Grafika	/Budapest/	/6/
3-151	Magyar Hírek	/Budapest/	/24/
3-198	Magyar Hírlap	/Budapest/	/napilap/
3-111	Magyar Ifjúság	/Budapest/	/52/
5-154	Magyar Jog	/Budapest/	/12/
x933	Magyar Kémikusok Lapja	/Budapest/	/12/
0100/4	Magyar Könyvszemle	/Budapest/	/4/
74	Magyar Közlöny	/Budapest/	/szbtl./
264	Magyar Nemzet	/Budapest/	/napilap/
q01605/17	Magyar Nemzeti Bibliográfia. Időszaki Kiadványok Repertórium	/Budapest/	/12/
q01543/53	Magyar Nemzeti Bibliográfia. Könyvek Bibliográfiája	/Budapest/	/24/
4298	Magyar Nyelv	/Budapest/	/4/
4635	Magyar Nyelvőr	/Budapest/	/4/
7-846	Magyar Pedagógia	/Budapest/	/4/
x2077	Magyar Pszichológiai Szemle	/Budapest/	/6/
7-336	Magyar Sajtó	/Budapest/	/12/
5-76	Magyar Sakkélet	/Budapest/	/12/
3-68	Magyar Szó	/Novi Sad/	/napilap/
3453	Magyar Tudomány	/Budapest/	/12/
3-147	Magyar Vasutas	/Budapest/	/24/
7-820	Magyar Zene	/Budapest/	/4/
3-192	Magyarország	/Budapest/	/52/
f.irat terem	Mai Bulgária	/Budapest/	/12/
5-628	Maison Française, La	/Paris/	/4/
5-595	Marketing. Piackutatás	/Budapest/	/4/
7-565	Marxism Today	/London/	/12/
7-1091	Marxistische Blätter	/Frankfurt a. Main/	/6/
x3473	Matematikai Lapok	/Budapest/	/4/
f.irat terem	Materialies	/Barcelona/	/6/
7-616	Meanjin Quarterly	/Melbourne/	/4/
7-927	Merkur	/Stuttgart/	/12/
f.irat terem	Mérleg	/Wien/	/4/
5-95	Mezőgazdasági és Élelmezés-ügyi Értesítő	/Budapest/	/52/
f.irat terem	Mezsdunarodnaja Politika	/Beograd/	/26/
"	Mirovaja Ekonomika i Mezsdunarodnue Otnosenija	/Moszkva/	/12/
"	Modern Law and Society	/Tübingen/	/2/
340	Monde, Le	/Paris/	/napilap/
414	Morning Star	/London/	/napilap/
5-579	Mozgó Világ	/Budapest/	/6/
7-107	MTA Filozófiai és Történettudományi Osztályának Közleményei	/Budapest/	/4/
7-108	MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei	/Budapest/	/4/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenés helve	Évenkénti megjelenés
f.irat terem	Mundo Obrero	/Madrid/	/52/
"	Mundus	/Stuttgart/	/4/
5-27	Munka	/Budapest/	/12/
5-575	Munkapszichológiai Tájékoztató	/Budapest/	/4/
5-324	Munkügyi Közlöny	/Budapest/	/24/
5-325	Munkügyi Szemle	/Budapest/	/12/
5-209	Munkavédelem	/Budapest/	/4/
5-528	Múzeumi Közlemények	/Budapest/	/4/
7-1056	Műzsák. Múzeumi Magazin	/Budapest/	/4/
7-549	Muzsika	/Budapest/	/12/
7-551	Műemlékvédelem	/Budapest/	/4/
x790	Műszaki Élet	/Budapest/	/26/
f.irat terem	Művelődés	/Bukarest/	/12/
5-342	Művelődésügyi Közlöny	/Budapest/	/24/
5-440	Művészet	/Budapest/	/12/
5-157	Művészettörténeti Értesítő	/Budapest/	/4/
5-593	Nagyító	/Budapest/	/12/
7-436	Nagyvilág	/Budapest/	/12/
3-188	Napjaink	/Miskolc/	/12/
7-724	Nas Szovremennik	/Moszkva/	/12/
1258	Nation, The	/New York/	/52/
x2961	National Geographic	/Washington/	/12/
7-832	Nauka i Religija	/Moszkva/	/12/
f.irat terem	Nedelja	/Moszkva/	/52/
"	Négy Évszak	/Budapest/	/12/
5-463	Nehézipari Értesítő	/Budapest/	/szbtl./
f.irat terem	Nemzetközi Filmtájékoztató	/Budapest/	/12/
7-459	Nemzetközi Szemle	/Budapest/	/12/
2580	Népegészségügy	/Budapest/	/6/
5-277	Népfront	/Budapest/	/12/
463	Néphadsereg	/Budapest/	/52/
7-743	Népi Ellenőrzés	/Budapest/	/12/
5-30	Népművelés	/Budapest/	/12/
f.irat terem	Népművelés	/Bratislava/	/12/
432	Népsport	/Budapest/	/napilap/
3-105	Népszabadság	/Budapest/	/napilap/
38	Népszava	/Budapest/	/napilap/
460	Neue Berliner Illustrierte	/Berlin/	/52/
7-752	Neue Deutsche Hefte	/Berlin/NSZK/	/4/
7-160	Neue Deutsche Literatur	/Berlin/	/12/
7-141	Neue Gesellschaft, Die	/Bonn/	/12/
4455	Neue Rundschau	/Berlin, Frankfurt a. Main/	/4/
f.irat terem	Neue Zeitung	/Budapest/	/52/
89	Neue Zürcher Zeitung	/Zürich/	/napilap/
f.irat terem	Neues Deutschland	/Berlin/	/napilap/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenés helye	Évenkénti megjelenés
5-601	Neues Forum	/Wien/	/12/
3-196	Neueste Nachrichten - Daily News	/Budapest/	/heti 5/
7-331	Neva	/Moszkva/	/12/
7-788	New Hungarian Quarterly, The	/Budapest/	/4/
7-1065	New Left Review	/London/	/6/
5-511	New Scientist	/London/	/52/
1097	New Statesman	/London/	/52/
7-126	New World Review	/New York/	/4/
f.irat terem	New York Review of Books	/New York/	/26/
"	Nimród	/Budapest/	/12/
"	Nógrádi Szemle	/Salgótarján/	/4/
3-136	Nouvel Observateur, Le	/Paris/	/52/
x3211	Nouvelle Critique, La	/Paris/	/10/
7-489	Nouvelle Revue Française, La	/Paris/	/12/
383	Nouvelles Littéraires, Les	/Paris/	/52/
7-823	Novaja i Novejszaja Isztorija	/Moszkva/	/6/
x2999	Novij Mir	/Moszkva/	/12/
x3342	Nők Lapja	/Budapest/	/52/
739	Numizmatikai Közlöny	/Budapest/	/2 évenként/
f.irat terem	Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények	/Cluj-Napoca/	/2/
4428	Nyelvtudományi Közlemények	/Budapest/	/2/
3-21	Observer, The	/London/	/52/
f.irat terem	Obszcsesztvennüe Nauki	/Moszkva/	/6/
"	Obszcsesztvennüe Nauki v SzSzsZR. Filozszojszkie Nauki	/Moszkva/	/6/
7-1194	Obszcsesztvennüe Nauki za Rubezsom. Szer. Filozszojija i Szociologija	/Moszkva/	/6/
x844	Ogonok	/Moszkva/	/52/
x2997	Oktjabr'	/Moszkva/	/12/
5-290	Ország-Világ	/Budapest/	/52/
1388	Orvosi Hetilap	/Budapest/	/52/
f.irat terem	Österreichische Zeitschrift für Soziologie	/Wien/	/4/
7-968	Palócföld	/Salgótarján/	/6/
f.irat terem	Pályaválasztás	/Budapest/	/4/
5-332	Paris Match	/Paris/	/52/
f.irat terem	Parlando	/Budapest/	/12/
7-385	Pártélet	/Budapest/	/12/
7-276	Partijnaja Zsizn'	/Moszkva/	/24/
7-947	Partisan Review	/Brunswick/	/4/
7-197	Párttörténeti Közlemények	/Budapest/	/4/
7-127	Pedagógiai Szemle	/Budapest/	/12/
3-150	Pedagógusok Lapja	/Budapest/	/24/
x734	Pensée, La	/Paris/	/6/
3517	Pénzügyi Közlöny	/Budapest/	/szbtl./

Raktári jelzet	C í m	Megjelenés helye	Évenkénti megjelenés
5-299	Pénzügyi Szemle	/Budapest/	/12/
3-133	Pest Megyei Hírlap	/Budapest/	/napilap/
Bq 051/156	Pesti Műsor	/Budapest/	/52/
1033	Petermanns Geographische Mitteilungen	/Gotha/	/4/
f.irat terem	Philosophy and History	/Thübingen/	/2/
7-919	Plays and Players	/London/	/12/
5-398	Polgári Védelem	/Budapest/	/12/
7-1034	Polish Sociological Bulletin	/Warszawa/	/2/
x3200	Political Affairs	/New York/	/12/
4670	Political Quarterly	/London/	/4/
3713	Political Science Quarterly	/New York/	/4/
7-1156	Politikai Főiskola Közlemé- nyei, A	/Budapest/	/4/
371	Pravda	/Moszkva/	/napilap/
x3105	Présence Africaine	/Paris/	/4/
7-984	Problemi del Socialismo	/Roma/	/szbtl./
f.irat terem	Problemi Organizacii	/Warszawa/	/4/
"	Problemy	/Warszawa/	/12/
"	Profil	/Hamburg/	/10/
5-590	Prognosztika	/Budapest/	/4/
f.irat terem	Propaganda, Reklám	/Budapest/	/6/
"	P. S.	/Washington/	/4/
7-862	Public Opinion Quarterly, The	/Princeton/	/4/
7-1127	Quaderni di Sociologia	/Torino/	/4/
7-1159	Quality and Quantity	/Amsterdam/	/4/
5-632	Rabocsij Klaszsz i Szovremennüj Mir	/Moszkva/	/6/
f.irat terem	Radar	/Warszawa/	/12/
5-569	Rádió és Televízió Szemle	/Budapest/	/4/
5-321	Rádió és Televízió Ujság	/Budapest/	/52/
5-38	Rádiótechnika	/Budapest/	/12/
7-1014	Rassegna Italiana di Sociologia	/Bologna/	/4/
5-315	Réalités	/Paris/	/12/
f.irat terem	Recherches Internationales a la lumière du Marxisme	/Paris/	/4/
"	Református Egyház	/Budapest/	/12/
3-149	Reformátusok Lapja	/Budapest/	/52/
f.irat terem	Repülés - Űrrepülés	/Budapest/	/12/
5-319	Review of International Affairs	/Beograd/	/24/
f.irat terem	Revista Internacional de Sociologia	/Madrid/	/4/
"	Revista Mexicana de Sociologia	/Mexico/	/4/
7-1189	Revolutionary World	/Amsterdam/	/4/
2755	Revue de l'Institut de Sociologie	/Bruxelles/	/4/
7-966	Revue Française de Sociologie	/Paris/	/4/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenési hely	Évenkénti megjelenés
4927	Revue Historique	/Paris/	/4/
2537	Revue Internationale du Travail	/Genève/	/6/
x2993	Revue Roumaine	/Bucuresti/	/4/
7-1149	Revue Roumaine des Sciences Sociales. Ser. Soc.	/Bucuresti/	/1/
x1075	Rinascita	/Roma/	/52/
3-66	Roumaine d'Aujourd'hui, La	/Bucuresti/	/12/
5-413	Rundschau der Freien Deutschen Gewerkschaftsbundes	/Berlin/	/12/
x2880	Rural Sociology	/Lexington/	/4/
5-627	Schöner Wohnen	/Hamburg/	/12/
f.irat terem	Schweizerische Zeitung für Soziologie	/Genf/	/3/
x2877	Science and Society	/New York/	/4/
x2930	Science et Vie	/Paris/	/12/
f.irat terem	Signs. Journal of Women in Culture and Society	/Chicago/	/4/
7-135	Sinn und Form	/Potsdam/	/6/
7-322	Slavic Review	/New York/	/4/
f.irat terem	Sloboda	/Bratislava/	/52/
2815	Social Forces	/Chapel Hill/ North Carolina/	/4/
7-772	Social Problems	/New York/	/4/
x2906	Social Research	/New York/	/4/
7-1083	Social Science Information	/Beverly Hills, California/	/6/
f.irat terem	Social Sciences	/Moscow/	/4/
"	Social Theory and Practice	/Tallahassee/	/4/
5-383	Socialist Commentary	/London/	/12/
7-1181	Society and Leisure	/Praha/	/4/
7-1103	Sociologia	/Bratislava/	/6/
7-1039	Sociologia Neerlandica	/Assen/	/3/
5-560	Sociological Abstracts	/San Diego/	/6/
7-710	Sociological Review	/Keele/Anglia/	/4/
7-1016	Sociologický Časopis	/Praha/	/6/
7-840	Sociologie Contemporaine. - Current Sociology	/Beverly Hills, USA/	/3/
7-1107	Sociologie du Travail	/Paris/	/4/
7-1018	Sociologija	/Beograd/	/4/
f.irat terem	Socioloski Pregled	/Beograd/	/szbtl./
7-787	Sociologus	/Berlin/NSZK/	/2/
7-1173	Sociology	/London/	/3/
x2794	Sociology and Social Research	/Los Angeles/	/4/
x3420	Sociometry	/Washington/	/4/
7-1167	Somogy	/Kaposvár/	/3/
3-59	Sonntag	/Berlin/	/52/
x2529	Soproni Szemle	/Sopron/	/4/
f.irat terem	Soviet Literature	/Moscow/	/12/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenés helye	Évenkénti megjelenés
7-1082	Soviet Sociology	/Chapel Hill/ North Carolina/	/4/
x3366	Sowjetwissenschaft. Gesellschaftswissenschaftliche Beiträge	/Berlin/	/12/
7-347	Sowjetwissenschaft. Kunst und Literatur	/Berlin/	/12/
7-464	Soziale Welt	/Göttingen/	/4/
7-1126	Sozialistische Arbeitswissenschaft	/Berlin/	/8/
5-515	Spiegel, Der	/Hamburg/	/52/
5-322	Statisztikai Havi Közlemények	/Budapest/	/12/
x3215	Statisztikai Szemle	/Budapest/	/12/
3-191	Stern	/Hamburg/	/52/
7-1106	Studi Storici	/Bologna/	/4/
7-463	Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae	/Budapest/	/4/
7-1097	Studia Socjologiczne	/Warszawa/	/4/
f.irat terem	Sunday Times, The	/London/	/52/
"	Sweden Now	/Stockholm/	/6/
7-1072	Szabolcs-Szalmári Szemle	/Nyiregyháza/	/4/
f.irat terem	Szakmunkásnevelés	/Budapest/	/10/
7-1136	Szakszervezeti Szemle	/Budapest/	/4/
7-1128	Számvitel és Ügyviteltechnika	/Budapest/	/12/
3049	Századok	/Budapest/	/6/
5-572	Szervezés és Vezetés	/Budapest/	/12/
7-1043	Színház	/Budapest/	/12/
f.irat terem	Szocialista Művészetért	/Budapest/	/12/
7-1135	Szociológia	/Budapest/	/4/
7-1142	Szociológiai Információ	/Budapest/	/4/
7-1191	Szociológiai Problémák	/Szofia/	/6/
5-631	Szociológiai Iszszledovaniya	/Moszkva/	/4/
x3115	Szovetszkaja Etnografija	/Moszkva/	/6/
f.irat terem	Szovetszkij Sojuz	/Moszkva/	/12/
7-1180	Szovjet Irodalom	/Budapest/	/12/
3-163	Szovjetunió	/Budapest/	/12/
5-464	SZÖVOSZ Tájékoztató	/Budapest/	/szbtl./
7-1186	Szputnyik	/Budapest/	/12/
7-802	Tájékoztató	/Budapest/	/6/
5-607	Tájékoztató Külföldi Szociológiai Folyóiratokról	/Budapest/	/6/
5-32	Tanácsok Közlönye	/Budapest/	/szbtl./
f.irat terem	Táncművészet	/Budapest/	/6/
x2728	Társadalmi Szemle	/Budapest/	/12/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenés helye	Évenkénti megjelenés
f.irat terem 7-1133	Társadalombiztosítási Közlöny Társadalomtudományi Közlemények	/Budapest/	/12/
x3056	Teatr	/Budapest/	/4/
3-137	Technika	/Moszkva/	/12/
x2929	Temps Modernes, Les	/Budapest/	/12/
f.irat terem	Természet és Társadalom	/Paris/	/12/
5-286	Természet Világa	/Bratislava/	/12/
7-490	Területi Statisztika	/Budapest/	/12/
x1112	Tervgazdasági Értesítő	/Budapest/	/6/
f.irat terem	Testnevelés és Tudomány	/Budapest/	/12/
7-138	Theater der Zeit	/Budapest/	/12/
5-573	Theológiai Szemle	/Berlin/	/6/
f.irat terem	Theory and Society	/Budapest/	/6/
"	Tiden	/USA/	/6/
5-238	Time	/Köbenhavn/	/12/
79	Times, The	/Amsterdam/	/52/
113	Times Literary Supplement	/London/	/napilap/
x2928	Tiszatáj	/London/	/52/
7-721	Történelmi Szemle	/Szeged/	/12/
f.irat terem	Tribune	/Budapest/	/4/
7-1102	Tudomány és Mezőgazdaság	/Sydney/	/52/
7-1164	Tudományos és Műszaki Tájékoztatás	/Budapest/	/6/
5-550	Tudományszervezési Tájékoztató	/Budapest/	/12/
5-130	Turista Magazin	/Budapest/	/6/
427	Új Élet	/Budapest/	/12/
332	Új Ember	/Budapest/	/24/
7-1084	Új Forrás	/Budapest/	/52/
7-825	Új Írás	/Komárom/	/3/
3-43	Új Szó	/Budapest/	/12/
f.irat terem	Új Szó	/Bratislava/	/napilap/
"	Új Symposion	/Toronto/	/24/
5-521	Új Tükör	/Novi Sad/	/10/
f.irat terem	Újabb Külföldi Szerzemények	/Budapest/	/52/
x915	Újítók Lapja	/Budapest/	/4/
f.irat terem	Újonnan Érkezett Külföldi Szociológiai Művek Jegyzéke	/Budapest/	/24/
"	UNESCO Chronicle	/Budapest/	/12/
"	UNESCO Courier, The	/Paris/	/6/
3-201	Unita, L'	/Paris/	/12/
5-557	Unitárius Élet	/Milano/	/napilap/
7-548	Universitas	/Budapest/	/4/
7-504	Univerzum	/Stuttgart/	/12/
7-346	Urania	/Budapest/	/12/
		/Jena/	/12/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenés helye	Évenkénti megjelenés
f.irat terem	Urban Ecology	/Amsterdam/	/4/
x982	Urbanisme	/Paris/	/6/
f.irat terem	Urzica	/Bucuresti/	/12/
372	Utunk	/Cluj-Napoca/	/52/
f.irat terem	Ügyészségi Közlöny	/Budapest/	/12/
7-1120	Üzenet	/Subotica/	/12/
5-578	Vállalatvezetés, Vállalat-szervezés	/Budapest/	/4/
7-696	Valóság	/Budapest/	/12/
5-534	Városépítés	/Budapest/	/6/
f.irat terem	Városi Közlekedés	/Budapest/	/4/
x2422	Vasi Szemle	/Szombathely/	/4/
7-383	Vesztnik Leningradskogo Universzitatea	/Leningrád/	/4/
5-599	Vezetéstudomány	/Budapest/	/12/
3-182	Viet-Nam	/Hanoi/	/12/
f.irat terem	Vietnam Courier	/Hanoi/	/12/
x2324	Vigília	/Budapest/	/12/
7-1134	Viitorul Social	/Bucuresti/	/4/
5-87	Világ Ifjúsága	/Budapest/	/12/
f.irat terem	Világ és Nyelv	/Budapest/	/6/
"	Világesemények Dióhéjban	/Budapest/	/12/
3-200	Világ gazdaság	/Budapest/	/hetente 5/
7-807	Világosság	/Budapest/	/12/
7-977	Világtörténet	/Budapest/	/szbtl./
367	Volksstimme	/Wien/	/napilap/
x3202	Voproszű Ekonomiki	/Moszkva/	/12/
x3203	Voproszű Filozofii	/Moszkva/	/12/
x3021	Voproszű Isztorii	/Moszkva/	/12/
7-781	Voproszű Literaturü	/Moszkva/	/12/
7-373	Voproszű Pszihologii	/Moszkva/	/6/
7	Vorwärts	/Bonn/	/52/
f.irat terem	Vue Touristique	/Budapest/	/4/
x2962	Weg und Ziel	/Wien/	/12/
7-834	Weimarer Beiträge	/Weimar/	/12/
7-54	Weltbühne, Die	/Berlin/	/52/
467	Wirtschaft, Die	/Berlin/	/26/
7-234	Wirtschaftswissenschaft	/Berlin/	/12/
5-529	Wissenschaftliche Zeitschrift der Friedrich Schiller Univ. Gesellschafts- und Sprachwissenschaftliche Reihe	/Jena-Tübingen/	/6/
5-244	Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt Universität zu Berlin	/Berlin/	/6/

Raktári jelzet	C í m	Megjelenés helye	Évenkénti megjelenés
5-248	Wissenschaftliche Zeitschrift der Universität Rostock	/Rostock/	/10/
5-351	Wissenschaftliche Zeitschrift der Martin Luther Universität	/Halle/Wittenberg/	/6/
5-606	World Student News	/Prague/	/12/
f.irat terem	WSI Mitteilungen	/Köln/	/12/
"	Youth and Society	/USA/	/4/
"	Za Wolnosc i Lud	/Warszawa/	/52/
"	Zalai Hírlap	/Zalaegerszeg/	/napilap/
3-189	Zeit, Die	/Hamburg/	/52/
5-591	Zeit Magazin	/Hamburg/	/52/
7-773	Zeitschrift für Bibliotheks- wesen und Bibliographie	/Frankfurt a. Main/	/12/
7-235	Zeitschrift für Geschichts- wissenschaft	/Berlin/	/12/
7-401	Zeitschrift für Psychologie	/Leipzig/	/4/
0200/33	Zentralblatt für Bibliotheks- wesen	/Leipzig/	/12/
f.irat terem	Život	/Bratislava/	/52/
x2996	Znamja	/Moszkva/	/12/
5-173	Zsiliscsnoe i Kommunal'noe Hozjajsztvo	/Moszkva/	/12/
5-549	Zsurnaliszt	/Moszkva/	/12/
x805	Zukunft, Die	/Wien/	/12/
x2995	Zvezda	/Moszkva/	/12/

Összeállította: *Schuszter Ilona*

HALOTTAINK

VÉSZI ÉVA
1924-1977

Műveltségét, tudását, fiatalságának minden lendületét a felszabadult főváros szolgálatába állította. Pártmunkás volt a kulturális élet különböző területein. Amikor 1959-ben intézményünkben kezdett dolgozni, már beteg volt. 10 év alatt sok népszerű bibliográfiát szerkesztett és a szocialista brigádoknak ajánlott Olvasni jó c. kiadványt. 45 évesen súlyos betegsége miatt nyugdíjazták, s meghalt, mielőtt elérte volna a nyugdíjkorhatárt.

CZEINER TERÉZ
1883-1977

Mindannyiunkat, akik ismerték, fájdalmasan érintett a hír: meghalt Teréz néni 94 éves korában. Ő volt számunkra maga az állandóság, ebben az örökké rohanó, változó világban. Szinte még kislány korában, Szabó Ervin idejében került az Almási téri könyvtárba. Takarító, gondnok, a könyvtár védelmezője volt. Generációknak adott példát hivatásszeretéből, munkaerkölcsből, emberségből a 10-es számú kerületi könyvtárban. Mindenkit szeretett, mindenki szerette. Ez a hagyatéka.

GÁTI ISTVÁNNÉ PÁSZTOR MÁRIA
1929-1977

Képzett könyvtáros és bibliográfus volt. 1951 óta dolgozott könyvtárunkban. Évekig mint kerületi könyvtárvezető, majd mint a Budapest-gyűjtemény tudományos munkatársa értékes munkát fejtett ki. Jelentősebb publikációi: A risorgimento magyar bibliográfiája, az 1958-59-es és az 1963-as Évkönyvbe írt tanulmányai, valamint Gaál György: A tudós palótz leveleinek szerkesztése, bevezetése. Három gyermek anyja volt, fiatalon, súlyos betegség ragadta el. Emlékét megőrizzük.

TÓTH LÁSZLÓ
1916-1977

Hosszú éveken át volt könyvtárvezető. Műveltsége, irodalomismerete, a kultúraterjesztés szolgálatában kifejtett tevékenysége tiszteletet ébresztett munkatársaiban és az olvasókban egyaránt. Betegsége miatt korán ment nyugdíjba. Részfoglalkozásban a propagandaosztály munkatársaként szerkesztési és korrektori munkát végzett. Példát adott munka- és ügyszeretetből, lelkesedése bennünk él tovább.

LAKNER GYULÁNÉ
Bauer Klára
1920-1977

A felszabadulás új életet adott a cipőfelsőrészkesztő illegális kommunistának és ő élt az új lehetőséggel. Dolgozott, tanult és a mindennapokban is forradalmár tudott lenni. 1952 óta dolgozott könyvtárunkban. Jeles, kemény ember volt. Hite sok próbát megállt. Könyvtárosként a nevelést tekintette munkája céljának. Emberismerete, olvasmányismerete, áldozatos munkája szinte pótolhatatlan. Igazi könyvtáros hivatású kommunista emberként ismerte meg környezete és így él bennük tovább.

PÓR NÁNDORNÉ
Váradi Irma
1887-1977

Elhunyt Szabó Ervin utolsó munkatársa. Még felkereste a TV riportere, hogy Szabó Ervin születésének centenáriuma alkalmából a Fővárosi Könyvtárról vallassa. A gyógyíthatatlan beteg nyilatkozata, amelynek szövegét közölte a Budapest című lap, teljes szellemi frisseségről tanúskodik.

1910-től dolgozott könyvtárunkban. Ő indította el egyik legrégebbi közművelődési könyvtárunkat a Szőrényi utcai 3-as számút, amelyet 1914-től 1919-ig vezetett. Nem volt kifejezetten politikus alkat, de kritikus helyzetekben, így 1914-ben, amikor a szocialista Szabó Ervin ellen kampányt szerveztek, hogy a könyvtár éléről elmozdítsák, az elsők között kelt szenvedélyesen védelmére. Lelkesen segítette az 1919-es Tanácsköztársaság könyvtárpolitikáját is, amiért az ellenforradalom alatt neki is bűnhődni kellett. Az első magyar könyvtárosnők közé tartozott. Hivatástudata és szakértelme, széles körű nyelvismerete, kevés, de marandó értékű szakirodalmi tevékenysége alapján méltán sorolhatjuk őt a példamutató elődök közé.

DR. SZALAI GYÖRGY
1914-1977

Kedves barátunk az olvasószolgálat egykori vezetője, a munkásmozgalom régi harcosa örökre eltávozott. Már régóta nem a könyvtárban dolgozott, mégis szinte naponta betért a szeretett régi munkahelyre. Utolsó útja is a könyvtárba, a régi barátokhoz vezetett. Amikor elkészönt, nem gondoltuk, hogy ez már végső búcsú, percekkel később a szíve megszűnt dobogni.

VALENTYIK JÓZSEFNÉ
Stöckl Anna
1915-1977

1959 óta a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár házi könyvkötészetén dolgozott, mint könyvkötő szakmunkás. Ügyes, szorgalmas, jókedélyű ember volt. Tudását szívesen adta át a fiatal kollégáknak. 1972-től nyugdíjasként a hálózatban végzett helyszíni könyvjavítást. Mindenütt szerették, megbecsülték.

1977 októberében barátnőivel Lengyelországba utazott. Nagy örömmel készült az útra. Megérkezése után néhány órával szívbénulás következtében meghalt.

Halála mélyen megrendítette munkatársait, mindenkit, aki ismerte és szerette.

HOLLÓ KLÁRI
/Sándor Béláné/
1926-1978

Hosszú hónapok óta feküdt súlyos betegen. Sokat szenvedett, tudtuk, hogy megváltás számára a halál, mégis megrendülve vettük tudomásul, hogy nem lesz többé közöttünk. Könyvtárunk régi törzsgárdatagját, jó kollégánkat és barátunkat veszítettük el. Olyan ember távozott el tőlünk, akinek szakmaszeretete, kötelességtudása példamutató volt. 1952-ben a "Pajtás" szerkesztőségéből jött a könyvtárhoz. A 44-es könyvtár vezetője volt, később a központba került és az olvasószolgálati osztályon dolgozott. Szerette az olvasókat és az olvasók is becsülték, tisztelték szakmai felkészültségéért és mindig szolgálatkész kedvességéért. Hű volt önmagához: könyvtáros volt. Emlékét megőrizzük.

APAGYI ANDOR
1893-1978

Hirtelen, búcsú nélkül távozott. 1959-ben, mint nyugdíjas iskolaigazgató nyitotta meg a 36/2-es rákosligeti fiókkönyvtárat és azóta nagy ügyszeretettel, példamutató szorgalommal végezte ezt a munkát, egyéb társadalmi munkái mellett. Szerették az olvasók és ő is szerette olvasóit. Mindig szolgálatkész, kedves volt. Utolsó pillanatig dolgozott, munkáját a tőle megszokott pontossággal fejezte be. Emlékét megőrizzük.

DR. GÁBOR NÉMETH ANDORNÉ
Papp Erzsébet
1932-1978

1975-től dolgozott könyvtárunkban, előtte hosszú évekig, mint tanítónő nevelte a legkisebbeket. Könyvtári munkájában is megtartotta a legfőbb pedagógusi erényeket: szeretettel és türelemmel foglalkozott az olvasókkal, felnőttekkel és gyermekkel egyaránt. Nem felejtjük.

SARLÓS KÁLMÁN
1914-1978

1951 óta dolgozott könyvtárunkban, 1953-tól a 41-es káposztásmegyeri könyvtárat vezette. Nagy szakmai gyakorlattal, tapasztalattal rendelkezett. Munkáját ügyszeretettel, igényesen látta el, emberi magatartását a szerénység jellemezte. Olvasóival kiváló kapcsolatot tudott létesíteni. A külső Váci út munkásai, olvasói és munkatársai megőrzik emlékét.

SVIENTEK SÁNDOR

1914-1978

Hihetetlen, hogy nem látjuk többé. 1947 óta dolgozott a könyvtár könyvkötészetén, 1957-től mint vezető. Vezetése alatt a könyvkötészet jól szervezett műhellyé nőtt. Nagy szakmai tudásával türelem és emberség párosult. Generációkat nevelt szakmára, úgyszeretetre. Munkássága elismeréseként a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki 1974 végén, nyugdíjba vonulásakor. Továbbra is szoros kapcsolatban maradt a könyvtárral: a Budapest-gyűjtemény nagyértékű könyveit restaurálta. Keze nyomát őrzik gyönyörű munkái, emlékét őrizzük mindannyian, akik ismertük és szerettük.

SZÉPVÖLGYI NÁNDOR

1905-1978

Nándi bácsi - sokoldalú szakmai képzettség, csöndes, jóindulatú emberség jellemezte. 1958-tól 1967-ig, nyugdíjba vonulásáig a könyvkötészet dolgozója volt. Nyugdíjasként a hálózatban mint helyszíni javító tevékenykedett. Szorgalmáért, emberi magatartásáért mindenütt szerették. Felesége halála után nagyon magányossá, s még csöndesebbé vált. Elkísértük utolsó útjára, s emlékét megőrizzük.

A KÖZPONTI KÖNYVTÁR ÉS HÁLÓZAT 1978-BAN

Központi könyvtár
Zenei gyűjtemény
Gazdasági főosztály
Mozgókönyvtár

VIII. Szabó Ervin tér 1.
V. Fehérhajó u. 5.
VIII. Baross u. 18.
XIII. Katona József u. 3.

I. kerület

11. sz. könyvtár
1. fiók
11. sz. gyermekkönyvtár
20. sz. könyvtár
20. sz. gyermekkönyvtár

Krisztina krt. 87/89.
Országház u. 13.
Krisztina krt. 91.
Fő u. 11/13.
Szilágyi Dezső tér 5.

II. kerület

37. sz. könyvtár
1. fiók
2. fiók
26. sz. gyermekkönyvtár

Török u. 7/9.
Dimitrov u. 80.
Szabadság ut 35/37.
Marcibányi tér, Ifjusági Ház

III. kerület

8. sz. könyvtár
8. sz. gyermekkönyvtár
1. gyermekfiók
21. sz. könyvtár
1. fiók

Fő tér 2.
Fő tér 5.
San Marco u. 81.
Bajáki Elemér u. 5/7.
Dömös u. 20.

IV. kerület

28. sz. könyvtár
2. fiók
3. fiók

Bajcsy-Zsilinszky u. 8.
Reviczky u. 38.
Váci u. 65.

V. kerület

1. sz. könyvtár
14. sz. könyvtár
14. sz. gyermekkönyvtár
5. sz. gyermekkönyvtár

Vadász u. 42.
Királyi Pál u. 11.
Királyi Pál u. 18.
Aulich u. 4/6.

VI. kerület

10. sz. könyvtár Népköztársaság utja 52.
 1. sz. gyermekkönyvtár Liszt Ferenc tér 6.

VII. kerület

? sz. könyvtár Rottenbiller u. 10.
 22. sz. könyvtár Kertész u. 20.

VIII. kerület

9. sz. könyvtár Gutenberg tér 3.
 9. sz. gyermekkönyvtár Somogyi Béla ut 23.
 44. sz. könyvtár Kulich Gyula tér 12.
 44. sz. gyermekkönyvtár Kulich Gyula tér 13.

IX. kerület

39. sz. könyvtár Boráros tér 2.
 26. sz. könyvtár Mester u. 53/55.
 48. sz. könyvtár Börzsöny u. 9/11.
     1. fiók Gubacsi ut 89.
     2. fiók Füleki ut 8. /Aszódi uti Pártház/
 7. sz. gyermekkönyvtár Hámán Kató u. 27. Uttörőház

X. kerület

12. sz. könyvtár Pataky István tér 7/14.
     1. fiók Gergely u. 68.
     1. gyermekfiók Kereszturi ut 7/9.

XI. kerület

6. sz. könyvtár Karinthy Frigyes u. 11.
     2. fiók Alabástrom u. 27. /Kelenvölgy/
 6. sz. gyermekkönyvtár Karinthy Frigyes u. 11.
 3/1. gyermekfiók Menyecske u. 2.

XII. kerület

38. sz. könyvtár Böszörményi ut 13/15.
     1. fiók Hollós ut 5.
     2. fiók Törökbálint ut 2.
     3. gyermekfiók Városmajor u. 42.
 38. sz. gyermekkönyvtár Böszörményi ut 34/a

XIII. kerület

7. sz. könyvtár	Rajk László u. 83.
1. fiók	Rajk László u. 40.
3. gyermekfiók	Lehel u. 7/a.
19. sz. könyvtár	József Attila tér 4.
4. sz. könyvtár	Lehel ut 31.
2. sz. gyermekkönyvtár	Sallai Imre u. 52.
10. sz. gyermekkönyvtár	Tomori köz 7.

XIV. kerület

18. sz. könyvtár	Bosnyák u. 1/a.
1. fiók	Uzsoki u. 57.
5. sz. könyvtár	Ilka u. 36.
43. sz. könyvtár	Lumumba u. 1/3.
43. sz. gyermekkönyvtár	Kerepesi ut 76/c.

XV. kerület

29. sz. könyvtár	Arany János u. 29. /Rákospalota/
1. fiók	Kozák téri Ifjusági Ház
34. sz. könyvtár	Mosolygó Antal u. 36. /Pestujhely/
1. fiók	Gorkij tér 2.
2. gyermekfiók	Hartyán köz 2/4.

XVI. kerület

32. sz. könyvtár	Veres Péter u. 53.
1. fiók	Rákosi u. 129. /Rákosszentmihály/

XVII. kerület

36. sz. könyvtár	Lemberg u. 38.
1. fiók	Wesselényi u. 1. /Rákoshegy/
2. fiók	Hősök tere 1. /Rákosliget/
3. fiók	Zrinyi u. 13.
4. fiók	Sugár u. 66.
5. fiók	Pesti u. 113.

XVIII. kerület

24. sz. könyvtár	Baross u. 8.
1. fiók	Vörösfény u. 163. /Pestimre/

XIX. kerület

25. sz. könyvtár	Vöröshadsereg utja 93/95
1. fiók	Petőfi tér 15.
2. fiók	Zalaegerszeg u. 106.
3. fiók	Kossuth Lajos u. 8.

XX. kerület

27. sz. könyvtár	Ady Endre u. 86. /Pesterzsébet/
27. sz. gyermekrészleg	Jókai Mór u. 106.
1. fiók	Marót u. 9.
2. gyermekfiók	Ősz Szabó J. u. 5.
3. fiók	Török Flóris u. 245.
4. fiók	Pacsirta u. 157/b.
35. sz. könyvtár	Marx Károly u. 128. /Soroksár/

XXI. kerület

30. sz. könyvtár	Kalamár u. 230. /Királyerdő/
1. gyermekfiók	Rakéta u. 24. /Csillagtelep/
46. sz. könyvtár	Vénusz u. 2. /Csillagtelep/

XXII. kerület

13. sz. könyvtár	Tóth J. u. 36. /Budafok/
1. fiók	Nagytétényi u. 264. /Nagytétény/
3. fiók	Baross Gábor telep, Dózsa Gy. u. 94/b.

TARTALOMMUTATÓ

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár jelentése 1977-78.....	5
A központi könyvtár tevékenysége.....	7
Táblázatok.....	15
A kerületi könyvtárak tevékenysége.....	32
Együttműködés.....	43
Táblázatok.....	44
A könyvtár gazdasági tevékenysége.....	59
A könyvtár szervezeti és személyzeti ügyei.....	64
Remete László: A szociológiai dokumentumbázis és információszolgáltatás helyzetéről, fejlesztési programjáról.....	81
Berza László: Tervezet a "Budapest története képekben, 1493-1980" c. várostörténeti képbibliográfia tematikájához.....	97
Bornemisza Lászlóné: Az olvasószolgálati osztály tájékoztató szolgálata.....	107
Gál Katalin: Szabó Ervin bibliográfia 1977. június - 1979. május.....	115
Gujgiczter Imréné: Fialat szakemberek fluktuációja a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban 1973-1978.....	126
Sz. Richlich Ilona: Új gyűjtőkori szabályzatok a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatában.....	134
Kelecsényi Istvánné: Új feltételek - új feladatok. Az olvasószolgálat főbb kérdései a kőbányai könyvtárban.....	140
Kerekes Pálné: Az olvasók számának alakulása és a szűnetelések okai a gyermekkönyvtárakban.....	155
Böröczfy Károly: Kölcsönzési formák a 6. sz. könyvtár munkásolvasóinál /Elemzési kísérlet/.....	165
Dolgozóink szakmai, tudományos és társadalmi munkássága 1977-1978.....	187
Schusztter Ilona: A központ kurrens folyóiratainak jegyzéke 1978.....	197
Helottaink.....	214
A központi könyvtár és hálózat 1978-ban.....	218
Melléklet.....	I-XXIV.

СО Д Е Р Ж А Н И Е

Отчет Городской библиотеки им. Эрвина Сабо за 1977-1978 годы.....	5
Деятельность Центральной библиотеки.....	7
Таблицы.....	15
Деятельность районных библиотек.....	32
Таблицы.....	44
Хозяйственная деятельность библиотеки.....	59
Организационные и кадровые дела библиотеки.....	64
Реметэ, Ласло: О положении и программе развития социоло- гической документальной базы и информационной службы.....	81
Берза, Ласло: Проект к тематике библиографии картин "История Будапешта в картинах 1493-1980".....	97
Борнэмиса, Ласлонэ: Информационная служба отдела обслуживания читателей.....	107
Гал, Каталин: Библиография публикаций посвященных Эрвину Сабо в период июнь 1977 май 1979.....	115
Гуйгицер, Имренэ: Флуктуация молодой квалифицированной рабочей силы в Городской библиотеке им. Эрвина Сабо в 1973-1978 гг.....	126
Сабонэ Рихлих, Илона: Новые правила комплектования фонда в сети Городской библиотеки им. Эрвина Сабо.....	134
Келечени, Иштваннэ: Новая библиотека - новые возможности. Организация обслуживания читателей в библиотеке района Кэбанья.....	140

Керекеш, Палнэ: Изменения численности читателей младшего возраста и причины перерывов в детских библиотеках.....	155
Бэрэцфи, Карой: Формы выдачи книг на дом у рабочих читателей библиотеки № 6.....	165
Профессиональная, научная и общественная деятельность наших работников в 1977-1978 гг.....	187
Шустэр, Илона: Перечень текущих журналов Центральной библиотеки за 1978 г.....	197
Наши усопшие.....	214
Центральная библиотека и сеть в 1978-ом году.....	218

SOMMAIRE

Le rapport annuel de la Bibliothèque Municipale "Szabó Ervin" de 1977 à 1978.....	5
L'activité de la Bibliothèque Centrale	7
Tableaux.....	15
Activité des bibliothèques d'arrondissements	32
Coopération.....	43
Tableaux.....	44
L'activité économique de la bibliothèque.....	59
Les problèmes d'organisation et du personnel de la bibliothèque.....	64
Remete, László: La situation actuelle de la base de documentation sociologique et du service d'information. Le programme de modernisation.....	81
Berza, László: Le projet de la bibliographie d'images sur l'histoire de la capitale, intitulée "L'histoire de Budapest par les images de 1493 à 1980".....	97
Mme Bornemisza, I.: La fonction de renseignement du service public dans la bibliothèque.....	107
Mme Gál, Katalin: Bibliographie de Szabó Ervin du juin 1977 au mai 1979.....	115
Mme Gujgicz, I.: La fluctuation des jeunes spécialistes à la Bibliothèque Municipale "Szabó Ervin" de 1973 à 1978	126
Mme Szabó-Richlich, I.: Les nouveaux règlements concernant la spécialisation des collections au réseau de la Bibliothèque Municipale "Szabó Ervin".....	134
Mme Kelecsényi, É.: Nouvelle bibliothèque - nouvelles possibilités. L'organisation du service public à la bibliothèque de Kőbánya.....	140
Mme Kerekes, J.: La formation du nombre des lecteurs et les causes de la diminution temporaire de leur nombre dans les bibliothèques enfantines.....	155
Böröczfy, Károly: Formes de la gestion du prêt chez les ouvriers-lecteurs de la Bibliothèque No. 6.....	165
L'activité spéciale, scientifique et sociale de nos collaborateurs de 1977 à 1978.....	187
Mme Schuszter, L.: Liste des périodiques vivants de la Bibliothèque Centrale en 1978.....	197
Nécrologie.....	214
La Bibliothèque Centrale et ses filiales en 1978.....	218

CONTENTS

Annual Report of the Szabó Ervin Municipal Library 1977-78.....	5
Work of the Central Library.....	7
Tables.....	15
Work of the District Libraries.....	32
Cooperation.....	43
Tables.....	44
Financial Management of the Library.....	59
Organizational and Staff Affairs.....	64
Remete, László: A Basic Collection of Sociology, Information Supply and a Program of Development.....	81
Berza, László: The Plan of an Iconography About the Past of the City. The Bibliography "The History of Budapest in Pictures 1493-1980".....	97
Mrs. Bornemisza, I.: Information Service and Reference Work in the Central Library.....	107
Mrs. Gál, Katalin: Bibliography of the Works Published Between June '77- May '79 by and on Ervin Szabó.....	115
Mrs. Gujgiczer, I.: Fluctuation of Young Professionals in the Szabó Ervin Municipal Library Between 1973-1978.....	126
Mrs. Szabó-Richlich, I.: New Regulations About the Fields of Book Purchase in the District Library Network of the Szabó Ervin Municipal Library.....	134
Mrs. Kelecsényi, É.: New Library - New Possibilities. Organizing Readers' Service at the Library Nr 12 in the 10 th District /Kőbánya/.....	140
Mrs. Kerekes, J.: Trends of the Rate of Juvenile Readers and Causes for Canceling the Membership in Children's Libraries.....	155
Böröczfy, Károly: Characteristics of the Reading of Working-Class Readers in the Library Nr 6 in the 11 th District.....	165
Professional Scientific and Social Activities of Our Colleagues in 1977-78.....	187
Miss Schusztter, I.: List of Current Reviews and Magazines in the Central Library during '78.....	197
Obituary.....	214
The Central Library and the Network of District Libraries in '78.....	218

INHALT

Jahresbericht der Szabó Ervin Stadtbibliothek für die Jahre 1977-78.....	5
Tätigkeit der Zentralbibliothek.....	7
Tabellen.....	15
Tätigkeit der Bezirksbüchereien.....	32
Zusammenarbeit.....	43
Tabellen.....	44
Wirtschaftliche Tätigkeit der Bibliothek.....	59
Organisations- und Personalangelegenheiten.....	64
Remete, László: Die Lage der Grundbestandes aus dem Gebiet der Soziologie, die Informationslieferung und ein Entwicklungsprogramm.....	81
Berza, László: Entwurf zur Thematik der stadthistorischen Bilder- bibliographie "Die Geschichte von Budapest in Bildern 1493-1980".....	97
Frau Bornemisza, I.: Die Arbeit der Beratungsstelle des Leserdienstes	107
Frau Gál, K.: Bibliographie der Werke von und über Ervin Szabó /erschieden zwischen Juni 1977- Mai 1978/.....	115
Frau Gujgicz, I.: Die Fluktuation junger Fachleute in der Szabó Ervin Stadtbibliothek in den Jahren 1973-1978.....	126
Frau Richlich-Szabó, I.: Neue Vorschriften für die Sammelgebiete und für die Bestandsergänzung in den Bezirksbüchereien.....	134
Frau Kelecsényi, É.: Neue Bücherei - neue Möglichkeiten. Der Ausbau des Leserdienstes in der Bücherei Nr. 12. im 10. Bezirk /Kőbánya/.....	140
Frau Kerekes, J.: Die Entwicklung der Zahl der Kinderleser und die Gründe der Einstellung des Lesens in den Kinderbüchereien.....	155
Böröczfy, Károly: Formen der Bücherausleihe in der Bücherei Nr.6 im 11. Bezirk.....	165
Die berufliche, wissenschaftliche und gesellschaftliche Tätigkeit unserer Mitarbeiter in den Jahren 1977-78.....	187
Frau Schuszt, I.: Verzeichnis der laufenden Zeitschriften in der Zentral- bibliothek im Jahr 1978	197
Unsere Verstorbenen.....	214
Die Zentralbibliothek und das Netz der Büchereien im Jahr 1978.....	218

